

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Tractatus XV. Virtutis Religionis, qui est de Voto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

TRACTATUS XV. VIRTUTIS RELIGIONIS, QVI EST DE VOTO.

VOTUM, sicut & Iuramentum ad virtutem Religionis pertinere, in com-
perto est apud omnes. Quod quâ ratione contingat, in sequentibus ex-
plicabimus. Votum aliquam cum Iuramento habet similitudinem. Vt
constat ex iis, quæ superiori Tractatu dicta sunt. Eâque de causa expli-
cata essentia Iuramenti, voti naturam pergimus explicare. Duplicem di-
sputationem hic Tractatus continebit. Prima aget de illius essentia, & obligatione. Secunda
de illius dissolutione.

DISPUTATIO I.

De essentia voti & illius obligatione.

PUNCTUM I.

Quid sit votum.

SUMMARIUM.

- 1 Apponuntur varie significationes voti.
- 2 Votum in significatione propria assumptum definitur.
- 3 Quæ sit differentia inter votum & promissionem homini factam.
- 4 Ex actu intellectus & voluntatis constat votum.

SI nomen voti spectemus; æquiuocum est: Duplicem enim habet significationem. Significat namque voluntatem, seu desiderium alicuius boni honesti obtinendi. Iuxta illud Plinij epist. 45. Hanc ego vitam voto & cogitatione præsumo, id est, hanc ego vitam opto, & cogitatione euenturam; & illud Provi. 31. Quid dilecte mi, quid dilecte veri mei, quid dilecte votorum meorum, in quem animarum (vt ait Theodorus Pelanus) omnia mea desideria, & vota & studia tendunt. Hinc certum est, voti compotem dici eum qui desiderium suum affectus est; & que tem pro voto succedere, si pro desiderio succedat. Deinde pressius & proprius *votum* significat promissionem Deo factam & inducentem obligationem. Constat ex illo Ciceron. 3. de natura Deor. Nonne animadueris ex tot tabellis pietatis, quam multi votis vim tempestatis effugerint? Et 1. de legibus. Diligentia votorum satis in lege dicta est, ac voti sponso quo obligamur Deo; perora vero violatæ religionis iustam excusationem non habet. Idem manifestè liquet ex sacris literis Deuteronom. 23. inquit Textus. Cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requirit illud Dominus Deus tuus; & si moratus fueris, reputabit tibi in peccatum. Si nolueris polliceri (id est votare) absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies, sicut promissisti Domino Deo tuo; & Numeri 30. Ibi cum se voto obstrinxerit &c. & Eccles. 5. Si quid vouisti Deo; ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis, & stulta promissio. Ex hac posteriori significatione vapote magis propria ortum habuit prima significatio vt bene Ambrosius Calepinus aduertit, verbo *votum*. Cum enim ea, quæ magnopere desideramus, adhibitis votis à Deo petere solemus. Factum est, vt vota accipiamus pro optatis. Sed est translaticia significatio, & aliena à præsentis instituto. In præsentis ergo votum sumitur pro promissione Deo facta.

2. Sic sumptum votum definitur communiter à Doctore Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars 111.

bus, vt sit promissio deliberata, & spontanea Deo facta de meliori bono. Priora verba ponuntur loco generis. Quia mediis illis votum conuenit cum promissione homini facta. Ab illa verbò distinguitur, ex eo quòd fiat Deo; & quòd fiat de meliori bono. Sic colligitur ex Diuo Thoma 2. 2. quæst. 88. art. 1. conclusionem & traditur expressè leg. 1. tit. 3. partia 1. Ibi voto tanto quere dicitur como promessa que homo face à Deo. Gregor. Lopez ibi Abbas ceterique Doctores in cap. literarum de voto, Siluester ceterique summunt verbo *votum*. Nauarr. c. 12. n. 24. Ioan. Gutier. lib. 2. canonicarum quæst. c. 2. num. 1. Azor. 1. parte institutionum moralium lib. 1. c. 12. alias 13. q. 1. & segg. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 1. in principio. Suarez tom. 2. de Religione tract. 6. de voto in proemio & in principio. Greg. de Valentia tom. 3. disp. 6. q. 6. partia 1. Sanchi lib. 4. in Decalog. c. 1. num. 1. Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 2. de voto punct. 1. & alij plures. Qui ex supradicta definitione colligunt, ad votum quinque requirit. Primo deliberationem, hoc est, libertatem. Secundo; propositum, id est voluntatem vouendi. Tertio; promissionem, id est ipsam voluntatis determinationem. Quarto; vt Deo fiat promissio, Quinto: vt fiat de meliori bono. Quas conditiones in sequentibus explicabimus.

3. Debes tamen aduertere, hanc esse differentiam inter promissionem homini factam, & eam, quæ Deo, quæque voti rationem habet. Quod promissio homini facta necessariò indiget verbis seu actibus, quibus sufficienter explicetur; quia alias acceptati ab hominibus non potest. At promissio Deo facta hac explicatione non indiget; quia Deo omnia sunt manifesta. Sic S. Thom. dicta q. 88. art. 1. Abbas in c. literar. n. 2. de voto. Nauarr. c. 12. num. 26. Ioan. Gutier. lib. 2. canonice q. r. 22. n. 3. Azor. lib. 1. c. 12. q. 1. & 7. Sanchez lib. 4. c. 1. n. 44. & omnes.

4. Quod si inquiras, quo actu, an intellectu, an voluntatis, votum compleatur. Breuiter respondeo; utroque actu, & intellectu, & voluntatis completi; sed præcipue voluntatis. Ad votum namque præcedit expressa, vel tacita cognitio de voti natura, & essentia. Illiusque conuenientia, quia absque hac cognitione voluntas; nec se mouere potest, nec suscipere obligationem. Sed hac cognitione posita si voluntas se determinet ad vouendum, verbi gratia, castitatem; hoc actu vouet; & promittit; volo, ex nunc Deo obligatum esse, ad castitatem seruandam. In quo actu formalis voti ratio consistit. Nam cum illa voluntas effectus sit, & in Deum relata, ipsique cognita, necessariò obligationem parit, quod si post hanc voluntatem locutio in intellectu seu verbis succedat, quæ hæc voluntas explicetur; id ad excipitamentum feruoris, & non ad voti essentiam, & valorem, spectato iure nature, pertinet; Sic latissime docet Suar. tom. 1. de Relig. tract. 6. de voto lib. 1. c. 13. per totum. Sanchi. Azor. 1. p. lib. 21. cap. 12. quæst. 8.

An propositum exequendi rem honestam in cultum Dei sufficiat ad votum.

S V M M A R I V M.

1. *Suadet ut sufficit propositum.*
2. *Contrarium statuitur.*
3. *Satisfit contrariis.*

Diximus votum esse *promissionem*; sed an id necessarium sit, vel solum propositum sufficiat, non satis apud Doctores constat. Videtur namque ad votum sufficere propositum, exequendi rem honestam in cultum Dei. Quia hoc propositum obligationem inducit. Quod probat Textus in *c. qui bona 17. q. 1.* Vbi inquit Gregor. mag. Qui bona agunt si meliora agere deliberent, & post deliberata non faciunt, licet in prioribus bonis perseuerent, in conspectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione. Sed cadere in conspectu Dei, est culpam coram illo committere saltem leuementi iuxta illud *proverbiorum 24. n. 16.* Septies in die cadit iustus, & illud qui stat videat ne cadat, ergo propositum obligationem inducit. Idem probatur ex *c. consulto de Regularibus*. Vbi consultus Innocentius tertius. An suscipiens habitum regularem teneatur in religione perseuerare, vel possit ad seculum reuerti. Respondet, sic esse distinguendum, vel is, qui conuertitur propositum absolute vitam mutat, vt sic in habitu regulari omnipotenti Deo de cetero famuletur, vel conditionaliter experiri obseruantiam regularem, vt ita demum si intra annum ei placuerit, proficatur ordinis disciplinam, aut forte si non placuerit, moribus emendatis ad statum reuertatur primum, in primo casu debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem saltem regulam pertinere. Ergo ex proposito absolute oritur obligatio; idem probatur ex *c. statutus eodem tit. de regularibus*, vbi inquit Greg. IX. Nouitios posse libere ad priorem statum intra annum redire, nisi euidenter appareat, quod tales absolute uoluerint vitam mutare, & in religione perpetuo Domino seruire. Ergo ex sola voluntate nascitur obligatio. Deinde probatur ex illo *Luc. 9.* Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro aptus est regno Dei. Si igitur non est aptus regno Dei qui manum, hoc est, voluntatem ad bonum applicuit, & postea retrocedit, manifestum est, voluntatem, & propositum alicuius boni obligationem inducere. Et ratio esse potest, quia eo ipso quo in gratiam Dei, bonum faciendum, proposuisti, obligaris illud exequi, ne inconstanter, infidelitatis, & mendacii arguaris. Adde non satis consistat, quid promissio superaddat obligandi, & respiciens retro aptus est in quo a proposito distinguatur. Ergo vel propositum inducit obligationem, vel nullam inducit promissio. Fauet huic parti ea definitio voti qua refert D. Thomas 2. 2. q. 88. ar. 1. Quaeque ab antiquis Doctoribus erat approbata nempe, votum est concepcio boni propositi, ex animi deliberatione firmata, qua quis ad aliquid faciendum, vel non faciendum, se obligat. Ergo ex solo bono proposito deliberatione firmato, absque promissionis fundamento votum resultat, & obligatio. Sic sentiunt communiter Canonistae cum Gloss. in *c. litterarum de voto*, verbo *proponens & c. consulti*, & *c. statutus, de Regul.* fauet Palud. 4. dist. 38. q. 1. ar. 1. num. 1. D. Anton. 2. p. tit. 1. c. 2. in intro. & alij plures relati ad Gut. lib. 2. canonic. q. c. 22. n. 32.

2. Ceterum omnino dicendum est, solum propositum quantum ad absolutum, & efficax non sufficit ad votum. Quia non inducit obligationem quae ad votum necessarium requiritur. Haec enim obligatio nasci debebat illis, qui de bono a liquo faciendo, bonum propositum conceperint, vel ex propria voluntate proponerint, vel ex natura ipsius propositi. At ex nullo capite haec obligatio nascitur. Non quidem ex lege, nulla enim talis ostendi potest. Non ex propria proponentium voluntate, cum haec solum sit faciendi, quod proponunt, non tamen se obligandi. Neque item ex natura ipsius propositi. Alias si proponeres firmiter seruare diuina praeccepta, duplici peccato peccares, quodlibet uiolando, primo aduersus praecceptum uiolandi, secundo aduersus obligationem propositi inducendam. Item si aliquod consilium Evangelicum seruare proponeres, v. g. Dare elemosynam pauperi petenti, (esto non grauiter indigeret) vel audire missam singulis diebus, & haec emitteres, peccares, & non vt eum; sed grauiter, quia illa materia grauis est, & sufficiens ad peccatum mortale, vt constat, si factu voto omittetur. Ergo si propositum hanc similitudinem obligationem inducit, illius transgressio mortalis erit. Quae omnia sunt absurda, efficitur ergo propositum ex se nullam inducere obligationem, & consequenter ad votum non sufficere. Et ita tenent post alios antiquiores Siluest. verbo *votum* 1. q. 2. Nau. c. 12. n. 26. Gut. lib. 2. canon. q. c. 22. n. 32. Azor. 1. p. in l. i. moral. l. 1. c. 12. q. 5. Cou. de p. c. t. 1. p. § 3. n. 11. Valent. 2. 2. dist. 6. q. 6. punct. 1. in solutio. ad secundum Sach. l. 4. de voto c. 2. n. 20. Suar. tom. 2. de Relig. l. 1. de voto c. 2. n. 3. Lessius l. 1. cap. 40. dist. 4. n. 21. Bonac. 2. dist. 4. q. 1. de voto punct. 1. in principio. Et videtur manifeste conuinci ex *c. litterarum*. Vbi de quodam morbo labo-

rans dicitur, si ultra propositum mutandae vitae, non est progressus in voto, non tenet.

3. Neque obstant in contrarium adducta. Negamus enim propositum aliquam per se obligationem inducere, & ad textum in *c. qui bona facilius est solutio*. Qui enim bonum propositum non exequitur, cadit ad deliberationem, non casu continet culpam, sed casu relinquente perfectionis via. Ad textum in *c. consulti*, & in *c. statutus & similia*. Dicendum est, ubi propositum pro voto sumi. Quia sumitur propositum cum intentione se obligandi. Antiquitas enim ex eo solum, quo quis habitum Religiosum nouitiorum susciperet, protestans velle ad solutem vitam mutare, censetur votum facere perseuerandi in Religione, & cum de hoc voto per illam protestationem publice constaret, cogebatur ad illius obseruantiam, nec periret recedere abique legitima causa. Vel saltem absque transitu ad religionem laxiorem: postea tamen (vt bene aduertit Lessius illo c. 40. dist. 4. n. 21.) Statutum fuit vt nouitius liber relinqueretur ad seculum redire, nisi de voto expresso perseuerandi in religione constaret. *c. litterarum de voto & c. qui post votum eodem tit. in 6.* Verba illa Christi *Luc. 9.* nihil aduersus nostram sententiam concludunt Germanus enim sentus illorum est, qui Christum sequi decernit in officio praedicationis, si ad alia saecularia animam applicat, tali officio (quod regnum Dei vocatur, apertus non erit, sicuti non est apertus ad arandum, qui iniecta ad struam manu, retrò oculos vertit. Ex qua expositione non inferitur, aliquam ex proposito obligationem nasci, cuius omisso culpa inducatur. Sic explicat Maldonatus super hunc locum. Vide Suarez latissime supra dicta verba expendentem lib. 1. de voto cap. 2. a. n. 18. vsque in finem.

Ad Argumentum ex ratione petitur. Respondeo integro ex desertione boni propositi de re non obligatoria, laedi conscientiam, fidelitatem, vel veritatem. Nam constantia, prout est ritus obligationem inducens, solum inclinatur ad perseuerandum in bono obligatorio; in bono autem non obligatorio inclinatur ad perseuerandum, sed non ad eam causam legitimam retrocedendi. Ad illa stante cessat inconstantia, quia procedens est, mutare consilium. Quod si absque illa legitima causa recessus fiat, culpam continet. Quia negari non potest, inordinatum esse, & inchoata perfectionis defectum absque illa causa. Quia saltem est actus otiosus. Non tam haec inordinatio culpam venientem excedit, vt bene docuit Lessius lib. 3. de iustitia cap. 3. dist. 6. in fine. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 2. n. 7. Neque enim desistere a bono proposito, aduersatur fidelitati, aut veritati. Haec namque virtutes solum obligant ad exequendum ea, quae firmiter exequenda proposita sunt, nihil autem firmiter, & inuariabiliter proponitur exequendum, nisi quod promissione voto, vel iuramento firmatur, vt constat ex dictis. Ergo promissione, voto, vel iuramento seclusis, virtus fidelitatis, aut veritatis non obligat. Et ratio a priori est. Nam propositum aliquid faciendum absque illa promissione nemini obstringitur. Non ergo fidelitatem laedere potest, deinde non asserit rem illam absolute, & inuariabiliter esse facturum, sed esse facturum spectato, animo, quem de praesenti habet. Quod verum est, quantum postea mutato animo ab illa facienda desinit. Ergo veritatem non laedit. Ad confirmationem de distinctione propositi a promissione latissime respondet Valent. 2. 2. dist. 6. q. 6. punct. 1. q. 1. Ergo verò in eo distingui existimo, vt propositum, solum intentionem faciendi opus, contineat: promissio vero (superaddit illi intentioni) voluntatem alteri se obligandi. Nam (vt diximus dicemus), absque hac voluntate promissio non subsistit. Ad secundam confirmationem adest aequiuocatio in illa antiqua definitione voti. Animi inquam deliberatione firmatur boni propositi conceptio tanquam ex conditione, sine qua non. Quia absque deliberatione se libertate firmari non potest, sed non tanquam ex causa formali. Quia deliberatio non est formalis causa ob quam propositum firmatur, sed voluntas se alteri obligandi superaddita propositi. Haec est, quae si mutata constituitur, proinde cum dicitur votum esse propositum deliberate firmatum, addendum est; firmatum voluntate se obligandi, seu firmatum promissione.

P V N C T V M III.

An promissio vera requiratur ad votum, vel sufficiat simulata.

S V M M A R I V M.

1. *Qualiter simulatio contingit.*
2. *Si promissio est absque animo, & intentione trabendi obligationem, non constituit votum.*
3. *Si est, absque animo exequendi rem promissam, aliquatenus votum non constituitur.*
4. *Contrarium est probabilis.*
5. *Fuit satis rationibus num. 3. adductis.*
6. *Explicatur quale peccatum sit votum aliqua simulatione ex supra dictis.*

1. Constat

1. Constat ex precedenti puncto promissionem ad votum requirereque sufficere propositum. Quia inquirendum; qualis debeat hanc promissio esse: an vera, an simulata sufficiat? Simulatio contingere potest tripliciter. Primo si promittas verbo tenus & non animo; Secundo si promittas animo promittenti sed non animo te obligandi executioni. Tertio; si promittas animo te obligandi, sed non animo exequendi rem promissam, videndum ergo est, an posita aliqua harum simulatione obligatio voti impediatur.

2. Et primo verius est posita prima, & secunda simulatione voti obligationem impediri. Quia ea simulatione posita solum quoad apparentiam est promissio, Ergo solum, quoad apparentiam est votum. Antecedens manifestum est, cum solum verbobenens promissionem facis, & animo longe a promissione es. Sed idem est, cum animum expressam habes, non te obligandi. Nam eo ipso habes animum non promittendi, si quidem promissio absque obligatione subsistere non potest. Deinde omnis obligatio voti ex intentione votantis procedit. Quia est lex privata, quam quisque sibi imponit. Ergo si vouens nullam sibi imponere obligationem intendit, votum nullam inducit obligationem, & ita tenet in praesenti. Nauar. c. 12. n. 27. Agor. 1. p. instit. moral. lib. 1. c. 12. alias 13. q. 9. Sanch. lib. 4. de voto c. 1. n. 23. Lessus lib. 2. c. 40. dub. 1. n. 6. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 1. post medium. vel. Respondeo concedendo. Bonacin. 1. 2. disp. 4. q. 2. de voto punct. 1. & n. 12. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 3. & n. 3. praecipue 7. & 10.

Procedit superior doctrina, siue conficius sis naturae voti, siue non recte docuerat Suar. Lessus, Bonac. & Sanch. supra. Nam si conficius sis naturae voti, eo ipso cognoscis, te promittere non posse, quin obligatio subsequatur. Si igitur expraes, & absolute obligationem excludis, manifeste conuinceris, nolle promittere, sed promissionem simulare. Quando vero ignoras fuisse, ex promissione obligationem nascituram clare cogitas, te obligari non esse, si expressam habuisti voluntatem, non te obligandi. Quia haec lex non te extendit ultra tuam intentionem. Dixisti expressam habuisti voluntatem non te obligandi. Nam si eam non habuisti, obligatus manebis. Quia censendus es, promittere voluisse, intentione promissioni accommodata, & qualem habent recte promittentes. Sic Suar. d. l. 1. de voto c. 3. n. 9.

Verum si de reita simulatione loquamur; quae consistit in defectu intentionis exequendi rem promissam. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 1. & 2. vel. Si autem dicatur, affirmat hanc simulationem voto obstat. Mouetur primo; auctoritate D. Thom. q. 88. art. 1. Dicentis ad votum iura esse requisita, deliberationem voluntatis, propositum, & promissionem. Propositum inquam non tantum te obligandi, sed etiam exequendi rem promissam. Qui enim homini, vel Deo promittit, prius deliberat de conuenientia promissionis & deliberatione, & consultatione facta, firmiter statuit facturum, non vt queat, sed sub obligatione. Ergo votum supponit propositum faciendi: imo ex illo sequitur, inquit D. Thom. loco allegato. Secundo illud est de essentia voti, quod est de essentia promissionis. Sed de essentia promissionis non solum est obligatio, faciendi rem promissam, sed etiam propositum illam faciendi. Non enim promittere potes, quin significes, te animum habere rem promissam faciendi. Ergo in promissione hic animus includitur, & consequenter in voto. Tertio si promittentes absque animo implendi promissam, & tuam dispositionem promissam manifestas procul dubio non tam promissor, quam illis fore censendus fores, neque promissarius tali promissione contentus esset, nisi sultissimus esset. Ergo de ratione vera promissionis est animus, rem promissam faciendi. Quarto vix contingere potest quod animum habes te obligandi in promissione, si cares animo exequendi promissam; ad quidem enim subis obligationem, nam exequi non intendis.

4. Nihilominus probabilis est, veram promissionem & votum esse posse absque animo exequendi rem promissam; Sic pluribus relatis Thom. Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 9. & lib. 4. de voto c. 1. n. 23. Azor. dicens esse certum 1. p. l. 1. c. 12. q. 9. Gutier. canon. q. 1. 2. c. 22. n. 30. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 4. n. 3. Vbi affirmat, se nullum alium auctorem inuenisse, qui Valentis sententiam in terminis patrocinaretur Less. 1. 2. c. 40. dub. 1. n. 7. Bonac. 1. 2. disp. 4. q. 2. de voto punct. 2. n. 14. & alij apud ipsos. Ratio ea est, quia executio operis promissae, & obligatio ad illud sunt distincta, vt per se patet. Ergo potest adesse animus, exequendi promissam. Et potest esse promissio absque animo promissam exequendi. Nam promissio, in animo suscipiendi obligationem, consistit. Et confirmo praecipere sub dicto potes aliquod opus quin voluntatem habes, vt illud exequatur, vt manifeste constat in praecipio Abrahamae imposito, de sacrificando filio suo, in quo Deus voluntatem habuit, obligandi Abrahamam ad sacrificium; non tamen habuit voluntatem, vt sacrificium executioni mandaretur. Ergo similiter poteris obligationem tibi imponere ex voto, ad aliquid faciendum; quin voluntatem habes, exequendi illud. Confirmo secundo exemplo illorum, qui sacros ordines suscipiunt perseverando in concubina, qui certe voto castitatis tenentur; tamen car-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Par. 111

uerint animo illam seruandi. Confirmo tertio; exemplo emptionis & venditionis, qui contractus validi esse possunt absque animo traditionis. Quia illi contractus non in traditione, sed in obligatione ad traditionem consistunt. Cum ergo votum, non in executione rei promissae, sed in obligatione illam exequendi consistat, potest absque dubio esse, quin adsit animus executionis, modo adsit animus obligationis.

5. Neque rationes contrariae vigent. Ad primam concedo, pro voto licite faciendo, propositum faciendi rem promissam requiri. At pro voti essentia & valore sufficit propositum faciendi votum, & inducendi super se obligationem. Ad secundam nego de ratione promissionis esse propositum rem promissam faciendi & ad probationem respondeo. Verum esse, promittentem, ipsa promissione significat, se habere animum exequendi promissam; sed non directe, & per se, sed indirecte & consequenter; quatenus habens animum vere promittendi, (qui animus est de essentia promissionis) consequenter debet habere animum fideliter promittendi, seu exequendi promissam. Ergo hic animus solum indirecte, vt consequenter in promissione clauditur sed non essentialiter. Ergo illius defectus obstat non potest promissioni obligati; sicut non obstat Iuramenti promissorij obligationi; quod illud praeteritis absque animo implendi. Ad tertiam concedo; illusorem potius quam verum promissorem te fore praesumendum, si eam voluntatem, non implendi promissam, promissario manifestas. Quia iusto titulo praesumeret, te non habere voluntatem promittendi. At si clare cognosceret, te voluntatem promittendi habere, non te illusorem, sed verum promissorem indiceret; optimeque posset eam promissionem acceptare. Quia ex illa sic acceptata ius acquirit, vt sibi promissum impleatur; potestque te compellere, promissis stare; esto voluntatem non habueris, promissum exequendi. Ad quartam concedo: Frequenter & in plurimum deficiente animo exequendi promissam, deficere animum, imponendi sibi obligationem. Quia animus exequendi obligationem, & animus te obligandi, solent esse coniuncti, sed aliquando contrarium contingit, vt experientia demonstrat, & ratio concludit, id fieri posse.

Sed inquires quale peccatum sit vouere aliquo simulato modo ex supradictis; Respondeo; in professione religionis, & ordinis sacri susceptione clarum est, si peccatum mortaliter, quocumque ex supradictis modis simulationem committas. Nam esto obligatus non sis statum religionis assumere, ordine sacro insigniri. At eo ipso, quo hanc libere assumis, obligaris assumere eo animo, & voluntate, quam Ecclesia & religio praescribit. Alias Ecclesiae, & Religionis grauem iniuriam inferis, vt potest quae te reputant deceptas. Sic Reginald. lib. 38. Praxis n. 261. Bonac. tom. 2. disp. 4. quest. 2. de voto punct. 1. num. 19. Suar. tom. 2. 1. 5. de voto cap. 1. num. 6. Sanch. lib. 4. de voto c. 1. n. 38.

Extra hos vero casus solum credo, esse peccatum veniale vouere verbis absque animo vouendi seu te obligandi. Et quidem esse aliquod peccatum constat. Quia negari non potest, esse eundem inordinatum, verba menti non conuenire. Quod autem non excedat venialem culpam, inde probatur. Quia illa simulatio proximo non praedudicet, vt suppono, nec Deo grauem irreuerentiam irrogat; eo quod comparatione illius nulla esse potest fictio, & deceptio; cum ipse satis perfecte cognoscat nullum ibi adesse votum; esto exterius quoad homines appareat. Ergo non apparet, vnde malitia grauis oriatur. Sic docet Regina. & Bonac. supra & Suar. l. 5. de voto c. 1. n. 4. 5. & 6. & Sanch. d. c. 1. n. 38. Excipe nisi re promissa per votum turpis sit, de quo punct. 3. §. 4.

Si vero fictio contingat in proposito, exequendi promissam, dicendum est, esse mortale peccatum, vel veniale, prout materia voti grauis, vel leuis sit. Si enim votum non implere veniale tantum peccatum sit. Quia est votum de materia leui, propositum non implendi, eandem malitiam habebit. Quia est solum voluntas de peccato veniali committendo. Sic Suar. d. l. 5. c. 1. n. 7. Regina. & Bonac. supra. Sanch. alijs relatis l. 4. de voto c. 1. n. 37.

PUNCTVM IV.

Quae deliberatio seu libertas ad votum necessaria sit?

SVMMARIVM.

1. Proponitur dubitandi ratio.
2. Libertas sufficiens ad peccatum mortale necessaria est ad votum.
3. Fit satis rationi dubitandi.
4. Ad votum sufficit deliberatio virtualis.
5. Vouere absque plena deliberatione aliquando est culpa mortalis, aliquando venialis, aliquando nulla.

1. **R**equiri libertatem ad votum, in comperto est apud Romanos. Quia est lex quam sibi vouens imponit. Quae autem libertas necessaria sit, & sufficiat; non satis exploratum est. Nam si dicas eam libertatem requiri, & sufficere, quae ad peccatum mortale sufficiens fuerit, obstat. Quia cum hac deliberatione compatitur leuis consideratio in vouendo, & consequenter diuinæ maiestatis offensio; qualis adest, cum calore iracundiæ, aliâve passione peccatus votum emittit. Ergo non sufficit ad votum, quia voto colitur diuina Maiestas, non offenditur. Deinde in votis sic factis adest periculum transgressionis. Non igitur censendus est Deus, ea admittente. Ex alia etiam parte non videtur tantam libertatem ad votum requiri; saltem ut obliget sub veniali culpa. Nam si imperfecta deliberatio votum violare potest, cur non poterit votum introducere? Aut cur maior libertas ad promittendum, quam ad seruandum promissum desideranda est?

2. Ceterum dicendum est, eam libertatem, quae ad peccatum mortale sufficit, sufficere ad votum. Sic docent cum D. Thom. & aliis antiquioribus Nauar. *sum. c. 12. n. 24.* Gut. l. 2. canonicarum q. c. 22. num. 8. Valent. 2. 2. *disp. 6. q. 6. punct. 1. colum. penult. vers. in contrarium est.* Lessius l. 2. c. 40. *dub. 1. num. 2. & seq.* Suar. tom. 2. de Religion. l. 1. de voto c. 6. n. 4. & 8. Azor. to. 5. l. 11. c. 12. q. 3. Sanch. l. 4. c. 1. num. 2. Er videtur decidi in c. *secut. nobis. de Regular.* Vbi ad votum obligatur, qui maxime preste ita perfectam deliberationem, ut omnia timeatur. Idem colligitur ex c. *ueniens de voto.* Vbi votum commutatur, quia in puerili ætate abique plena deliberatione factum est. Ad idem est quod traditur in c. *sunt qui opes 17. q. 4.* Vbi qui opes quasdam Ecclesiæ contulerunt tumulario mentis impulsu de temeritate reprehenduntur, sed sacrilegi iudicantur, si reuocent donationem. Ratio ea est; quia libertas sufficiens, ut diabolo deuincti simus, sufficere debet ut Deo obstringamur. Aliàs si ad votum requiratur circumstantiam conuenientia, & disconuenientia in vouendo ponderaret; nullus ferè esset, qui verum votum emitteret. Sufficit ergo ea deliberatio, quae ad meritum, & demeritum necessaria est.

Quod verò hæc requiratur, nec sufficiat semiplena libertas; tenet expressè Lessius, Suar. & Sanch. supra; & ratio esse potest. Quia imponere alteri, vel sibi obligationem aliquid faciendi, etiam sub culpa veniali; est res ita gratis ut merito requiratur plena in imponere libertas. Deinde non satis percipi potest; quomodo ex semiplena deliberatione oriatur obligatio leuis, exequendi rem promissam, si res promissa grauis sit. Nam semiplena deliberatio in promittendo non restringit obligationem materiæ promissæ accommodatam.

3. Ad primam partem rationis dubitandæ in contrarium. Respondeo; votum factum ex calore iracundiæ, & absque maturo & perfecta deliberatione peccatum esse; sed non obinde sequitur, votum non esse. Quia solum extrinsecè & in circumstantia vitium non in substantia; eaque de causa rectè dixit Valent. d. *disp. 6. q. 6. punct. 1. circa finem vers. ad illud,* tale votum admitti à Deo quoad obligationem, sed non quoad præmium, sicut cum ex fine vanæ gloriæ moueris votum emittere acceptat Deus tuum votum ad obligationem, sed non ad præmium. Ad confirmationem concedo; in his votis sic calore iracundiæ factis frequenter adest periculum transgressionis, nisi postea maturè ratificentur sed inde non inferitur, à Deo non acceptari, acceptantur utique, ut pote cadentia in eius honorem; poterunt tamen à Prælato nomine ipsius Dei ob illam causam relaxari; illa enim præcipitatio in vouendo iustam causam præbet relaxationis. Ad secundam partem rationis dubitandæ nego, imperfectam deliberationem sufficere ad votum. Et ad probationem respondeo minore libertatem requiri, ad violandum votum, quam ad illud introducendum. Quia violatio voti grauis, vel leuis non solum ex grauitate vel leuitate materiæ promissæ, sed ex quantitate libertatis desumitur. Ad obligatio voti, solum ex quantitate materiæ promissæ sub intentione se obligandi, desumenda est.

4. Sed inquires an deliberatio virtualis ad votum sufficiat? Sufficere deliberationem virtualem constat ex his, quæ diximus *tr. 2. de peccat. disp. 1. & 2.* Hæc enim deliberatio ad conferenda, vel recipienda Sacramenta sufficiens est; debet ergo ad votum sufficere. Quapropter si ex animo emittendi votum te disponis ad vouendum, & tempore, quo votum emittis, distraheris, non obinde redditur inualidum votum. Quia illa formalis vouendi in virtute, & in effectu à se relicto manet; ac proinde reddit votum validum. Alias rare essent actiones humane validæ, si formalis aduertentia ad valorem requisita esset. Et ita tenent expressè pluribus relatis, Sanch. lib. 1. de sponsal. *disp. 8. m. 21. & lib. 4. de voto c. 1. n. 6.* Suar. l. 1. de voto c. 10. n. 4. & sequent.

Solum aduerto, te debere vsu rationis gaudere, cum votum emittis. Aliàs si tui compos non es, cum votum emittis, validum votum esse non potest: Quia eo tempore solum verba promissoria proferri possunt; ac proinde solum potuisti habere

re intentionem, ea proferendi; non tamen potuisti habere intentionem, ea proferendi cum debita aduertentia, & consideratione, & consequenter nunquam potuisti habere voluntatem, eo tempore vouendi; Sic Sanch. d. c. 1. num. 6. *supra* Suarez d. lib. 1. de voto c. 10. n. 9. Si autem ante carcerum vsu rationis promissionem faceres de seruanda (v. g.) castitate, si tempore, quo cares vsu rationis verba promissoria castitatis proferres; credo sine dubio, te esse obligatum posita conditione. Quia tunc non emittis votum cum tui compos non es; sed solum apponis conditionem, ut votum antea factum obligationem habeat. Suar. *supra* n. 10.

5. Rursus inquires; quale peccatum sit, vouere absque plena deliberatione? Et breuiter respondeo; frequenter esse solum venialem culpam. At aliquando esse mortalem venialem; quando nullam. Probo singula & quidem esse culpam, ferè omnes Doctores supponunt; eo quod obligatio voti grauis sit, neque deccat, sine prudentia & consideratione illam subire. Sic Caiet. 2. 2. q. 88. *art. 1. paulo ante solutionem* ad obiecta Valent. *disp. 6. q. 6. punct. 1. circa finem vers. quæ si querat* Sanch. lib. 4. de voto c. 1. n. 9. Suar. tom. 2. de Religione lib. 5. c. 1. num. 2. Esse verò frequenter solum venialem; inde probatur: Quia vbi non adest nisi defectus prudentiæ in promittendo, culpam venialem excedere non potest. Sic Valent. Suar. & Sanch. *supra*. Quod verò aliquando (sed raro) possit esse mortale, defendunt Suar. & Sanch. *supra*, ea motivatione. Quia potest promittens expertus esse, se exponere periculo transgrediendi votum, cum leui consideratione ductus vouit. Ergo ob tale periculum peccabit mortaliter in vouendo, sed hoc mihi non probatur. Quia periculum transgrediendi votum non ex præcipitatione in vouendo, sed ex graui voluntatis affectione oritur. Aliàs si illud periculum transgressionis sufficeret, ut in voto emittendo mortaliter peccares; cum hoc periculum esse possit in voto emisso plenè deliberatè; etiam huius voti emisso mortale peccatum esset. Quod non est dicendum. In illo verò casu admittetrem, peccatum mortale committi in sic præcipitauerit vouendo; quando ob præcipitationem te exponeres periculo vouendi illicita, aut impossibilia. Quia hæc Deo promittente, graue peccatum est. Ergo graue erit peccatum te exponere periculo hæc promittendi, & cum hoc succedat ex inconsideratione & præcipitatione in vouendo, manifestum est; tunc graue peccatum committisti illo modo votum emittitur. Sed hoc raro succedit. Quia periculum hoc præuideri debet ante votum.

Subdunt verò Sanch. & Valent. *leo cit.* Aliquando nullam culpam committi in sic inconsideratè, & præcipitauerit vouendo; nempe, cum materia voti leuis est. Quia ad rem tantulam (inquunt) non requiritur maturo deliberatio. Sed hoc dictum non probatur. Quia hæc culpa ex modo vouendi prouenit, non ex materiæ grauitate. Sed hic modus præcepti, & inconsideratus vouendi reperitur æque in voto materiæ leuis, ac in voto materiæ grauis. Ergo utrobique est idem peccatum. Et ita reliqui Doctores huius limitationis non negauerunt.

Praeterea inquires; si dubius sis de voto emisso, vel de animo vouendi, vel de deliberatione ad ipsum requisita tenentis? Sed huic interrogatori satisfacimus *tr. 1. de conscientia, disp. 3. punct. 9. 10. 11. & 12.* Nihilque vltra notandum occurrit.

PUNCTVM V.

An metus impediatur libertatem requisitam ad votum.

SVM MARI VM.

1. Promittitur qualis sit metus.
2. Metus à Deo seu à causis naturalibus proueniens non impedit voti valorem.
3. Idem est de metu à causa libera incusso, sed non ad extorquendum votum.
4. Metus grauis incussus etiam iussu ad extorquendum votum iure naturæ annullare votum qui sentiant.
5. Verius est ob nullum metum iussu incussus annullari votum.
6. Probabilius est iure naturæ ob metum iniussu incussus votum non annullari.
7. Proponuntur quædam obiectiones.
8. Fit illis satis.
9. Qualiter doctrinam limitet Basilius Legionensis.
10. Reicitur limitatio.
11. Quid iure Ecclesiastico? Proponitur prima sententia affirmans, omnia vota esse nulla.
12. Secunda negat esse aliquod votum nullum ipso iure, esse

veniat relaxandum.

- 13 Tertia (cui ad oblatum est) concedit professionem religionis esse irritam, & non alia vota.
- 14 Probabilissimum est votum Religionis assumenda hoc metu conceptum esse nullum.
- 15 Ex metu levi non irritatur professio.

Pro hac difficultate præmittendum est; metum alium esse grauem, alium leuem; alium prouenientem à Deo, seu à causis naturalibus; alium ab extrinseco illatum, tum iustè, tum iniustè; alium illatum ad extorquendum votum, alium non; de quibus latè diximus, 1. p. huius operis tr. 2. de pecc. disp. 1. à punct. 6. & ex ibi dictis facile est præcæti difficultati satisficere.

2. Dicendum ergo est: si metus à Deo seu à causis naturalibus proueniat, tu verò ut malum euites, voueas, votum validum est, tam iure naturæ quam Ecclesiastico. Quia esto per simplicem affectum nolis votum facere, si alia via vitare malum illud possis: at quia censeres, vel id esse impossibile; vel difficultissimum, prudenti consideratione votum eligis, ut medium ad malum vitandum, valet ergo votum. Et ita definitur cap. sicut nobis de Regularibus, & traduntur ormes.

3. Item est dicendum: cum ab extrinseco metus incussus sit, siue iustè, siue iniustè; si tamen inuisus non est, ad extorquendum votum. Quia est eadem ratio. Cum eo casu liberè assumas votum, ut medium salubre, ad malum vitandum. Quod medium Deo gratum est; tametsi occasio illius ei grata non sit. Sic tanquam certum tradit Suarez, lib. 2. de voto c. 7. num. 8. Sanchez, lib. 4. sum. c. 3. n. 5. Lessius lib. 2. de inst. c. 40. dub. 3. n. 16. Azor. 1. p. lib. 11. c. 5. q. 7. Bonac. 10. disp. 4. q. 2. de voto punct. 3. num. 4.

4. Difficultas ergo est: an metus incussus ad votum extorquendum, votum annullat, Et quæsitio procedere potest de nullitate spectato iure Ecclesiastico, vel naturali. Item de metu iustè vel iniustè incusso, ac denique de metu graui, & metu leui.

Et primò loquendo spectato iure naturæ non desunt graues Doctores, qui sentiant; metum grauem incussum etiam iustè ad extorquendum votum, annullare illud. Sic Manuel Rodrig. 2. to. summa c. 93. num. 3. & Ludou. Lopez 1. p. instr. Dorij c. 45. vers. sed ibi addit, Vega 2. tom. sum. c. 129. casu 17. Reputatur satis probabile Sanchez, lib. 4. de matrim. disp. 13. n. 1. & 2. & lib. 4. de voto c. 3. num. 20. Mouentur: quia votum ob eius perfectionem incapax est illius extrinsecæ coactionis. Quare & si aliquis habeat potestatem minandi acceptionem, vel mortem; nunquam tamen potestatem habet, minandi ea, ad votum extorquendum. Huic sententiæ consentit Couarr. 4. decret. 2. p. c. 3. § 5. num. 5. Quoad professionem religionis, eo quod hic status, sicut & matrimonij ob eius difficultatem, & perpetuitatem, omnimodam in assumentem libertatem requirit.

5. Certum verius est; ob nullum metum iustè incussum vota annullari. Quia postulat votum huiusmodi metu iustè incusso potius censendus est votum offerre ut medium, ad vitandum malum ortum ex natura delicti; aut aliàs, quam metum inferre. Quæ ratio procedit etiam ad professionem vel matrimonium cogat, quia in hac petitione nulla est coactio, sed potius oblatio cuiusdam beneficii, & remedij mali tibi imminenti. Vel latius dixi 1. p. huius operis tr. 2. de pecc. cat. d. 1. punct. 10. Et ita tenet in præfati Emanuel Sà verbo votum num. 8. Sanchez lib. 4. de voto c. 3. num. 2. 1. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 3. num. 15. Bonac. 2. tom. disp. 4. q. 2. punct. 3. § 1. num. 7. vers. dixi iniustè incusso. Suarez, tom. 2. lib. 1. de voto c. 7. num. 16.

6. De metu graui iniustè incusso ad extorquendum votum (esto plures censent iure naturæ votum irritare, ut videri potest apud Doctores statim referendos) verius & probabilius censet, vota omnia valere. Sic docuit Azor. 1. p. lib. 11. c. 15. q. 6. Bonac. disp. punct. 3. § 1. num. 6. Suarez, lib. 1. de voto c. 7. num. 11. Sanchez, lib. 4. c. 3. num. 9. Lessius lib. 2. c. 4. dub. 3. num. 18. Basil. Legion. lib. 7. de impedim. ordinis, c. 29. num. 5. & alij apud ipsos. Ratio est: Quia neque ex iniuria, neque ex defectu libertatis potest votum iure naturæ annullari. Ergo ex nullo capite. Antecedens probò quoad defectum libertatis. Talis namque metus non tollit libertatem sufficientem ad meritum, & demeritum, sed possunt cum illo opera bona & mala compari. Ergo non tollit, quin sic coactus validè vouere possit. Deinde immunitio libertatis æquè prouenit ex metu iusto, ac ex metu iniusto. Si ergo metus iustus non impedit libertatem ad votum requisitam; nec illam impedire debet metus iniustus. Et hinc inferitur, non impediri voti valorem ex iniuria. Nam iniuria commissã in tantum impedire valorem voti poterat, quatenus impediret causas illius adesse, nempe deliberationem ex parte vouentis, & honestatem rei promissæ. Cum ergo hæc non impediantur neque voti valor impeditur. Item quia iniuria ex metu leui orta voti valorem im-

pedire cum sit eiusdem rationis. Et confirmari hæc ratio potest ex his; quæ tractatu præcedenti diximus de Iuramento metu graui extorto, quod obligationem inducit ob reuentionem diuini nominis. Cum autem in voto eadem vel maior videatur adesse reuerentia ob diuinam maiestatem inuocatum, cui est facta promissio, dicendum est, votum obligare.

7. Sed obstat primò. Quia Deus non acceptat facticia coacta, sed spontanea, nec seruum coactum, sed spontaneum requirit. Secundo: quia acceptans supradictum votum videtur esse iniurie & coactionis approbatur. Tertio: si coactus ab aliquo tertio promittas mihi centum daturum; non videris obligatus donare. Quia per iniuriam promissisti. Ergo similiter non reabit promissio Deo facta: quia per iniuriam facta est. Quarto: metus grauis à qualibet obstaculo voti facti excusat. Ergo etiam excusat, ne sic factum obliget. Quia enim ratione non censetur vouens, se obligare voluisse ad voti obseruantiam posito graui metu; censendus est, nec voluisse à principio voti obligationem sibi imponere posito tali metu.

8. Hæc tamen non compellunt à sententia communi recedere. Ad primam concedo; non acceptare Deum facticia coacta nec seruum coactum absoluit & simpliciter; sed si coactus non absolutè, & propriè; sed solum secundum quid; & propriè & in rigore voluntaria existant; qualiter existant, quæ ex metu sunt. Ad secundam nego, esse, aut videri Deum approbatorem iniurie, & coactionis; tametsi acceptet sic iniuria extortum. Quia ut supremus dominus sic vouentem cogere poterat; & iniuriam alterius permittere vti valet in utilitatem vouentis, & in alios honestos fines. Ad tertiam nego, te non manere obligatum mihi, cui particeps iniurie non sis ex tali promissione; manes utique sed exceptione doli ab altero commissi me compellere potes, & promissionem factam irritare. Quia est contractus natura sua solubilis; quales sunt omnes (matrimonio excepto) inter homines celebrari. At respectu Dei vti non potes exceptione iniurie, & coactionis à tertio commissæ, ut promissum non impleas. Quia promissio Deo facta est natura sua insolubilis, nisi pro voluntate ipsius Dei ob eius honorem & reuerentiam. Quartum argumentum optime probat, vouentem graui metu coactum præsumi posse non habere intentionem vouendi, sed solum simulandi votum, at posito quod in foro conscientia hæc intentionem habet, votum obligat.

9. Supradictam doctrinam ex parte limitat Bassilius Deleon, lib. 4. de matrim. c. 11. num. 15. In voto castitatis, paupertatis, & obedientiæ factis in religionis professione metu extorta; quæ sic facta nulla est, & consequenter nec vota, quæ sunt de eius essentia subsistent. Quod autem professio metu extorta nulla sit, hæc consideratione sibi videtur, ostendi. In professione non solum est traditio ex parte profitentis, sed religionis obligatio in futurum de professo retinendo. At hæc obligatio, quæ est quedam promissio, non subsistit, si professus coactus se trahit. Nam in tantum subsistere poterat, in quantum professo utilis & grata foret; sed iniuriosè consentienti talis esse non potest; potius enim talis obligatio sibi molesta esset, quam grata; & potius nocua, quam utilis. Ergo non subsistit professo, & consequenter nec vota, quæ sunt de illius substantia.

10. Sed hæc limitatio omnino relicienda est, sicuti illam reliciunt reliquos Doctores. Quia fundamentum quo nititur frivolum est, & inane. Concedamus enim gratis, vota subsistere firma promissione religionis de professo retinendo, quod non est ita certum, ut Bassilius existimat. Siquidem satis sufficere videtur, quod ipsa religio quantum est ex parte sua se obliget; ad profectum retinendum, ut vota firma sint. Adde traditionem profecti, per vota antecedentem esse huic obligationi. Ergo ex illa illorum valor dependere non potest. Sed probemus clarè, obligationem religionis firmam esse & à professo acceptari ut sibi gratam & utilem. Nam professus non alia via obligationem religionis acceptat, nisi quatenus votis se religioni tradit. Vbi enim est alia acceptatio? Sed metus non tollit, quin validè se religioni tradat. Ergo nec tollit quin validè acceptet. Deinde professionem emittens ex metu ideo se tradit religioni. Quia sibi vile, & gratum est, ad vitandum malum immittens. Ergo eadem ratione acceptare obligationem religionis poterat, & sibi vilem, & gratam reputare.

Ex his à fortiori inferitur ex metu leui nulla vota iure naturæ irrita reddi. Quia metus leuis minorè iniuriam itrogat, & voluntarium non ita diminuit.

11. Restat videndum; an iure Ecclesiastico vota metu coacta irrita sint?

Variæ de hac re sunt sententiæ. Prima, & communis affirmat omnia vota metu graui facta iure Ecclesiastico irrita esse. Sic post alios antiquiores quos referunt tradunt. Sotus lib. 7. de iustitia q. 2. art. 1. in solutione ad primum finem. & in solutione ad secundum in principio. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 4. circa finem. Nau. c. 12. num. 52. & comm. 2. de Regularibus n. 13. Azor. 1. p. lib. 11. c. 15. quæst. 7. Sanchez, lib. 4. c. 3. num. 12.

Lessius li. 2. c. 40. dub. 3. num. 18. Emanuel Sà verbo *votum*, num. 8. & verbo *metus* num. 2. Mouetur ex *e. perlatum* aliàs *1. de his que vi*. Vbi de puella metu mortis à matre; compulsa professionem emittente, & postea mortuo marito matrimonium contrahente, inquit Pontifex, debere compelli ad religionem, si non confiterit ex graui metu consensisse, nec liberè ratificasse. Ergo à contrario si confiterit graui metu consensisse, nec liberè ratificasse, ad religionem compellenda non erit. Supponit ergo Pontifex, metum grauem irritare professionem. Cum ergo eadem ratio videatur esse in reliquis votis, omnia vota dicenda sunt irrita. Item in *e. cum dicitur eius eodem tit.* Canonici inularum votum emiserunt cum iuramento, de obseruanda regula Cisterciensium, & volentes mutare hoc propositum impediuntur à Pontifice. Quia eorum obseruantia non vergit in dispendium salutis æternæ, nec graui metu ad sic vouendum, & iurandum fuerunt compulsi. Ergo si graui metu compulsi essent, non essent cogendi.

12. Secunda sententia extreme opposita negat, vltim votum irritum esse, sed venire relaxandum. Sic Card. c. 2. q. 1. casu 4. de his que vi. Syuester verbo *metus* q. 8. *fin.* & verbo *votum* 2. q. 12. Ratio ea est quia nullibi constat, ius positium, vltim votum irritare. Ergo non est afferenda hæc irritatio, cum sit derogatoria iuris naturalis. Antecedens probò expendendo textus, quibus hæc irritatio nititur. Textus namque in *e. perlatum*, solum de professione loquitur. Ergo non est ad vota simplicia extendendus. Imò nec professionem irritat, neque supponit irritam. Non enim decidit quid esset faciendum, si constaret, puellam metu coactam sumpsisse velum, neque postea liberè ratificasse; ad summum colligitur per argumentum à contrario non esse compellendam ad religionem, si hoc constaret. Quod optime stare posset cum obligatione voti. Quia loco compulsionis relaxatio erat concedenda ob metum incussum. Minus efficax est textus in *e. cum dicitur*. Nam ibi nullum fuit votum, sed quedam promissio, (quæ votum vocatur) Cisterciensibus facta & iuramento firmata. Sed dato ibi votum & iuramentum factum fuisse; textus solum dicit, obseruandum esse. Quia nec obseruatum vergit in dispendium salutis æternæ, neque fuit graui metu factum. Ex quo non liceret colligere, votum factum graui metu non esse obseruandum. Aliàs probaret, iuramentum metu graui factum irritum esse. Quod falsum est, vt superiori tractatu diximus. Solum enim liceret inferri, ob talem metum esse facile dispensandum. Aliatē iura, quæ indicant consensum coactum consensum non esse, vt est textus in *e. cum locum de sponsalibus* facile explicantur; si dicas, non esse consensum plene, & perfectè liberum; siquidem mixtus est inuoluntaria. Ergo nullus est textus, hanc irritationem probans. Ergo non est afferenda.

13. Tertia sententia, (cui tanquam probabiliori adhæreo) affirmat, professionem religionis metu graui factam irritam esse; reliqua vero vota etiam illud, quod in susceptione sacri ordinis assumitur valida esse, veniteque relaxanda. Sic docet Bassilius Legion. lib. 7. de impedimento ordinis c. 19. n. 9. Suar. to. 2. de relig. lib. 6. c. 4. num. 6. Ratio prioris partis est. Quia cõto in supradicto *e. perlatum* expressè non irritetur professio religionis coacta; at satis supponitur, irritam esse aliis decretis præcipue ab Eug. 11. in syno generali *e. sicut qui monasteria* 20. q. 1. ibi sicut qui monasteria elegerunt, à monasteriis egredi non permittantur, ita hi, qui inuiti sine inuita offensionis causa sunt intermissi, nisi volentes non teneantur, quia quod non petunt, non obseruant, *in e. presens* 20. q. 3. vbi de Lamberto, quem pater coegit monasticam vitam proficere, inquit Nicolaus Papa præsentem clericum nomine Lambertum minime debere existimauimus, sub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis non elegit, nec optat; profectio non diligit; quod autem non diligit, facile contemnit, nullum quippe bonum nisi voluntarium; & hoc ipsum clarè supponitur à Tridentino *sess. 25. de reg. c. 10.* Vbi conceditur quinquennium ad reclamandum de nullitate professionis ob vim & metum, & ante debitam ætatem factæ. Secunda pars conclusionis, nempe nullum aliud votum iuste Ecclesiastico irritum esse, ea consideratione persuadetur. Quia effectus irritationis est odiosus; ac proinde absque firmo fundamento non introducendus; at nullum in iure reperitur fundamentum, quo reliqua vota præter professionem religionis irritentur, vt expendenti textus clarè constare potest, ergo non sunt censenda irrita.

Aduste sub professione religionis vota post biennium in Societate Iesu emissa comprehendendi debere. Quia verè constituntur, religiosum; ac proinde in statu de se perpetuo quantum est ex parte Religiosi; quæ fuit ratio, ob quam vota solemnia in professione emissa irrita sicut. Adde tempore Eugenij non solemnia sed simplicia vota religiosum statum constituebant, & ita tradit Basil Legion. li. 7. c. 9. num. 10.

14. Sed est dubium; an votum religionis assumenda metu graui factum iniquum sit? Affirmat Suar. tanquam probabi-

lissimum to. 2. de relig. lib. 1. de voto c. 8. num. 10. & vere ita est. Mouetur ea efficaci ratione; quia si illud votum validum esset, obligaret facere professionem nullam. Nam obligaret facere professionem vilius voti, sed illud est coactum; ergo professio facta virtute illius voti est professio coacta; at professio coacta nulla est, ergo obligaret ad faciendam professionem nullam. Hoc autem est impossibile. Quia adus nullus, & illicitus, non est obiectum capax obligationis. Ergo illud votum validum esse non potest. Hæc tamen nullitas non tam prouenit ex eo, quod factum fuerit votum coacte, quam ex eo, quod illa coactio redundet in ipsius voti obiectum, illudque reddat nullum & illicitum.

15. Restat dicendum de metu leui: an ex illo vota solemnia religionis irritentur? & breuiter, respondeo, nullomodo irritari, quod clare colligitur ex *dist. cop. perlatum de his que vi. & ex cap. insinuante, qui clerici vel vouentes*. Ex quibus iuribus conuincitur sententia Nauar. li. 1. *consiliorum tit. de in qua vi conf. 3. & conf. 5. num. 4. conf. 9. num. 2. & lib. 3. de contr. coniug. conf. 3. num. 4. in postrema edic. affectus iure naturæ professionem leui metu irritari. Quia si iure naturæ inuoluita esset talis professio; ius canonicum non poterat illi valorem concedere & virtute illius matrimonium datum dissolueret, vt de facto facit. Afferendum ergo est; ex metu leui neque professionem neque vltim votum irritari, sic Sotus de iustit. li. 7. de iustit. q. 2. art. 1. ad secund. fine. Val. 2. 2. dist. 6. q. 6. punct. 4. circa fin. Azor. 1. lib. 11. *insinuat. moral. cap. 15. q. 7.* Emanuel Sà verbo *metus* num. 3. Sanch. lib. 4. c. 7. num. 14. Suar. to. 3. de Relig. li. 6. c. 4. num. 13.*

PUNCTVM IV.

Qualiter error vel ignorantia impediatur voti libertatem, & consequenter eius valorem.

SVMMARIVM.

1. Multiplex error esse potest.
2. Si ignorantia vel error est in obligatione voti, votum non tenet.
3. Et idem est de ignorantia, seu errore in materia promissa.
4. Ignorantia seu error circumstantiarum non impedit voti valorem, nisi redundet in materiam promissam.
5. Si error adsit circa finem voti, voti valorem impedit; secus si adsit circa occasionem, seu causam impulsivam.
6. Qualiter cognoscens quando error est casualis, quando finis voti.
7. Quid in casu dubio.
8. Explicatur textus in cap. Magno de voto.

1. Multiplex error, vel ignorantia esse potest. Primus & præcipuus versatur circa voti essentiam, vt si ignoras votum obligare; vel credis non obligare semper, sed quosque violetur. Secundus versatur circa materiam eius. Tertius circa aliquas condiciones & circumstantias. Quartus circa causam moriuam, vel impulsivam voti, quibus explicatis consistat, quæ mutatio veram obligationem voti esse faciat.

2. Si de prima ignorantia, seu errore loquamur quæ credit votum non obligare, vel non obligare semper; procul dubio hæc ignorantia valorem voti impedit, quia ea posita non vis obligari; obligationem enim velle non potes nisi prænotas. Quia nihil est volitum, quia præcognitum. Cum igitur nunquam cognoueris naturam voti obligationem & essentiam, nequaquam illum voluntarie amplecti potuisti, sic docuit Less. li. 2. c. 40. dub. 2. num. 1. *fin.* Sanch. li. 4. de voto c. 1. num. 16. Suar. to. 2. de Relig. li. 1. c. 11. nu. 6. Excepit tamen nisi ignoras obligationis voti velles votum emittere. Nam per hanc voluntatem ignorantiam depellis voti obligationem amplecteris. Sic Sanch. & Suar. *sup.* Et credendum est, te eo modo votum emittere, quoties tibi non constaret voti emissionem errorem illum habuisse. Quia semper præsumi debes velle actum facere, qualiter esse perit. Quod si certus es te errasse circa voti seu iuramenti obligationem, dubitas autem, an ab illo errore cessaueris per admonitionem ante vel post voti emissionem, non tenentis voto. Quia iam tibi constat de ratione exculante ab obligatione, & consequenter votum non possidet. Neque præsumendum est, errorem pulsatum esse nisi probetur. Sic Sanch. lib. 4. de voto c. 22. n. 22.

Hinc inferitur si Religiosus profiteretur credens professionem non obligare in perpetuum, sed pro voluntate ipsius rescindi posse; nullam esse talem professionem. Quia voluntarie non vult profiteri; cum non velit professionis essentiam. Sic docuit Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. c. 5. num. 5. Nunquam tantum talis error præsumendus est.

3. Idem quod dicitur est de ignorantia, seu errore obligationis voti, dicendum est de ignorantia materiam, seu obiecti

DE
CASTRI
PALATIUM
TOM

votum impedire inquam voti obligationem. Quia impedit quod obiectum voti sit cognitum, & consequenter quod sit volitum. Sic omnes Doctores.

Variis exemplis conclusionem declaro; si voueas ire Hierosolimam credens absque navigatione posse, non teneris voto. Quia erras in obiecto voti. Non enim voues viam, quae necessaria est, vt Hierosolimam peruenias; sed aliam tuo errore confictam. Idem est, si existimares Hierosolimam prope esse, cum tamen longe distet. Quia longam viam voto amplexus non es. Sic Suar. li. de voto c. 11. n. 9. *Relig. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 11.* Sanch. li. 4. *Deo. c. 3. n. 11.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 3.* Deinde si voueas religionem Cartusianorum, vel Minimorum, credens tibi liberet vesci carnibus, nequaquam obligatus maneres, etiam ad sumendam aliam religionem, in qua licitum est vesci carnibus. Quia tuum votum non fuit de religione absolute, sed de tali religione Cartusianorum, vel Minimorum, in qua haec licentia vescendi carnibus adesset. Cum tamen nulla sit talis religio, cessat votum. ex defectu materiae promissae. Sic Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de voto c. 11. num. 12.

4. Verum si de errore, seu ignorantia circumstantiarum loquamur; non impedit voti valorem, nisi talis ignorantia in obiectum voti redundet. Sic docuit aliis relictis Lessius lib. 2. c. 40. *dub. 2. n. 10. c. 13.* Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 11. n. 9. *Et sequent.* Supponit Sanch. li. 4. *Deo. c. 3. n. 8. Et sequent.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 4.* Ratio est manifestata quia ignorantia solum causat inuoluntarium obiectum ignorantum. Si igitur obiectum voti ignoratum non est, sed solum fuit ignorata extrinseca illius; nequaquam votum inuoluntarium erit, sed voluntarium. Quod procedit, tamen si circumstantiae essent tales, vt nequaquam votum emitteres. Si illas cognosceres. Quia illa habitualis dispositio non te impedit, quomodo obiectum voti absolute amplectaris, vt manifestum est in eo, qui inimico pauperi elemosynam tribuit, non dandum si cognosceret, inimicum esse. Et ratio est: Quia voluntas condicionalis non postea conditione nihil possit inesse. Sed talis est supradictus affectus *nollem dare elemosynam huic pauperi, si scirem esse inimicum.* Dum enim non cognosces esse inimicum, absolute voluntatem non habes, non dandi elemosynam. Potius namque habes, voluntatem illi donandi. Secus vero esset, si diceres: nolo dare si de facto sit inimicus. Quia cum eo tempore conditio vera sit, voluntas donandi omnino cessat. Sic Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3. *circum fin. vers. ad hoc dicitur.* Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad 3. Mol. 70. 2. *disp. 2. 72. vel quartum valde.* *Rel. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 10. c. 11. circa fin.* Sanch. lib. 4. *sum. c. 2. num. 6. c. 10. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. in fine.* Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de voto c. 12. praecipue num. 9. c. 10.

Dixi notanter nisi circumstantia ignorata redundet in voti obiectum; quia saepe circumstantia iura graues, vt erat illa de abstinentia a carnibus, vt merito censeri possint immutare obiectum. Quando autem illi contingat prudentis arbitrio relinquuntur, ponderata obiecti qualitate. Neque certa regula id definitur potest vt bene notauit Suarez tom. 1. de Religione lib. 1. cap. 1. num. 13.

Neque obstat promissiones aliove humanis contractus quibus dolus causam dedit, etiam si dolus commissus non sit in substatialibus, esse irritos, seu in irritum reuocari; sicut tractatu praecedenti *disp. 2. punct. 5.* diximus, vt inde inferas vota supradicta errore commissi inualida esse, aut arbitrio in contractibus ob supradictum errorem ex iure positum prouenit: At in votis nullum est positum, quod illa reddat. Sic Lessius li. 2. c. 40. *dub. 2. num. 13.*

5. Denique si error adit circa finem voti, valore eius impedit. Secus si error adit circa occasionem, & causam impellentem ad vouendum. Sic ex communi sententia tradit Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto c. 11. num. 14. *Rel. lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 11.* Sanch. li. 4. *sum. c. 2. n. 45.* Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. punct. 3. n. 13.* Ratio prioris partis est. Nam finis voti est formalissimum voti obiectum, Ergo si in illo error adit, obiectum voti voluntarium esse non potest, ac proinde votum non tenetur. Explico conclusionem. Triplex finis in voto considerari potest. Primus est communis omnibus votis, qui est diuinus cultus, & honor, si deficiat nequaquam votum subsistere poterit; quia non remanebit materia voti capax. Secundus est specialis & intrinsecus materiae per votum promissae, qui si deficiat, mutatur obiectum promissum, & consequenter cessat promissio. Exemplo declaro, finis intrinsecus elemosynae est alienae miseriae subleuatio, qua subleuatio cessante elemosyna esse non potest. Si igitur voueres dare Petro elemosynam, credens illa indigere, cum tamen vero non indigeat, quia diues est; voti obligatio cessat. Quia cessat voti obiectum, quod fuit elemosyna. Tertius finis est extrinsecus alius; sed quia praetenditur per tale votum obtineri, ad illius voti obiectum formaliter pertinet. Explico, credebas beneficium vacare, & gratia illud obrinendi elemosynam promissisti; cum tamen beneficium non fuerit vacans; promissio non tenet. Idem est, si peregrinationem promissisti ob inuiscendam amicum, quem ibi adesse credebas; cum tamen non adfuerit. Idem si votum feceris ob recu-

perandam filio salutem, quem credebas infirmari; cum tamen non fuerit eo tempore infirmus, vel iam fuerit mortuus; votum non tenet. Et ratio est manifesta. Nam illa elemosyna seu peregrinatio non absolute promittitur, sed promittitur tanquam medium ad impetrandum beneficium, videndum amicum, recuperandam filio salutem; quae cum sint impossibilia promissio non tenet.

Sed quid si non solum ob supradictos fines, sed etiam ob alios vere existentes votum emitteres? Distingendum est: si expressam voluntatem haberes, te obligandi ad votum ob quemlibet finem, qui adesset, clarum est, te esse obligatum, si aliquis ex finibus appositus vere existit. At si hanc expressam voluntatem non habes, & uterque finis est vere finis voti, eo quod per votum obtinere illum intendas quodlibet deficiente obligatio voti impeditur. Quia alias esset obligatio ad impossibile, Sanch. lib. 4. c. 2. n. 40.

Secunda pars conclusionis scilicet errorem commissum circa occasionem, & causam impellentem ad votum, votum non irritat, facile probatur. Nam huiusmodi error non occultat voti obiectum, & substantiam. Ergo non potest illud inuoluntarium reddere. Ergo nec nullum. Deinde huiusmodi error supponit voluntatem vouentis determinatam ad elicendum votum ob alium finem. Ergo solum mouere potest voluntatem, vt facilius & libentius votum emittatur. Ergo non est causa voti. Siquidem eo deficiente adhuc votum fieret; tamen non ea facilitate & alacritate.

6. Quod si inquiras, quomodo cognosces, quae sint occasiones voti, quae finis illius? Respondeo illa esse finem votum, quae per votum obtinere intendis, & illa esse occasionem, quae tempore voti existit, vel praesumitur existere, & te ad vouendum excitat, vt in exemplo de elemosyna facienda religiose pauperi ob eius miseriam subleuandam constat. Subleuare namque illius miseriam, est finis obtinendus per votum, at probitas non obtinetur per votum, sed iam existens te excitat ad vouendum, ac proinde voti occasio est, non finis. At quia saepe aliqua per votum obtineri intenduntur, quibus tamen deficientibus votum persistit, difficillimum est, explicare eo casu, quomodo ea a fine voti & illius obiecto excludantur? Quia in re mihi non occurrit alia firmior regula ea quam supra posuimus. Supradicta inquam excludi debere ex voluntate formalit & expressa, qua illis non obstantibus voluntatem te obligandi habes. Nam si hac voluntate cates, percipere non possunt, quomodo ea, quae per votum obtinere intenduntur, non sint finis illius, & obiectum, & consequenter votum medium ad illorum impetrationem, quae si impossibilis sit, votum non reddatur nullum.

7. In casu autem dubio: an aliqua habeant rationem finis, an vero sint occasio voti emittendi, spectandum est, an illis deficientibus verus finis voti persistat. Nam si hoc ita est credo potius reputanda esse occasionem voti, quam finem. Quia haec praesumptio fauet valori actus, & pro illo in foro externo iudicaretur, dum vouens non probauerit ea, quae deficient, causas esse finales, non impulsivas. At si illis deficientibus non relinquitur finis voti, clarè constat, ea finem esse, & non tantum occasionem. Siquidem absque fine votum esse non potest. Sic Syluester verbo *votum 2. q. 8. Azor. 1. p. insit. moral. lib. 11. c. 15. q. 13.* Sanch. lib. 4. de voto c. 2. n. 51. Bonac. tom. 2. *disp. 4. q. 2. de voto punct. 3. in fine.*

8. Iuxta hanc doctrinam explicatur Textus in c. magna de voto, vbi Episcopus Trecentis votum Hierosolymitanæ peregrinationis fecerat animo, & voluntate obrinendi libertatem suae Ecclesiae ope & auxilio Comitum Campaniae, qui finis omnino defuit morte illius comitis tempore voti, & dicendum est votum subsistere non potuisse. Quia non apparet Episcopum expressam voluntatem habuisse ob deuotionem sanctorum locorum peregrinationem suscipiendi independentem ab impetratione auxilij comiti campaniae; sed potius huic finis principalis peregrinationis promissae. Quo cessante facilius posuit (inquit Pontifex) cessare, & effectus. Neque obstat illud votum commutari quia commutatur ob dubium, quod poterat esse; si forte independentem ab auxilio comitis votum emisisset, & ad maiorem securitatem Episcopi, sed non ob necessitatem. Sanch. lib. 4. de voto c. 2. n. 43. E contra procedit Textus in c. ex parte et secundo de conversione coniugatorum. Vbi mulier quae matrimonium ratum contraxerat, credens falso eius sponsum leprosum esse, vt illius habitationem fugeret, velum viduitatis suscepit, in quo si votum religionis emittat, perseverare cogitur. Quia ille error non est in causa finali obtinenda per votum, sed in causa excitante & mouente ad vouendum quod satis indicat Pontifex cum dicit, licere mulieri ad religionem transire, quamuis falsa sit causa, per quam ad susceptionem veli praedicta mulier est inducenda: cum sine qualibet tali causa idipsum religionis obtentu facere potuisset. Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de voto c. 11. *in fine.*

PUNCTUM VII.

An votum soli Deo faciendum sit.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur dubitanti ratio.
- 2 Resolvitur questio.

1. Videtur non soli Deo, sed etiam sanctis vota fieri. Quia sunt professiones in eorum cultum & honorem cedentes. Quod confirmat aliquarum Religionum usus, vocando castitatem, paupertatem, & obedientiam non solum Deo, sed etiam Beate Mariæ aliisque sanctis.

2. In hac re solum de nomine esse potest questio, sed non de re, vt bene aduertit. Valentia 2.2. disp. 6. q. 6. punct. 3. vers. 3. *dubium est*. Nam si votum sumas pro cultu recognoscens diuinum numen, à quo tanquam ab auctore omnium bonorum aliquid impetrare intendis, vel pro impetratis gratias referre, clarum est hoc modo soli Deo vota fieri. Quia solus Deus est, qui hac ratione coli potest. Quod si tunc sancti inuocantur in illa promissione, & voto; inuocantur vt testes promissionis factæ, vel vt mediatores ad deferendum votum, vel vt intercessores ad impetrandum à Deo, quæ per votum desiderantur. Verum si non hac ratione votum seu promissio sumatur, sed quatenus credit in cultum, & honorem sanctorum, vt illos in necessitatibus mediatores habeas, vel vt illis pro beneficiis acceptis te gratum ostendas; sanctis fieri potest; sicut enim sancti spectata propria excellentia gratiæ & gloriæ, quam habent orari & adorari possunt, cur non etiam coli promissione de bono opere ipsis facto? Sed quia huiusmodi promissio sanctis facta confirmatur frequenter promissione facta Deo: Vocemus enim Deo facturi, quidquid sanctis promittimus; ea de causa omne votum factum sanctis Deo fieri dicitur. Sic D. Thom. 2.2. quest. 88. art. 5. ad tertium quem testatur Sanchez lib. 4. sum. c. 1. n. 41. ab omnibus esse receptum Azor. lib. 11. instr. moral. cap. 22. q. 13. Suar. latissimè 10.2. de Relig. lib. 1. de voto c. 16. Annot. 5. Bonac. 10.2. disp. 4. q. 2. de voto punct. 2. m. 17. optimè Val. 2.2. disp. 6. q. 6. punct. 3. in secunda assertionem vers. 3. *dubium*.

Quando vero Prelato locum Dei tenenti obedientiam promittis, votum Prelato non fit, etiam illo modo, quo fieri potest sanctis spectata eorum excellentia. Quia non in Prelati cultum & honorem promittis, sed Deo promittis obedientiam tuo Prelato seruandam. Sic Sayro in Clau Regia lib. 6. c. n. 11. Bonac. dicto puncto. 1. n. 17. Si autem alicui homini in eius utilitatem aliquid promittas absque relaxatione ad Deum; vt si dicas, promitto tibi me non lufurum; promissio humana & ciuilis est, non votum. Sic Nauar. summa lar. c. 12. n. 5. Sanchez. lib. 4. summa c. 1. n. 42.

PUNCTUM VIII.

Quæ materia Deo & Sanctis offerri potest votum possit?

Ultima particula quæ in definitione voti apponitur est, vt sit de meliori bono. Quapropter examinandum est: an votum necessarium sit de bono, & de bono possibili; Secundo: an debeat esse de bono pertinente ad consilia, vel possit esse de bono pertinente ad præcepta. Tertio, qualiter debeat esse de bono meliori.

§. I.

Qualiter votum debeat esse de bono possibili?

- 1 Impossibilia promitti Deo non possunt.
- 2 An votum non peccandi sit impossibile.
- 3 Pro resolutione apponitur distinctio.
- 4 Votum non peccandi mortaliter, validum est.
- 5 Votum non peccandi nec mortaliter, nec venialiter inualidum est.
- 6 An saltem obliget ad mortalia vitanda? Affirmat Suar.
- 7 Negat Sanchez.
- 8 Quid sentiendum sit.
- 9 Est satis opposita rationi.
- 10 Deciditur questio: An votum rei partim possibile, partim impossibile obliget.
- 11 Votum de vitando aliquo genere peccatorum venialium obligat, sed non est consuetudinum.

- 12 Votum vitandi omnia venialia quantum in te est, aliqui censent valere, verius est oppositum.
- 13 Votum vitandi omnia venialia valet.
- 14 Promittere Deo rem impossibilem, per se solum est veniale.

1. Regula est ab omnibus recepta. Impossibilia Deo promitti non posse. Quia ad illa facienda non potest suscipi obligatio Regula, nemo potest de regulis iuris in 6. & leg. impossibilem ff. eodem tit. Quod non solum verum habet in absolute impossibilibus; sed de iis, quæ comparatione promittentis impossibilia sunt. Nam eo ipso non poterit promittens ad illa se obligare. Hinc constat; qualiter alienum factum promittitur; promittitur namque non absolute, sed vt promittenti subicitur. At nulla alia ratione subicitur, nisi appositione curæ, & diligentie vt efficiatur. Ergo promittens factum alienum censendus est promittere suam diligentiam, & curam serio apponere, vt tale factum fiat, vt laicus diximus superiori tractatu de Iuramento. Et tradit in præfati Suar. tom 2. de Religione lib. 2. de voto c. 1. in fine n. 7. Sanchez lib. 4. de voto c. 5. n. 9.

2. Sed est dubium; an sub hac materia impossibili comprehendatur votum nunquam peccandi? Videtur namque comprehendere. Quia spectata humanæ naturæ fragilitate, & ordinariis Dei auxiliis nullus est, qui possit omne peccatum vitare. Ergo illud votum est de re impossibili. E contra vero videtur tale votum de re possibili esse. Quia est de vitando peccato, quod si vitari non possit, peccatum non esset.

3. Pro resolutione aduerte multipliciter hoc votum non peccandi fieri posse. Primo; si votum fiat non peccandi mortaliter. Secundo; si fiat, non peccandi mortaliter, nec venialiter. Tertio; si votum fiat, non peccandi absolute. Quarto; si fiat, non peccandi venialiter in hac materia determinata, vel in hoc genere peccatorum?

4. Si votum fiat non peccandi mortaliter; validum est, vt potest de re possibili non viribus naturæ, sed gratiæ, quæ omnibus ea vt volentibus, diuinæque misericordiam implorantibus parata est. Quæ ratio probat, hoc votum validum effectum fieri ab homine fragili, & peccatis debito, & periculum transgressionis habente. Nam hoc periculum cum non procedat ex voto, sed ex praua dispositione uolentis, quam diuina gratia superare uolens potest, & tenetur voti obligationem non impedit. Sic Nauar. sum. c. 1. n. 42. num. 65. Sotus lib. 7. de iustitia quest. 1. art. 3. Lessius c. 40. d. 7. num. 31. Sanchez lib. 4. c. 5. num. 16. Suar. tom 2. de Religione lib. 2. de voto c. 3. num. 2. Azor. lib. 11. c. 13. q. 4. Verum est tale votum validum sit; ac consuetudinem non est frequenter ob periculum transgressionis; rarus enim est præcipue ex his, qui in seculo ritam degunt, qui peccato mortali toto vitæ tempore abstinent. Sic Nauar. Sotus, Suarez, Sanchez locis allegatis.

5. Si vero votum fiat, non peccandi mortaliter nec venialiter, seu non peccandi, alicui videbitur validum esse, etiam secundum votum, quod includit. Quia lex diuina obligat, utate omnia peccata mortalia, & venialia; aliis non peccatis si propositum haberes peccandi aliquando venialiter. Sed ad id, ad quod lex diuina obligat, obligare per votum potes, vt potes ad rem perfectam, & possibilem. Ergo potes te obligare, non solum ad vitanda peccata mortalia, sed etiam venialia. Nihilominus tenenda est communis sententia, tale votum quoad collectionem omnium peccatorum inualidum esse. Sic docuit Sotus dicto lib. 7. de iustitia q. 1. art. 3. vers. utrum vero votum; Valent. 2.2. disp. 6. q. 6. punct. 2. vers. si autem quarat Sanchez lib. 4. summa cap. 5. num. 10. Lessius lib. 2. c. 40. d. 7. num. 31. Suar. lib. 2. de voto c. 3. num. 5. Ratio ea est; quia est vitare omnia peccata mortalia, & venialia sit tibi (speculatiue loquendo) physice possibile; ac mortaliter & spectato communi reum cursu, & auxiliis à Deo concessis impossibile est, vt experientia demonstrat. Sed ad ea, quæ sic sunt impossibilia, lex humana positiua obligare non potest. Ergo neque votum. Neque obligat legem diuinam naturalem ad vitanda omnia illa peccata obligare, vt manifestè probat ratio dubitandi; Vt inde inferas, et per votum obligare posse. Quia illa obligatio est velut proprietatis rationalis naturæ; ac proinde non mirum si solum potestatem physicam spectet. Quia rationali naturæ, qua talis est, accidentaria est moralis impossibilitas proueniens ex appetitu rationis non subiecto. At obligatio voti, & cuius vis legis positiuæ cum subsequatur hanc moralem impossibilitatem, illam spectat; ac proinde cum illa compati non potest.

6. Maior dubitatio est: an tale votum obliget ad partem saltem ad vitanda peccata mortalia? Affirmat vt magis probabile Suar. lib. 2. de voto c. 3. num. 16. Mouentur: quia quo ad illam partem possibile est tale votum; & cum sit pars omnino distincta, & separabilis ab alia parte non peccandi venialiter, credendum est; ex huius coniunctione aliam non vitari. Item quia illud votum nunquam peccandi mortaliter, nec venialiter, ac quialet duplici voto, alteri non peccandi mortaliter, alteri non

non peccandi venialiter. At si hæc duo vota separatim fierent, valeret utique votum non peccandi mortaliter, tamen si votum non peccandi venialiter irritum sit & nullum. Ergo similiter votum non peccandi, valebit qua parte peccata mortalia respicit; tamen non valeat, quâ parte venialia peccata spectat. Quia vtile per inutile vitari non debet. *Regula iuris 37. de regul. iuris in 6.* Præterea interpretatio faciendâ est pro valore actus, cap. *Abbate de verborum significatione leg. quæstiones ff. de reb. dubiis.* Si autem huic voto obligationem ad vitanda mortalia concedamus; esto negamus illi obligationem vitandi venialia, votum tenet. Ergo tale votum sic est interpretandum.

7. Contrarium defendit alius relatis Sanch. *lib. 4. de voto c. 5. n. 10.* Et moveri potest ea ratione. Quia sic vouens per modum vnius collectionem omnium peccatorum vitare intendit. Ergo constituta impossibilitate aliquot peccata vitandi, votum non videtur ex vlla parte tenere. Quia comparatione vouentis non habet partes, cum omnes per modum vnius Deo offerantur. Et confirmo; si illud votum qua parte respicit vitacionem peccatorum mortalium subsistere debet. Quia hæc vitatio & possibilis est; & separari potest à vitacione venialium. Cum autem in ipsis peccatis venialibus plura sint, quæ vitari possunt & ab aliis sint separabilia; efficiuntur sanè votum quoad illa tenere. Hoc autem esse non potest. Tum quia non est maior ratio de illis peccatis quam de aliis; cum quodlibet in particulari sumptum vitabile sit. Tum denique quia omnia illa per modum vnius offeruntur vitari.

8. Cæterum in hac re dicendum est si expressam voluntatem habuisti, non te obligandi vitare mortalia nisi simul obligatis maneres omnia venialia vitare, votum non tenet. Quia non purgatur conditio, sub qua obligationem intendebas suscipere. Sed raro quis hanc voluntatem habet potius enim intendit, se obligare quantum obligari potest. Qui enim amore virtutis & reuerentis Deo debite promittit, non peccatorum, offert Deo vitare omnes, & singulas eius offensas; & peccata quæ per se, & ex natura rei ab aliis separantur, censendus est offerre vitare. Ergo vouens non peccatorum censendus est obligatus ad non peccandum mortaliter; quia & peccatum mortale à veniali separatur, & obligatio vitandi mortalia ab obligatione vitandi venialia frequenter seungitur.

9. Neque fundamentum adductum pro sententia Sanchez obstat huic doctrinæ. Illud namque verum est; quod vouens expressam intentionem habuerit non se obligandi ad partem, quin ad totum obligetur. Quod non est credendum; Quia est aliquid ab usu & stylo, quo solent homines familia vota emittere. Confirmatio verò magis videtur, cuius sequens iam Suarez *l. de voto c. 3. hæc*, concedit, & ad impugnationem responderet; esto in peccatis venialibus non sit maior ratio horum quam illorum ut ex vi voti vitandi venialia, teneatur vouens hæc potius quam illa vitare. Quia tamen prudentis arbitrio hæc determinatio fieri potest, obligat votum illa parte quæ fuerit determinata. Quod exemplo illius, qui vouet totam quadragesimam ieiunare, confirmat; cum tamen solum partem possit. Qui certe ad partem tenetur & cum non sit maior ratio vnius, quam alterius; ad illam partem tenetur, quam prudens arbitrium determinauerit. At mihi verius apparet, sequelam negandam esse. Est enim longè diuersa ratio in peccatis mortalibus, ac in venialibus. Nam peccata mortalia collectiue, & diuise vitari possunt, & obligatio vitandi illa, separabilis est, & de facto separatur frequenter ab obligatione, vitandi venialia; neque in vna obligatione est eadem ratio, ac in alia. Secus verò contingit in obligatione vitandi venialia, quæ cum suscipi non possit comparatione omnium, & ex voti nulla determinentur, obligatio non subsistit. Neque præstat; quod prudens arbitrium possit illa determinare, ut in exemplo ieiunij quadragesimalis dictum est, si ex vi voti, & natura illius determinata non sunt. Nam ieiunium quadragesimale ex se & natura sua possibile est, & ex vi voti totius quadragesimæ ieiunium determinatur; ac proinde votum illius validum est ex se; Quod æquem in hoc indiuiduo totum possibile non sit, sed solum pars; id est per accidens; eaque de causa non impedit voti valorem absolute; sed solum facit, ut ex prudentis arbitrio determinatio, quam votum habet ex se, temperetur. E contra est in voto nunquam peccandi venialiter; quod ex se & natura sua neque ad omnia peccata venialia, neque ad aliqua determinatum est.

10. Hinc decidenda est illa gravis difficultas; an votum de re partim possibile, & partim impossibile valeat quoad partem possibilem; Et dicendum est; non valere, si vouens expressam voluntatem habuit, non se obligandi ad partem possibilem, quin ad totum maneret obligatus. Quia votum est lex quam sibi vouens imponit, & vltra illius intentionem extendenda non est. Sic Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 7. num. 31.* Suarez *lib. 2. de voto c. 2. n. 7. c. 12.* Verum si de hac expressa voluntate non constat; spectanda est materia promissa, quæ si partes habeat separabiles, & obligationes partium, possibilis ab

alia comparte impossibili non pendeat spectato communi stylo, & vlti vouendi, votum quoad illam partem possibilem tenet; esto nullum sit quoad partem impossibilem. Secus verò si partes inter se copulentur. Sic Suarez & Lessius *supra*. Ratio est; quia quisque præsumi debet vouere intentione accommodata obiecto. Exempla voti habentis partes separabiles sunt; si mulier quæ viuente marito & absque eius consensu vouit castitatem. Nam obligata manet, ad non petendum; tamen si ad non reddendum obligari non potuerit, ut colligitur. Ex cap. *quidam c. placet de conuersatione coniugat.* Item vouens tota quadragesima ieiunare; cum tamen solum partem possit; obligatur ad partem. Et vouens graues penitencias, & afflictiones carnis subire, obligatur ad ea, quæ prudentis arbitrio commode præstare possit. Item si vouens mille aureos, te in eleemosynam daturum, nec possis nisi centum; teneas ad centum. Quia centum promissisti, impossibilitas namque vnius partis non impedit obligationem partis possibilem per se distincta & separabilis. Idem est, si modus, sub quo obiectum voti est promissum, impossibilis esset, ob illius namque impossibilitatem valor voti non impeditur. Quia impossibilitas accessorij non cedit in principale. Quæ de causa si vouens ire Romam genibus flexis, nudo capite, cilicio indutus vel alia conditione impossibili obligatus esses Romam ire reiecta illa conditione impossibili. Et promittens ieiunare pane & aqua, si non potes in pane & aqua debet seruare formam Ecclesiastici ieiunij. Sed hoc intelligendum est, ut bene aduertit Suarez *lib. 2. de voto c. 2. num. 11.* Casu quo modus ille impossibilis potius grauaret, quam leuaret difficultatem obiecti principalis promissi. Nam eo casu tota difficultas, quæ in obiecto promisso amatur, & insuper amatur difficultas modi, qui ut possibilis apprehenditur. At si modus, sub quo obiectum promittitur difficultatem illius notabiliter minuit, si modus impossibilis est, cessat obiecti promissi obligatio. Quia esto obiectum separabile sit ab illo modo, at non est censendum ex intentione vouentis separari. Quia non est censendum, ad obiectum ita difficile se velle obligare. Exemplo peregrinationis Romanæ Suarez manifestat. Qui enim promitteret ire Romam equitando, credens possibilitatem habere eundi tali modo, si postea contingat, illum modum esse impossibilem, cessat obligatio peregrinationis. Nam peregrinatio pedestris notabiliter difficilior est equestri peregrinatione. Non igitur est censendum illum vouere. Exemplum voti habentis partes inseparabiles est, si voueas monasterium ædificare, & paupertate superueniente non possis nisi partem, non teneas ad partem. Quia per modum vnius censuodas es, ædificationem monasterij promississe, Suarez *lib. 2. de voto c. 2. num. 5.* Sanch. *lib. 4. num. 10. num. 7.* Paul. Laym. *lib. 4. tit. 4. c. 2. num. 3.* Et generaliter quoties votum quoad partem principalem promissam implere nequis, non obligatis ad accessorium. Quia principali corruente accessorium cessat. Hac ratione inquit Paulus Laym. Si vouisti ieiunare in vigilia Natiuitatis Virginis, & non potes, non teneas à carnibus abstinere. Quia abstinentiam à carnibus non vouisti per se, sed quatenus constituit Ecclesiasticum ieiunium, à quo cum exaceris, ceteris à carnium abstinentia exexcatus. Item si à carnibus abstinere non possis, non teneas abstinere à repetita comestione. Præterea si ob lucrandum iubilæum vouisti confessionem, non teneas confessionem, si lucrari iubilæum non possis. Deinde si vouisti peregrinationem cilicio indutus, non teneas induere cilicium; si peregrinari non potes. Quia hæc omnia sunt accessoria.

11. Denique votum esse potest, de vitando aliquo genere peccatorum venialium. Et quidem regulariter hoc votum validum esse; sed nequaquam ob periculum consulendum communis est sententia, ut aliis relatis docent Azor. *lib. 11. c. 13. q. 4.* Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 7. num. 31.* Suarez *lib. 2. de voto c. 3. n. 4.* Sanch. *lib. 4. c. 5. num. 18.* Ratio est clara; Quia spectato communi ordine gratiæ potest quis vnum vel alterum genus peccatorum venialium vitare, præcipue si sint peccata ex plena aduertentia & deliberatione. Norantur dixi regulariter. Quia sunt aliqua genera peccatorum venialium; quæ longo tempore vitari vix est mortaliter possibile, qualia (inquit Sanchez supra) sunt, quæ committuntur in cogitationibus luxuriæ, infidelitatis, iudicij temerarij, vel in cibo & potu sumendis, & verbis otiosis; attendita enim humana fragilitate vix hæc vitari possunt; præueniunt namque plenam aduertentiam, & deliberationem; eaque de causa si per se sumantur materia voti esse non possunt; bene tamen in consequentiam & quatenus in materia absolute promissa comprehenduntur. Consentit Suarez *lib. 2. de voto c. 3. num. 11. c. 12.*

12. Sed quid dicendum de voto, quo promitteres quantum in te est, omnia peccata venialia vitare? Affirmat Sanch. *lib. 4. de voto c. 5. num. 13.* Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 7. num. 31. in princ.* Validum esse; quia talis promissio habet obiectum possibile, conueniente cum proposito vitandi omnia peccata venialia, quantum cum diuina gratia, & humana fragilitate id fieri possit, quod propositum passim habent vix timorati; obligatque specialem curam, & diligentiam adhibere. Cæterum verius

crede

credo tale votum nullum esse. Quia est de obiecto humana ratione incognoscibili. Quis enim cognosceret quando debitam diligentiam adhibet præcipue in peccatis, quæ ex susceptione contingunt. Quæque præveniunt plenam aduertentiam & considerationem? At votum, cum obligationem inducat, debet esse de re certa & determinata, & venienti cognoscibili. Secus vero est in proposito, quod, quia obligatorium non est, eam distinctionem non postulat.

13. E contra est votum fatendi omnia venialia. Quod quidem validum est. Quia est de materia possibili & determinata. Non enim intelligitur factum de fatendis omnibus venialibus absolute, sed de fatendis iis, quæ facta mediocri diligentia memoriæ occurrerint. Quod possibile est, cognitum facile. Sicuti præceptum Ecclesiasticum de fatendis mortalibus non obligat fateri omnia, sed ea, quæ facta diligentia competenti memoriæ occurrerint, aliàs esset præceptum impossibile. Sic Sotus 4. distinct. 18. q. 1. art. 3. ante quintam conclusionem Azor. 1. p. lib. 11. c. 23. q. 4. in fine. Sanch. lib. 4. cap. 5. n. 20. Si vero post factam confessionem aliqua obliua memoriæ occurrerint, in sequentem confessionem referenda sunt, obligatus es ea fateri statim, esto sacram Eucharistiam sit suscepturus. Quia illius susceptionem non impediunt, & votum intelligitur factum de fatendis venialibus quæ tempore confessionis memoriæ occurrerint. Sic Sanchez loco allegato.

14. Inquires; quale peccatum sit promittere Deo rem impossibilem? Respondeo, per se solum culpam venialem esse, quæ in eo consistit, vt promissionem simulæ, si impossibilitatem rei promissæ cognoscas. Non enim ex animo promittite potes, quod esse impossibile cognoscis. Si tamen rei promissæ impossibilitatem ignoras culpabiliter, & ex illa ignorantia promittis impossibile, adhuc non videtur talis promissio bona intentione facta culpam venialem excedere. Quia nec cedit in grauem Dei offensam, neque in proximorum damnationem aut scandalum. Sic expresse Suar. lib. 5. de voto c. 2. n. 3.

§. II.

Qualiter votum debeat esse de re bona & honesta.

S V M M A R I V M.

- 1 Certum est votum de re bona, & honesta debere esse.
- 2 Non potest esse de re indifferente dum indifferens est.
- 3 Debet adesse honestas voti tempore, quo votum emittit.

1. **R**egula est ab omnibus recepta, votum debere esse necessarium de re bona & honesta. Quia debet esse de re grata Deo, cui votum fit. Alias illam non acceptabit. Deo autem gratum esse non potest, quod non sit bonum, & honestum. Quia cedere non potest in eius cultum & obsequium. Ergo.

Hinc fit nullum actum indifferente dum in ea indifferencia persistit voti materia esse. Quia actus indifferens ad minus honestus non est, & consequenter incapax diuini cultus & obsequii. Sic D. Thomas ab omnibus receptus 2. 2. q. 88. art. 1. Notanter dixi si in ea indifferencia persistit. Nam si ob aliquam circumstantiam ea amittit, & honestus redditur, apta voti materia erit. Exemplo res declaratur. Non ingredi hanc domum, indifferens est ex se; at si talis ingressus sit tibi occasio peccandi bonum & honestum est non ingredi; ac proinde materia voti esse tunc potest. Item non ludere cum Petro, relicta facultate ludendi cum aliis, indifferens est, & incapax voti; at si Petrus tibi sit occasio rigandi, vel iurandi, optime potes te voto obstringere ad eius consortium vitandum. Sic Caietanus 2. 2. q. 88. art. 2. dub. 5. & in sum. verbo votum c. 2. sine. Sotus lib. 7. de iustitia q. 1. ad tertiam circa 2. conclus. Nauar. sum. c. 12. n. 28. & sequenti. Azor. lib. 11. c. 13. q. 5. Val. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 2. diff. 3. Toletus lib. 4. sum. c. 17. n. 17. Sanch. lib. 4. sum. c. 7. à n. 2. & 5. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. c. 4. n. 5. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 7. n. 40.

Aduertendum tamen est: vt res indifferens fiat honesta, non sufficere, vt ad honestum finem illam referas nisi ipsa illi fini consequendo apta & conueniens iudicetur. Quia tua extrinseca relatio rem non immutat. Hac enim ratione votum femine non nendi die Sabbathi in honorem Virginis relicta facultate aliis operibus seruilibus vacandi nullum est. Quia non cedit specialiter in cultum Virginis. Qui enim cultus est, quod ab hac opere abstinere, si aliis insectas? Excipe tamen nisi te hoc opus potius, quam aliud impeditur diuini vacare, & vt ad hunc effectum expeditus esses, voueres ab illo opere abstinere. Quia tunc valeret votum abstinendi ab illo opere ob illum finem. Quia illi fini bono & honesto consequendo apta & conueniens est illius operis abstinencia. Sanch. d. lib. 4. cap. 7. num. 6. Laym. l. 4. tract. 4. c. 2. num. 8. Idem est de voto non edendi capita animalium ob cultum & honorem

Ioannis Baptistæ. Idem de non edendis caribus igni assis ob honorem S. Laurentii. Non enim abstinentia hac cedit in cultum & honorem horum sanctorum facultate relicta edendi aliis cibis. Sic Nauar. c. 12. n. 37. Azor. dist. 9. 5. Sanch. d. l. 4. c. 7. n. 6. & sequent. Excipe nisi specialiter ad supra dicta edenda potius quam ad alia affectus esses, & vt te hac voluptate priuares, votum emitteres. Quia tunc illa abstinentia ad virtutem penitentia pertinet. Sanch. d. c. 7. n. 8. sine. Laym. supra. Idem est si in honorem alicuius sancti voues taurorum agitationem, aliove similes ludos publicos, non tener votum. Quia solum ex tua relatione & non ex se videtur sanctorum honori ij publici ludi conferte. Sic Sanch. d. c. 7. n. 13. Suar. lib. 2. de voto c. 4. n. 7.

E contra contingit in voto abstinendi ab hoc opere feruij die festo, vel non fornicandi cum hac femina, vel non futurandi à Petro. Quia horum abstinentia cum sit res præcepta bonum est; ac proinde capax obligationis voti; tamen alias occasiones quæ efficaciter habeas illorum præceptorum transgressiois. Quia cuiuslibet occasio peccandi præcisa est bonum, & honestum, & voti materia. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. c. 4. n. Sanchez cap. 7. n. 17.

3. Deinde aduerto, honestatem in obiecto promisso debere adesse tempore, quo votum emittis. Nam si illo tempore non est, votum non obligat, neque obligabit; esse successa temporis honestatem habeat. Sic Lessius lib. 2. de iustitia c. 40. n. 41. Sanch. lib. 4. c. 7. n. 19. Ratio est manifesta: quia tempore quo votum est, debet habere obiectum obligationis capax quod esse non potest sine honestate. Capacitas autem postea succedens impertinens est; cum eo tempore non emittatur votum; neque à voto antea facto fuerit spectata. Sed quid si promissus nunquam in aliquam domum ingressum ob periculum peccandi cum femina, quam ibi adesse credebas cum tamen non adire? Respondeo: si postea successa temporis ibi habitat, obligatus eris illic non ingredi. Quia illud votum à principio validum fuit, & obligatorium quia fuit votum abstinendi ab illa domo, quoties adfuerit ibi occasio peccandi. Sanch. l. 4. c. 7. n. 19.

§. III.

Qualiter votum de re honesta ob finem malum vel indifferente validum.

S V M M A R I V M.

- 1 Si finis rei promissæ malus sit, votum non tenet, secus si sit finis ipsius veniens.
- 2 Item dicendum de fine indifferente.
- 3 Quid dicendum de voto leuissimo faciente si ex bello intro inuoluitur euadens? Aliquis sentiens valere, probabilis est oppositum.
- 4 Non videtur idem dicendum de voto in gratiarum altissimi emissio pro victoria iniuste parata.
- 5 Quid de voto priori voto seu præcepto contrario.
- 6 Valet votum ob finem temporalem assequendam.
- 7 Vouere ob finem turpem, qui solus voti, & non rei promissæ finis sit, veniale contra religionem.
- 8 Si res promissa turpis mortaliter sit, vel ob finem mortaliter turpem promittatur mortale est.
- 9 Si res promissa turpis venialiter sit, vel ob finem venialiter turpem promittatur mortale est, secundum veriorum sententiam.
- 10 Secus est dicendum de promissione rei indifferente.

1. **D**uplex finis in voto spectari potest: alius, qui fit rei promissæ per votum; id est qui executione rei promissæ obtinetur intenditur; alius, qui est finis ipsius veniens, quoque ad vouendum excitat, & actu vouendi obtinetur procuratur. Si finis rei promissæ per votum malus sit, votum invalidum est. Secus si fit finis ipsius veniens. Sic Caietanus 2. 2. q. 88. art. 2. dub. 4. & 5. & in summa verbo votum c. 2. in fine. Nauar. sum. c. 12. n. 30. & sequent. Secus lib. 7. de iustitia q. 1. art. 3. dub. 1. circa quintam conclusionem. Suar. tom. 2. de Religione lib. 2. de voto c. 4. n. 3. & 4. Sanch. l. 4. sum. c. 6. n. 13. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 7. n. 15. Azor. 2. p. lib. 11. c. 13. q. 5. Val. 2. 2. disp. 6. punct. 2. diff. 2. Toletus lib. 4. sum. c. 17. n. 16. & alij disp. 6. punct. 2. diff. 2. Toletus lib. 4. sum. c. 17. n. 16. & alij apud ipsos. Ratio prioris partis est; quia quando rei promissæ finis malus est, absolute malum & inhonestum est, quod promittitur. Nam sic promittens non se obligare intendit ad illam rem secundum se, sed quatenus medium est ad talem finem prauum obtinendum. At hoc modo sumptis res honesta malis redditur. Ergo votum illius validum esse non potest. Hinc est si voueas eleemosynam aut religionem aut aliud opus bonum vt medio illo obtineas victoriam iniustam, fornicationem

vanam gloria & cetera. Votum malum est. Nam esto elemosyna, & religio bona sit. At non sunt bona, sed mala quatenus sub tuam intentionem cadunt. Quia ea intendis ut medium finis pravi obtinendi. Secunda pars conclusionis: nempe validum esse votum esto finis promissionis malus sit, sic probatur: Obligatio voti sicut & Iuramenti non ex honestate ipsius actus in diuiduo desumitur (alias votum & Iuramentum inconsiderate emissum nullam induceret obligationem, quod est absurdum (sed desumitur ex honestate obiecti promissi; acceptat enim Deum promissum: Quia bonum est, & ille gratum, tamen male promittitur; ac proinde ille actus est actus religionis, & voti ex specie & obiecto, quod sufficit ad obligationem inducendam cito in diuiduo malus sit.

2. Idem quod dictum est de fine prava, dicendum est de voto ob finem indifferens. Quia finis indifferens vanus est & consequenter opus, ob illum finem consequendum, cedere non potest in cultum & honorem Dei; ac proinde non potest esse materia voti. Sic Sanchez lib. 4. de voto cap. 7. n. 25. Suar. lib. 2. de voto cap. 4. num. 5. Paulus Layman. lib. 4. sum. tract. 4. cap. 2. n. 10.

Sunt tamen aliqua vota, de quibus non constat an finem honestum, vel turpem habeant.

3. Primum est votum elemosynae faciendae si ex bello iniusto, quod aggregari determinatur es, incolum & saluus eundas; & idem est, si ex concubina, quam praerens cognoscere, filius nascatur: Suppono haec non praesertim in hoc voto bona est, & finis, sub quo promittitur, etiam est bonus. Bonum namque est, & petitione dignum, incolumem & saluum euadere postea bello iniusto; & bonum est, prolem habere ex suppositione illiciti concubitus. Et licet in re hi fines supponant actus illicitos, & iniustos; at in intentione vouentis non videntur supponi, sed praescindi, & separari.

Communior sententia affirmat, votum validum. Sic alius claris Sanchez lib. 4. Decal. c. 6. n. 13. Suar. lib. 2. cap. 5. n. 14. et 16. Lessius lib. 2. cap. 40. ad 7. num. 38. Layman. lib. 4. summa tract. 4. c. 2. n. 7. Mouentur Quia res promissa in hoc voto bona est, & finis, sub quo promittitur, etiam est bonus. Bonum namque est, & petitione dignum, incolumem & saluum euadere postea bello iniusto; & bonum est, prolem habere ex suppositione illiciti concubitus. Et licet in re hi fines supponant actus illicitos, & iniustos; at in intentione vouentis non videntur supponi, sed praescindi, & separari.

Sed verius videtur tale votum nullum esse. Quia ea elemosyna oblata non intendis incolumitatem absolute obtinere, sed bello iniusto, & filium ex illicito concubitu. Ergo votum pro his impetrandis habet finem turpem. Si quidem in incolumitate operata imbibis bellum iniustum, & in filio illicitum concubitu. Et confitio, filius, quem optas impetrare, est medio illicito concubitu. Ergo intentio, obtinendi talem filium, separari non potest ab intentione illiciti concubitus. Et idem est de incolumitate orta ex bello iniusto. Nam licet iniustum bello non sit medium ad incolumitatem; est tamen medium ad illam incolumitatem quam desideras. Quia desideras incolumitatem, quae terminus fit belli iniusti. Simile quippiam de voto facta à ludente ludo illicito fit in ludo viceit, & luctum reportauerit, & à metrice fit abusu sui corporis magnam pecuniam obtinuerit. Haec omnia vota iniusta sunt, & blasphemata vixit pro impetratione turpi. Consentit Sanchez. lib. 4. sum. c. 6. n. 16. et 21.

4. Secundum est votum emissum in gratiarum actionem pro victoria iniusta iam parata, vel pro filio ex concubina procreato? Communior sententia defendit, hoc votum inuaidum esse, & blasphemum. Quia eo indicas, Deum auctorem fuisse iniustitiae, & turpitudinis. Si enim per votum excitare Deum non potes ut victoriam iniustam concedat, & filium donec ex illicito concubitu, quia horum auctor non est, quomodo poteris pro his gratias illi referre? Ergo qua ratione unum votum est iustum, etiam & aliud. Et ita aequè de utroque voto loquuntur. Sanchez lib. 4. de voto c. 6. n. 13. et 15. Lessius c. 40. ad 7. n. 37. Layman. lib. 4. sum. tract. de voto c. 7. n. 2.

Ceterum verius videtur, hoc votum per se validum esse. Sic expressè Suarez 10. 2. de Religione lib. 2. de voto. c. 5. n. 19. Ratio ea est. Quia non est censendus agere gratias pro victoria iniusta ea parte, qua iniusta fuit, & à se processit; sed pro illa victoria quatenus à Deo processit. Secundum hanc rationem bonum qui est, & honestum. Ergo in eius laudem votum offerri potest. Neque obstat ante partam iniustam victoriam te non posse votum offerre Deo pro illa obtinenda; tamen non videaris illud offerre pro ea parte, qua iniusta est, & à te processit; pro ea parte, qua à Deo processit est. Quia est longè diuersa ratio. Nam eo ipso quo offeris votum, ad impetrandum auxilium à Deo ad iniustam victoriam, intendis Deum habere cooperatorem, & adiutorem tuam iniustitiae, & iniquitatis. Quod est Deo iniuriosum. At iniustitia, & iniquitate iam facta optime potes auxilium Deo ab ea praescindere, & pro illo gratias agere & votum offerre; & à fortiori potes praescindere ab iniquitate effectum victoriae, scilicet incolumitatem, honorem recuperatum, & in gratiarum actionem horum bonorum votum Deo offerre.

5. Tertium est votum priori voto, praeepto, & promissum. Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars. III.

fioni contrarium; an inquam tale votum materiam honestam habeat;

Breviter respondeo, ut in simili dixi de Iuramento. Ex sola contrarietate in actu vouendi non impeditur voti valorem; si alias habeat materiam aptam. Exemplo rem declaro. Promittis Deo (ne temere & inconsiderate voueas) nullum votum emissurum absque confessarii consilio; vel tibi hoc à superiore praeeptum est; & absque consilio confessarii votum emittis validum est votum; si alioquin habeat materiam proportionatam. Quia contrarietas priori voto, vel praeepto, solum efficit, ut actus vouendi malus sit, & peccatum; non tamen impedit illius obligationem, quae ex honestate materiae promissae, & acceptatione Dei nascitur. Sic Syluest. verbo votum 2. q. 7. Azor. 1. p. lib. 11. c. 13. q. 6. Sanchez. l. 4. sum. c. 8. n. 14. Layman. l. 4. sum. tract. 4. de voto c. 2. n. 5. q. 3. Suarez. l. c. 11. num. 5. At si materia secundi voti contraria sit priori voto, nequaquam validum esse potest. Quia esset de re iniqua, vixit de voti validi violatione. Quod si dicas; secundum votum potest esse de re meliori vel aequali. Respondeo eo casu non esse contraria priori. Nam votum obligat ad rem promissam seruandam, dum meliorem & Deo gratiorem vel saltem aequalem non subrogas. At subrogata re meliori per se videtur votum prius votum cessabit, & secundum obligabit. Suarez 2. de Relig. lib. 2. de voto c. 4. n. 10. Si vero voti materia contraria sit promissioni homini facta nullum alteri debita. Suar. loco allegato n. 11. Hinc à fortiori constat, si voti materia aduersetur praeepto superioris inuaidum esse tale votum. Quia non admittit Deus voluntariam obligationem contrariam obligationi quam ipse imponit.

6. Quartum est votum ob finem temporalem consequendum; an inquam tale votum validum sit? Verbi gratia votum elemosynam, si impetres à Deo diues matrimonium, filios ex illo, officium honorificum in Republica, valeat tale votum? Ratio dubitandi est: quia votum cuius materia promissa indifferens finem habet, nullum est, ut diximus. At horum bonorum consecutio si in ea praesertim consistit, videtur bonum indifferens. Ergo votum pro his bonis consequendis nullum est, quia eo ipso, quo per votum intendatur consecui, non solum votum, sed res per votum promissa, ad ea consequenda dirigitur. Si quidem non tam promissione, quam rei promissae executione intendis excitare Deum, ut beneficium petiitum concedat. Ergo votum ob talem finem nullum est.

Ceterum tenendum est validum esse tale votum. Quia eius finis non indifferens, sed honestissimus est. Consecutio namque horum beneficiorum imbibit illi oram diuinam donationem. Si igitur hanc habet pro fine, quid honestius? Alias nulla essent vota illorum, qui infirmitate vel alio periculo constituti pro incolumitate obtinenda vouerunt castitatem vel Religionem. Quod est contra communem sensum. Sic expressè Layman. l. 4. sum. tract. de voto c. 2. n. 10. Videtur fauere Sanchez l. 4. c. 7. n. 25. Illud tamen votum censorem finem indifferens habere, quo voueres ieiunium ut sumptibus parceres, vel voueres elemosynam ut auaritia opinionem tolleret. Quia in hoc sine non inuoluit aliquam actionem, quae honestatem habeat. Sic Sanchez. d. c. 7. num. 25.

7. Sed inquires quale peccatum sit vouere rem turpem, vel indifferens, vel ob talem finem vouere;

Omissis variis placitis dicendum est, Primum, si finis sit solus votus, & non materia per votum promissa, vixit peccatum, quod fuerit in desiderio illius finis, peccatum veniale tantum committi aduersus votum, & religionem. Sic Suar. tom. 2. de Relig. lib. 5. de voto c. 1. n. 8. et 9. Et quidem esse peccatum aduersus religionem constat. Quia assumere votum ob Dei offensam, quod ex genere suo ad illius cultum ordinatur abusus est religionis. Quod verò hic abusus praeter malitiam prouenientem ex fine solum sit peccatum veniale contra religionem inde probatur. Quia haec malitia in eo sita est, ut modum debitum vouendi iniustitiae, & cum haec iniustitia ex fine extrinseco proueniat, neque in voti materia redundet; illius obliuationem minuat, efficitur per se in materia religionis culpam venialem non excedere.

8. Secundum dicendum est; si res promissa turpis mortaliter sit, vel ob finem mortaliter turpem promittatur, quod idem est, omnes sentiunt peccatum esse mortale aduersus religionem, praeter malitiam pravi desiderij. Nam vel sic promittens rem promissam offert Deo ut illi gratiam vel ut ingratum; Si ut gratiam, quae maior iniuria, & blasphemia excogitari potest, quam facta ipso testari rem turpem & inhonestam summa bonitati placere; Si autem illam offerat ut ingratam, non offert, sed minatur; minati autem Deo grave malum, graue peccatum.

Quod verum esse credo, esto solum verbo tenus absque animo implendi vel promittendi promissionem facere. Nam illa exterior promissio, seu potius comminatio blasphemica est, & Deo graue iniuriosa. Verba enim blasphemica non petunt voluntatem inferendi Deo malum, sufficit, si ex se hanc voluntatem indicent, & ut sic profertantur. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 5. de voto c. 2. n. 7.

9. Tertiò dicendum est; peccatum mortale esse, si res promissa turpis venialiter sit, vel ob finem turpiter venialem promittatur; esto plures Doctores sentiant, solum esse culpam venialem. Sic Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 7. num. 39.* Suar. tom. 2. de Relig. l. 3. de voto c. 2. à num. 9. Ratio est eadem ac in præcedenti conclusione. Nam quæcumque res turpis quantumvis minima oblata Deo tanquam cedeps in eius cultum grauissimè eius summam bonitatem offendit. Si autem tanquam illi malum, & ingratum offeratur, vel potius commineatur, blasphemiam continet, attribuendo Deo, quod illi conuenire non potest.

Aduertendum tamen est frequenter has promissiones ini-
quas, etsi sub nomine voti fiant, non esse promissiones, nec comminationes Deo factas, sed esse Iuramenta, quibus in malo proposito te firmare intendis. Vt si dicas voueo Deo, me vindicaturum; præstat enim hunc sensum, iuro Deo me vindicaturum; & tunc est graue vel veniale peccatum pro grauitate, vel leuitate materiae, vt sup. tractat. diximus. Sic Lessius & Suarez *locis citatis.* Layman. *lib. 4. tract. 4. de voto c. 2. n. 6.*

10. Quarto dicendum videtur, processionem rei indifferentis vel ob finem indifferentem solum esse culpam venialem. Quia licet ex vi, & modo promissionis res indifferens vt grata Deo offeratur; cum tamen grata non sit, quia tamen postiuè ingrata non est, nec contumeliosa, non videtur culpam excedere venialem. Suar. tom. 2. de Relig. *lib. 5. c. 2. n. 14.*

Quinto dicendum est; executionem supradictorum votorum eandem malitiam continere, ac continet illorum omis-
sio. Nam executio est obligatione voti, est voti facti appro-
batio. Sic relati Doctores.

§. IV.

An votum possit esse de rebus præceptis.

S V M M A R I V M.

1. Proponitur dubitandi ratio.
2. Catholica veritas est, esse posse de rebus præceptis.
3. Satisfit rationi dubitandi.

1. **R**atio dubitandi ea est: quia votum assumis ad firmam-
dam tuam voluntatem, illamque obligandam execu-
tioni operis promissi. Sed comparatione operis præcepti
est firmata tua voluntas, & obligata executioni talis operis
superioris præcepto, & voluntate. Ergo opus præceptum
non potest esse voti materia. Quod si dicas nullum esse in-
conueniens voluntatem tuam præcepto superioris firmatam,
& obligatam firmari, & obligari alio titulo. Nempè pro-
missione tua, obstat; quia hæc obligatio indicat priorem obli-
gationem præcepti diminutam esse. Et præterea nulla obli-
gatio nasci potest, nisi à lege, vel præcepto; & consequen-
ter à superiori voluntate. Ergo obligatio, quæ ex voto nasci-
tur, ex præcepto seu lege naturali nascitur. Ergo votum
non superaddit obligationem præcepto. Ergo non potest
esse votum de opere præcepto. Alias præcepto obligationem
adderet.

2. Cæterum Catholica veritas est, votum propriissimè
esse posse de operibus præceptis. Sic D. Thom. quem ferè
omnes sequuntur 2. 2. 6. 88. artic. 2. Et ibi Caietanus *dub. 1.*
Valent. *dist. 6. qu. 6. punct. 2. ad finem.* Nauarrus *cap. 12. n. 25.*
Azor. 1. p. lib. 11. cap. 13. g. 1. Sanchez *lib. 4. sum. cap. 5. num. 6.*
Suar. tom. 2. de Religione lib. 2. de voto cap. 6. à n. 4. Lessius
lib. 2. cap. 40. dub. 7. n. 47. & sequentib. Layman. *lib. 4. sum.*
tract. de voto cap. 2. n. 9. & alij apud ipsos. Ratio est manife-
sta; quia opera præcepta sunt honesta, vt Deo ita grata vt op-
posita grata non sint. Ergo sunt apta vt Deo in cultum eius
offerantur. Hæc enim oblatio libera, & spontanea non impe-
ditur ex præcepto. Quia præceptum non cogit ad obligatio-
nem; neque voluntatem necessitat, sed liberam relinquit ab-
solutè, vt opus præceptum exequatur.

3. Neque obstat ratio dubitandi, cui bene ibi satisfactum
est. Et ad impugnationem nego, ex superaddita obligatione
voti indicari obligationem præcepti diminutam esse in suo
genere; est enim in suo genere plena, & perfecta; neque ali-
quid addi potest. Sed solum indicatur non comprehendere
omnem obligationem; quæ actui plures obligationes adesse pos-
sunt; potes enim Iuramento obstringi ad seruandam ieu-
nium ex præcepto temperantiæ debitum, & ad seruandam fi-
dem diuinam ex præcepto fidei debitam, & ad seruandam
promissionem homini factam ex iustitia, vel fidelitate huma-
na debitam, & in professione religionis, Religiosi obligantur
ad seruandam castitatem, alioquin debitam ex præcepto na-
turali. Non igitur vna obligatio alteram impedit; sed potius
virtutem promouet & voluntatem in bono firmiter

reddit, vtopotè pluribus vinculis obstrictam. Ad secundam
impugnationem concedo obligationem voti formaliter, & im-
mediatè oriiri ex præcepto naturali, quo obligari fidelem esse
in iis, quæ Deo promiseris. At quia hæc obligatio in libe-
ra promissione fundatur non impedit obligationem præcepti
absolutè impositi. Nam præceptum absolutum non obligat
ad operis præcepti executionem titulo fidelitatis, sicuti obli-
gat votum; & quæ de causa obligatio, quæ ex voto nascitur,
cuiuslibet præcepto absolutè sumpto aduenire potest.

§. V.

Qualiter votum debeat esse de meliori bono.

S V M M A R I V M.

1. Votum debet esse de re meliori.
2. Vota consilij Euangelicis opposita nulla sunt.
3. Qualiter votum non vouendi validum esse possit.
4. Per se est validum votum non petendi dispensationem.
5. Ex voto non petendi dispensationem non manet obligatio commutationem vel irrationem non petere; esse probabilius alij oppositum sentiant.
6. Quid de voto non ascendendi ad Episcopatum? Propositum non valere tale votum.
7. Validum est tale votum stricta via procedas.
8. Fit satis dubitandi ratio.
9. Idem est dicendum de voto cuiuslibet prelatura, siue sa-
cularis siue regularis.
10. Votum abstinendi à cibis delicatis, à recreatione bonis
regulariter valere.
11. Valet votum inforuendi perpetuo in Xenodochio.
12. Votum de matrimonio contrahendo absolutè est invalidum.
13. Idem est, si fiat animo non consummandi sed religionem
assumendi.
14. Si ad sedandas tentationes & vitandas frequentes lapsus
fiat, plures censent valere, alij negant, quod est proba-
bilis absolutè loquendo.
15. Si animo ducendi socrinam pauperem fiat nullum est; se-
cus si fiat sub conditione, & quando fieri censendum
est.
16. Quid de hoc voto? Promitto non recitaturum nisi flexis
genibus, non ingressurum religionem, nisi hanc, non dare
elemoynam nisi huic pauperi? Affirmat Sanchez va-
lere, probabilis oppositum.
17. Si negatio excludit materiam voto ineptam validum est.

1. **C**ommunis est dñm sententia cum D. Thoma 1. 2.
quæst. 88. art. 2. Ad votum non sufficere rem promi-
sam esse bonam, & honestam; sed debere esse meliorem, quam
sua contradictoria. Ne obligatus sis ad omittendum id, quod
melius & perfectius est, & Deo gratius. Quod nec diuino
obsequio, nec nostræ perfectioni consonum est. Neque ob-
stat; rem honestam, & maius bonum ex se impediens gra-
tam esse Deo, & iuxta eius voluntatem mandati executioni
posse vt inde inferas votum valere. Quia aliud est te rem
honestam maius bonum impediens exequi libere, aliud
exequi ex obligatione; quando ergo talem rem honestam ex
obligatione exqueris; eo ipso obligaris perfectiorem & Deo
gratiorem omittere, quod non contingit, quando abique
obligatione exqueris.

2. Ex quo fit; omnia vota consilij Euangelicis opposita
nulla esse, qualia sunt vota non suscipiendi orationes, non in-
grediendi religionem, non mutandi, non fidelitatis, non
erogandi elemosynam, & similia. Tum quia hæc negotiationes
per se nullam habent honestatem. Tum quia ex se impediunt
maioris boni executionem. Cum consilia semper sint de melio-
ri bono. In his omnibus Doctores conueniunt, quos superuacua-
neum censo referre.

3. Sunt tamen aliqua vota de quibus dubium est an melio-
ri bono opponantur.

Primo dubitatur de voto non vouendi; Et quidem si sit
absolutè sumatur, meliori bono opponitur ac proinde nul-
lum est; opponitur namque contradictoriè votum emi-
ssioni; ad quam Deus consilij & inclinat. At si votum fieret
sub aliqua circumstantia excludente reuerentiam, & impru-
dentiam in vouendo valeret vique votum vt si votum emi-
tentes non vouendi absque consilio confessoris; vel nisi ver-
bo, aut præcepto, aut coram aliquibus personis. Quia con-
ditiones hæc non impediunt votum; sed votum emissioni
conditionem conuenientem apponunt, ad eorum emissionem
tem vitandam. Sic Azor. 1. p. lib. 11. cap. 13. quæst. 6. Sanchez
pluribus

pluribus relatis *lib. 4. cap. 8. n. 14. Lessius lib. 4. de iustitia cap. 40. dub. 7. n. 45. Suar. lib. 2. de voto cap. 11. num. 5.* Si verò abique his circumstantiis vocas, peccas: Quia votum transgredieris. Sed regulariter non videtur morale. Quia non est materia gravis. Lessius & Sanchez *supra*. Votum autem sic enunciatum est peccaminosum sit tenet 3 si alioquin sit de meliori. quia peccatum commissum in vouendo non tollit voti valorem vt supra dictum est. Et tradit Sanchez. *cap. 8. num. 16.* Quod si immemor prioris voti votum emitteres, distinguendum est; si cum prius votum emisisti, expressam habuisti voluntatem non solum non vouendi abique illis circumstantiis, sed nec te obligandi, si forte voberes, votum non tenet. Quia prior illa voluntas, non te obligandi perseverat; nec censetur retractari noua voti emissione. Siquidem illius non recordaris. At si illam voluntatem non habuisti; valet vtique votum. Quia nihil est, quod valorem illius impediatur. Sanchez. *d. cap. 8. n. 17. Suarez lib. 2. cap. 11. n. 5.*

4. Secundò dubitatur de voto non petendi dispensationem? Et quidem si sub aliqua limitatione emittatur; clarum est valere: Vt si voueres non petendi voti relaxationem absque causa legitima; quia est votum de non faciendi peccatum. Si quidem petere vel concedere voti relaxationem absque causa peccatum est. At si hanc limitationem non exprimit, sed generaliter voues, non petiturum dispensationem. Sanchez *lib. 4. de voto cap. 8. n. 21. cui fauet Sotus lib. 8. de iustitia qui l. arr. 9. circa finem vers. finem est autem hic.* Negat valere. Mouetur: Quia vouenti aliquando melius & vtilius est, petere dispensationem, quam illam non petere, nempe quando adest periculum transgressionis. Ergo ad illum casum non se potuit votum extendere. Ergo nec se extendit ad non petendam dispensationem, quando hæc maior vtilitas cessat. Probat hæc vltima conclusio. Quia per modum vniuersales casus vtilis & inuiles comprehenduntur; neque apparet, quo iure, ac consuetudine ad solos casus vtilis extendatur.

Ceterum verius credo, hoc votum esse validum, & obligare; quoties non fuerit vtilius vouenti petere dispensationem. Quia votum habens materiam diuiduam, & separabilem, aliam aptam, inemptam; si ea, quæ apta est, frequentius & in plurimum contingat; credendum est, diuisibiliter & separabiliter eam aptam materiam respicere, dum de contraria intentione expressè non constat. Quia hic respectus est materiam proportionatus, & fauet valori actus. Neque obstat. Votum non fideiubendi, non mutandi absolute prolatum inualem esse; tamen habeat materiam aptam, & inemptam. Quia in voto non fideiubendi, nec mutandi per se, & frequentet materia incepta respicitur; cum fideiubere & mutare per se consilij opera sint. At in voto non petendi dispensationem, per se materia apta respicitur; nempe firmari in obligatione voti absque spe liberationis. Et ita votum non petendi dispensationem validum esse potest; tamen si votum non mutandi inualem sit. Sic docet Suar. *lib. 2. de voto cap. 11. n. 6.*

Sed quid dicendum de voto non petendi dispensationem ab alio, quam à Pontifice, neque, concessa vtendi. Respondet valere tale votum. Quia hoc voto non auferri ab inferioribus potestatem dispensandi, sed à te auferri potestatem ipsos pro dispensatione aduendi quod per se conueniens est, vt sic votum securius dispensetur. Sanchez. *lib. 4. cap. 8. num. 34.*

5. Sed an ex voto non petendi dispensationem obligeris ad non petendam irritationem vel commutationem? Respondet Sanchez *lib. 4. de voto cap. 8. n. 31.* Ex vi voti non petendi dispensationem aut irritationem commutationem puram non excludi: quia commutatio non tollit absolute vinculum voti, sed in aliud subrogat, & commutat. At vouens non petere dispensationem, vel irritationem, libertatem à vinculo voti sibi interdixit; non autem subrogationem; & hoc verissimum est: Secus, verò cenlet de voto non petendi commutationem, quod affirmat ad non petendam dispensationem vel irritationem extendi. Nam qui sibi imperfectam libertatem à voto interdixit à fortiori censetur sibi interdicare liberationem plenam & perfectam. Quod si votum sit de non petenda dispensatione, affirmat extendi ad non petendam irritationem & commutationem; quia animus sic promittentis est, non liberari à voti obligatione.

Verum etsi hæc probabilis sint; at credo voto non petendi commutationem non prohiberi dispensationem, neque voto non petendi dispensationem prohiberi irritationem, vel è contra. Mouetur; quia hi modi omnino sunt distincti, neque vnus in alio includitur. Non enim qui habet potestatem vota commutandi, ea dispensare potest; neque qui potestatem habet dispensandi ea potest irritare vel è contra. Ergo ex parte obiecti & materiam promissæ vnus in alio non includitur. Sed obligatio voti non desinitur ex solo animo promittentis, nisi talis animus in obiecto & materia promissa exprimat. Ergo quamuis vouens non petere commutationem vel

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. III.

dispensationem intenderit; nunquam liberari à voto; quia tamen id non expressit, sed solum expressit non liberari à voto illo modo, censendus est, solum hanc voti liberationem sibi interdixisse.

Aduertendum tamen est; si causa subitè obtinendi dispensationem à principali voto, non impediti efficaciter ex voto non petendi dispensationem. Quia huius vltimi voti, quod reseruat non est, petere dispensationem potes, & illo subiecto secundum dispensari poterit. Item potest vtrumque votum Prælato manifestare, vt ipse ex officio præstet dispensationem, si vtiliore tibi esse iudicauerit. Sanchez *lib. 4. cap. 8. n. 36. Suar. lib. 2. cap. 11. n. 6.*

6. Tertio dubitatur de voto non ascendendi ad Episcopatum, an validum sit? Ratio dubitandi ea est; quia qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Ergo illius susceptio bona est, ergo illius priuatio bona esse non potest. Et confirmo; Episcopatus status est perfectionis. Ergo nequis te obligare ad illum non assumendum; quia es obligatus viam perfectioni præcludere, & statum Ecclesie perfectissimum fugere; & forte ea de causa Gregorius magnus *cap. unico 85. d. mandat* inquiri de quodam Archidiacono Florentino, qui ad Episcopatum fuerat electus, an iurandum præberit nunquam se ad Episcopatum accedere. Non autem eam inquisitionem facere præciperet, si tale iuramentum seu votum honestum esset. Ergo dicendum est tale votum non valere. Sic Gloss. in dicto *cap. unico* verbo *sacrosanctis*. Nauar. *summo cap. 12. num. 16.* Siluest. *iuram. 4. num. 1. Azor. 1. p. lib. 11. institutum moral. cap. 5. qu. 1.*

7. Dicendum tamen est, tale votum validum esse si recta intentione fiat; hoc est, si fiat de non procurando vel acceptando Episcopatum, quantum est ex parte tua, nisi necessitas vel vtilitas Ecclesie, vel præceptum superioris vigeat. Sic D. Thomas 2. 2. qu. 185. art. 1. §. 2. Gutierrez *d. iuramento 1. p. cap. 72. n. 9.* Sotus *lib. 10. de iustitia qu. 2. art. 2. ad tertium.* Cordoia *qu. 154. sum. & Manuel. 2. tom. sum. cap. 94. n. 15.* Sanchez *lib. 4. cap. 8. num. 37.* Suar. *lib. 2. de iuram. cap. 13. n. 33.* Et *lib. 2. de voto cap. 11. n. 10.* Et 11. Layman. *lib. 4. sum. tract. 4. de voto cap. 2. in fine n. 14.* Ratio est; quia sic votum conceptum & viam præcludit ambitioni, & vilitati Ecclesie non præiudicat. Negari namque non potest Episcopatum ob splendorem honoris; & diuitiarum, & animarum regimen multis periculis esse expositum; ac proinde tibi si propriam vilitatem spectes commodius & vtilius est illum fugere exemplo Augustini & Gregorij & aliorum sanctissimorum PP. qui hanc statum totis viribus respuebant; vt bene expendit Gregorius *lib. 35. moral. c. 13.* Ecclesie autem hoc votum non præiudicat, cum non impediatur ex tali voto sic vouentes præficere, cum sibi vtile esse iudicauerit. Imò Ecclesie valde vtile est tale votum: Reddit enim ministros aptiores, & vtiliores ad regimen obeundum. Nam quo magis ab ambitione remoti sunt; eo digniores sunt, & exactius officia exerceant.

8. Neque obstat ratio dubitandi. Admitto desiderare Episcopatum esse opus bonum ab eo, qui irreprehensibilis, & qualitates habet ab Apost. ad Timotheum 3. & ad Titum 1. requisitas; quas de se nemo debet præsumere; sed esto sic opus bonum & perfectum; est tamen periculosum; ac proinde consultius est cuiuslibet particulari, illum ex parte sua respicere, quam appetere. Ad confirmationem dico, Episcopatum statum esse perfectionis; non quia ad perfectionem promouet, sed quia perfectionem in assumendo supponit. Cum autem nullus de se debeat præsumere eam perfectionem habere, quæ tanto statui conueniat, optime facit, si cum statum perfectissimum respuat vt potè illo indignus. Ad textum in *c. unico*. Dico Gregorium inquisitionem fecisse, an ille Archidiaconus iurauerit ad Episcopatum non ascendere; non quia tali in iuramento peccatum commiserit, sed vt videret, an fuerit conueniens sic iuramento obstrictum ad Episcopatum promouere, an potius eum in sua humilitate conseruare.

9. Item quod dictum est de voto non procurandi vel acceptandi Episcopatum, dicendum est de qualibet prælatura siue sæculari, siue regulari; ac proinde validum esse votum quod faceres non acceptandi prælaturam nisi necessitas vel vtilitas Ecclesie seu religionis vigeat vel præceptum superioris cogat. Quia hoc voto humilitatem conseruas, & ambitionem fugis, & religioni commodum affert; cum paratus sis regimen accipere sublata omni negotiatione, quoties ipsa religio iudicauerit; & ita clarè indicat Suar. *lib. 2. de voto cap. 11. num. 10. fine.* Vbi votum non suscipiendi ordinem indicat inualem: Validum tamen votum non suscipiendi beneficium, aut quodcumque regimen animarum. Nam in voto suscipiendi ordinem non adest illud periculum, quod in susceptione beneficij & regiminis animarum cernitur. Sanchez. Layman. & alij generaliter de prælatura loquuntur, & rationes eadem prorsus militant.

10. Quartò dubitatur de voto non comedendi delicatè,

non assumendi aliquam ludi recreationem honestam, an validum sit? Supponimus enim vii cibis delicatis quando valerudini conuenit, honestum esse, & idem est de recreatione aliqua honesta in leuamen naturæ assumpta. Hinc ergo oritur ratio dubitandi; priuatio enim actus honesti honestatem non habet formaliter, ergo supradictum votum de priuationibus supradictis inualidum est. Deinde nulla est virtus moralis, cuius exercitum consuli non possit, & à superiori præcipi. Ergo consuli & præcipi potest recreatio honesta & cibi vilioris sumptio. Ergo potest de iis esse votum, ergo de oppositis votum esse non potest.

Ceterum verius est hæc vota frequenter nullius valoris esse. Sic docuit Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 4. 5. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 5. num. 43. Suar. tom. 2. de Religione lib. 2. de voto cap. 8. à num. 5. indicat Azor. 1. p. institutionum moralium lib. 11. cap. 13. quæst. 7. Ratio ea est; quia licet moderata recreatio, & temperata cibi delicati sumptio actus virtutis sine; ac cum ob aliquam circumstantiam specialem non sint valde necessaria, melius & vtilius animæ est, ab his abstinere. Quia eorum abstinentia & corporis mortificatio, & penitentia virtutis operibus incumbat remotis impedimentis quæ illi obstat possent. Quia ratione votum paupertatis validum est. Nam esto bonum esse possit, diuitias habere; quia tamen solent impedimento esse melius est carere. Dixi frequenter illa vota inualida esse; vt tacite excluderem aliquem casum specialem in quo ob charitatem rem melius recreari, quam à recreatione abstinere, quod raro contingit. Vide Suar. dicto cap. 8. num. 9. Ad rationem dubitandi respondeo ceteram honesti honestatem habere posse: Non quatenus carentia est, sed quatenus in illa carentia actus virtutis moraliter exercetur. Ad confirmationem concedo, omnem actum virtutis consuli & præcipi posse, vt quid honestum; sed non vt melius & vtilius; ad votum autem requiritur non bonum vtrumque, sed cuius contradictorie oppositum non sit melius.

Illud tamen omnino certum est, si voueres te moderatè iustum, aut cibum sumpturam casu quo has actiones exerceres; valere votum; quia voues rem meliorem scilicet non committere culpam. Suarez lib. 2. cap. 8. n. 5. Layman. lib. 4. summa tract. 4. de voto cap. 2. n. 11.

11. Quinò dubitatur de voto inferuendi perpetuò in Xenodochio, an validum sit? Ratio dubitandi est; quia obstat videtur religionis ingressui & consequenter meliori bono. Sed omnino dicendum est, validum esse tale votum; eo quod eius contradictorie oppositum non sit melius. Non enim melius est non seruire Xenodochio, quam tibi pauperibus inferuire. Et licet stante tali seruitio non possit religioni addici; quia tamen illud seruitium omittere poterat & loco illius religionem assumere; ea de causa illud votum non est meliori boni impedimentum. Alias votum ingrediendi religionem laxiorem nullum esset. Quia eius ingressus compati non potest cum ingressu religionis strictioris. Hæc enim contrarietas valori voti non obstat: Si quidem melius est ingredi religionem laxiorem, quam nullam ingredi; esto non sit melius quam ingredi strictiorem; ac proinde in omnibus his votis hæc implicitè conditio imbibitur, nisi opus perfectius elegeris. Et ita tenet Suarez lib. 2. de voto cap. 7. num. 6. & cap. 9. n. 2. sine. Valent. 2. 2. disp. 6. g. 6. punct. 2. conclus. 2. Sanch. lib. 4. de voto cap. 8. n. 4. & sequent. Paulus Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 2. n. 12. Et alij communiter.

12. Sextò dubitatur de voto matrimonij contrahendi, an inquam tale votum validum sit. Omnes Doctores sentiunt tale votum absolute sumptum inualidum esse. Quia excludit virginitatem & cœlibatum, qui est status perfectior iuxta Tridentin. sess. 24. canon. 10. Esset tamen hoc votum validum, si alias matrimonium esset in præcepto quale esset, si violasset puellam sub fide data de matrimonio contrahendo, vel si sperares inde bella inter Principes Christianos cessatura, vel multos infideles ad fidem esse conuertendos. Quis tunc votum non impedit meliorem statum, sed te aliunde impeditum, & obligatum firmiorem in obligatione reddit: Quod honestissimum est. Quid enim honestius esse potest præceptorum diuinorum obseruatione. Sic rursus in dubitatum tradunt Suarez tom. 2. de Religione lib. 2. de voto cap. 9. num. 8. Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 1. & lib. 4. summa cap. 8. n. 5. Gutier. de matrimonio cap. 4. n. 6. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 11. quæst. 9. Paulus Layman. lib. 4. summa tract. 4. de voto cap. 2. n. 12.

De triplici casu est specialis inter Doctores controuersia; an votum de matrimonio contrahendo validum sit? Primò si fiat animo non consummandi, sed religionem petendi. Secundò; si fiat in remedium frequentis lapsus & deprauatæ consuetudinis peccandi. Tertiò: si fiat causa pietatis, qualis reperitur ducendo pauperem vel meretricem.

13. De primò casu. Sotus lib. 7. de iustitia quæst. 1. art.

vers. 3. sed ait saltem. Affirmat tale votum validum esse, si vtrumque votum castitatis emissum sit. Ratio esse potest quia tale votum non videtur statim perfectiorem impedit, siquidem relinquit liberum religionis ingressum. Quò fortiori procedit cum ex parte vtriusque votum castitatis emissum sit. Tunc enim nec cœlibatus impeditur eo voto. Alias sanctissima Virgo & Ioseph non rectè in matrimonio contrahendo processissent.

Sed omnino dicendum est, tale votum inualidum esse docuit Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 1. & lib. 4. cap. 8. num. 5. Suarez d. cap. 9. num. 6. Layman. cap. 2. num. 12. Gutier. de matrimonio cap. 4. num. 7. Et ratio ea est; quia matrimonij contractus constituit contrahentem in periculo violandi castitatem; & recedendi ab statu cœlibatus. Ergo non est gratior Deo quam illius carentia. Non enim gratis esse potest, quod viam perfectionis difficiliorem reddit. Hæc ratio conuenit, etlo contrahentes inter se conueniant de Religione assumenda, vel de castitate seruanda etiam castitatis voto emisso. Quia semper adest periculum recedendi à tali proposito & castitatem violandi, quod periculum quia in sanctissima Virgine & Ioseph aberrat, & eorum matrimonium in fines perfectissimos à diuina prouidentia dirigebatur, viam perfectionis nec præcluse, nec difficiliorem reddidit. Quando autem ab vno coniuge altero ignorante matrimonium contraheretur animo aduolandi ad religionem, certius est, votum de tali matrimonio validum esse non posse. Quia est de contractu grauitè coniugi præiudicatus; rursus enim esset, qui eo animo cognito vellet contrahere, ne maneret periculo suspitionis expostus, ob aliquod vitium delictum esse. quod periculum non subit quando bona fide contractus celebratur.

14. Grauior est difficultas in secundo casu quando te sentis ita fragilè & ad carnis peccata procliuem, vt vix contineri possis; an tunc votum de matrimonio contrahendo validum sit? Affirmat Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 2. dubio vltimo. Nauarrus cap. 12. num. 43. Bellarmin. lib. 2. de Monach. cap. 24. circa finem. Valent. disp. 6. quæst. 6. punct. 2. dispensati. 4. Azor. 1. p. lib. 11. c. 13. quæst. 9. Toletus lib. 4. summa cap. 17. num. 18. Sanchez lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 7. & lib. 4. summa c. 8. num. 53. Gutier. de matrimon. cap. 4. n. 8. & alij apud ipsos. Mouentur; quia posita illa facilitate peccandi consultius & vtilius tibi est matrimonium contrahere, quam exhibere existere; & vt rem viliosior tibi prudens confessorius consulere potest. Ergo potes te obstringere voto ad illud assumendum.

Contrarium huius sententiæ defendit Sotus l. 7. de iustitia quæst. 1. art. 2. vers. contra hanc autem Aragon. 2. 2. quæst. 88. artic. 2. circa 5. conclusionem assertum. 2. & plures Netherici docti. Fundamentum est: Quia adhuc posita illa facilitate & peccandi consuetudine votum de matrimonio contrahendo impedit maius bonum formaliter, nempe vitam cœlibem & religionis statum. Ergo à Deo acceptari non potest. Et confirmo; si stante illa facilitate & peccandi consuetudine votum castitatis, vel religionis emittitur; quis audeat dicere inualidum esse votum, esto esset inconsideratum? Si igitur votum castitatis vel religionis validum est, votum matrimonij castitati contradictorie oppositum validum esse non potest. Adde stante tali voto licitum tibi est, religionem ingredi. Ergo non obligat.

Ex his sententiis secunda mihi verior videtur absolute loquendo, & priorem admitterem eo solo casu, quo nolles oratione, penitentia aliisve remediis vt ad tentationes vincendas. Matrimonium namque ea solum ratione tibi vtilius esse potest, quam cœlibatus; quatenus est medium ad tentationes temperandas & lapsus excusandos. At non est vniuersum medium cum sint plura diuinæ voluntati gratiora, & acceptiora. Ergo si illis vt vis non obligaris medium matrimonij assumere. Ergo solum obligari potes casu quo nobis aliis remediis vt, quæ est solum quædam conditionalis obligatio; quam pro tua voluntate potes infringere. Et ita tenet Suarez tom. 2. de Religione lib. 2. cap. 9. à num. 12. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 7. num. 45. Coninch. 3. part. tom. 1. disp. 2. dub. 10. Paulus Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 2. num. 12.

15. De tertio casu certa res est; votum absolute sumptum ducendi pauperem meretricem ritulo pietatis & misericordie inualidum esse. Quia huiusmodi ritulus non excelsus, quin res promissa excludat à vouente statum perfectiorem & continentiam Deo gratiore. As si hoc votum non absolute sumatur sed conditionaliter, scilicet hac forma, si matrimonium ducatoris sum, ducam pauperem; validum est & firmum; quia ex vi illius non obligaris ad matrimonium, sed matrimonium ex tua voluntate assumpto obligari ad perfectissimum vsum ipsius. Sic tradit Sanchez lib. 1. de sponsalibus num. 54. & lib. 4. in Decalog. cap. 8. num. 54. & 55. Suarez lib. 2. de voto cap. 9. n. 28. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. de voto cap. 2. n. 12.

Solum

Solum est difficultas; an votum prolatum sub hac forma absoluta, promitto Deo me ducturum puellam pauperem, habeat supradictum sensum conditionatum, si aliquam ducturus sum promitto ducere pauperem? Affirmat expressè Suar. n. 21. & mouetur quia sic vouens intendit se obligare quantum potest; cum ergo non possit se obligare ad matrimonium absolute, censendus est voluisse se obligare ad illud sub conditione. At mihi probabilis est ad nihil manere obligatum: Quia verba illa sunt absoluta, quibus per modum vnus matrimonium cum puella paupere promittitur. Ergo dum de conditionata intentione non constat, sine fundamento in sensu conditionato explicatur; præcipue cum obligatio voti affirmari non debeat nisi de illa clarè constet. Et ita tale votum ad nihil obligare docuit Sanchez *locis allegatis*.

16. Septimò dubiatur de hoc voto. Promitto me nullam aliam religionem ingressurum nisi hanc. Promitto non recitaturum nisi flexis genibus. Promitto non dare elemosynam minorem decem aureis; an inquam hæc vota valida sint? Affirmat Sanchez *lib. 4. de voto cap. 8. num. 47*. Mouetur quia hoc est votum conditionatum obligans ad rem perfectam, scilicet ad ingressum in religionem, ad elemosynam abundantem, ad recitationem recitentem, & licet alia bona excludant; id est consequenter & non directè. Deinde consultius est cuiuslibet ad opem pietatis sub conditione obligari quam omnino liberum esse; sed ex vi illorum votorum obligatur vouens sub conditione pietatis exercere. Ergo valent illa vota.

Ceterum probabilis reputo illa vota inuvalida esse. Quod Sanchez censet probabile. Mouetur quia hæc vota ad summum hunc sensum conditionatum præstant, si aliquam religionem ingrediar, promitto hanc assumere, si de cetero elemosynam facere non faciam minorem decem aureis, si orationes fudero, flexis genibus fundam. Sed in hoc sensu conditionato tacite sed indirectè promittitur materia voto inepta, ita vt ab hac inepta materia non potest promissio separari. Ergo illa vota inuvalida sunt. Minorem probo. Non enim solum promittitur ingressus in hanc religionem, sed etiam promittitur non ingressus in alias, nec, solum promittitur elemosyna decem aureorum sed nulla alia minor; non solum recitatio flexis genibus, sed nulla alia. Aliàs non esset peccatum ingrediam religionem, elemosynam minorem dare, & orationes sedendo fundere. Sed quoties materia apta voto cum inepta coniungitur, ita vt ex intentione vouentis sint inseparabiles, votum non tenet. Ergo supradicta vota nullus sunt valoris. Deinde hæc vota retinebant ab operibus bonis absolute, & solum sub conditione pendente à propria vouentis voluntate obligant ad opus perfectum. Ergo non cedunt in Dei obsequium, neque in vouentis utilitatem. Ex his solum manet fundamentum contrarium.

17. Illud tamen optimè aduertit Sanchez *dicto cap. 8. num. 48*. Valida esse vota si negatio excluderet materiam voto ineptam, vt si promitteres non recitare nisi attente, non dare elemosynam nisi ex recto fine; quia per hanc negationem excludis recitationem sine attentione, & elemosynam ex sinistro fine. Ad idem est cum promittis nullam aliam ducere nisi pauperem; excludis matrimonium omnium aliarum nisi pauperis quæ est exclusio materiae voto ineptæ. Sanchez *suprà n. 55*.

PUNCTVM IX.

Vtrum emissio voti illiusque executio sit actus à religione elicited.

SUMMARIVM.

1. Votum ex se opus est laudabile & meritorium.
2. Emissio voti à religione elicitur, executio imperatur.

1. Nemi dubium esse potest, votum ex se esse opus laudabile & meritorium. Quia Deum honorat & vouentem in bono firmat vt dixit D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. Ex quo euidenter sequitur melius esse facere aliquid ex voto, quam sine voto. N. m. factum ex voto fit ex effectu religionis debitum cultum Deo reddendi & ex magis firma & immutabili voluntate in bonum. Ergo est melius. Sic D. Thom. *ab omnibus receptis dicta q. 88. art. 6*. Et licet ex diminutione libertatis meritum diminuat, non inde est inferendum ex voti obligatione diminui; quia obligatio voti non minuit libertatem sed illam supponit.

2. Difficultas autem est cuius virtutis actus sit tam emissio voti quam illius executio?

Breuitè dicendum, emissionem voti à virtute religionis elici, executionem imperari. Sumitur ex D. Thom. *dicta q. 88. art. 3. & 5*. & tradit expressè Suarez tom. 2. de Religione *lib. 1. de voto cap. 15. num. 5. & 9*. Ratio prioris partis est. *Ferd. de Castro Sum. Mor. lib. 1. tit. 11.*

Quia ea, quæ Deo promittimus, eo sine promittimus, vt cum honoremus. Quia ea promittimus, eò quòd ei bona sint. Non possunt autem esse bona nisi quatenus in eius honorem cedunt. Ergo necessario in promissione honor diuini spectatur. Ergo est actus à religione elicited. Posterioris partis ratio ea est; quia executio promissi ex obligatione promissionis à promissione ipsa imperatur. At elicitur ab illa virtute ad quam alias promissum pertinet. Quia promissio non mutat honestatem rei promissæ, sed illa supposita Deo in illius cultum offert. Promittis namque & promissum exequi secundum suam rationem & honestatem. Verbi gratia in promissione ieiunij & castitatis promittitur temperantiæ. Ergo executio promissi ab illa virtute elicitur, ad quam alias promissum pertinet, nempe à religione imperetur. Quod fit; quoties executio promissum eo animo vt votum impleatur.

PUNCTVM X.

Quotplex votum sit?

SUMMARIVM.

1. Ex parte promissionis diuiditur votum in absolutum & in conditionatum.
2. Deinde in simplex & solemne.
3. Item in externum & internum.
4. Ex parte rei promissæ diuiditur in necessarium & liberum commune & singulare.
5. Deinde in reale, personale & mixtum.
6. In affirmatiuum & negatiuum.
7. In perpetuum & temporale.
8. In reueratum & non reueratum.

Explicata voti essentia (vt factum est in superioribus) ad eius diuisionem explicandam accedimus. Votum ergo diuidi potest vel ex parte promissionis, vel ex parte rei promissæ.

Ex parte promissionis diuiditur votum primo & præcipue in votum absolutum & in conditionatum. Absolutum est, quod absolute habet obligationem. Conditionatum, quod obligationem habet ab aliqua conditione pendente. Cum enim sub conditione votum emittis, obligationem vis suscipere postea conditione & non aliàs. Aduerte tamen aliquando votum absolutum non fati à conditionato distinguitur quando scilicet voti absoluti obligatio pro aliquo tempore suspenditur; vt si vouens ingredi religionem cursu studium consummatum, vel post annos pubertatis; hoc enim votum absolutum est; quia absolute ad religionem obligaris; tamen ad executionem obligationis tempus opportunum expectes; ac proinde tempus illud non obligationem suspendit, sed executionis obligationem; secus est in votis conditionalibus, quorum conditio quia ex parte rei promissæ se tenet, obligationem eius suspendit, quorum visque apponatur. Colliges autem horum votorum differentiam, tum ex modo promissionis, tum ex effectu vouentis. Nam vota absoluta etiamsi executio differatur, sunt ex effectu rei promissæ; at conditionalia regulariter sunt non tam ex effectu rei promissæ, quam ex effectu obtinendi vel vitandi conditionem.

Hinc fit: plura vota conditionalia esse, quæ videntur absoluta; & e contra plura absoluta, quæ apparenter sunt conditionalia. Quapropter summo opere considerandus est affectus vouentis. In dubio autem sumenda est præsumptio ex communiter contingentibus. Exemplis rem declaro. Si voueas religionem, si vagesimum annum atigeris, si cursum studiorum consummaueris, si non animo expresso impetrandi à Deo vitam, hoc votum emiseris, iudicandus es religionem absolute vouere; & terminum illum appositum esse ad commodam voti executionem, quia id frequenter contingit. Suarez *lib. 6. cap. 22. n. 7*.

Ad idem est votum assumenda religionis, si Pater vel Mater obierit. Quia mors parentis pro termino commode exequenda obligationis apponitur Suarez *d. cap. 22. num. 6. & 7. Sanchez lib. 4. sum. cap. 40. num. 82*. Illud verò votum quo promittetes religionem, si tuus frater nati maior haberet filios sub dubio est; an præsumendum sit absolutum an conditionatum? Regulariter enim non emittitur ex effectu impetrandi filios fratris, sed ex effectu absoluto religionis commoiori tempore exequenda; quando scilicet domus successorem habeat; sed quia hic affectus ad religionem est valde diminutus & imperfectus; vis enim potius successorem esse fratris; quam te religionem ingredi; ea de causa (inquit Suarez *num. 8. & Sanchez num. 83. B. filius Legionens. lib. 8. cap. 9. num. 18*. conditionale debere præsumi. Ego verò censerem potius absolutum esse præsumendum, quia absolute religionem

religionem intendis, & successorem fratris non obligationi religionis praefers, sed illius executioni, sicuti cum promittis fieri religiosus, cum pater obierit & non antea, vitam enim patris non praefers religioni sed illius executioni.

Rursus hoc votum conditionale subdiuidi potest in purum conditionale, & in conditionale poenale. Conditionale poenale est, quando rem promissam promittis exequi quasi in poenam si crimen aliquod commiseris; verbi gratia promittis religionem ingredi si luseris. Non enim religionem optas; imo illam aliquomodo auerlaris. At quia opas à ludo abstinere, illam sub conditione si luseris promittis, ut timore obligationis incurrendae de religione suscipienda, à ludo abstineas. Purum conditionale est, quando conditio apponitur praecise ut conditio, ut si dicas; promitto religionem ingressurum si salutem recuperauero, si pater meus consenserit, si hoc peccatum vitauero.

2. Secundò diuiditur votum in simplex & solemne. Solemne est, quod Ecclesia sic disponente perpetuitatem habet, & vouentem inhabilem reddit ad actus voto repugnantes; cuiusmodi est votum in ordine sacro emissum & in Religionis professione. Simplex est quodlibet aliud carens supradictis conditionibus; tamen aliquibus caeremoniis & solemnitatibus Ecclesiasticis fiat. Votum verò solemne subdiuiditur in expressum & tacitum. Expressum est, quod verbis exprimitur. Tacitum, quod susceptione voluntaria alicuius signi cui ipsum annexum est, emitti censetur. Sic suscipiens ordinem sacrum votum castitatis tacite emittit & professorum habitum gestans expleto anno probationis professionem emittit censetur.

3. Tertio diuiditur votum ex parte promissionis in votum externum & internum, in publicum & occultum; quae diuisio & accidentalis est & per se manifesta, & explicatione non indiget.

4. Ex parte vero rei promissae primo diuiditur votum in necessarium & liberum; voco necessarium quod est de re quae ex necessitate praeccepti exequenda erat; liberum quod libere exequi & omitti poterat. Quod aliis terminis dici solet commune & singulare; commune, quia de rebus ad salutem necessariis, quaeque omnibus sunt communes, emittitur. Singulare, quia est de rebus ad consilium pertinentibus, quarumque obligatio pro singulorum arbitratu suscipitur. Ad votum commune reducunt alij professionem quae fit in baptismo seruandi legem & renuanciandi operibus latanae. Sed ut bene ostendit Caietanus 2.2. quaest. 88. artic. 2. Quem ferè omnes sequitur ibi, nullum votum baptizatus emittit, sed solum obligationem legis Euangelicae acceptat, illamque seruare proponit non inducens sibi nouam obligationem, sed acceptando eam, quam lex Euangelica imponit: Alias quilibet Christianus duplex peccatum committeret transgrediens quodlibet praecceptum aliud aduersus illam virtutem cuius est praecceptum, & aliud aduersus votum in baptismo emissum, quod est contra communem sensum Nauarum cap. 12. num. 31. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 14. quaest. 3. Suarez lib. 3. de voto cap. 2. num. 6. Sanchez lib. 4. cap. 2. num. 1. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 29. Ad idem est professio, quam penitentes in Sacramento confessionis faciunt de peccatis vitandis; est enim propositum firmum, esto sub nomine promissionis declaratur: Quia non intendunt nouam sibi obligationem imponere, sed impostam proponunt seruare. Sanchez d. cap. 2. num. 31.

5. Secundò ex parte rei promissae diuiditur votum in reale, personale, & mixtum. Reale est, cum res externa promittitur scilicet pecunia, equus, domus, &c. Personale cum actio emanans à persona, Mixtum cum id, quod promittitur, partim est reale, partim personale.

6. Tertio diuiditur in affirmatiuum & negatiuum; affirmatiuum est, cum res positua promittitur nempe oratio, elemosyna. Negatiuum cum negatio promittitur, ut cum promittis abstinentiam à cibo, à matrimonio, à coita, à furto aliisque vitis.

7. Quarto diuiditur in perpetuum, & temporale; quae est diuisio accidentalis & solum tempus spectans. Temporale dicitur; quia pro limitato tempore fit; perpetuum, quia pro tota vita obligatio suscipitur.

8. Ad idem est accidentalis diuisio voti in reseruatum, & non reseruatum, quae diuisio potestatem dispensantis non voci naturam spectat. Vide de his diuisionibus. Siluestrum verbo *votum* 1. quaest. 5. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto cap. vltim. & lib. 2. cap. 12. Azor. 1. part. institutio moral. lib. 11. cap. 14. Lessium lib. 2. cap. 40. dub. 6. à num. 29.

PUNCTVM XI.

Quae & qualis sit voti obligatio?

SVM MARI VM.

- 1 De fide est votum ad sui executionem obligare.
- 2 Ex suo genere grauis est haec obligatio.
- 3 Ex sola intentione vouentis supposita materia grauitate plures consent non posse limitari obligationum.
- 4 Probabilis est posse.
- 5 Fit satis fundamento num. 3. adducto.
- 6 Ex leuitate materia leuiter votum obligat.
- 7 Unde grauitas vel leuitas materia in votis sumenda fit?
- 8 Qualis sit obligatio voti, an fidelitatis tantum, an etiam illius virtutis ad quam pertinet materia promissa? Solutio fidelitatis est obligatio, tamen si Sanchez contrarium sentiat.
- 9 Fit satis fundamentis contrariis.
- 10 Qualiter ad solos actus externos vitandos & non ad internos se voto obstringere possit?

1. DE fide est & lumine naturali notum obligare votum ad illius executionem. Nam si fides data hominibus obligat ut seruetur, quanto magis data Deo. Obligat autem ex virtute fidelitatis, quae comparatione Dei est vera religio; colitur namque Deus & honoratur seruando quod illi promissum est. Ratione enim promissionis debetur Deo cultus promissus. Ipeque Deus ius habet cum exigendi à promittente; non quia promittens ius Deo concedat, quod antea non haberet, ut contingit in promissionibus humanis, quibus promittens promissioni ius nouum concedit, sed quia promittens maiorem cultus Deo debiti promissione determinat. Deo namque ob eius diuinam excellentiam & supremum dominium debetur cultus & honor; sed qui colitur & qui honor; non est determinatus. Promittens autem sua promissione illum determinat; ac proinde illa facta iam Deo ille cultus debetur, quod debitum est debitum ex fidelitate & veracitate. Si promissionem spectes; ac est debitum iustitiae, qualis comparatione Dei esse potest, si ius ipsius respicias.

2. Haec autem obligatio voti ex suo genere grauis est. Quia graue est Deo fidelitatem praestare & cultum debitum exhibere. Sic tenent omnes Doctores explicantes in hunc sensum illa verba Pauli 1. ad Timotheum 5. habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt; & definitur ab Innocentio. III. in cap. licet de voto.

Difficultas verò est an ex intentione vouentis, vel ex materia promissa leuis esse possit?

3. Et quidem ex sola intentione vouentis supposita materia grauitate plures Doctores consent limitari non posse obligationem ad solum culpam venialem. Sic Sotus l. 7. de iustit. 9.2. art. 1. in corp. Cordua in sum. quaest. 1.88. in puncto. Valsq. 1.2. disp. 153. c. 4. num. 14. Bafil. Legion. l. 12. de sponsal. c. 2. num. 12. Et fauent omnes illi qui negant in legislatore hanc potestatem ferendi legem in re graui. Neque obligationem grauius. Mouentur. Quia posito voto obligatio illius à diuina à naturali immediate provenit; lex namque diuina obligat promittentem fidelem esse in promissis. Sed obligatio legis diuinae & naturalis semper est iuxta materiae grauitatem. Ergo obligatio voti leuis esse non potest posita materia grauitate. Et confirmari potest à simili ex Iuramento. Si enim Iuramentum praestes de materia graui, coardare non potes obligationem sed necessario grauius obligari debes. Ergo similiter in voto. Item in contractu sponsalium, & in professione religionis, & in voto castitatis in ordinibus sacris emissio non potest obligari leuiter; ergo intentio vouentis non limitat naturalem voti obligationem. Deinde in leui materia non potest velle te grauius obligari, ergo neque in graui materia potest velle leuiter.

4. Contrarium docuit Sanch. l. 1. de sponsal. disp. 9. num. 6. Suarez tom. 2. de Relig. l. 4. de voto c. 4. n. 7. & mihi est probabilis. Probo, quia lex in materia graui potest leuiter obligare ut tract. 1. de peccat. disp. 2. punct. 8. probauimus. Ergo votum, quod est quadam lex priuata leuiter obligare potest. Sicut enim ex intentione legislatoris nascitur obligatio legis sic ex vouentis intentione obligatio voti. Ergo iuxta eius intentionem commenturari debet. Et explicatur amplius, liberum est promittenti se velle obligari; cum obligatio promissionis ex voluntate illius pendat. Ergo liberum est nolle totam obligationem subire.

Dices promittenti liberum esse promittere, & consequenter se velle obligari. At posita promissione neque liberum illi esse nolle obligari neque obligari dimittit. Quia promissio est

est assertio rei futuræ promissario infinuata, cuius obligatio non penitet ex asserentis voluntate sed ex virtute veracitatis & fidelitatis obligantis veram reddere asserentem.

Respondeo promissionem non solum esse asserentem rei futuræ promissario infinuata, sed insuper connotatæ voluntatem suscipiendi obligationem faciendi illam. Alias non video quomodo ex illa asserente potius quam ex proposito obligatio nascatur. Qui enim firmiter proponit in confessione vitæ peccata non solum voluntatem desiderij habet illa vitandi, sed virtute illius desiderij asserit vitaturum. Ad quia per huiusmodi desiderium & asserentem non intendit novam obligationem subire, illa asseritio & desiderium vim voti & promissionis non habet. Requiritur ergo ad veram promissionem voluntas suscipiendi obligationem; imò in hac voluntate promissio consistit; ergo potest promittens velle limitatam obligationem subire.

5. Ex his soluitur oppositum fundamentum. Concedo obligationem promissionis ex lege diuina & naturali oriri, sed dependentem à voluntate promittentis, quæ cum solum sit ad veniale culpam, lex diuina ad illam solum obligabit. Ad confirmationem de Iuramento respondeo, esse disparatam rationem. Nam Iuramentum consistit in adducendo Deum in testem seu fidei iuramentum, quod cum non suspicari magis nec minus, eius obligatio ex voluntate iurantis limitari non potest. At cum votum formaliter consistat in voluntate se obligandi ad rem quam asserit futuram exequendam, & in obligatione sit magis & minus, potest ex intentione promittentis leuis esse; esto materia grauis sit. At secunda confirmatio concedo, in contractu sponsalium, & in professione religionis, & in voto castitatis in ordinibus emissio non potest promittentem velle se leuius tantum obligare; quia hæc voluntas est contra naturam & solemnitate talium contractuum; ac proinde voluntate illa posita nihil efficitur. Secus verò est, quando res promissa non petit hanc grauem obligationem. Ad tertiam confirmationem concedo, in leui materia non posse te velle grauius obligari; quia non acceptat Deus talem voluntatem vixit perfectioni spirituali non conducenem, sed potius saluati periculum asserentem; & quia est de materia incapaci talis obligationis; bene tamen acceptat leuem obligationem in graui materia. Quia & votum virilis est, & D o honorifica, & materia promissa capax est illius minoris obligationis; quia maioris est capax. Suar. lib. 4. de voto cap. 4. in fine. Sanchez lib. 4. sum. cap. 12. num. 6. & alij.

6. Verum ex leuitate materiae posse votum leuius obligare, eiusque transgressionem non excedere culpam venialem consenti communitur Doctores, & videre est in Soto l. 7. de iustit. q. 2. art. 1. Nauarr. sume. 1. num. 40. Suar. l. 5. de voto c. 4. num. 5. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. q. 2. Azor. 1. p. l. 11. instit. moral. c. 15. q. 4. Sanchez. l. 4. sum. c. 12. num. 5. Lessio l. 2. c. 40. dub. 9. Layman. l. 4. tract. 4. c. 3. n. 2. Ratio est quia obligatio voti est obligatio fidelitatis, quam vouens contrahit implendi promissum; sed hæc obligatio suscipit magis & minus pro materiae grauitate. Ergo ex leuitate materiae leuis effici potest. Item commune est in omnibus præceptis obligationem ex suo genere grauem fieri venialem ex leuitate materiae. Quod si dicas: hoc esse probandum comparatione voti dari leuem materiam. Nam esto leuis in se sit, at non videri leuem eo ipso, quo per votum Deo sacrum; sicut in mendacio leui contingit quod in se quidem leuis materia est: At vt sub Iuramentum cadit, grauius est: Facile fiet satis, si aduertas in perituro assertorio ideo mendacium leue non esse leuem materiam, quia mendacium Deo tribuitur quantum est ex parte iurantis; & mendacium sine graue sit sine leue æque cum summa & infallibili veritate pugnat: At non reddendo promissum Deo nihil Deo attribuitur eius bonitati aut veracitati contrarium, sed solum te ostendit infidelem, & illius maiestatis cui fidem dedisti quasi contemptorem. Quod si leuis materia sit, leue esse potest.

7. Vnde autem hæc leuitas materiae in votis sicut & in reliquis præceptis desumenda sit? Late diximus, 1. p. tract. 2. disp. 2. de peccatis punct. 7. & sequentibus, neque aliquid speciale notandum occurrit, & ibi doctis consentit Suar. in præsent. lib. 5. cap. 4. §. 6. Lessio l. 2. cap. 40. dub. 9. Sanchez. lib. 4. c. 12. n. 12. & sequent. Vbi dup. item regulam generalem constituit, quibus grauitas & leuitas materiae declaratur: Prima; illam esse grauem materiam de qua est præceptum; vel potest esse præceptum sub graui culpa obligans, quia votum obligat instar præcepti. Secunda; grauitatem, vel leuitatem materiae promissæ ex honestate ipsius omnibus circumstantiis pensatis desumendam esse; quia hæc ratione grauitate vel leuitate in cultum diuinum cedit. Ex quibus regulis infert votum sumendi Eucharistiam & audiendi vel dicendi sacrum vel confessionem faciendi grauius obligare; quia & grauius cedunt in cultum Dei, & ex illis esse potest præceptum. Secus verò dicitur & bene de voto confitendi venialia quando de facto confessio facienda est; & de voto recitandi ter oratio-

nem dominicam vel Angelicam etiam intuitu lucrandi indulgentiam plenariam. Deinde infert in voto non bibendi vinum, illam esse grauem materiam, quæ esse, si præcepto Ecclesiastico vñ vini prohiberetur. Quare si in ea quantitate sumeretur, quæ ad prandium communiter sufficit temperatè vino vntibus, grauius peccaretur; secus si minor quantitas nisi forte esset votum de ieiunando in pane & aqua. Præterea infert in voto elemosynæ, grauitatem vel leuitatem metiendam esse ex fine intento. Si enim commodum temporale pauperis vel Ecclesiæ respexisti; illa erit grauis materia, quæ graui furto sufficeret; & leuis, quæ leue furum constitueret. At si aliquid faciendum in honorem Dei respexisti, ex illius grauitate vel leuitate grauitas vel leuitas materiae promissæ desumenda est. Quia ratione subdit; votum erogandæ elemosynæ ad faciendum factum, grauem materiam esse. Quia in ordine ad diuinum cultum grauis materia est quoddam factum.

8. Posito votum ex se grauius obligare, & aliquando tum ex intentione vouentis, tum ex materia promissæ leuem obligationem inducere; restat inquirendum, qualem obligationem inducat; an fidelitatis tantum, an etiam illius virtutis, ad quam pertinet materia promissæ; v. g. Promittis sacrum facere, ieiunium seruare, elemosynam tribuere, obligatus es non solum ex fidelitate seruare promissum, sed etiam ex speciali virtute religionis, temperantiæ, vel liberalitatis?

Affirmat Sanchez. l. 4. de voto. c. 11. n. 6. Casu quo ex speciali affectu illius virtutis, ad quam pertinet materia promissæ votum emittitur; consentit Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. q. 1. conclus. 2. Mouetur: quia legislator præcipiens actum, obligat præcepto illius virtutis, cuius est actus præceptus; præcipiens enim ieiunium obligat ex virtute temperantiæ, & præcipiens sacrum audire, obligat ex virtute religionis. Sed votum est quædam lex priuata. Ergo hæc sibi obligationem imponit. Secundo generaliter probatur transgressionem voti semper adiunctam esse malitiam contrariam honestati rei promissæ. Nam violans ieiunium promissum non solum est infidelis, sed intemperans; siquidem ex nimio & inordinato affectu comedit quæ & quando comedere non debet; & vxor quæ ligata voto castitatis petit debitum, non castitatis actum sed luxuriam præstat, cui nimis videtur affecta & sic de alijs. Ergo transgressionem voti semper adiungitur malitia aduersus materiam promissam ac si præcepta esset. Tertio si verum est in transgressionem votorum nullam aliam malitiam reperiri præter infidelitatem in non seruandis promissis, non esset necesse declarare in confessione materiam voti transgressi, sed satisfieri sufficeret dicendo transgressus sum votum in materia graui. Consequens videtur esse contra communem præxim. Ergo si quum est vitra malitiam infidelitatis aliam adesse.

Nihilominus dicendum est, votum de re alias non præcepta sola obligationem fidelitatis inducere, quantumuis vouens intendat per votum habere rectitudinem virtutis materiae promissæ. Sic optime docuit Suar. l. 4. sum. c. 5. num. 11. & seclusa speciali vouentis intentione docuit Sanchez. l. 4. sum. c. 11. num. 23. Et bene Caietan. 2. 1. q. 88. art. 5. dub. 2. Ratio est: quia vouens quantumuis afficiatur ad materiam promissam non potest illius habendæ aliam obligationem sibi imponere nisi quantum Deo illam promittit. Sed ex hac ratione solum nascitur naturalis obligatio fidei seruandæ absque speciali obligatione ad materiam; illam enim accidentaliter respicit. Ergo ex vi voti sola est obligatio fidelitatis. Hinc colligere potes transgressionem omnium votorum eiusdem esse speciei infimæ. Quia eorum malitia tota consistit in non seruandis promissis. Quod verò promissa diuersa sint, parum interest ad huius transgressionis considerationem. Sic Caietan. d. art. 5. dub. 2. Sanchez. d. c. 11. n. 23. Suar. c. 3. n. 9.

9. Neque obstant contraria argumenta. Ad primum dico esse disparatam rationem legis & voti. Nam lex non extahit materiam præceptam à propria ratione virtutis, sed in illa necessitate imponit; quia media illa intendit subditos studiosos efficere. At votum, quia cultum Dei respicit, non imponit necessitatem in honestate materiae promissæ, sed illa honestate supposita diuino cultui offert & consecrat. Et ex hac oblatione necessitas executionis oritur.

Ad secundum respondeo cum Suar. d. l. 5. c. 3. n. 12. Transgressionem voti ieiunij voluntarij esse posse actum temperantiæ per se spectatum si sumatur quoad actum exteriorem. Quia potest fieri cum mediocritate ad honestatem illius obiecti requisita. Sed concessio in hac parte excessum esse non inde infertur grauis culpa aduersus temperantiæ. Quia comparatione temperantiæ non est excessus grauis, esto grauis sit comparatione voti emissi. Ad tertium negant sequelam plures, quos tacito nomine refert & sequitur Lud. Lopez. 1. p. instit. c. 5. colum. Suar. l. 5. de voto. c. 3. num. 9. fin. Quia non solum est obligatio fatendi malitiam peccati, sed qualiter illa malitia contracta est, quando inde iudicium confessoris multum variari potest. tum ad cognoscendam grauitatem delicti, tum ad medicinam applicandam. Econtra alij sentiunt non esse necesse explicare materiam

materiam transgressionis, sed materia aliunde explicata si forte ex aliis præceptis necessaria & obligatoria fuit, satisfacere obligationi transgressionem voti absolute explicando. Sic docuit Nauar. *sum. c. 6. ad finem & cap. consideret de penitent. dist. 1. §. in princ. 104. Henric. l. 5. de penitentia. c. 5. n. 4. Eman. Sâ verbo confession. 31. Lellius. l. 2. c. 40. dub. 9. in fine, n. 61. Sed optime distinguit Sanch. d. l. 4. *sum. c. 11. num. 24.* Iuxta diuersas sententias de obligatione confitendi circumstantias aggravantes: retenta enim sententia negante has circumstantias necessario confitendas esse, vera est sententia Nauar. & aliorum. At retenta sententia docente eas esse confitendas, vera est sententia Suar. & Lud. Lopez. Sed adhuc posita hac sententia subdit Sanch. non esse opus explicare materiam promissam, sed satis esse si dicas re transgressum esse votum vel Iuramentum in materia notabiliter aggravante. Quia ad voti transgressionem per accidens est hæc vel illa materia.*

10. Rursus inquires; an ad solos actus externos vitandos & non ad internos de voto obstringere possis?

Negat Sanchez *lib. 4. sum. cap. 11. num. 12. c. 0* quod sit obligatio ad impossibile. Prohibito namque actu externo, consequenter videtur prohibitus internus, qui circa illum versatur. Dicendum tamen est supradictam sententiam veram esse, si vouens expressè voluerit, vt nequaquam velit se obligare ad vltimum actum internum vitandum. Nam talis voluntas est de obiecto impossibilis. Qui enim promittit non fornicari, consequenter promittit non habere voluntatem fornicandi. Nam voluntas fornicandi est voluntas transgrediendi promissionem factam. Non igitur stare potest, promissio de vitanda fornicatione, quin sit promissio de vitanda etiam voluntate illius. Ac si vouens hanc expressam voluntatem non habet, sed solum se obligandi ad vitandos actus externos; probabilius est se solum votum valere & vouentem manere obligatum ad vitandos actus internos transgressionis voti directè repugnantes, sed non alios. Quia hæc obligatio & possibilis est & intentioni vouentis accommodata. Quare si votum est de vitanda fornicatione, vel pollutione, obligatur vouens ex vi voti non habere voluntatem fornicandi, vel polluendi; non tamen obligatur ex vi talis voti ad fugiendas delectationes morosas de fornicatione vel pollutione. Quia illæ delectationes nec directè aduertantur huic voto vt de se constat; neque etiam indirectè, si quidem non sunt de fornicatione vel pollutione circumstantia voti affectis, sed absolute sumptis. Valq. *1. 2. disp. 112. cap. 2. num. 9.*

PUNCTVM XII.

Qualiter votum obliget cum eius materia determinata non est?

SVMMARIVM.

1. *Votum semper obligat iuxta intentionem vouentis.*
2. *Quod de intentione vouentis non constat spectanda est materia promissa, & iuxta illam censendum est votum obligare.*
3. *Si hæc spectata dubium est, verba secundum communem sensum accipienda sunt, & iuxta illum obligatio voti mensuranda.*
4. *Votum benignè quoad fieri possit interpretari debet.*
5. *Vouens recitare rosarium, obligatur ad tertiam illius partem.*
6. *Qualiter intelligatur votum audiendi singulis diebus scilicet.*
7. *Quid de voto virginitatis seruande.*
8. *Vouens religionem non obligatur ex vi illius ad castitatem.*
9. *Vouens peregrinationem satisfaciit peregrinatione equestri.*
10. *Quid si mercede conductus aut causa alterius negotij peregrinationem suscipias?*
11. *Qualiter obliget ieiunij votum.*
12. *A voto ieiunandi sextis feriis, vel alio die te excusare si dies natalis Domini incidit plures affirmant. Sed contrarium est verius.*
13. *Vnum tantum peccatum committitur in huius voti transgressionem.*
14. *Violans ieiunium ex obligatione voti an peccet quoties carnes comedit illo die? Negat Sanchez n....*
15. *Probabilius est oppositum.*
16. *Fit satia opposito fundamento.*
17. *Vouens ieiunium potest ovis & lacticiis vesci extra quadragesimam, vel si habeat bullam.*
18. *At in quadragesima & privilegio secluso obligatus est ab his abstinere ex vi voti; tamen si contrarium Sanchez censet.*

19. *Qualiter obliget votum ieiunandi in pane & aqua.*
20. *Quid dicendum de voto abstinentie à carnibus?*
21. *Quid de abstinentia à vino?*
22. *Votum de perpetuo est & esse videantur verba indeterminationem significare.*
23. *Ob indeterminationem rei promissæ votum non citatur.*
24. *Determinandum est ad minimam quantitatem & qualitatem vitalem sub re promissa contentam.*
25. *Qualiter obliget votum de re indeterminata quoad indeterminationem, v. g. talicem vinum ex pluribus quibus habes?*
26. *An si vnus solus remaneat ex pluribus qui fuerunt sub distinctione promissæ, debeas integrè illum solvere? Negat Sanchez, probabilius est oppositum.*
27. *Sed quid si rem determinatam promiseris & dubitas tamen, cui ex dualis Ecclesius, vel pauperibus? Affirmat Sanchez te possi applicare cui volueris. Verius credo te obligatum esse diuidere.*
28. *Qualiter obliget votum duplicis rei sub distinctione promissæ?*

1. Pro huius difficultatis solutione statuendæ sunt aliquæ regulæ generales in quibus Doctores conveniunt. Prima regulæ est; votum obligat secundum intentionem vouentis neque amplius extendi. Nam hæc obligatio voluntariè assumitur, ac proinde excedere non potest propriam voluntatem. Constat hæc regulæ ex illo Deuterono 13. *Facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & præcipia voluntariè & ore tuo locutus es.* Et tradunt omnes.

2. Secunda est, cum de intentione vouentis expressè non constat, spectanda est materia promissa, & iuxta illius naturam censendum est votum obligare. Quia quilibet præsumendus est eam obligationem subire velle, quæ materia promissæ accommodata fit. Sic ex communi omnium sententia supponit Suar. *lib. 4. de voto cap. 7. num. 2. & 6.* Layman *lib. 4. de voto cap. 3. num. 3.*

3. Tertia regulæ est si intentio vouentis & materia promissa inspecta dubium est, qualis sit voti obligatio, verba promissionis secundum communem & frequentem vltimè spectanda sunt, & iuxta illum obligatio voti interpretanda est. Colligitur ex illo Deut. 23. *illaqueatus es verbis tui.* Et ratio est: quia semper quis est præsumendus facere velle, quod verbis explicat iuxta *leg. Labeo ff. de suppellectil. leg. ibi Nemo dicitur præsumitur quod non sentit.* Sic Cajetanus *2. 2. quæst. 88. art. 2. dubio 4.* Suar. *d. cap. 7. n. 16. conclusio 3.* Sanch. *lib. 4. de voto cap. 11. num. 29.* Layman. *loco allegato.* Debet tamen vouens sensum verborum scire; alias non poterit illum intendere. Vt bene notauit Sanchez supra. Sed hæc scientia semper præsumenda est. Quia semper præsumi debet vituperans verba ad explicandos conceptus; & sensum verborum intelligere & illis vti in sensu communiter recepto.

Quarta regulæ est si supradictis omnibus consideratis adhuc dubia est voti obligatio, voti benigne interpretandum est. Vt quoad fieri possit minus obliget Colligitur ex *cap. ex parte de censibus & tradunt ibi Doctores & Azor. 1. p. 11. c. 10. q. 2.* Suar. *lib. 4. de voto c. 7. n. 18.* Sanch. *lib. 4. de voto c. 11. n. 3.* Layman. *d. l. 4. tract. 4. c. 3. n. 3.* Ratio est: quia obligatio non est imponenda, nisi de ipsa clarè constet, ob periculum transgressionis. Has regulas late confirmauimus *super. tract. dist. 2. punct. vlt.* Vbi de interpretatione Iuramenti, & faciunt *que tract. 3. de legibus vbi de eorum interpretatione locuti fuimus.* Solum est difficultas qualiter hæc regulæ ad casus aliquos singulares applicentur. Vt ergo hoc intelligatur, discurremus per frequentiores.

5. Primò deducitur vouentem recitare Rosarium Beate Virginis obligatum esse attentè recitare. Quia sine attentione nulla est oratio Valent. *2. 2. dist. 6. q. 6. punct. 4. q. 3.* Sanchez *lib. 4. de voto c. 11. num. 30.* Paulus Layman. *lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 3.* Suarez *lib. 4. de voto cap. 7. num. 18.* At non est obligatus integrum Rosarium recitare nisi id expressè intendit; sufficit si tertiam partem recitet. Quia secundum frequentiore vltimè sub nomine Rosarij tertia pars intelligitur. Suar. *lib. 4. de voto cap. 8. num. 5.* Sanch. *lib. 4. cap. 13. n. 15.* Sed an satisfaciatur alternatim recitando cum locio? Affirmat Azor *lib. 10. institutionum moral. cap. 7. qu. 10.* Bonacio *dist. 4. q. 2. punct. 6. num. 29.* Quia modus ille recitandi conformis est consuetudini Ecclesie etiam in Rosarij recitatione vt patet ex vltimo religionis Camaldulens. Vbi illius religiosi alternatim Rosarium recitant. Sed contrarium verius cum Nauar. *cap. quando de consecrat. dist. 5. cap. 10. n. 22.* Sanch. *lib. 4. cap. 11. num. 38.* Quia Rosarium communi vltimè & consuetudine non alternatim recitatur. Ergo votum de illius recitatione non est præsumendum fieri de recitatione extra vltimè & consuetudinem. Eadem ratione vouens Rosarium non credo satisfaciatur si solum mente & non voce recitaret; quia de recitatione

tione vitata, quæ est vocalis credendum est votum fieri dum contrarium non constat. Sanchez d. cap. 11. num. 36.

6. Secundo deducitur vouentem singulis diebus sacrum audire satis facere diebus festiis vnicum sacrum audiendo. Quia est illud factum debitum fit ex præcepto Ecclesiastico, & voto etiam debet potest, & non est credendum vouentem voluisse duplici sacro audiendo esse obligatum. Suar. l. 4. de voto c. 7. n. 14. Ad huius autem voti satisfactionem eadem attentio & integritas requiritur, quæ requisita est ad satisfactionem Ecclesiastici præcepti. Quia satis commune est apud Doctores votum obligare instar præceptum & legis si de tali materia lata esset vt multis citatis probat. Sanch. l. 4. de voto cap. 11. num. 31.

7. Tertio deducitur vouentem virginitatem perpetuò seruare obligatum esse à qualibet venerea delectatione abstinere, eam si semel vel iterum deliquerit. Quia sub nomine virginitatis censendus est castitatem promississe. Qui enim virginitatem vouet promittit nullam admittitur delectationem qua integritatem sui corporis & anime amittere possit. Quod verò illam amiserit, per accidens est, & obligationem voti non minuit. Secus verò dicendum esset si expresse intenderet solum se obligare ad vitandum primum actum venereum & alios ex consequenti. Sed in casu dubio hæc intentio non est præsumenda. Sic multis relatis docuit Sanch. lib. 2. de matrimonio disp. 33. num. 7. & lib. 4. de voto cap. 11. num. 22. Suar. lib. 4. de voto cap. 7. n. 5. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 1. punct. 4. post medium vers. secundum quod notari debet.

8. Quarto deducitur vouentem religionem ingredi aut ordines sacros suscipere non esse obligatum ex vi talis voti castitatem feruare. Quia non vouet castitatem, sed istam cui castitas est annexa; ergo illo statu non assumpto cessat castitatis obligatio. Sic Caietanus 2. 2. q. 88. art. 3. Suar. lib. 4. de voto cap. 7. n. 15. Valent. loco allegato.

9. Quinto deducitur vouentem peregrinari ad Diuum Iacobum, sui facere peregrinationem equestri, tamen si tempore voti cogitauerit pedester peregrinari. Quia æquellris peregrinatio vera peregrinatio est, & cogitatio tempore voti concepta non inducit obligationem; quia non ex cogitatione sed ex promissione obligatio nascitur. Sanch. l. 4. de voto c. 11. n. 31. iuncto num. 5. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 15. & 16. Sed quid si mercede conductus vel causa alterius negotij, aut curiositatis vel vi coactus peregrinationem suscipias? Sanch. l. 4. c. 11. num. 68. Negat in omnibus et voto satisfacere. Quia tu vouisti peregrinationem voluntariam religiosam, & piam. Sed peregrinatio assumpta per vim non est peregrinatio voluntaria & religiosa; & multo minus que solo titulo curiositatis, aut alterius negotij profani assumitur; que verò ob stipendium non tam est peregrinatio ex pietate quam ex iustitia. Ergo in his casibus non satisfactio voto peregrinationis.

10. Verum hæc doctrina vniuersaliter non est vera. Et primo si vis illata non tollit tibi integram libertatem, esse illam diminuat, voto satisfactio sic coactus peregrinando. Quia absolute peregrinationem piam voluntarie suscipis. Deinde expeditio alicuius negotij aut curiositas impedire iustitiam non potest, quando solus ille finis peregrinationis adesset; scilicet si cum ipso adesset voluntas inueniendi reliquias. Nam tunc iam esset peregrinatio religiosa saltem quoad actus substantiam; neque ab hoc dicendi modo dissentit Sanch. loco allegato. Item non video, qua ratione obligatio iustitiæ obligatio voti & iustitiæ in eandem materiam cadere possint, & obligatio iustitiæ religiosam peregrinationem esse non impediat. Si enim ex voto obligatus esses, singulis diebus sacrum facere; cur non poteris pro illo faciendo stipendium accipere? Sicut et contra si stipendio obligatus es sacrum facere, potes & voto ad illud faciendum te obstringere.

11. Sexto deducitur qualiter obliget ieiunij votum? Brevis responsio est, obligare eo modo, quo obligaret præceptum Ecclesiasticum si de eo ieiunio latum esset. Quia cum votum sit quædam lex priuata, quam sibi vouens imponit, nulla appor dari potest mensura illius obligationis quam legis mensura. Suar. lib. 4. de voto cap. 7. num. 9. Sanch. lib. 4. c. 11. n. 31. Hinc fit vouentem ieiunium obligari à carnibus & à repetita refectioe. Quia hæc sunt de essentia Ecclesiastici ieiunij. Item debere hora consueta vesci, postque colatiuenculam vespertinum sumere. Sed an in vigilia natiuitatis in qua latior hæc refectio promittitur præcepto ieiunij ligatus permittatur voto ligatus? Dicendum est permitti. Quia nemo censendus est nisi id clare exprimat se velle obligare ad ieiunium aliter quam Ecclesia obligat. Sanch. l. 4. cap. 11. num. 65. Secundo fit vouentem omnibus diebus alicuius mensis vel anni ieiunare, non esse obligatum ieiunare diebus dominicis. Quia non est censendus se velle obligare contra consuetudinem Ecclesiæ receptam. Sanch. lib. 1. sum. c. 37. num. 20. Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 25. Tertio fit vouentem ieiunare in vigilia alicuius sancti, ipsa que fit dominica non obligatur eo die ieiunare sed sabbato antecedenti. Quia sic obligaret præ-

ceptum Ecclesiasticum de tali ieiunio. Bonac. d. punct. 6. num. 26. Azor. 1. p. l. 11. cap. 20. q. 5. Quarto fit vouentem abstinere à carnibus, obligatum esse abstinere à iure quo coacta sunt; quia Ecclesia præcipiens à carnibus abstinentiam & iuris abstinentiam præcipit. Quia illarum substantiam continet. Sanch. l. 4. de voto c. 11. num. 48. Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 7. num. 21. Quinto fit vouentem abstinere à vino vel carnibus aliquo die; peccare quoties eo die carnes comederit vel vinum biberit. Quia est obligatio instar præcepti Ecclesiastici obligantis semper & pro semper. Sic Layman. l. 4. tract. 4. c. 3. nu. 3. Azor. 1. p. l. 11. c. 10. quest. 8. Nauarr. c. 12. num. 53. Sanch. l. 4. c. 11. num. 41. iuncto c. 12. num. 35. Sumptio votum tam prima quam secunda abolitionis in Missa non est aduersus hoc votum; quia votum non debet excludere consuetudinem Ecclesiæ receptam. Azor. 1. p. l. 11. c. 20. q. 7. Sanch. l. 4. c. 11. num. 43. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 11. Sexto fit violantem ieiunium promissum carnium comestione vel repetita refectioe deobligatum esse à ieiunio, & posse sepius comedere; quia ieiunium seruare est impossibile. Layman. d. lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 3.

12. Restant tamen circa hanc ieiunij materiam aliqua difficiliora examinanda. Primum; an à voto ieiunandi omnibus festis festis sabbato vel alio die excuseris si dies natalis Domini incidit? Affirmat et excusatur. Molin. tom. 2. de iustit. disp. 272. ver. exempla sunt. Azor. 1. p. l. 11. institut. moral. c. 20. q. 3. Mouetur quia si illius diei tempore voti meminisset, non est præsumendum te voto ad ieiunium obligatum. Cæterum verius est te esse censendum obligatum nisi expresse diem illum exceperis. Sic Sanch. lib. 4. de voto c. 11. num. 60. Suar. lib. 4. cap. 20. num. 8. in hanc partem inclinat Valq. 1. 2. disp. 30. cap. 4. num. 26. Reginald. lib. 8. num. 290. Bonac. 2. m. 2. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 9. Ratio ca est. Quia votum illud ex modo quo pronuntiatum est diem illum comprehendit, vt constat, sed exceptio Ecclesiæ solum præcepti obligationem sustulit; non autem voti obligationem, vt manifestè colligitur ex cap. fin. de obseruatione ieiunij ibi. Qui nec voto, nec regulari obseruantia sint adstricti. Ergo votum obligat ac si nulla ab Ecclesia illius diei exceptio facta esset. Neque obstat vouentem, si illius diei recordaretur, fore illum excepturum. Quia obligatio vel deobligatio voti desumitur ex eo quod vouens faceret, sed ex eo quod de facto fecit & promisit.

13. Sed an voto vel regulari obseruantia adstrictus ad seruandum ieiunium omnibus festis festis, si feria illa sexta, qua Domini natalis incidit, carnes comedat duplex peccatum committat, aliud contra votum vel regularem obseruantiam (si regularis obseruantia ad peccatum obligat) aliud contra Ecclesiæ præceptum? Affirmat Medina lib. 1. sum. cap. 14 §. 10. fol. 99. Mouetur; quia Pontifex solum exceptit à præcepto & obligatione abstinendi à carnibus qui nec voto nec regulari obseruantia adstricti sunt. Inquit enim, illi qui nec voto nec regulari obseruantia sunt adstricti in 6. feria, si festum Natiuitatis Dominica die ipso venire contigerit carnes propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis. Ergo adstricti voto vel regulari obseruantia à præcepto non excusantur. Nihilominus oppositum probabilius est, nulla alia obligatione adstrictum voto vel regulari obseruantia teneri abstinere à carnibus præter obligationem voti vel regularis obseruantia. Sic docuit pluribus relatis Sanch. l. 4. cap. 11. num. 64. Quia generalis consuetudo præceptum de abstinentia illo die sustulit ob festi excellentiam. Neque ex suprascripto textu contrarium colligitur. Cum ibi solum dicat Pontifex eos, qui nec voto nec regulari obseruantia adstricti sunt, non esse obligatos abstinere à carnibus illa feria sexta. Quia alij adstricti voto vel regulari obseruantia verè sunt obligati non obligatione præcepti, sed obligatione, quam votum vel regularis obseruantia illis inducit.

14. Secundo examinandum est; an emisso voto ieiunandi aliquo die, illoque violato carnium comestione vel repetita refectioe obligatus sis ex vi voti à carnibus abstinere, ita vt si carnes secundo comedas pecces contra votum? Negat Sanch. l. 4. de voto c. 11. num. 42. neque improbabile reputat Laym. l. 4. sum. tract. 4. c. 3. num. 3. Mouetur; quia hic vouens ieiunium in tantum vouet abstinentiam à carnibus, quatenus illa abstinentia ad ieiunium necessaria est. Ergo soluto ieiunio cessat obligatio quæ accessoria erat. Neque obstat (inquirit) quod lex Ecclesiastica eo ipso quo ieiunium iniungit, abstinentiam à carnibus omnimodam præcipere; ita vt violato ieiunio nulla ratione illis liceat vesci. Quia hæc abstinentiam præcipit non quatenus ieiunium præcipit; aliàs solos obligatos ieiunare astringeret, sed alio præcepto generali distincto. At cum vouens solo voto ieiunij abstinere à carnibus obligetur; cessante obligatione ieiunij cessat illa abstinentia. Et confirmatur si vouens ieiunium obligatus esset abstinere à carnibus eo modo, quo Ecclesia obligat fideles, cum præceptum ieiunij imponit; excusatus à ieiunio promisso ob laborem aliquem superuenientem, non excusaretur à carnium abstinentia; est

ille dies non esset extinctus obligationis ieiunij, sed illo transacto obligatio ieiunandi remaneret, vouens esset obligatus duplici die à carnibus abstinere tum illo, quo ieiunium directè promissit: tum illo, qui loco illius subrogatus est. Consequens autem videtur durum; cum solum unico die ieiunare promissit, & consequenter unico die à carnibus abstinere. Ergo, &c.

15. Ceterum verius censo vouentem ieiunium obligatum esse à carnibus abstinere eo modo, quo obligat præceptum Ecclesiastici ieiunij; ac proinde toties peccare aduersus votum, quoties carnes comederit. Sic tanquam commune & certum tradit Suar. *l. 4. de voto c. 8. num. 9. & num. 12.* Inquit contrarium dicere absurdissimum esse & contra omnes. Ratio ea est; quia de ratione ieiunij Ecclesiastici est vnica tantum comestio & abstinentia à carnibus in omnibus horis illius diei. Ergo vouens ieiunium vouet non comesturum amplius quam semel & in nulla hora illius diei carnes; ergo quacunque hora illius diei carnes comedit, peccat, quia esto violauerit ieiunium, non violauit omnimodo, quo potest. Dices verum esse in ieiunio illum vtrumque contineri, & abstinentiam à carnibus & à duplici comestione, sed vnica dependenter ab alio: ac proinde violato ieiunio ex vna parte cessare ex alia. Sed hoc absque firmo fundamento dicitur; contrarium enim ex præcepto Ecclesiastici ieiunij colligitur, cui votum assimilari debet. In illo namque præcepto ieiunij abstinentia duplicis comestionis annectitur abstinentia à carnibus, sed non e contra; quia excusatus à carnium abstinentia excusatur à duplici comestione; non tamen excusatus à duplici comestione excusatur à carnium abstinentia: imò potius quoties carnes comeditur, toties peccabit. Ergo idem est dicendum de voto.

16. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam fateor vouentem abstinentiam à carnibus eatenus illam vouere quatenus necesse est ad Ecclesiasticum ieiunium. At quia ad Ecclesiasticum ieiunium necessaria est abstinentia à carnibus semper & pro semper toto illo die; ea de causa toties peccatur, quoties hæc abstinentia violatur. Ad replicam dicimus Ecclesiasticum ieiunij præceptum præcipere abstinentiam à carnibus, nisi iam præcepta supponatur. Ad confirmationem concedo, excusatum à duplici comestione abstinentiam non excusari à carnium abstinentia; & cum vrges, ergo obligatur duplici die à carnibus abstinere, tum die per votum signato; tum alio, in quem obligatio transit, concedendum est, neque debet esse durum; eò quòd hæc obligatio est per accidens ob voti in die signato executionem vel transgressionem.

17. Secundò dubitabis; an vouens ieiunium possit ouis & lacticiis vesci? Et quidem extra tempus quadragesimæ illis in locis, in quibus consuetudo non viget ab his abstinendi, optime vesci potest. Quia non est præsumendum vouentem voluisse se obligare ad strictiorem ieiunij formam. Idem dicendum est ob eandem rationem de voto ieiunij in quadragesima vel illis in locis in quibus viget ab his abstinendi consuetudo, si habeas Bullam cruciatæ. Habentes namque Bullam excusantur ab obligatione abstinendi ab his, quam excusationem vouens non est præsumendus recitare. Sed potius credendus est voto se voluisse obstringere ad seruandum ieiunium ea forma, qua ex præcepto Ecclesiastico teneretur. Manuel Rodrig. *1. tom. summ. cap. 184. num. 10.* Sanchez aliis relatis *lib. 4. cap. 11. num. 49.*

18. Difficultas; an carens bulla obligetur ex vi voti ab ouis & lacticiis abstinere in quadragesima alijsve temporibus, in quibus ex consuetudine ab his abstinetur?

Negat Sanchez *d. cap. 11. num. 37.* Ea motus ratione; quia sic vouens solum obligatur ad seruandum ieiunium eo modo, quo ab Ecclesia institutum est. At Ecclesia in præcepto ieiunij hanc abstinentiam non præcepit, sed alio distincto præcepto, quod obligat excusatos à lege ieiunij, & in diebus dominicis, ad cuius præcepti obseruantiam vouens ieiunium non debet ceteri obligatus.

Ceterum verius censo sic vouentem obligatum esse ab his abstinere, ita expressè tradit Cordoia *summ. q. 168. punct. 2.* Ludouicus Lopez *2. p. instructorij de ieiunio fol. 714 Azor. 1. p. lib. 7. c. 10. q. 2. sine c. lib. 1. cap. 20. quæst. 6.* Suarez *lib. 4. de voto cap. 7. num. 9. sine.* Ratio ea est; quia licet abstinentia ab ouis & lacticiis supponatur præcepto ieiunij quadragesimalis, at quia hoc necessariò supponitur & tanquam pars integralis talis ieiunij; ea de causa vouens illo tempore ieiunare, censendus est votum emittere de ieiunio sub illa forma. Neque Ecclesiasticum quadragesimale ieiunium est sola abstinentia à duplici refectione, sed etiam abstinentia à carnibus, & ab his, quæ à carnibus originem ducunt. Per quæ ratio contraria soluitur.

19. Præterea dubitatur de voto ieiunandi in pane & aqua qualiter obliget; Et respondeo obligare, ne aliud comedas, aut bibas, quòd si pilces, leguminaue comederis hora consueta, aut vinum biberis peccas; sed non ob inde excusaris seruare Ecclesiasticum ieiunium, cum possis. Quia non es cen-

sendus Ecclesiasticum ieiunium promississe dependenter ab illa circumstantia & conditione. Bene tamen conditio illa & circumstantia promissa est dependenter & à ieiunio. Quia ieiunio violato nulla est obligatio, eam abstinentiam vixit accessariam seruandi. Sanchez *lib. 4. sum. cap. 11. num. 27.* Difficultas est; an circumstantia illa violata, eò quòd semel vinum biberis, possis sæpius bibere absque voti transgressionem? Affirmat Sanchez *loco allegato*; eò quòd iam sit impossibile illam circumstantiam seruare; sicut enim promittens ieiunare si bis comedat, à ieiunio excusatur, & potest sæpius comedere: Quia violato ieiunio impossibile est illud seruare, ita videtur dicendum de sic vouente. Sed verius censo oppositum. Quia illa abstinentia ab omnibus aliis cibis annectitur ieiunio promissio pro toto die & singulis eius partibus, ac proinde dum peccerit obligatio Ecclesiastici ieiunij promissit perueerat obligatio huius abstinentiæ.

20. Sed quid dicendum de voto abstinendi à carnibus, an comprehendat abstinentiam à lacticiis & ouis, & votum abstinendi à lacticiis comprehendat abstinentiam ab ouis, vel à carnibus? Breuiter respondeo per se non comprehendere. Quia sunt res omnino distinctæ; & licet in præcepto Ecclesiastico vniantur, non inde inferatur in voto vniiri debere; cum hæc obligatio pro intentione vouentis suspiciatur, qui specialem finem habere potest in vna obligatione potius quam in alia suscipienda. Sic Emanue. Sa verbo *votum num. 2. Sanchez. lib. 4. cap. 11. num. 46.* Aduerte tamen, votum abstinendi à lacticiis si emissum sit pro diebus, quibus vltus carniem est prohibitus, censeri debere emissum dependenter ab illa prohibitione. Quare illa cessante vel ex dispensatione vel ex necessitate cessabit huius voti obligatio Sanchez. *d. cap. 11. num. 58.*

21. Qui de voto abstinendi à vino: Obligat sub gravi culpa ne bibatur in ea quantitate, quæ vino temperatè ieiunibus sufficeret pro vna comestione. Non tamen obligat abstinere à ceruisia quia ceruisia vinum non est; tametsi votum emissum sit sine ebrietatem vitandi. Quia finis extrinsecus voti sub voti obligationem non cadit. Sanchez *d. cap. 11. num. 44.*

22. Septimò deducitur qualiter obliget votum alicuius rei inde terminatæ: Pro quo suppono indeterminatum esse posse quoad tempus, quia non exprimitur pro quo tempore vis te voto obstrictum esse. Secundo esse potest quoad quantitatem vel qualitatem ipsius rei. Tertio quoad eius individuationem. De prima indeterminazione nulla est dubitatio. Nam ideo verba indeterminationem sonent rei ipsa votum determinatum est, vt in perpetuum obliget. Sic vouens castitatem censetur in perpetuum illam vouere. Et vouens ieiunare sextis feriis censetur pro semper vouere dum contrarium non exprimit. Secus vero dicendum esset si ieiunium vel elemosinam absque vilo signo distributio promitteres; quia tunc vnico ieiunio vel elemosina satisfaceres.

23. De quarta determinatione est difficultas; quia ratione voto non obstat: Et ratio difficultatis est; quia res sic promissa mandari executioni non potest, cum nihil in re constitui possit, quod non sit quoad quantitatem, qualitatem, & individuationem determinatum. Deinde in leg. *qui tritium les. qui insulam. & leg. ita stipulatus. ff. de verborum obligatione c. leg. legato generaliter ff. de legato 1.* Ob incertitudinem rei promissa vitatur legatum, ergo similiter vitari debet votum. Præterea si ex vi voti nulla est determinatio facta, satisfieri voto poterit cuiuslibet rei etiam inutilis oblatione, quod videtur absurdum.

Dicendum tamen est ob indeterminatorem rei promissa non vitari votum. Sic docet Abbas *cap. ex parte num. 5. de censibus & ibi Anton. num. 7. Azor. 1. p. institutionum moralium lib. 11. cap. 20. quæst. 2.* Suarez tom. 2. de Relig. *lib. 4. de voto cap. 7. num. 5. conclus. 4.* Sanchez *lib. 4. de voto cap. 13. num. 5. c. sequentibus.* Ratio est quia illud votum est de re honesta & possibili. Ergo obligat, & licet possibile non sit exequi sub illa indifferentia, quæ promissa est, hoc non tollit voti obligationem. Quia ipsum votum obligat tollere illam indifferentiam, vt res promissa executioni mandari possit. Alias votum ingrediendi religionem inualidum esset, quod nullo modo est dicendum. Nam licet ex vi voti nulla religio determinetur, determinatur tamen vouens aliquam eligere. Ex quibus constat solutio ad primam rationem contrariam. Ad secundam Anton. & Abbas *in d. cap. ex parte.* Admittunt promissiones profanas ob incertitudinem vitari, secus promissiones spirituales & piæ ob earum pietatem: Has enim (inquunt) ex æquitate iuris Canonici validas esse, vt latè probat Tiraquellus *de privilegiis pia causa privileg. 55. num. vnico*, & colligitur ex lege cum post. *§. gener. ff. de iure dotium.* Vbi dos generaliter promissa arbitrio prudentis determinatur inspecta facultate promittentis & dignitate personæ in cuius fauorem fit. Adde non semper ex iure ciuili promissionem incertam vitari, sed solum quando eo reductur incertitudo, vt nullus momentè sit res oblata. Vt ex Gloss. & Bartol. *in leg. legato ff. de legato 1. & in leg. cum post §. gener. ff. de iure dotium notat Suar. d. cap.*

23. *cap. 7. in fine*, quod in voto locum habere non potest; cum semper res vilis, & que in culum Deo cedat, offerenda sit. Ad certam negamus rem inutilem offerri posse: tum ob reverentiam Dei, cui sit promissio; tum vt vera promissio reddatur. Quia nemo censetur quantumcumque generaliter promittat, rem inutilem promittere. Quia res promissa vilis promissario esse debet; quia debet esse illi grata.

24. Sed est dubium qualiter hoc votum determinandum sit? Breuiter respondeo ad minimam quantitatem, & qualitatem vilem sub re promissa contentam determinandum esse, nisi ex recepta consuetudine vel ex aliis circumstantiis contrarium colligatur. Sic docuit Valent. 2.2. *disput. 6. qu. 6. punct. 4. qu. 3. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 20. qu. 2. & quast. 10. Suarez lib. 4. de voto cap. 7. num. 18. verit. Nihilominus*. Sanch. *lib. 4. de voto cap. 13. num. 8. & sequentibus*. Layman. *lib. 4. sum. tract. 4. cap. 3. num. 3. Bonacina rom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 15. & 31. Ratio est: Quia votum solum obligat, vt promissum seruetur, quod verificari optime potest, si in minima quantitate vili promissum impletur; idque probat Textus in *capite de censuris*. Vbi de voto in quo mensura tritici D. Iacobo & eius ministris promissa est, decidit Pontifex fieri satis, si minima reddatur, nisi aliud consuetudo generalis exposulet, & subdit Pontifex rationem; quoniam cum huiusmodi vota gratuita fuerint ab initio, benignius sunt ad vitiis Ecclesiasticis exigenda. Ergo à fortiori ab ipso Deo benignius votum exigendum est ne rigorosa exactione à votis emittendis homines retardentur. Adde probabile satis esse, legatum indeterminatè relictum non esse donandum secundum maiorem quantitatem sed secundum minorem, ne nimium hæres grauetur; quem præsumitur testator quam nimium grauate voluisse. Vt constat ex *leg. vniuersis 83. ff. de legatis 3. ibi. Nummis indistinctè legatis receptum est vt exigentibus legati videantur*. Ergo à fortiori est idem dicendum de voto, ne votens præsumatur le nimium voluisse grauarè. Dixi nisi ex consuetudine maior quantitas promissa esse censetur: Quia ex consuetudine optime colligitur intentio votentis, & colligitur ex supradicta *leg. vniuersis*, ibi. *Si neque ex consuetudine patris familias, neque ex regione vnde fuerit, neque ex contextu testamenti possit apparere*. Hinc fit promittentem calicem alicui Ecclesiæ debere donare argenteum quia est inferioris qualitatis ex his quibus Ecclesia vti solet, *cap. vt calix de consecratione dist. 1. Sic Azor. 1. p. lib. 11. insit. mor. cap. 20. qu. 10. Sanch. lib. 4. cap. 13. num. 13. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. cap. 3. num. 3. in fine*. Excipit nisi promittens esset nimis pauper, & in illa Ecclesia stantur calices essent; quia tunc censeri possent stantem calicem promittere. Layman *supra*. Item fit promittentem oleum non esse obligatum dare optimum; & promittentem panem pauperibus satisfaccie si donec vltimum & sic de reliquis. Suar. *lib. 4. de voto cap. 8. num. 9.**

25. De tertia indeterminatione quoad indiuiduationem est difficultas qualiter votum obligare possit? Verbi gratia promittit Ecclesiæ vnum calicem, vel seruum ex his quos habes; quem ergo obligatus es tribuere? Dicendum est, te posse eligere quem malueris; quia cum non constat de determinatione tuæ voluntatis, non est cur ad pretiosorem obligeris. Sanch. *lib. 4. cap. 13. num. 19. Bonacina disp. 4. quæst. 2. punct. 6. num. 32.*

26. Difficultas autem est: an si ante voti adimpletionem pereant reliqui calices vel serui, & solus vnus remaneat, tenentis integrè ad voti executionem? Negat Sanch. *loco alleg. cum Molina 20. 2. de inst. disp. 270. verit. quando res vna*. Mouetur: Quia calix vel seruus remanens non est magis promissus quam alter ex his, qui perierunt, cur ergo quilibet ex his, qui perierunt petire debet integrè promittenti & non voti obligationi? Petat ergo & voti obligationi & promittenti, & consequenter superflue remaneat & promittenti voti obligationi; ac prouide diuidatur. Idem, quod tradunt ij Doctores de votente ipsius hæredes qui in ius defuncti succedit, non esse inquam obligatum calicem vel seruum remanentem integrum donare, sed diuidendum in valore.

Ceterum verius credo tam votentem quam ipsius hæredem obligatum esse tradere calicem vel seruum remanentem. Sic Bonacina *disp. 4. q. 2. punct. 6. num. 34. Mouetur: Quia in supradicto voto nullus calix vel seruus est determinatè promissus, sed qui libet est promissus, sub disunctione præstat enim hunc sensum, dabo vnum ex calicibus, quos habeo; dabo inquam hunc vel illum. Ergo remanente vno calice remanet tota materia sufficiens ad voti executionem. Tenetur ergo votens votum integrè implere. Neque fundamentum Molinae & Sanchez viget; concedo namque non esse magis promissum calicem remanentem; quam eos, qui perierunt, sed omnes æquè sub disunctione esse promissos. At non inde inferitur; obligationem voti petire debere. Quia cum voto determinatè additi non fuerit, obligatio voti integrè persequatur, quoties perfecerat materia executioni voti sufficiens.*

27. Sed quid dicendum, si rem determinatam promiseris,

dubites tamen cui ex duabus Ecclesiis promiseris, poterisne applicare, cui malueris? Affirmat Sanch. *lib. 4. de voto cap. 13. numerodecimo octauo, sine*. Mouetur: Quia tota obligatio voti nascitur ex voluntate votentis. Cum ergo votens nesciat, quam ex illis Ecclesiis determinauerit; non est, cur eius obligatio determinata censetur. Neque est simile de eo, qui obligatus est rem aliquam restituere; ignorat autem, cui è duobus debeat, quam tenetur pro ratione dubij singulis diuidere; quia singuli illi posito dubio habent ius iustitiæ. At Ecclesiæ, quibus per votum res est promissa, nullum ius habent, sed totum ius penes Deum in cuius honorem res promissa est, residet. Sed verius credo te obligatum esse rem diuidere, cognoscis namque rem illam vni ex illis Ecclesiis determinatè promississe; quod verò postea ignores, cui promiseris, non tollit quominus vni ex illis determinatè debita fuerit ex determinatione, quam tu reuocare non potes. Ergo neque tollit quominus illi donari debeat. Cum ergo cognoscere non possis, cui ex illis debeat, recta ratio postulat, vt pro qualitate dubij rem diuidas; si quidem hæc diuisio in tui damnum non cedit, & ex alia parte debito contracto satisfaccit meliori modo possibili. Alias si vni Ecclesiæ rem integrè tradis, periculo te exponis tradendi rem, cui non debet. Secus verò est, cum à principio Ecclesiæ, cui res donanda est, determinata non fuit; quia tunc relinquatur arbitrio votentis & ipsius hæredis determinatio vt bene dicit Sanchez *d. c. 13. n. 18. in principio*.

28. Octauo deducitur; qualiter obliget votum duplicis rei sub disunctione promissæ? Et quidem si tempore voti aliqua ex illis sit inepta materia voti, vt si voueas te futurum religiosum, vel furacurum, votum corrui. Quia in promissione disunctiua nulla pars determinatè eligitur, sed promittens electionem sibi reservat; & ad partem, quam elegerit, se obligat. Hanc autem electionem facere non potest si vna ex materiis promissa inepta sit. Ergo corrui tota eius obligatio. Sanch. *lib. 4. sum. cap. 10. num. 17. & sequentibus*. At si tempore voti disunctiua vtraque materia promissa apta sit, si promittas Ecclesiæ donare calicem vel seruum; contingit autem quod voto illo emisso perit calix vel seruus; obligatus sane tradere partem superfluentem, vt expresse de humanis promissionibus dicitur in *leg. Stichum aut Pamphilum 95. §. 1. ff. de solutionibus, lege non vtiq; 3. ff. de eo qui certo loco leg. regia 23. tit. 11. partita 5. Ratio ea est: Quia obligatus fuisti vnum ex illis duobus donare quod implere optime potes vno ex illis remanente. Ergo teneris. Et hoc quidem verissimum est si iam mora fuisti eligendi, antequam res illa periret, vel tua culpa perit. Quia eo ipso vis totam obligationem in remanentem transferre. Neque enim iustum est, vt ex tua culpa commodum repones, & promissarius damnum.*

At si non fuisti in mora eligendi, neque tua culpa perit, alicui videbitur te esse deobligatum à voto. Quia res in eum statim deueniunt quem si à principio haberent tempore voti emisso, votum nullam esset. Deinde obligatio non fuit calicis vel serui determinatè, sed vnus ex illis, quem elegeris. Supponitur ergo electio ad determinatam obligationem. Ergo reddita impossibili electione absque tua culpa obligatio determinata esse non potest. Præterea si serues vnam ex illis rebus promissis fore perituram, præsumi non potest te votum emissurum de tradenda determinatè illa te, quæ remanet. Non ergo es censendus obligatus. Nihilominus dicendum est te obligatum esse, non quidem ad tradendam determinatè rem superfluentem, vt bene probant rationes adductæ, sed ad tradendam illam; vel estimationem illius quæ perit. Sic docuit Glossa in dicta lege non vtiq; verbo solum ff. de solutionibus. Gregorius Lopez *leg. 23. sine tit. 11. partita 5. Antonius Gomez tom. 2. vltar. e. 11. num. 40. Molina tom. 2. de iustitia disp. 270. verit. quando*, quos refert & sequitur Sanch. *lib. 4. de voto cap. 13. num. 25. Et probat Textus leg. cum res 49. verit. quæ ratio ff. de legatis 1. Ratio ea est: quia ex eo quod obligeris rem superfluentem, vel estimationem illius, quæ perit donare, non obligaris amplius quam à principio obligatus fuisti; si quidem loco rei peremptæ succedit estimatio, & inter estimationem illius & rem superfluentem conceditur tibi electio. Notanter dixi estimationem illius rei quæ perit. Nam in votis personalibus non est locus estimationi. Non enim qui promittit ingredi religionem, vel seruire Xenodochio; & post votum inutilem, & Xenodochij seruitio, satisfaccit donando Xenodochio quantum eius ministerium estimabitur; quia non vouit Xenodochij seruitium ob vtilitatem Xenochij, sed præcipue ob vtilitatem spiritualem propriam, quæ non est pecunia estimabilis; ac prouide in utris factus Xenodochio tenetur religionem ingredi. Sic Sanch. *lib. 4. de voto cap. 13. n. 32.**

Hoc tamen limitandum est, dummodo rem, quæ perit, antequam percat, non elegeris electione perfecta, quam nullatenus variare possis; quod non aliter fit, quam volendo obligationem alternatiuam fieri determinatam; quod est virtute nouum votum emittere. Illa ergo electione posita cessauit obligatio alternatiua & successit rei peremptæ obligatio.

Ratio, quod pluribus exornat. Sanchez d. cap. 13. à numero 20.

Advertendum tamen est maxime, vota sæpe videri alternativa. Cum tamen sint conditionalia. Quia vouens ad vnum tantum se obligare intendit; vt si dices, voueo hoc anno me vindicare vel religionem ingredi. Non enim vindictam Deo vouete visis delicta non posita voues religionem; clarius si voueres non fornicari vel religionem ingredi; voues enim religionem si forte fornicatus fueris; idem est, si promitteres post annum vel post biennium religionem ingressurum; præstat enim hunc sensum, si potero post annum religionem ingredi; si minus post biennium. In casu autem dubio si vltus fuit verbis disunctiuis, sub disunctione censendus es obligatus, & non conditionaliter: quia semper mens præsumi debet verbis accommodari. Vide Sauch. d. cap. 10. num. 20. 21. & 22. & cap. 13. num. 21. & 22.

P V N C T V M XIII.

Pro quo tempore votum obliget ad sui executionem?

S V M M A R I V M.

- 1 Si signatur tempus non obligat ante illius aduentum.
- 2 Non tenentis tempus præuenire.
- 3 Sed debet præuenire impedimentum intra obligationis tempus occurrens.
- 4 Si non habet votum tempus determinatum debet impleri cum primum commode possit.
- 5 Occasio rationalis est differendi voti executionem si spes subit quod melius & vtilius postea exequendum sit.
- 6 Votum ingrediendi vel ieiunium, & seruendi in Xenodochio minus differendum est.
- 7 Quæ dilatio in votis graue peccatum constituat.

1. **D**upliciter votum emittere potes. Primò signando tempus ad sui executionem; vt si voueas religionem intra annum, ieiunium omnibus festis feriis, elemosynam omnibus sabbatis. Secundò abique vlla temporis determinatione; vt si voueas religionem ieiunium, elemosynam faciendam. Si primò modo votum mittas; clarum est te non esse obligatum quo vsque tempus signatum adueniat. Quia non habes intentionem te obligandi ante illud tempus.

2. Dubium nonnullum est; an tenearis tempus signatum præuenire, si præsumas eo tempore impediendum esse? Negatiuè respondendum est; quia mensura obligationis voti est intentio vouentis, & cum hæc solum sit pro tempore signato, solum eo tempore obligatio aduenit. Quod à simili ex præceptis Ecclesiasticis conuincitur potest. Qui enim præuidet die Dominica impediendum esse à Missæ audicione non tenetur die sabbati missam audire, & præuidens impediendum à ieiunio alicuius vigilæ non est obligatus præuenire ieiunium die antecedenti. Quia præceptum solum est de missa & ieiunio illis diebus signatis, non de aliis. Ergo idem est dicendum de voto. Et ita tenet cum communi sententia Suarez lib. 4. de voto cap. 14. à numero quinto. Bonacina tom. 2. disp. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. num. 13.

3. Verum quia tempus executioni voti signatum latitudinem habere potest, qualem habet votum ingrediendi religionem intra annum ieiunandi tribus diebus in mense, vel hebdomada ad sui executionem. Si in termino huius latitudinis cognoscas te habiturum impedimentum; tenearis terminum illum præuenire. Quia non præuenis tempus obligationi signatum; cum totus annus obligationi exequendæ signatus sit; sed præuenis tempus ineptum obligationis executioni. Quod exemplo præceptorum Ecclesiasticorum confirmari potest. Nam obligatus intra annum confiteri, si præuideat vltimo mense impediendum esse, tenetur ante confessionem facere; & obligatus die festo missam audire sciscis post horam octauam esse impediendum, obligatus est ante audire. Sic dicendum est in voto. Et ratio omnium est: quia votum sicut & præceptum obligat vt in toto illo tempore impleatur, quod fieri non potest, nisi in tempore apto executioni mandetur. Sic Suarez lib. 4. de voto cap. 12. num. 7. Bonacina d. disp. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. n. 13. Sanchez lib. 4. de voto cap. 14. n. 18. Layman lib. 4. tract. 4. c. 3. num. 5. q. 4.

4. Si autem votum fiat abique illa temporis determinatione, obligat vt quamprimum commode fieri possit, executioni mandetur. Sic tradunt vt certum, Siluester verbo votum 2. quæst. 2. & 5. Azmilla ibi num. 16. Sa num. 28. Va-

lent. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. quæst. 3. in tertia circumspecta Azor. 1. lib. 1. institut. moral. cap. 5. quæst. 10. Sanchez lib. 4. Decalog. cap. 14. num. 5. Suarez tom. 2. de religione lib. 4. de voto cap. 12. à num. 6. Bonacina d. disp. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. in principio. Layman loco citato. Et colligitur ex illo Deatonom. 23. cum votum voueris Domino, non tardaueris redere. Quia requirit illud Diminus Deus tuus; & si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum, & Eccles. 5. Si quis uouerit Deo ne tardaueris redere; & si diliger enim ei infidelis est stulta promissio. Ratio ea est, quia obligatio voti nascitur ex promissione & acceptance Deo. Ergo promissio, facta abique vlla dilatione, & sic à Deo acceptata obligationem executionis inducit abique vlla dilatione. Præterea si prædictum votum non obligat rem promissam statim exequi, non potest dari initium suæ obligationis, sed reddetur inane. Quia obligatio voti non sumitur ex necessitate, rei promissæ secundum se; sed ex sola voluntate vouentis. Si igitur vouens nullum tempus executioni determinauit, credendum est velle se obligare exequi quamprimum possit. Deinde eo ipso, quo promissio facta est, debetur promissum Deo, & potest Deus illud expostulare; nam debitum sine termino exigere creditore potest, quoties sibi placuerit. Iuxta legem promissor. §. 1. ff. de constitut. pecun. ibi si sine die constitutus, &c. cessum agi recum poteris si statim vt constitutus non soluas. Et Deus semper instat pro executione voti; quia tibi grata est. Ergo statim illi reddenda.

Ex quo constat fallacem & incertam esse regulam, quam tradit Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 3. sine Nauar. c. p. 12. n. 42. Ludouicus Lopez 1. p. instructori cap. 44. Reginal. lib. 18. sum. num. 286. Nempe votum pro tunc obligare, quando vouentis conscientiam pro eius executione remouet. Nam vt bene dicit Sanchez Azor. Suarez Bonacina & alij locis allegatis hæc regula timoratis stricta est; at negligentibus suæ salutis est nimis lata; quippe qui nullis sciupulis videntur.

Dixi obligare votum ad sui executionem quamprimum commode fieri possit. Quia votum quo nullum tempus executioni determinatur, sic ex æquitate explicandum venit, vt cedatur vouens voluit se cum hoc temperamento obligare. Iuxta leg. quod dicitur ff. de solutionibus. Ibi statim solvere cum aliquo temperamento temporis intelligendum est. Item constat ex leg. ratum eodem tit. Ibi, Statim, siue cum primum; cum quodam temporis spatio accipi debet; quod nec maximum nec minimum sit, & intellectus potius (id est boni viri arbitrio) quam locutione exprimi possit vt habetur in leg. continuis §. cum ita ff. de verborum obligat. Et ita docent Sanchez d. cap. 4. num. 5. & 6. Suarez d. 4. c. 12. n. 12. & 13. Bonacina d. disp. 4. q. 2. punct. 5. in principio Azor. 1. lib. 1. cap. 15. quæst. 10. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 3. num. 5.

Ex quo fit occasio rationabilem esse differendi voti executionem si spes subit, quod melius & vtilius ea dilatoe postea votum exequatur sit. Vt tradit Siluester verbo votum 2. q. 3. Sanchez alius relatus cap. 14. num. 8. Layman d. c. 3. nu. 5. Bonacina punct. 5. num. 2. Quare si ad religionis labores potueris, cuiusque asperitates sustinendas satis idoneus non sis, speras autem fieri si differas, votum differre. Sanchez num. 9. Layman num. 6. Bonacina num. 3. At idem est si differas oblietatarum eruditionem, quam in religione æque obtinere non potes, & religioni est vtilis Cordota sum. quæst. 39. Sanchez num. 11. Layman num. 5. sine. Quia id videtur in honorem Dei cedere. Item si parentes agere ferant tunc in religionem ingressum, speras autem dilatoe esse temperandum, assumat Sanchez num. 13. Bonacina num. 2. Esse sufficientem dilatoem causam. Sed in his omnibus, caute procedendum est, ne nimia sit dilatio, neve periculum adit, nunquam votum exequendi, vt sæpe ex huiusmodi dilationibus contingit.

6. Illud tamen præ oculis habendum est, votum ingrediendi religionem, & seruendi in Xenodochio minoris tempore differendum esse, quam votum peregrinandi, dandæ aliquam elemosynam. Quia hoc votum peregrinationis, elemosynæ dilatoe non minuitur, sed totum integre impletur. At votum religionis vel perpetui in Xenodochio seruiri dilatoe minuitur, ita vt quo magis differatur executio, eo minus de voto reddatur. Quia maiori tempore Deo obsequeris cum obligatus sis perpetuo inferuire. Sic Sanchez d. cap. 14. num. 22. Layman lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 5. quæst. 4. Suarez 3. tom. in 3. p. disputat. 31. sect. 2.

7. Quæ autem dilatio, tum in votis religionis, tum in illis, quæ integre implentur mortale constituat? Non facit definitio. Plures namque Doctores iudicant dilatoem docturum vel trium annorum in voto religionis abique periculo obliuionis vel impedimenti vel vitiosus dilatoem non esse mortale. Sic Petrus de Ledesma 2. 1. m. sum. tract. 10. cau. 3. dub. venulim. Armilla verbo votum num. 16. Man. 2. 1. m. sum. cap. 9. n. 9. In votis vero, in quibus nihil ex dilatoe emittitur implendum, censent esse mortalem, quando ad illa ex dilatoe periculum nunquam ea exequendi: parum enim videtur interesse, quod hoc vel illo tempore votum reddatur. 104

DE
CASTRI
PALATIUM
TOM
II

tota res promissa redditur, & tempus designatum non fit. Sic D. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 1. §. 1. & indicat Sanchez lib. 4. cap. 14. num. 31. Sed hæc ita lata probanda non censet, sed existimare dilationem sex mensium in voto religionis, vel perpetui in Xenodochio servitij post nactam opportunitatem illud exequendi, esse notabile. Quia cedit in diminutionem grauem diuini cultus & propriæ utilitatis: minor autem dilatio non videtur censenda notabilis ob difficultatem tanti operis, & perpetui sacrificij exequendi. Sic expressè Saach. lib. 4. de voto cap. 14. num. 22. In reliquis autem votis ex dilatione non dimittitur censetur dilationem duorum vel trium annorum esse notabilem. Nam licet res promissa integre exequenda sit; eius tamen executionem tanto tempore contra voluntatem Dei creditoris differre, grauem deordinationem continet. Quod probari potest ex dilatione debiti hominibus promissi. Quod nullus negabit grauem culpam constitueret.

PUNCTVM XIV.

An votum non impletum tempore designato definit obligare?

SVMMARIVM.

- 1 Distinguitur duplex designatio temporis, & sub ea distinctione quaestio fit satis.
- 2 Qualiter cognoſcatur votum ligari tempore ita vt illo transacto non obliget.
- 3 Vouens ieiunare hoc mense sextis feriis, vel sabbatho, non tenetur, si omittat, aliis diebus ieiunare, imò neque alio mense.
- 4 Saepè votum alligatur tempore ob propriam vouentis utilitatem.
- 5 Supradicta doctrina in votis realibus & personalibus locum habet.
- 6 Personalia vota frequenter tempore alligantur, secus realia.
- 7 Votum non obligat ad compensationem cum impotens es ad illud exequendum.

Dupliciter tempus executioni voti designare potes: Primo; animo ne ultra illud executio differat. Secundo; animo ibi finiendi obligationem. Si primo modo votum emiseris, & tempore designato non impieas, manes obligatus implere; sicuti si Petro deberes centum solvere intra mensem, neque soluis; non obinde libet à solutione existis, sed potius grauius & efficacius vrgeris. Quia debitum, integrum quoad substantiam persequeris, illudque implere potes: habuisti enim dup ex debitum aliud rei promissæ exequendæ; aliud exequendi illam intra tale tempus, licet hoc vltimum iam impleri non possis; primum impleri debet iuxta legem Celsus §. idem ait. ff. de recepti. arbitrii & l. tractatitia §. de illo ff. de actionibus & obligation. Et l. magna Codicis de contrahenda & committ. stipulat. Quia independenter ab obligatione temporis promissum est. Tempus namque in illo voto designatum fuit ad excitandam executionem non ad finiendam illam. At si animo finiendi ibi obligationem; tempus designaueris; sicuti in præceptis Ecclesiasticis audiendi missam & ieiunandi designatur; si eo tempore votum non impletur, extinguitur eius tota obligatio. Quia sic est promittentis voluntas, iuxta quam obligatio vel deobligatio voti metienda est. Sic Doctores communiter. Caietanus 2. 2. quæst. 88. artic. 12. dubio vlt. Aragon ibi artic. 3. dub. vlt. Valent. disput. 6. quæst. 6. punct. 4. circa finem vers. tertium. Vasquez 1. 2. disput. 146. cap. 2. sine Suar. lib. 4. de voto cap. 13. à num. 1. Sanch. lib. 4. cap. 14. numero vigesimo quinto. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 15. quæst. 11. Bonacin. disput. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. num. 5.

2. Difficultas autem est; qualiter cognosceret votum alligari tempore, ita vt illo transacto amplius non obliget, quando vouens de sua intentione certus non est?

Breuitè respondeo; quoties circumstantia temporis specialem deuotionem communiter continet, & in illius memoriam votum emittis principaliter; si eo tempore votum non impleas, extinguitur obligatio. Quia impleri non potest, v. g. promissisti ieiunare vigilia alicuius sancti ob eius deuotionem, & honorem, feria sexta ob memoriam passionis Christi, sabbatho ob Beatissimam Virginem: Si de facto non ieiunasti, cessat tibi obligatio altero die ieiunandi; quia licet ieiunium implere possis, non quale promissisti. Sic aliis relatis docent Sanch. l. 4. de voto cap. 14. numero vigesimo octauo Suar. lib. 4. cap. 13. numero quinto Boferd. à Castro Sum. Mor. Pars 111.

nacin. disputat. 4. quæstion. 2. punct. 5. à n. 6.

3. Hinc fit vouentem ieiunare hoc mense feriis sextis, vel sabbatho non esse obligandum aliis diebus ieiunare, esto culpabiliter omiserit; quia communiter hæc ieiunia in honorem passionis Christi, vel Beatæ Virginis promittuntur; ac proinde tempore alligata, Dubium tamen est; an alio mense impleri debeant; siquidem honor Christi & Beatæ Virginis idem est; siue vno mense, siue alio ieiunium præteritur. Dicendum nihilominus est, non esse improbabile cessare obligationem. Quia esto cultus Christi & Beatæ Virginis idem in specie sequatur; at quia non est idem numero & in indiuiduo cum eo, qui promissus est, sed omnino distinctus; ea de causa cessat obligatio. Quando enim promittis in honorem Beatæ Virginis omnibus sabbathis huius mensis ieiunare, ieiunium horum sabbathorum non aliorum promittis. Ergo his sabbathis absque ieiunio transactis impossibile est quod promissum impleas. Sanch. lib. 4. cap. 14. numero 32. Bonacina disput. 4. quæst. 2. punct. 5. num. 9. Idem dicendum est de voto peregrinationis ob lucrandum iubilæum, illo transacto cessat obligationem; quia non potest suscipi peregrinatio, qualis promissa est. Sanch. cap. 14. num. 29. Bonacina punct. 5. num. 7. Notanter dixi votum alligari tempore specialem deuotionem continere, si principaliter ob eius deuotionem fiat. Nam sæpe contingere potest signari tempus ob eius deuotionem, sed non principaliter, vt si promittas ingredi religionem in die sancti Ioannis Baptistæ ob eius specialem honorem; non cessat tibi obligatio tamen illo die non ingrediatis; quia censetur principaliter ob status perfectionem, diuinum obsequium, & propriam utilitatem votum emittere; & secundario ob honorem S. Ioannis. Suar. lib. 4. de voto cap. 13. num. 5. Bonacina disput. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. num. 7.

4. Secundo respondeo sæpe votum alligari tempore non ob eius specialem deuotionem sed ob propriam vouentis utilitatem, intendit enim vouens bonis operibus assuefieri, & ex hac intentione vouet octauo quoque die confiteri, ieiunare; aliudue opus bonum efficere; omittit; non videtur tenei alio sequenti tempore. Quia videtur esse præter eius voluntatem sic grauari. Sic Suar. d. cap. 13. num. 6. Bonacina d. sp. 4. quæst. 1. punct. 5. num. 8. Quod verissimum credo in votis perpetuis vbi similis obligatio succedit ac ea quæ prætermissa fuit. Sanch. cap. 14. num. 34. At in votis in perpetuum non ita facile hanc libertatem admitterem. Nam in dubio hæc vota tempore non alligantur, vt Suar. d. cap. 6. sine Bonacin. num. 11. & nois voti idem prorsus perseveret.

5. Sed inquires; an supradicta doctrina non solum in votis personalibus sed realibus locum habeat? Respondeo probabilis esse illam habere. Quia negari non potest, elemosynam promitti posse occasione iubilæum, vel in subsidium alicuius festiuitatis celebrandæ. Item promitti potest elemosyna omnibus textis feriis & sabbatho in honorem passionis Christi & Beatæ Virginis, sicut enim ieiunium ob huiusmodi finem promittite potes, cur non elemosynam? Ergo sicut ieiunij obligatio cessat si signato tempore non impletur & obligatio elemosynæ eo modo assumpere cessare debet. Quia iam elemosyna, qualis promissa est, impleti non potest. Sic Suar. lib. 4. cap. 13. num. 9. Vasq. 1. 2. disput. 146. cap. 2. à n. sine. Sanchez lib. 4. cap. 14. num. 36. Bonacina disput. 4. quæst. 2. punct. 5. n. 9.

6. Solum aduerto hanc esse differentiam in votis personalibus & realibus; quod personalia vota maximè si perpetua sint, tempore frequenter alligantur non solum quando emittuntur ob specialem deuotionem temporis; sed etiam quando emittuntur ob propriam vouentis utilitatem. At realia vota seclusa deuotione temporis raro ob utilitatem vouentis alligantur tempore, nec cessat eorum obligatio. Et ratio differentie; quia in votis personalibus grauariur maximè vouens si proogaretur obligatio prætermissa; secus verò contingit in votis realibus. Colligitur ex Sanch. lib. 4. de voto cap. 14. num. 37. Bonacin. disput. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 1. numero 10. sine.

Deinde aduerte; in omnibus illis casibus, in quibus impotens es ad voti executionem siue cum culpa siue absque illa te non obligari ad aliquam compensationem. Quia nulla est lex Ecclesiastica, aut diuina, quæ talem compensationem statuatur; & ex voto talis obligatio non oritur; cum vouens solum ad executionem rei promissæ se intenderit obligare, & ita teneat Diuus Thomas 2. 2. quæst. 88. artic. 3. quæstion. 1. ad 1. Suarez lib. 4. cap. 15. numero septimo; Bonacina tom. 2. disput. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 3. sine.

PUNCTUM XV.

Utrum obligatio voti ita personalis sit ut solum vouentem adstringat ab ipsoque solo impleri possit?

SUMMARIUM.

1. Obligatio voti solum vouentem adstringit.
2. Proponitur quædam Obiectio de voto à populo facto seruandi festum, &c.
3. Fit satis obiectio.
4. Votum personale à solo vouente impleri potest.
5. Reale communis sententia defendit per alium posse impleri.
6. Explicatur communis sententia, & sub distinctione respondetur.
7. Cum in voto mixto aliqua pars reddatur impossibilis, cessat votum, si per modum cuius promittitur, secus si diuisum.
8. Explicatur textus in cap. Quod super his de voto.

1. **C**ommunis & certa sententia est, votum siue personale, siue reale solum vouentem adstringere posse. Quia solum adstringere potest eum, qui intentionem habuit se obligandi; & cum nullus alius eam intentionem habere possit nisi qui verè vouet, & promittit; efficitur sane nullum alium præter vouentem adstringere posse. Deinde alienum factum nullus promittere potest; quia aliena voluntas nemini efficaciter & absolute subicitur; neque ob eandem rationem alienas diuitias promittere potest, quia suæ dispositioni non sunt subiectæ. Ergo nullus præter vouentem adstringi voto potest. Sic Siluester verbo *votum* 2. quæst. 9. Sorus lib. 7. de iustitia quæ. 1. art. 1. ad 5. Suar. lib. 4. de voto cap. 9. à num. 2. Sanch. lib. 4. de voto cap. 15. num. 14. Paulus Layman l. 4. summa tract. 4. cap. 3. quæst. 5. & alij. Et sumitur ex illo Deuteronomij 23. *Quod semel egressum est de labiis tuis obseruabis & super os. Reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea;* quasi ea sola obligationem imponant quæ labijs proprijs pronuntiantur.

2. Sed obicitur, sæpe populus ob aliquod beneficium acceptum vouet, ieiunium aut possessionem obseruandam, ad cuius voti obseruationem omnes tenentur etiam religiosi exempti & successores. Sed non tenentur ex vi præscriptæ consuetudinis cum ante tempus consuetudini præscribendæ designatum teneantur. Neque etiam tenentur ex vi legis, aut statuti cum populus in materia spiritali legem statuere non possit. Ergo tenentur ex vi voti. Ergo alieno voto alij adstringi possunt. Secundo filij adstringuntur voto parentum nomine ipsorum emissio iuxta *cap. licet de voto*; alias vanè & illicitè pro filijs parentes vouerint peregrinationem, ieiunium & similia, si filij parentum voto non obligentur. Tertiò votum emissum à tuo procuratore, non procuratorem emittentem, sed te cuius nomine emittit, obligat; ergo votum obstringere potest alium à vouente.

3. Sed hæc facilia sunt. Ad primum dico, emissio voti à maiori parte communitatis & acceptio ab Episcopo populam obligari, etiam illos, qui voto non consenserunt non in vi voti, sed in vi legis ab Episcopo media illa acceptatione promulgatæ. Suar. lib. 4. de voto cap. 9. num. 10. & 11. Ad secundum nego filios adstringi parentum votis nisi in ea vota consenserint, vt satis colligitur ex *d. cap. licet*. Vbi Filius Regis Hungariæ cogitur peregrinationem Hierosolymitanam, quam eius pater vouerat, exequi, non alia ratione, nisi quia assumptus crucis signaculo se impleturum sine dilatione qualibet promiserat. Debet ergo filius consentire vt voto parentum teneatur. Neque obinde fit parentum vota inania esse cum promittunt filios peregrinatos vel ieiunaturos. Non enim censentur ipsi filiorum facta promittere, sed propria nempe curatos vt filij eam peregrinationem illud ieiunium promissum præstent. Quæ diligentia laudabilis est & materia voti esse potest. Ex quo fit nequaquam filios obligatos esse religionem suscipere tametsi parentes vouerint eos esse religioni dicandos. Quia solum vouent dicatos quantum ex parte sua tibi obligationi satisfaciunt si ferio & efficaciter suadeant. Nam præcepto cogere non possunt cum solum de eis quæ ad bonos mores domus reique familiaris gubernationem pertinent præceptum possint imponere.

Dixi nisi ipsi filij consenserint. Nam tunc non est mixtum quod ipsi obligentur. Quia non obligantur ex voto parentum sed ex proprio. Ille enim consensus & paterni voti approbatio est tacita voti emissio. Et sic explicari debent plures textus relati 2. quæst. 1. Præcipue textus in cap. addidisti, cap. Monachum, cap. Quicumque; cap. Quem progenitores. Vbi filius alligatus manet monaste-

rio tum propria professione tum paterna deuotione ab ipso inquam filio approbata vt rectè dixit Ccelesti, III. in cap. cum sumus 14. de Regularibus & tradit Gloss. III. in cap. cum quæst. 1. Sed est dubium an hunc consensum censetur filius præstare ex eo tantum quod illo præsentem eius pater votum emittat & taceat? Negatiuè respondendum est; tum quia taciturnitas non præsumit consensum in iis quæ sunt oneris & obligationis, tum quia parentibus non competit filios voto alligare, quia votum est res ad perfectionem pertinetes ac prouide ex propria voluntate suscipienda. Non igitur consensus præsumitur ex sola taciturnitate seu negatiuo dissentio. Sanch. l. 4. cap. 15. num. 24. Bonacin. tom. 2. disp. 4. quæst. 2. punct. 5. § 2. num. 19. Ad tertium dic votum emissum à tuo procuratore te obligare; quia tu medio illo emittis; neque procurator vouet, sed tuum votum, tuumque consensum declarat vel dic (quod in idem recidit te vouere & obligari) est actio propria vouentis non alterius. Ergo nullus alius à vouente votum personale implere potest. Sic omnes Doctores referendi. Quapropter si vouens impotens sit ad votum implendum, non tenetur curare vt alius loco illius impleat. Quia hanc obligationem per votum non suscipit; neque alterius executio est proprij voti emissio satisfactio. Quod quidem verissimum est, siue culpabiliter siue absque culpa in hanc impotentiam deuenit. At si cum votum emittit, se cogoscit impotentem ad illius executionem assumentem Abbas in cap. licet de voto num. 13. Siluester verbo *votum* 2. quæst. 10. Nauar. sum. cap. 12. num. 55. Sanch. lib. 4. de voto cap. 2. num. 26. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 3. quæst. 5. Corol. 4. obligationem esse implere votum per alium. Quia dum contrarium non constat, præsumendum est hanc fuisse eius intentionem, tempore votum per alium implere; ne vanè & irritè censetur voluisse. Sed hoc fundamentum leue est ad talem præsumptionem adfrundam cum nullum ex verbis indicium huius obligationis colligatur. Siquidem non alienum factum fide proprium promiserit. Credendum ergo potius est, temerè & arroganter promississe, quam contra verba promissionis obligationem voluisse contrahere. Suar. lib. 4. de voto cap. 10. num. 7. fin. Bonacina disp. 4. g. 2. punct. 5. § 3. num. 2.

5. Si verò votum reale sit; communis sententia docet, votum per alium impleri posse, quia cum huius voti executio consistat in exhibitione rei promissæ, vt g. calicis, suppellectilis, alteriusve elemosinæ donandæ, & hæc patum interest quod fiat ab hoc vel ab illo; ea de causa impleri per alium à vouente potest. Sic Abulens cap. 30. n. 1. quæst. 97. quem refert & sequitur Sanch. lib. 4. cap. 15. n. 6. Bonacin. tom. 2. disp. 4. g. 2. punct. 5. § 3. n. 3. Ex qua doctrina inferit Bonacin. & Sanch. pluribus relatis vouentem, qui non potest votum reale implere per se, obligatum esse procurare per alium implere.

6. Ceterum hæc distinctione indigent; in primis certissimum esse debet, votum reale ex aliena pecunia nec iure, neque facto impleri posse. Quia alienam pecuniam donare nec vouisti, nec potuisti vouere; eo quod tuo arbitrio & dispositioni non subdatur; ergo alienæ pecuniæ donatione tuo voto satisfieri non potuit. Dices si Petrus sciens te vouisse datum calicem Ecclesiæ, calicem donet, vt te ab obligatione voti liberet, tu liber manes à voto dum ratum habes; etiam si te ignorante calix datus fuerit vt ex communi sententia supponunt Suar. & Bonacina supra. Ergo voto reali ex alienis satisfieri potest. Respondeo negando hanc vniuersam consequentiam. Nam cum Petrus tuo nomine calicem Ecclesiæ donat, tacite prius tibi donat calicem, & tibi donatum Ecclesiæ donat, vt proprium; tui inquam donationem & exhibitionem tu consentis, dum supradictam donationem ratam habes. Sic indicat Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 3. g. 5. corol. 3. num. 8. Deinde certum esse debet, si impotens factus sis donare calicem promissum deobligatum esse à pretenda elemosina, vt satisfacias. In quo ferè omnes conueniunt. Quia obligari non potes ad ea, quæ tuum statum dedecent, & ita graui sunt. Imò certum esse debet, te deobligatum esse rogare amicos, vt nomine tuo satisfacias. Quia tu (vt suppono) solum voluisti calicem donare, sub qua promissione non comprehenditur petere ab amicis, vt nomine tuo donent; sunt enim hæc longè diuersa. Sic Suar. lib. 4. de voto cap. 10. num. 10. Præterea certum esse debet, votum reale medio procuratore impleri possit, in quo hoc votum à personali longè diuersum est. Nam personale est per procuratorem emitti possit, non tamen impleri; quia eius materia est actio & functio personæ. At reale, cum eius materia sit res à vouente extrinseca; impleri medio alio potest. Et in hoc sensu est verissima communis sententia votum reale & impleri per alium posse & debet. Et notanda Layman

Layman 14. *summ. tract. 4. c. 3. q. 5. num. 10. vers. hic in ille-
his sine*, Denique certum esse debet satisfieri voto reali
posse, tamen si illius non satisfiat, v. g. promissit per
alium aliquas missas, dedisti sacerdoti stipendium, vt ea
facta faceret; ipse vero accepto stipendio omisit, tu sufficien-
ter voto satisfecisti; quia tuum votum nec fuit, nec esse po-
tuit de facris faciendis cum effectu, sed de illis fieri proeuan-
dis medio communiter vsitato, qualis est stipendij contri-
butio. Item vouisti mitere aliquem vt nomine tuo limina
Apostolorum inuiserent, conuensi cum Petro vt praestaret
hoc officium; ipse vero acceptis sumptibus necessariis omisit, tu
liber manes ab obligatione: quia quantum est ex parte tua fecisti
cuncti opus promissum. Item cum sis Praelatus Religionis vo-
uisti orationes eorum subditorum, facis facis si modo commu-
niter vsitato eas fieri praecipias. Sic Suar. *lib. 4. de voto
cap. 10. num. 8.*

7. Quae dicta sunt de voto personali & reali dicenda sunt
de voto mixto, quod ex reali & personali coalescit. Solum
est dandum; an si vnum ex illis reddatur uolenti impossibi-
le, obligatus sit aliud exequi? Cui dubitationi fecimus satis,
cum de voti materia locuti fuimus: peccandum namque est an
illo voto promissa diuina vel conuinctum promissa sint? Si di-
uina & per modum plurium promissa fuerint, vt contingit, si
uoueres peregrinari ad D. Iacobum & ibi lampadem offerre &
facto vno ex illis impossibili aliud implendum est. At si con-
iunctim & dependenter vnum ab alio promiseris, reddito
vno impossibili alterius obligatio cessat. Saepè autem vnum
vorum ab alio pendet; quia est accessorium illius & non e-
contra; sed tunc inspicendum est, quod sit principale, quod
accessorium, vt inde percipias, quod subsistat reddito alio
impossibili. Accessorium namque dependet à principali sed
non econtra: ac proinde reddito principali impossibile accesso-
rium conuincit. Sed non contra Suar. *l. 4. c. 10. à numero
duodecimo*, Sanch. *l. 4. cap. 15. numero decimotertio*, &
30. & Layman. *l. 4. sum. tract. 4. c. 3. quest. 5. numero vn-
decimo*, Bonacin. *tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 3. num. 6.
§. sequentibus*.

8. Solum obicit Textus in *cap. quod super his*, de
voto ubi Pontifex de illis, qui votum emiserant eundem in sub-
sidium terrae sanctae & propter infirmitatem, vel paupertatem,
vel aliam iustam causam votum non possunt uolente
adimplere, sic distinguit inter illos, qui temporales, & eos
qui perpetuam impediunt causam censentur habere. Quod
primis indulgentia si dilatio secundis sit redemptio inun-
genda; ac rerum facultate pensata quas possunt, aut quas
facturi essent expensas, personarum praeterea compensato
labore in subsidium terrae sanctae transmittant, exequentes
per alios, quod per se aequeque adimplere. At expensas, quas
ij uouentes facturi erant, sunt accessoriae voto recuperationis
terrae sanctae. Ergo facta militia impossibili adhuc accessorium
obligat. Respondeo dupliciter, primò; illo tempore votum
subsidij terrae sanctae ea conditione emitti, vt si uouentes per
se militare non possent, alium loco sui substituerent, seu
sumptus necessarios ad hunc effectum conferrent; ac proin-
de mirum non est, quod esse uouentes rei personaliter non
possint, obligentur ad sumptus. Sic Innocent. in *c. licet de
voto Abbas in c. d. cap. quod super his num. 8. Nauar. sum.
11. num. 55. Layman l. 4. tract. 4. de voto c. 3. fine*. Secundò
respondeo obligari sic impotentes ad expensas, non quia ac-
cessorium obliget reddito principali impossibili; sed quia non
erat certum, esse principale impossibile; ea de causa voti com-
mutationis expensae exiguntur. Sic alius relatis docuit Suar. *l. 4.
de voto cap. 11. num. 17.*

PUNCTVM XVI.

An obligatio voti transeat ad haeredes.

SVMMARIVM.

1. *Voti personalis obligatio cum persona extinguitur.*
2. *Obligatio exequendi votum reale transeat ad haeredem siue voluntarium, siue necessarium.*
3. *Quid si testator uelit haeredem eximere à praedicta obligatione? adhuc haeres obligatur.*
4. *Obligatio haeredis non excedit vires hereditatis.*
5. *Nec debet esse cum prauidicio legitimo.*
6. *Ad executionem huius obligationis compelli potest haeres cum excommunicatione, cum priuatione hereditatis.*
7. *Quid quando monasterium haeres constitutum est.*
8. *Quid si religiosus uellet vota realia professione non extingui? adhuc extincta manent.*
9. *Per vota biennij Societatis Iesu non extinguntur vota antea facta sed suspenduntur.*

Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars 111.

10. *Post debita iustitia & ante legata pia debet haeres vota soluere.*
11. *Cum sunt plura vota neque haereditas sufficit ad omnia, votum de re meliori & quod prius constituitur emissum esse adimplendum.*
12. *Si non constat, quod votum melius sit neque quod prius fuit factum placet Sanchez diuisionem faciendam esse. Probabilius est haeredem eligere posse.*
13. *Quando multi sunt haeres, nemo tenetur in solidum.*
14. *Donatarius non tenetur vota donantis exequi.*
15. *Quid dicendum de legatario.*

1. Regula est à Doctoribus recepta, voti personalis obliga-
tionem cum persona extingui, neque ad haeres trans-
ire posse. Quia haec obligatio actiones uouentis respicit; ac
proinde nequit in alterum deriuari. Potest tamen ad simi-
lem actionem, nempe ad similem peregrinationem, simile iei-
unium, aliaue personale seruicium ad quod erat testator
obligatus, haeres obligari. Primò; si sua sponte id promittat.
Qualiter obligatus fuit filius Regis Hungariae in *cap. licet
de voto*. Et de hac obligatione nemini esse potest dubium,
cum hac promissio, si Deo fiat, sit nona voti emissio; si fiat
testatori ab illoque acceptetur, erit ex iustitia vel saltem ex
fidelitate. Secundò; obligari potest haeres praecipio testato-
ris. Sicut enim ad legata alicuique pia opera obligatur, cur non
obligari poterit ad suscipiendam peregrinationem nomine
defuncti? Sed distinguendum est de haerede necessario, &
voluntario; haeres inquam necessarius grauari non potest à
testatore in his, quae haereditati communè non sunt. Neque
testator dominium non habens in haeredem de eius actioni-
bus disporre potest. Si uero sit haeres voluntarius; tunc sub-
distinguumus est, si sub ea conditione haereditatem conce-
dat, vt votum peregrinationis nomine suo exequatur; absque
dubio tenetur, si acceptat haereditatem, eam peregrinationem
suscepere. Quia cum liberum fuerit testatori, eum haere-
dem instituire, potuit institutionem sub hac uel illa condi-
tione facere Sanch. *lib. 4. de voto c. 15. num. 17. Layman l. 4.
sum. tract. 4. cap. 3. numero 13. conclus. 2.* Si uero non
sub ea conditione sed absolute haereditatem concessit; praeci-
pit tamen haeredi, vt peregrinationem nomine ipsius
suscepit; solum ex gratitudine obligatus est peregrinatio-
nem exequi non ex iustitia. Suar. *lib. 4. de voto cap. 11. nu-
mero tertio*.

2. Secunda regula est aequè à Doctoribus recepta, obli-
gationem exequendi votum reale transire ad haeredem siue
necessarium, siue voluntarium iuxta vires hereditatis salua ha-
redis legitima. Sic Siluest. *verb. votum 2. quest. 11. Nauar.
sum. cap. 12. num. 56. Lessius l. 2. de iustit. cap. 40. dub. 10.
num. 65. Sanch. l. 4. de voto cap. 15. num. 2. Layman l. 4. tract.
4. c. 3. num. 12. §. 6. Suar. l. 4. cap. 11. num. 6. & alij* Sumiturque
ex *cap. ex parte de censibus*, & *cap. 1. de solutionibus*. Vbi
filius cogitur, ad soluenda vota patrum, & in *c. si haeres de
testam. Punimur* haeredes non adimplentes vota defuncti, &
leg. 2. ff. de pollicitationibus dicitur. Qui decimam partem
bonorum uouit, si decesserit ante solutionem, haeredem illius
haereditario nomine decimis obstructum esse. *Voti enim obli-
gationem* (inquit textus) *ad haeredem transeat*. Ratio
est quia defunctus, cum votum reale emisit, obligatus fuit suis
bonis illud exequi Ergo si de facto exequutus non est haeres in
bonis illius succedens cuiusque personam representans eam
obligationem subit. Sicut enim in iuribus & actionibus de-
functi succedit, succedere debet in oneribus & obligationibus
haereditati annexis; tamen nulla res specialiter sit obligata.
Haec autem obligatio haeredis non est ex uirtute religionis, &
voti, quia ipse non uouit, sed est iustitia, qua aduando haeredita-
tem obligatus est defuncti eius vota & obligationes exequi.

3. Dices ergo si testator uellet haeredem eximere ab obliga-
tione soluendi sua vota realia, haeres aduando haereditatem
obligatus non esset. Nam hac uoluntate posita cessat contra-
ctus cum testatore & obligatio inde orta. Propter hanc ratio-
nem non defunt, qui censentur illo casu haeredem deobligari.
Nam licet ipse testator non possit seipsum ab obligatione uoti
eximere, non inde inferatur non posse haeredem; quia haeres
obligatio non ex voto, & promissione; sed ex haereditatis ad-
itione sub hoc onere à testatore concessa, nascitur, potest
ergo testator haereditatem ab hoc onere, eximere, & libe-
rum haeredem relinquere. Sed dicendum est, in uoluntate
testatoris id constitutum non esse. Neque enim iustum erat,
posse testatorem haeredem suum à debitis soluendis Deo libe-
rare; cum tamen non possit liberare à debitis homini soluendis;
vt utrumque enim solutioni haereditas obnoxia est. In uo-
luntate ergo testatoris constitutum est haeredem instituire.
At illa constitutione facta & haereditate adita non est in
eius uoluntate obligationem debita realia soluendi impe-
dire. Quia haec obligatio ex aditione haereditatis (iure
communi sic disponente) immediate nascitur. Sic docet poss.
H 2 alios

alios Suar, l. 4. de voto cap. 11. num. 13. Sanch. l. 4. de voto c. 15. num. 28. Bonacin. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 2. n. 12. Paulus Layman l. 4. sum. tract. 4. de voto c. 3. §. 6. num. 12. Hoc autem vt bene aduertit. Suar. d. c. 11. num. 12. Procedit cum votum reale factum est absque vlla restrictione temporis. Secus si solum ad vitam vouentis esset factum; vt si vouens diceret, promitto in vita mea Ecclesiam edificaturam, sin autem non fecero, nolo ad heredes obligationem transire. Quia tunc cum morte testatoris extinguitur obligatio. Et sic credendum est factum esse cum testator heredem ab obligatione soluendi sua vota liberat; quia non presumendum testatorem suae aeternae salutis ita esse immemorem, vt fauore heredis velit in aeternum perire. Quare nisi manifeste ex verbis voti contrarium colligatur, credendum est, votum non absolute sed sub restrictione supradicta emissum fuisse.

4. Hæc obligatio heredis non excedit vires hereditatis: quia ratione hereditatis acceptæ hæc obligatio nascitur; ac proinde excedere illam non potest. Sic aliis relictis docent Layman num. 17. Bonacina num. 6. Sanchez affirmans esse omnium; lib. 4. cap. 15. num. 36. Quod procedit etiam in inuentarium non confecerit. Nam lex finalis Cod. de iure deliberand. præcipiens hereditibus inuentarium non conscientibus vt debita defuncti soluant ultra vires hereditatis, fundatur in præsumptione fraudis, quam credit committere inuentarium non conscientibus; ac proinde cessante hac fraude obligatio cessat. Sanch. & Bonacin. supra de esto condemnatur, non esse obligatum in conscientia solvere; quia sententia sicut & lex ob fraudem præsumptam fertur. Sanch. & Bonacin. locis allegatis.

5. Deinde hæc obligatio saluam debet relinquere heredis siue descendens siue ascendens legitimam. Quia hæc legitima grauati a testatore non potest ex debito voluntaria; quale est votum, aliudve pium legatum. Et licet tempore, quo testator viuit, possit hanc legitimam heredis minuere votis, aliisque minutis elemosynis; non inde inferitur heredem post mortem testatoris grauati posse. Nam testator dum viuit est dominus illius legitimæ, cuius dominium cessat post eius mortem. Sic tradunt Gregor. Lop. leg. final. in fine tit. 8. part. 1. Couarr. cap. si hæres numero nono, de testam. Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 36. quaest. 1. numero septimo, & l. 4. c. 15. num. 38. Paulus Layman lib. 4. tract. 4. c. 3. §. 6. num. 13. Bonacin. disp. 4. quaest. 2. punct. 5. §. 2. num. 5.

6. Ad executionem huius obligationis hæres compelli potest, cum excommunicationis censura tum priuatione hereditatis; tamen non promiserit. Quia defectus promissionis non impedit, quia hæres obligatus sit ex iustitia. Ad obligationes autem iustitiæ ex hereditate provenientes merito compelli potest hæres priuatione hereditatis, vt pote illa in iustis; & cum hæc obligatio ortum habeat ex voto, & sic de materia spirituali excommunicatione compelli potest ad illius executionem. Præterea ad executionem vltimarum voluntatum hæc via procedi potest. Sic docent Abbas in cap. licet de voto num. vltimo ibi Anton. num. 7. Syluester verbo votum 2. quaest. 1. dicto 2. Azor. 1. p. lib. 11. c. 15. quaest. 15. fine. Sanch. lib. 4. c. 15. nu. 26. Bonacin. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 2. num. 4.

7. Restat tamen aliquot difficultates examinandas pleniori superioris doctrinæ intelligentia. Prima est: an casu quo monasterium constitutum sit hæres vouentis debeat hæc vota realia persolvere? Et quidem si constitutum sit hæres ob mortem vouentis, nemini est dubium obligatum esse. Si autem constitutum sit ob professionem vouentis in religione approbata; communior sententia tenet esse deobligatum, nisi ab eo in cuius vtilitatem hæc vota facta sunt fuerint acceptata. Sic Sanch. l. 4. sum. c. 15. num. 32. Bonacin. d. §. 2. num. 7. Ratio prioris partis est: quia professione religionis, omnia vota tam personalia quam realia extinguntur iuxta communioem sententiam. Sed vota extincta tempore aditæ hereditatis non tenentur hæres solvere. Ergo nec monasterium neque quilibet alius hæres tenetur vota religiosi prof. si exsoluere. Si autem a parte fuerint acceptata, inquit supradicti Doctores obligatum esse monasterium; quia est ius iustitiæ acquisitum parti, quod professione religionis non extinguitur. Sed hoc intelligendum est casu, quo vouens ultra promissionem & votum Deo factum præstitisset promissionem parti. Nam si hæc promissio defecerit, nullum ius iustitiæ parti acquiritur, sed Deo; quantumvis pars in cuius gratiam votum factum est, illud acceptet: quia non proprie promissionem acceptat; cum parti promissio non dirigitur, sed acceptat rem promissam quæ in eius vtilitatem credit. Sic colligitur ex Lessio l. 2. de iustitia cap. 40. dub. 16. num. 19. & 107.

8. Sed quid si ille religiosus vellet sua vota realia professione non extingui, maneret ne hæres obligatus? Affirmat Bonacin. d. §. 2. num. 9. Quia illa vota non manent extincta; siquidem non extinguuntur irritatione superioris; vt de se constat; neque etiam profecti commutatione; quia ad hunc

extinctionis modum commutantis consensus requiritur. Ceterum verius est omnino extingui. Nam vota emissa ante professionem religionis professione extinguntur non irritatione, nec commutatione, aliâ relaxatione, sed solutione, illorum perfectissima, quam talem esse obligationem Deo perpetuo inferuendi reputat ius. Vt bene dixit Palud. in 4. disticti. 38. q. 4. art. 1. conclus. 6. Vnde profecti consensus hanc solutionem immutare non potest. Sic Sanch. lib. 4. cap. 15. num. 32.

9. De emittentibus vota biennij, & coadiutorum formatorum in Societate Iesu subdit optimè Sanch. supra num. 33. Nulla vota antea facta ipso iure extingui, sed suspendi iuxta canon. 22. primæ congre. Possunt tamen ex proprio consensu in societatis ingressum commutari, vt pote in rem omnino perfectiorem, vt latius infra.

10. Secunda difficultas est: qualiter vota defuncti hæres solvere teneatur? Respondeo; post debita iustitiæ & ante legata pia. Sic bene Sanch. c. 15. num. 3. 9. Layman l. 4. tract. 4. c. 3. quaest. 6. num. 13. Bonacin. disp. 4. q. 4. punct. 5. §. 2. num. 16. Ratio prioris partis est: quia Deus non acceptat oblata cum præiudicio iuris tertij quæriti. Neque bona defuncti reputantur ex quibus vota hæres solvere debet nisi que deducto ære alieno super sunt, leg. mulier iuncta Closs. verbo aliena ff. de iure dot. Adde debita iustitiæ extrahi ex toto cumulo hereditatis secus vota; debent ergo debita iustitiæ votis præferri. Secunda pars conclusiois nempe vota quibuscuque legatis piis præferenda esse; est manifesta. Quia vota defunctum obstringunt, non autem legata.

11. Sed quid dicendum cum pluribus votis defunctus fuerit obstrictus, neque hereditas seu pars hereditatis, ex quibus veniunt soluenda, sufficit eorum solutioni? Non dectum qui existimant obligatum esse heredem pro rata diuidere. Argumento sumpto ex legatis, quorum integræ solutioni si hereditas non sufficit pro rata est diuisio facienda. Nam obligatio heredis ad soluenda vota est eiusdem rationis, ac obligatio soluendi legata, cum vtraque sit iustitiæ orta ex additione hereditatis. Quapropter stare optimè potest, quod defunctus obligatus sit: votum de re manifeste meliori prius exequi. Et in casu dubio quod prius emissum est; & tamen hæres hanc obligationem non habet. Quia defunctus directè obligatus est Deo ex vi voti & promissionis; ac proinde mirum non est, quod obligatur exequi, quod Deo gratius fuerit. At hæres non obligatur Deo, sed defuncto; & consequenter omnibus in quorum vtilitatem vota sunt facta. Ergo quod ipsius gratius fuerit, debet exequi. Credendum autem est, gratius fore si pro rata fiat diuisio. Ergo hæc facienda est.

Ceterum omnino tenendum est heredem obligatum esse votum de re meliore præferre, & in casu dubio votum quod prius constitit esse emissum. Sic docuit Sanch. d. c. 15. num. 41. Bonacin. punct. 5. §. 2. numero decimoquarto. Ratio est: quia hæres defuncti personam repræsentat. At defunctus illa vota eo ordine obligatur exequi. Neque huic obligatur exequi. Neque huic obligationi obstat, quod hæres ob aditam hereditatem defuncto obligatur; quia obligatur defuncto iuxta ipsius defuncti obligationem, & voluntatem, quæ alia esse non potest nisi supradicta.

12. Quod si non constituerit, quod votum melius sit, neque quod prius emissum: tenet, Sanch. lib. 4. de voto cap. 15. numero 41. Obligatum esse heredem pro rata diuidere. Nam licet defunctus in illo casu electionem facere possit; non inde inferitur posse heredem. Nam defuncto supradicta electio conceditur; quia Deum creditorem habet, cui æque gratum est votum vnum integrè implere quam duo vota æqualia dimidia. At hæres non Deum creditorem, sed defunctum habet, cui ob aditam hereditatem obligatus fuit, & consequenter obligatus est omnibus aliis, in quorum vtilitatem votum credit, ob quam rationem hæres neque commutationem, neque dispensationem, irritationem; vt votorum facere potest, quæ defuncto conceduntur.

Sed verius censo heredem in supradicto casu eligere posse sicut & poterat defunctus. Quia ea obligatio religionis, quæ in defuncto erat, translata est in heredem, & facta obligatio iustitiæ, non tamen aliquo modo immutata est. Neque obstat, heredem oblati testatori & alius, in quorum vtilitatem vota sunt facta; quia non obligantur nisi cum qualitatibus, quibus testator Deo obligatur. Quod votum non possit petere commutationem vel irritationem, id proventus quia eius obligatio non est voti, sed quasi contractus ex additione hereditatis proveniens. Sic tenet Bonacin. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 2. numero 15. Limitat tamen ibi Bonacin. & consentit Sanchez illo cap. 15. numero quodangelino primo. Vt non procedat si ab his, in quorum gratiam facta sunt vota, fuerit acceptata. Tunc enim non electio sed diuisio pro rata (inquit) facienda est. Sed hæc limitatio intelligenda est qualiter diximus.

DE
CASIT
PALA
TOM
II

13. Tertia difficultas est: an quando multi sunt hæredes, quilibet teneatur in solidum, vota defuncti solvere? Respondet: neminem teneri in solidum: quia solum, teneatur quatenus est hæres; & cum solum in parte sit hæres, pro ea parte vota solvere debet. Colligitur ex leg. in executione 85. vers. secunda ff. de verborum obligationibus. Sanchez l. 4. c. 15. nu. 42. Et testatur esse omnium. Duplicem limitationem hæc doctrina pati potest. Prima; si res Deo promissa sit apud unum ex hæredibus; quia tunc ipse teneatur in solidum. An habeat actionem aduersus alios hæredes, ut sibi partem eorum hereditari correspondentem soluant, habetur in leg. 2. ff. de verborum obligat. & tradit Sanchez num. 44. Secunda; si alij hæredes nolint soluere videtur teneri quilibet in solidum. Quia debitis & legatis soluendis quilibet pars hereditatis addicta est; & quilibet hæres obligatus. Ergo nolente uno hærede soluere, alius obligatur eius malitiam supplere: quia æquum non est ob illius malitiam debita maneat insoluta. Si autem non ex malitia, sed ex impotentia alij hæredes soluendo non sunt, crederem coheredem obligatum non esse nisi pro quantitate hereditatis vota persolvere; quia esto illa pars hereditatis addicta sit votorum solutioni non tamen integrè sed cum alia comparte.

14. Quarta difficultas. An donatarius teneatur vota donantis exequi? Respondet non teneri tamen si donans impotens fiat ad vota implenda. Sic expressè Sanchez lib. 4. de voto cap. 15. num. 34. Bonacina disp. 4. quaest. 2. punct. 5. S. 2. n. 2. 1. Suar. libr. 4. de voto cap. 16. num. 10. Consequenter. Ratio est: quia donatario hæc obligatio non competit nec ratione rei acceptæ; cum hæc, esto Deo determinate promissa sit, propria donatarii facta est ob dominium à donante in ipsum transfusum. Neque etiam ex illicita rei donatæ acceptione, nam hæc ad summum est contra religionem ob cooperationem ad peccatum donantis, non contra iustitiam; ac proinde illa nati non potest obligatio satisfaciendi. Neque item provenire hæc obligatio potest ex tacito contractu cum donante inito, sicut de hærede dictum est: Quia solum de hærede id iura disponunt; cõ quod personam defuncti repræsentent non autem de donatario. Ergo donatarius ab obligatione satisfaciendi vota donantis exemptus est.

15. Quinta difficultas: an idem dicendum sit de legatario? Videbitur alicui idem esse dicendum; quia nec ex re accepta, nec ex iniusta acceptione, neque ex contractu hæc obligatio specialiter in legatario quam in donatario oriri potest. Nihilominus longè diuersa est ratio legatarij & donatarij. Donatarius namque dominium rei donatæ & Deo promissa acquirere ob traditionem illius sibi factam, quæ esto illicita sit re potest voto contraria; est tamen valida & firma. At legatarius dominium legati acquirere debet ex valore promissionis in testamento factæ, quæ si nulla est, petit legatum. Est autem nulla, si sit de materia voto contraria: quia tunc est promissio de re illicita; ac proinde nullius valoris. Hoc posito si legatarius accipiat rem in specie Deo promissam, existimo obligatum esse rem Deo tradere quia nullum habet titulum eam retinendi; cum nulla fuerit promissio seu legatum. Si autem res legata determinatè Deo promissa non fuerit, maior est difficultas; an legatum subsistat casu, quo hereditatis vires non sufficiunt votis satisfaciendis. Et verius credo, legatum non subsistere. Quia sic legans peccat, cum velit rem, ex qua voto est satisfaciendum, legatario donare. Ergo talis legatario, quæ est vera rei legatæ promissio non subsistit. Præterea testator vel creditur votis satisfieri posse ab hærede non obstante legato vel non? Si credit, & de facto satisfieri non potest, legatum est contra voluntatem testatoris; ac proinde nullum; si non credit; promissio est de re illicita, & consequenter nulla. An verò legatario concedenda sit æstimatio rei legatæ, si vires hereditatis ad id sufficiant ut res per votum promissa Deo reddatur? Probabilius censco concedi debere, ne videatur legans actum vanum & illicitum facere. Sanchez lib. 4. de voto cap. 15. num. 44.

PUNCTVM XVII.

Qualiter votum conditionale obliget?

SVMMARIVM.

1. Statuitur doctrina certa de voto sub conditione necessaria, vel turpi, vel de præterito vel de præsentis.
 2. Votum sub conditione de futuro contingenti honesta emissum, suspenditur eius obligatio ad aduentum conditionis.
 3. Quando censetur impleri hæc conditio, si pater consenserit.
 4. Conditionem sufficere, impleri æquivalente placet Sanchez.
 5. Probabilius videtur in specifica forma impleri debere.
 6. An vouens impedire possit conditionis eventum.
- Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

7. Qualiter peccat impediens conditionem sub qua votum obligare debet.
8. An sit contra votum religionis sub beneplacito patris, procurare ne pater consensiat?
9. Quid de vescente civis noxius ne obligetur voto factio assumendi religionem, si sanitatem recuperaverit?
10. Quid de voto assumendi religionem si te Deus à peccato praeseruarii?
11. Culpabiliter impediens conditionem: an teneatur voto sicut si de facto conditio apposita esset? Alij affirmant, alij negant.
12. Quid sentiendum.
13. Dicitur religioni dum Prælatus retinere voluerit si iniquis medijs repulsam obtrimes securus non manet.

1. **M**ultiplex est conditio quæ votis apponi potest, contingens, necessaria, impossibilis, de præterito, vel de futuro, honesta, vel turpis, dependens à propria, vel ab aliena voluntate. Conditio de præterito, vel de præterito in votis apposta non reddit votum conditionale; quia non suspendit eius obligationem; ac proinde de iis conditionibus non est sermo in præsentis. Ad idem est votum sub conditione futura necessario; quia hæc conditio habetur pro impleta, cum impediri nullatenus possit. Azor. 1. p. l. 11. c. 15. qu. 9. post medium vers. item si turpis. Sanch. l. 4. de c. 23. num. 5. E contra conditio impossibilis nullum reddit votum: quia ea posita nunquam votum obligare potest; eo quod voti conditionalis obligatio à conditione pendeat. Neque obstat conditiones impossibiles à contractu matrimonij excludi, cap. fin. de conditionibus apposis. Itemque à dispositione vltimarum voluntatum, 3. impossibilis insit. de hered. instituendis. Ut inde inferas à votis excludendas esse. Quia solum in matrimonio, & vltimis voluntatibus hoc inuenitur dispositum, cuius dispositionem cognoscere debet contrahens, ut conditio impossibilis censetur pro non adiecta. Cum autem in votis nulla talis dispositio inueniatur; non poterit in votis pro non adiecta conferri. Sic alijs relatis docet Sanch. l. 4. c. 23. num. 8. Bonacina. disp. 4. q. 2. de voto punct. 2. conclus. 2. Deinde votum sub conditione turpi regulariter nullum est; ut votum de elemosyna faciendâ, si vindictam sumeres, si fecerim ad turpem actum obtineres; Quia esto elemosyna bona sit; ac promissa vi medium ad conditionem turpem obtinendam mala est. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 5. num. 36. Sanch. lib. 4. c. 16. num. 17. Bonacina conclus. 3. D. xi regulariter; quia regulariter hæc conditio turpis induit promissionis finem. Nam si solum ut pura conditio apponeretur, voti obligationem non impediret. Sanchez & Bonacina supra.

2. Si verò sub conditione futura contingente, & honesta votum emittatur, ante impletam conditionem voti obligatio suspensa est. Quia vouens noluit, se obligare nisi conditione existente. Illa verò posita obligat votum ac si tunc absolute esset emissum. Quia posita conditione definit esse conditionatum & transit in absolutum; ac proinde sola ea mora, quæ culpam grauem constitueret in executione voti absolute emissi, eadem constituit in hoc voto post conditionem impletam. Sic expressè Sanch. lib. 4. de voto cap. 22. num. 28. Sed est aduertendum, conditionem, sub qua votum factum est, sæpe non esse vnâ, sed multiplicem; ut si voueas elemosynam, si beneficium obtineas, & frater tuus saluus ex infirmitate euaferit. Quando ergo multiplex conditio voto apponitur, inspicendum est; an copulatiuè fuerit apposta, an disiunctiue? Si copulatiuè; omnis conditio impleri debet antequam votum obliget; secus si disiunctiue. Quia ad veritatem copulatiuè vtriusque partis complementum expostulatur; ad veritatem verò disiunctiue vnius partis complementum sufficit. Conditionem autem appositam esse copulatiuè vel disiunctiue, ex verbis colligendum est. Si sub conditione & vel sub dictione, vel votum conceptum sit. Quod si verborum recorderis, credere potes copulatiuè appositam fuisse. Ut rectè dixit Sanch. lib. 4. c. 23. num. 20.

3. Dubium tamen est quando censetur conditio impleri ut votum incipiat obligare? Et specialiter dubitant Doctores de voto religionis à filio facto sub hac conditione si pater consenserit? Affirmant plures, si sincerè votum patri declaratum sit, neque contradicatur, conferri appositam esse conditionem. Quia conditio illa, si pater consenserit, non positum consentum, sed negatiuum dissensum continet. Præstat enim hunc sensum; nisi pater meus ægrè ferat, & contradicat, religionem ingrediar: animus namque filij vouentis est mollitiam patris vitare. Sic alijs relatis docent Sanch. l. 4. c. 23. num. 14. Layman l. 4. tract. 4. c. 6. conclus. 4. Ex qua doctrina inferunt supradicti aliqua, quæ non satis coherent. Primo impletam esse conditionem si pater consensierit declarato filij voto; esto postea dissentiat; sicut non impletur conditio si dissentiat, esto postea consentiat. Secundo inferit Sanchez non esse impletam conditionem, nec posse impleri si tempore

voti mortuus fuerit pater, vel antequam præstare possit assensum vel dissentium.

Ego verò etedo verissimum esse intentionem communem filiorum in hac conditione apponenda, esse vitare molestiam patrum, & proinde non tam positivum eorum consensum, quam carentiam dissentus expululare, æquivaleretque hanc conditionem si pater consenserit huic si pater non contradixerit. Quo posito verius censo impletam non esse hanc conditionem, si primò consentiat, & postea dissentiat, modo dissentus sit, antequam filius religionem ingrediatur. Quia ex vi illius conditionis non vult filius se obligare ad religionem ingressum stante patris dissentiu. Et quidem de hac conditione expressa si pater non contradixerit, id expressè affirmat Sanch. d. c. 23. num. 34. At hæc conditio si pater consenserit non positivum consensum sed carentiam dissentus toto tempore ante ingressum religionis significat. Ergo idem est dicendum de hac conditione, si pater consenserit, ac dicitur de hac conditione, si pater non contradixerit; nempe non impleri hanc conditionem quocumque ante ingressum patris dissentiat. Si verò Pater tempore voti mortuus fuerit, vel antequam dissentium præstiterit, conditio censetur impleta; quia patris dissentus esse non potest sub cuius carentia religio promittitur.

4. Deinde dubitari potest: an conditio debeat in specifica forma impleri an sufficiat æquivalenter? Affirmat Sanch. alius relati l. 4. de voto c. 23. num. 27. Sufficere æquivalenter; dummodo per illam æquivalentiam sequatur idem effectus intentus. Nam eo casu non spectatur conditio in se, sed quantum via est, & dispositio ad facilius effectum obtinendum. Si ergo hæc dispositio, & facilitas alia via obtineretur, conditio æquivalenter impleta est, & intentio votantis satisfacta. Quod non leuiter confirmatur ex leg. seruis Cod. de legatis 3. Vbi fideicommissum legatum seruo sub conditione, si ex testamento libertatem obtinuerit, & filiofamilias, si morte patris effectus fuerit sui iuris, esse validum, quocumque ex parte seruus libertatem obtinuerit, & filiofamilias sui iuris effectus fuerit. Quia hic effectus qui obtineri prætendebatur. Quod verò hæc vel illa via proueniat per accidens est. Hinc infert Sanchez obligari voto religionis illum, qui se ingressurum in religionem promittit; quando foror eius matrimonio collocata fuerit; sit de facto ipsa obiit, vel in religione professionem fecit, vel cum fratribus diuitibus fuerit absque necessitate sui prædij; quando solum ea causa suum in religionem ingressum differt, ne fororem delitutam & desertam relinquat. Idem infert teneri voto religionis, si vouit ingredi, quando pater obiit: Quia existimabat præ paupertate, parentis toto vitæ tempore fore ei necessarium. At postea pater venit ad pinguiorem fortunam; ac proinde cessat finis, ob quem differt religionis ingressum. At idem est (inquit Sanchez) si quis elemosinam voueret, si ex certa negotiatione lucrum haberet, non sine obtinendi à Deo illud lucrum, sed gratia commoditatis elemosinam faciendi; esse inquam obligatum voto de facto lucrum aliunde compararet. Ratio omnium est: quia sic vouens intendit religionem ingredi, nisi pater eius, vel foror impedimento fuerit, elemosinam præbere, si diuitiæ superfluerint. Quæ intentio sine dubio in supradictis casibus impleta est, esto materialis conditio impleta non fuerit.

5. Ceterum verius cenferem conditionem in specifica forma impleri debere, & non sufficere æquipollenter. Nam satis commune, & ritum est conditionem in specifica forma impleri debere iuxta legem qui heredi §. 1. Et leg. Manius ff. de conditionibus & demonstrationibus. Quia conditio induit formam. Et licet ab hac regula excipiantur conditiones, quæ tanquam dispositiones, & media ad effectum intentum assumantur, vt non sit necessarium in specifica forma impleri, si æquæ alia via effectus obtinetur. Vt latè probat Menochius de præsumptionibus lib. 4. de præsumptione 185. an. 6. Sarmiento libr. 2. selectarum capit. 1. an. 12. Id non ex natura rei, sed ex iuris dispositione habetur. Cum autem in votis, & illorum obligationibus nulla talis dispositio inueniatur, asserendum est conditiones oppositas illorum obligationibus in specifica forma impleri debere. Cum enim tota votorum obligatio non ex lege, vt in humanis contractibus; sed ex intentione vouentis pendeat; & hæc abstracta sit illi conditioni; non videtur sufficere, quod altera loco illius opponatur; esto finis intentus æquè imò perfectius obtineatur. Explico doctrinam in supradictis exemplis. Vouens religionem quando foror collocata fuerit in matrimonium, vel quando pater mortuus fuerit animo non relinquendi fororem, vel patrem delictum; vel vouens elemosinam si ex hac negotiatione lucrum reportet; quia alias non existimabat commoditatem habiturum, non vouet religionem nec elemosinam, quando finis obtinetur utcumque, sed quando tale medium apponitur ad illum obtinendum; non enim dicit; ingrediatur religionem, quando foror, vel pater meo præsidio non indiguerit; hic namque est finis intentus in illa conditione, sed non

est ipsa conditio. Sed dicit; ingrediatur religionem, quando foror matrimonio competenti collocata fuerit, & pater obiit; ac proinde conditio non est de fine, sed de aliquo determinato medio ad finem. Ergo tali medio non posito esto aliunde finis obtineatur, non impletur, conditio sub qua votum obligatur. Ergo positus.

6. Triplex difficultas examinandi venit. Prima an votans sub conditione futura contingente teneatur expectare conditionis euentum, vt sic voto obligetur, vel possit se inhabilem reddere ad voti executionem eueniente conditione? Quia in re dicendum est. Si conditio, sub qua votum factum est, à tua voluntate libera penderet, non teneris expectare conditionis euentum, sed potes statim incompatibilem assumere; sed si dependeat conditio ab alterius voluntate. Sic expressè Sanchez lib. 4. de voto cap. 21. num. 11. & c. 23. num. 28. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 2. num. 5. vers. secunda est. Ratio prioris partis est. Quia conditio à tua voluntate pendens tunc voluntati remittitur. Ergo liberum tibi est eam nunquam apponere, & consequenter eius euentum non expectare. Hinc fit, si promissisti religionem si luseris hoc anno, te posse ante impletam conditionem matrimonium contrahere. Quia non teneris expectare conditionem, sed potius teneris ab illa abstinere. At idem est, si promiseris elemosinam, quoties è domo exieris, aut illac transieris; poteris velle, te esse impedimentum à domo exire, aut illac transire. Quia per hanc voluntatem nihil voto contrarium appetis. Cum solum appetas nunquam implere conditionem tibi remissam, sub qua voto obligari voluisti. Posterioris partis ratio ea est: Quia si conditio, sub qua voto obligaris ab alterius voluntate penderet, neque eius voluntatem eludere, & impotenter reddere ad te obligandum. Alias frustra, vanè, & inutiliter sub aliena voluntate obligationem subires, si eam potes pro libito elidere, & frustrare. Hoc tamen limitandum est, nisi conditionem apponi fuerit moraliter impossibile. Quia tunc non teneris conditionis euentum expectare eam vanè expectes. Sanchez d. capit. 23. numero 28. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 2. num. 5. vers. prima.

7. Secunda difficultas est; qualiter peccet contra votum Impediens conditionem, sub qua obligare debet? Ceterum est nullum esse peccatum, si impediatur conditio à propria pendens, ob rationem superius dictam. Nam eo ipso, quo propria voluntati iudicio remissa est, potest pro libito impediri vel non impediri. Sanch. lib. 4. de voto cap. 23. num. 40. & 41. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto cap. 17. num. 15. Layman lib. 4. tract. 4. de voto cap. 6. q. 1. Quod verissimum est; quando conditio sub qua votum obligatur, nulla lege præcipitur, vel præcipitur contrarium. Si autem conditio ab alterius voluntate penderet, & lege prohibita sit, ceterum est, te obligatum esse totis viribus conari conditionem impedire; vt si promiseris religionem, si tuus filius in fornicationem lapsus fuerit. Non enim religio esse potest contraria charitati; ac proinde neque impedire, quin fornicationem filij proceus evitare. Sic Sanch. cap. 23. num. 43. At si conditio nulla lege prohibita sit, alicui videbitur, non esse contra votum eius euentum impedire. Quia per votum non te obligasti ad non impediendum conditionem, sed solum ad exequendum postea conditione. Nihilominus omnino dicendum est, te obligatum esse ex vi voti conditionem non impedire. Sic Sanchez affirmans esse omnium lib. 4. cap. 23. num. 45. Suarez cap. 17. num. 16. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 2. num. 5. Layman lib. 4. tract. 4. cap. 6. q. 1. conclus. 2. Ratio est manifestata: quia vouens sub conditione ab alterius voluntate pendente, in eius voluntatem sui voti obligationem remittit. Ne igitur hæc remissio inanis sit, cogitur voluntatem alterius non impedire.

8. Hinc oritur dubium; an facias contra votum de religione assensenda sub conditione patris consensum, si de facto proceus precibus, & rationibus ne consentiat? Respondet contra votum non esse: quia hæc consensum patrum absolute non impediunt; siquidem illum liberum ad consentiendum relinquunt. Effert autem contra votum, si per vim aut fraudem consensus impediatur. Idem est si sub alienis consilio votum esset emissum. Sic docuit Suarez d. lib. 4. cap. 17. & 18. Layman lib. 4. tract. 4. cap. 6. conclus. 3. Sanch. lib. 4. cap. 23. num. 54. Subdit tamen Sanch. peccare contra votum, si petas à parente ne consentiat. Sed non placet; quia hæc petitio patris voluntatem non cogit; ac proinde non impedit eius liberum consensum, sub quo tanquam sub conditione religio promissa est.

9. Deinde est dubium de voto facto assumendi religionem, si integram sanitatem recuperaueris; an sit contra votum immoderate vesci, cibis noxiis uti, media necessaria & consueta ad recuperandam salutem non apponere? Et quidem si hæc faceres animo subterfugendi voti obligationem, peccas contra votum, qui conuincens manifestè in ipsa religionem Deo promississe sub conditione quam malitiosè de medio tollis. Sic Layman cap. 6. q. 1. in fine indicat. Sanch. cap.

cap. 13. num. 5. Suar. lib. 4. cap. 17. num. 19. Si vero animo subterfugendi voti obligationem, sed passione ductus cibis vescaris, vel media ad salutem consueta non apponas; credo, te non peccare contra votum de religione assumenda. Quia ex vi huius voti non est credendum, te voluisse obligari, ad procurandum salutem aliter quam antea obligatus esses; neque ad mutandum tuum ordinatum modum procedendi. Sic expressè Suarez, Sanchez & Layman. *supra*. At idem est, votum Religionis sub conditione si doctus euaseris; teneris namque non abstinere à litteris eo animo, vt voti obligationem fugias. At si ab illis abstineas ob ingenij tarditatem, & continuum laborem; non videris voto contrarius Sanchez num. 50.

10. Præterea est dubium de voto assumendi religionem, si te Deus integro anno à peccato mortali committendo præseruauerit; an pecces contra votum, quoties peccatum mortale committis? Videtur ex superioribus dicendum, te contra votum facere, si ex industria vt voti obligationem fugias, delinquas. Secus si passione ductus. Quia hoc voto solum obligari potes, ne malitiosè & in voti fraudem conditionem præseruationis impediatis; non autem si cam impediatis, qualiter secluso voto impeditur. Quia ad hæc vitanda non censeri obligatus. Alias votum illud non esset conditionale, sed absolutum; siquidem obligaret absolute non impedire Dei à peccatis præseruationem; qua præseruatione posita obligatio religionis absoluta est. Suar. lib. 4. cap. 17. num. 14. Layman. cap. 6. concl. 2. Sanch. lib. 4. cap. 23. num. 53.

Addendum tamen est cum Suarez num. 11. non videri improbabile sic vouentem non violare dictum votum peccando mortaliter, tametsi peccet malitiosè vt voti obligationem fugiat. Quia conditio, sub qua religio promissa est, integrè videtur pendere à diuina voluntate & non ab humana. Promittis enim religionem, si Deus eam gratiam, qua de facto peccatum euites, non qua euitare potes, concedat. Ad huius gratiæ concessio integrè à diuina voluntate pendet, non ab humana. Ergo humana voluntas peccatis huius gratiæ concessioni non adiatur. Nam eo ipso, quo peccat, conuincitur non habere gratiam qua de facto peccatum euites; & que fuit conditio sub qua religio promissa est.

Fateor autem sic peccantem verè peccare contra religionem, præter peccatum quod committit aduersus illam virtutem aduersus quam procedit. Tum quia abiuravit voto sumens ex illo occasionem delinquendi tum quia Spiritui sancto, cuius fuit ad votum inducere & ad illius executionem promouere, resistit. Sic Suar. lib. 4. cap. 17. num. 14. *fine*.

11. Tertia difficultas est, an in supradictis casibus culpabiliter impediens voti conditionem, tenearis, voto ac si de facto conditio impleta esset. Plures affirmant, te obligatum esse voto, si ex culpa graui (esto non ex industria vt voti obligationem fugias) conditionem euites. Sic supplementum Gab. 4. d. 38. quæst. 1. art. 3. conclus. 1. Tabiena verbo *votum* 2. q. 2. Angelus eodem 1. num. 6. Quia iam per te stat, quominus conditio impleatur. Alij addunt hanc culpam debere esse ex malitia, & non ex infirmitate. Sic syluester verbo *Votum* 2. q. 2. dicto 1. Manuel. 2. tom. summa cap. 98. ad finem. Mouentur: quia si impedire conditionem ex infirmitate sufficeret ad obligationem, semper votum obligaret. Alij præterea addunt hanc malitiam debere esse in voti fraude, ita vt impedias conditionem animo vitandi voti obligationem. Sic Nauar. cap. 12. num. 24. Sanch. *alibi relatis* lib. 4. cap. 32. num. 47. & 53. Bonacim. *disput.* 4. quæst. 2. punct. 2. num. 6. & 7. Probat primo ex regula iuris 66. de regulis iuris in 6. Cum non stat per eum, ad quem pertinet quominus conditio impleatur, haberi debet, perinde ac si impleta fuisset. At per Deum non stat, quominus salutem recuperes, & peccatum euites, sed tua culpa (vt suppono) hæc contingunt, ergo conditio debet censeri impleta, vt pluribus exemplis exornat Glossa ibi. Clarus habetur, *leg. in executione* 85. §. finali. ff. de verborum obligationibus ibi. Quicumque sub conditione obligatus curauerit, nec conditio existeret, nihilominus obligatur. Secundo probant hæc ratione si voues religionem sub conditione ab altero ponenda, quamque licet impedire non potes, tacite obligaris ad religionem; si per ipsum non steterit talem conditionem apponere: Alias non esses obligatus conditionis euentum expectare. Ergo obligaris si malitiosè conditionem impediatis; quia non per alium sed per te stat, quominus conditio impleatur. Et confirmant hoc exemp'o promissisti Titio decem se fores tuas ingressus fuerit, illi verò volenti ingredi ostium claudis; teneris decem dare, ac si de facto fuisset ingressus: quia per ipsum non stat, quominus conditio impleatur.

Contrariam sententiam defendit Maior in 4. d. 38. quæst. 1. Corollario 7. Suar. lib. 4. de voto cap. 17. num. 20. Et valde probabilem reputat Layman lib. 4. tract. 4. cap. 6. quæst. 3. Nempè sic vouentem sub conditione & malitiosè impediens conditionis euentum non esse obligatum ad voti executionem. Nam obligari potest, eò quod conditio impleta sit? Et hoc

non, quia supponimus malitiosè conditionem esse impediendam. Vel obligatur ad peccatum commissum in conditione impedienda, & hoc minus verum est: quia hoc peccatum solum obligationem penitentiae non restitutionis, & satisfactionis affert. Ergo ex nullo capite oriri potest obligatio promissum exequendi; in quo est dispar ratio promissionis humanæ & diuinæ. Nam humana promissio, sub conditione pendente ex alterius voluntate obligat, si lædatur ad satisfactionem, & recompenationem. Quia læditur promissarius in bonis sibi vtilibus, quorum compensatio fieri potest, ac debet. At diuina promissio violata solum ad penitentiam obligat, non ad recompenationem. Quia Deus promissionis violatione nullum in bonis sibi vtilibus detrimentum patitur; ac proinde nihil est quod recompenationem petat. Solum denegatur ei cultus & honor debitus, qui penitentia repetatur.

12. Inter has sententias hæc posterior mihi probabilior apparet. Nam cum toto obligatio voti pendat ex intentione vouentis, & in voto conditionali non sit nisi sub impleta conditione efficiatur conditionem impleri debere ad obligationem absolute contrahendam. At eo ipso quo conditio impediatur, non impletur. Ergo votum illud conditionatum obligare non potest. Quod si dicas verum esse conditionem non impleri secundum sensum materiale & expressum; impleri tamen secundum sensum formale à vouente intentum, quoties non stat per eum ad quem pertinet, conditio impleta? Obstat; nam isto hæc regula locum habeat in promissionibus humanis, quarum obligatio multum ex dispositione iuris positiua pendet. At in promissionibus diuinis locum habere non potest, quarum obligatio tota ex intentione vouentis pendet; intentio autem vouentis & se obligantis, v. g. ad religionem sub hac conditione, si eius pater expressè consenserit; non est, si per patrem consensus non steterit. Quia hæc est conditio negatiua, alia positiua. Hæc latius patens, quam illa, quæ fuit in voto apposita. Et idem argumentum fieri potest de illa conditione, si Deus mihi salutem dederit; si à peccatis præseruauerit. Quæ non censetur impleri quandoque non obineatur salus, neque à peccatis præseruatio; esto per Deum non steterit, quominus implerentur. Explicatur amplius; si voueres religionem sub aliqua ex prædictis conditionibus ea expressè intentione vt de facto & formaliter vt sonat, impletur, clarum videretur esse te non manere obligatum ea sic non impletametsi per eum ad quem pertinet, non steterit. At hæc intentio semper est præsumenda. Tum quia verbis expressis magis conuenit. Tum quia voti obligatio non late stricte interpretanda est.

13. Ex hac doctrina forte inferret aliquis, te hospitalis vel monasterij obsequio ex voto dictatum sub conditione dum Prælati illius retinere voluerit, manere liberum & absque vlla obligatione quomodocumque libertatem extorquas, etiam male seruienti, monasterium turbando, & inique procedendo. Quia iam Prælati te retinere non vult. Sed est absurda illatio, & omnino reiicienda, vt expressè illam reiicit Lessius lib. 2. cap. 30. dub. 20. num. 148. Quia non impletur conditio apposita ad illius voti exemptionem. Votum enim illud vt religiosum sit, sub hac forma debet intelligi conceptum; nempe seruienti hospitali vel monasterio dum Prælati illius quantum est ex parte sua te retinere voluerit. At cum coactus tuo iniquo modo procedendi dimittit, quantum est ex parte sua te retinere volebat. Ergo conditio illa honestans dimissionem non impletur. Quod euentius procedit si non solum ex voto obligeris, sed etiam ex promissione facta monasterio & ab illo acceptata ex traditione religiosa, (vt contingit in Societate Iesu religiosi, qui per vota biennij religioni traduntur animo perpetuo ibi manendi dum Religionis Prælati eos retinere voluerit.) Nam facta illa promissione vel traditione contra iustitiam peccas inique dimissionem extorquens. Eò enim ipso, quo te obligasti ibi manere, obligatus fuisti modum vitæ ibi præscriptum seruare; quod si ex industria non serues, contra promissum facis; ac proinde si expellaris, securus non es, sed debes emendatione propolita redire, si forte Prælati te admittere velit ab eoque instante admissionem postulare.

PUNCTUM XVIII.

Qualiter votum pœnale obligationem inducat

SUMMARIUM.

- 1 Obligatorum est hoc votum.
- 2 Dupliciter emitti potest.
- 3 Non manes obligatus ad pœnalem si inuincibiliter ignoras, te fuisse ad illam obligatum.
- 4 Si emiseris votum vitandæ fornicationem sub peregrinationis pœnalis tollatur prius votum, secundum pœnale cessat.

5 Ad impetrandam prioris voti dispensationem non est necessaria mentio faciendi accessorij.

6 An voti penalis obligatio de prima vice sit intelligenda & examinatur.

1. **R**euocanda sunt in memoriam, quæ de hoc voto diximus punct. 10. qui hoc votum emittit, ad rem promissam affectus non est; potius illam auerfatur, ideoque obligationem sibi imponit eam, exequendi, si forte aliquod delictum, quod evitare intendit, commiserit, v.g. intendis fugere fornicationem, & vt efficacius præstes, voues peregrinationem, ad quam affectus non est, si in illam incideris, vt timore contrahendi peregrinationis obligationem à fornicatione arcearis. Esse autem hoc votum validum, & honestum, & commissio delicti obligare absolute, nemini potest esse dubium. Quia materia promissa & conditio sub qua promittitur honestæ sunt, neque maioris boni impediuntur. Vt ex communi sententia probat Caietanus 2.2. qu. 88. art. 2. Couart. de part. 1. p. §. 3. num. ult. Suar. lib. 4. de voto cap. 17. n. 3.

2. Dupliciter hoc votum penale præstare potes. Primò; si solum voueas penam nempe peregrinationem casu, quò delictum commiseris; non autem voueas vitare delictum sub hac peregrinationis pena. Primum votum est simplex penale: quia solum est de pena supposito delicto. Secundum est duplex; quia est de vitando delicto & simul de pena si vitatum non fuerit. Votum verò de vitando delicto absolutum est non conditionale. Secus votum de pena quia non obligat nisi supposito delicto. Vnde quæcumque ratione delictum excusetur, contrahi non potest obligatio ad penam.

3. Sed est dubium; an manens obligatus ad penam si cum committis delictum inuincibiliter ignores te ad illam fuisse obligatum? Respondeo, te non manere obligatum. Quia pena, quæ non est propria delicti, neque per se delicto annexa contrahi non potest, quin saltem cognoscatur lex per quam lata est. Vt pluribus firmat tract. 2. de peccat. disp. 1. punct. 17. Si ergo ignores te peregrinationem promississe, si fornicationem commiseris, illiusve votum transgressus fueris, ignoras legem, per quam pena lata est; non igitur illam contrahere potes. Et ita tenet in præsentibus Sanchez lib. 4. de voto cap. 22. n. 18. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 5. corol. 3. Subdunt tamen te esse obligatum penam subire saltem si non sit grauisissima, si voti recorderis esto penam obliuiscaris? quia sufficit cognitio legis, per quam pena moderata imposita est, esto pena non cognoscatur. Sed non satis percipio quomodo hæc doctrina in præsentibus stare possit. Neque enim videtur votum penale cognosci posse, quin pena cognoscatur. Fateor namque te cognoscere posse sub voto promississe fugere fornicationem, ignorare autem, an sub pena aliqua hanc fugam promiseris? Sed non inde inferretur te cognoscere legem, & ignorare penam per legem impositam. Nam quando ignoras sub pena aliqua promississe fornicationem fugere, ignoras legem, cui pena annexa est. Quia hæc pena huic voto, & non voto fugiendi fornicationem annectitur. Si igitur ex ignorantia legis excusaris à pena illius in præsentibus ex ignorantia penæ promissæ, excusaris ab illius incurfu, cum non possit esse ignorantia penæ promissæ quin ignoretur promissio illius, & consequenter lex per quam imponitur.

4. Secundò dubitabis in eo casu, quo votum duplex emittens vitandi inquam fornicationem sub pena peregrinationis sublato voto de vitanda fornicatione per dispensationem vel irritationem sublato censetur votum de pena incurrenda si deliqueris? Dixi de pena incurrenda nam si cum pena sit incurfa: quia primum votum transgressum est, constat manifestè sublato voto vitandi fornicationem, non tolli votum de pena incurfa. quia iam est ab illo omnino independens. Et notauit Sanchez lib. 4. de voto cap. 22. num. 9. post medium. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 5. corol. 2. Ratio difficultatis est: quia est duplex votum, quorum vnum ab alio non pendet. Potest namque esse obligatio ad penam, quin sit obligatio ex voto vitandi fornicationem. Et è contra potest esse obligatio vitandi fornicationem, quin sit obligatio subeundi penam. Ergo credendum est sic hæc vota emissa esse.

Nihilominus Sanch. & Layman. supra defendunt sublato voto vitandi fornicationem tolli votum peregrinationis subeundæ. Quia hoc votum emittitur vt accessorium priori & in illius perfectam obseruationem. Et placet mihi hæc sententia. Nam esto independentem ab illo emitti possit, non est præsumendum; eo quod frequenter & in plurimum vt accessorium emittatur.

5. An autem ad impetrandam dispensationem voti principalis mentionem facere debeas accessorij, non caret difficultate; eo quod ob huius accessum materia voti principalis seuerior reddita sit; ac proinde dignior; & Deo grator, & frequentior maiori causa indiget ad sui relaxationem. Quod exemplo illius, qui promissit Romanam peregrinationem sacco indutus illustrari potest, qui certè obtinere non potest dis-

penationem supradictæ peregrinationis, quia circumstantiam illam manifestet. Cæterum satis probabile est, voti accessorij mentionem non esse necessariam faciendam in dispensatione, seu commutatione voti principalis. Quia hæc mentio ideo facienda erat, quia votum accessorium aliquo modo annecteretur materiæ vt principalis, eamque digniorem & gratiorem Deo redderet. At non sic se habet hoc votum penale. Non enim annectitur voti principalis obseruationi sed potius illius transgressioni. Quia non obligat quousque votum principale transgressum fuerit: ac proinde materia voti principalis nec digniorem, nec gratiorem Deo reddit, esto votum in illius obseruatione seueriorem reddat. Secus verò est in exemplo adducto de voto Romanæ peregrinationis cum sacco. Quia hæc circumstantia in obseruatione voti peregrinationis intrat ita vt votum principale siue illa obseruata non possit; ideoque huius est mentio necessaria faciendi; non illius; Sic Sanch. d. cap. 22. num. 9. Consentit Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 5. corol. 2.

6. Tertio dubitabis; an quoties violas votum, seu materiam in cuius obseruationem votum penale emittitur, penam incurras: vel tantum illam incurras prima vice? v.g. promissisti, si luseris, peregrinationem Romanam, Religionem ingredi, elemosinam facere, dubium est; an ad multiplicationem delicti multiplicanda sit pena?

Negar Emanuel Sà in summa verbo *votum* num. 26. in vtriusque editione. Ratio esse potest quia penæ multiplicandæ non sunt absque manifesta ratione, neque obligatio voti in casu dubio extendenda est. Sed postis supradictis verbis est satis dubium, te velle obligari ad penam illam subeundam quoties luseris. Quia solum ex illis colligitur, te velle obligari ad illam penam subeundam, si de facto luseris: quod vnica vice completur. Ergo sic est interpretandum. Et confirmo cum voues absolute vigilia alicuius sancti ieiunare, de prima vigilia sequenti tantum intelligitur nisi aliquid vniuersale signum addat. Vt tradit Sanchez lib. 4. sum. cap. 14. num. 40. Bonacina disp. 4. quest. 2. punct. 5. §. 1. num. 5. Ergo similiter votum de pena subeunda si luseris, de primo ludo videtur intelligendum. Quia voti obligatio extendenda non est. Quod quidem satis probabile esse. censeo quoniam solum est votum de subeunda pena in casu ludii: non tamen est votum de ludo vitando. Consentit Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 5. conclus. 2. sine.

At si votum sit de vitando ludo & casu quo illum non vitaueris subiturum talem penam, maior est difficultas: an de sola prima vice votum penæ debeat intelligi? Negat Sanchez cap. 22. num. 21. Layman. supra conclus. 1. Mouetur: quia votum illud penale est accessorium voto non ludendi. Sed votum non ludendi est de sola prima vice. Ergo neque illud votum penæ subeundæ debet esse. Et confirmo votum penæ assumi ad te continendum à ludo: sed intendis non solum semel sed in perpetuum te à ludo continere. Ergo votum penæ non vnico ludo sed omnibus annexum est.

Dices, ex eo quod votum penæ accessorium sit voto non ludendi; non inde inferretur penam multiplicandam esse pro qualibet voti transgressione. Potest enim sub vna singulari & inuitabili pena promitti perpetua ludi vitatio, & tunc illa pena sic promissa te continere potest in perpetuum à ludendo illam non contrahis. Esto post illius incurtionem cesset.

Ob hanc rationem existimo, si pena, quam per votum promittis grauisissima sit, quæque iterari non solet qualis est religionis, peregrinationis Romanæ Hierosolymitanæ, aut exorbitantis elemosinæ de prima vice tantum votum intelligendum esse. Sic expressè Sanchez. d. cap. 22. num. 21. De aliis verò penis moderatis verius est cuiuslibet transgressioni sciam penam correspondere ad illamque subeundam te obligare velle. Quia hæc ratione efficacius te à delicto præstas, & in bono contines.

PUNCTVM XIX.

Quæ personæ voto obstringi possunt.

SVMMARIVM.

- 1 Omnes homines ratione videntes voto obstringi possunt nisi impediuntur. Impediuntur tamen aliqui pro voto religionis.
- 2 Ecclesia habet potestatem inhabilitandi aliquos ad votum.
- 3 Neminem inhabilem fecit nisi pro statu religio.
- 4 Præmittitur quædam distinctio pro intelligentia attendendum.
- 5 Votum de materia præcepta validum est à quocumque sublato emittatur.
- 6 Votum de materia interdita nullum est.

- 7 *Votum de re honesta & solum prohibita quoad modum valet.*
- 8 *Debet licentiam petere.*
- 9 *Non tenetur in petitione licentia votum manifestare.*
- 10 *Qualiter obliget religiosi votum de aliqua elemosyna praestanda?*
- 11 *Quid de voto uxoris, filiifamilias serui?*
- 12 *Qualiter obliget votum Episcoporum de Religione assumenda & peregrinatione praestanda?*
- 13 *Quid de Parrocho?*
- 14 *Quid de alio clerico?*
- 15 *Si prohibitus sit votum, votum tenet, si sit de materia apta.*

Regula certissima est, omnes homines ratione vrentes voto obstricti esse, nisi specialiter impediuntur. Sic D. Thomas ab omnibus receptus 2. 2. *quæst. 88. artic. 8. & 9.* Ratio est manifestata: quia vrens ratione rem honestam, & gratam Deo promittere potest, quam si Deus acceptet, eo ipso voto obstrictus est. Dubium tamen est; an sint aliqui quorum promissiones alias de re honestissima Deus non acceptat? Et respondeo esse. Non enim acceptat professionem religiosi ante sexdecim annos completos, vel nuntiata non expleto. *Vi decedit Trid. sess. 25. de regularibus cap. 15. cap. ad nostras de regularibus cap. 11. & 2. eodem tit. in 6. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & cap. Puella 20. quæst. 2.* Quia ob perpetuitatem & perfectionem status religiosi contenti non sunt, ne ante eam ætatem, & absque annali probatione assumeretur, vnde eam aliter assumptam acceptaret. At non acceptato statu nec vota, quibus iniungitur, acceptantur. Neque de hac potestare & de facto vllus Catholicorum dubitare potest.

Præter huiusmodi casum religiosi status non inuenitur in iure alius, in quo vota emissa de materia honesta nec maioris boni impeditiva ab Ecclesia non acceptentur; tamen potuerit plura ex illis non acceptare. Sic latè expendit Suarez *lib. 3. de voto cap. 3. & 4.* Et in primis quod potuerit Ecclesia inde probatur. Potest namque Ecclesia, cui Deus suas vices commissas habet, non esse acceptare votum suorum fidelium nisi sub hac vel illa conditione factum. Quæ repugnantia in hoc inuenitur potest? Sicut enim nulla inuenitur in eo, quod voti facti obligationem remittat, vti facit dispensatio, neque etiam inuenitur debet quod obligationem remittat antequam fiat. Sic docuit Suarez *disco. capit. 2. numer. 8.* Sanchez *lib. 4. cap. 24. num. 44.* Quod non solum verum habet de votis externis, & manifestis, sed etiam de votis internis & occultis tum promissione tum materia. Quia omnia hæc dispensare Ecclesia potest. Ergo etiam potest antecedenter annullare. Neque obstat Ecclesiam non posse indicare de actibus internis, neque circa illos iurisdictionem exercere; quia hoc intelligitur de iudicio & iurisdictione forensi, secus de iudicio & iurisdictione bonum animarum respiciente, neque onus aliquod hominibus imponente sed potius ab onere liberante Sanchez *cap. 24. num. 40.* Suarez *lib. 3. cap. 3. num. 11.* Hanc tamen potestatem nullatenus Ecclesia exercere potest nisi iusta causa intercedente. Nam hæc antecedens remissio nomine Dei fit, & per potestatem iurisdictionis ab ipso concessam illis verbis, *quodcumque solueritis terris erit solutum & in caelis.* Deus autem non censetur velle vt absque causa ius sibi acquirendum remittatur. Præcipue cum hæc remissio per legem fiat, eaque personæ ad sic vouendum maneat inhabilitate. Sanchez *n. 45.* Suarez *num. 4.* Quod si inquiras; quibus datum sit non acceptare vota nisi sub hac vel illa conditione? Respondeo summo Pontifici tantum hoc datum esse. Quod probat consuetudo recepta. Nonquam enim Episcopi aliiue Prælati hanc antecedentem legem statuerunt. Neque conueniens erat, illius statuende potestatem habere; cum hæc potius vniuersale Ecclesie regimen quam particulare respiciat. Suarez *cap. 3. n. 12.* Sanchez *cap. 24. n. 47.*

Verum nullum esse casum præter religionis statum, & vota illi annexa, in quo Ecclesia fideles suos inhabiles ad vouendum constituerit, cum communi sententia probat Suarez *lib. 3. cap. 4. & sequentibus* Sanchez *cap. 14. num. 47.* Et *10. cap. 25.* Quapropter quælibet vota facta ab Episcopis & Clericis beneficiatis de materia aliâ honesta, neque Ecclesie præiudiciali, valida sunt, & omnino firma. Item omnia vota religiosorum, filiorum, impuberum, uxorum, seruorum de materia malis bonum non impediunt. Quia horum subiectio non impedit vouendi potestatem; esto illam infirmam relinquantur.

Vt autem hoc clarius eluceat, distinguenda sunt vota, quæ huiusmodi personæ emittere possunt; vt inde colligatur, nullam esse votum pro quo emittendo inhabiles factæ sint. Primum potest esse votum de materia præcepta quæ multiplex est. Alia cuius executionem nullatenus superior impedire potest, vt si vocatus non furari, vel missam diebus festis audire. Alia in qua superior dispensare solet. Alia quæ non absolute præ-

cipitur, sed præcipitur, ne fiat absque licentia superioris. Secundo potest esse votum de materia, quæ nulla lege præcipitur aut prohibetur. His positis.

5. Dicendum est primò votum de materia præcepta, cuius executionem nullatenus impedire superior potest, validum est, cuiusque valor à superioris consensu non pendet. Sic D. Thomas 2. 2. *quæst. 88. artic. 8. & 12. ad secundum* Suarez *lib. 3. cap. 5. à n. 3. & cap. 6. à n. 3.* Sanchez *lib. 4. cap. 25. à n. 2. & 6.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 13. à num. 73.* Ratio est clara; quia huiusmodi vota nec perfectionem impediunt, nec superioris iuri præiudicant. Ergo nullum est caput, ex quo irrita sint.

Dices esse irrita ex defectu consensu superioris, si fiant à subditis, quorum voluntas plene est superiori subiecta, qualem habent religiosi comparatione suorum Prælatorum: Hi enim voto obedientie ita suam voluntatem superiori tradiderunt, vt nec velle nec nolle habeant; sed ex illius quem vice Dei super caput suum posuerunt, & cuius imperio se subiecerunt, voluntate dependant. Vt dicitur *cap. si religiosus de electione in 6. & fauere cap. Monacho 20. qu. 4.* Vbi ex Basilio refertur. Monacho non licere vocare sine consensu Abbatis; si autem vouerit, sciendum est votum. Eandem subiectionem habent impubes ex iuris dispositione comparatione suorum parentum vel tutorum. Facta autem hac subiectione non videntur hi subditi, vllum votum emittere posse absque superioris consensu. Quia iam de sua voluntate, quæ propria non est, sed aliena disponunt, illamque obligatione onerant absque consensu illius, cuius dispositioni subieciunt. Et ita tenet Valentia 2. 2. *disput. 6. quæst. 6. punct. 6. post principium & quæst. 1.* Sed respondendum est subiectionem religiosorum & impuberum non impedire ipsi liberum usum suæ voluntatis circa res licitas, & honestas & iuri superiorum non præiudicantes. Est enim talis subiectio dura, & irrationabilis, & exequendi impossibilis. Solum enim impedit, ne ita liberè suo arbitrio vnanur; quin possint à superioribus impediri, & ita intelligendus est textus *in cap. si religiosus.* Ad certum verò *in cap. Monacho.* Respondeo primò. Esse dubiæ auctoritatis; quia neque est alicuius consilij, neque in operibus Basilij inuenitur (tamen id insinuat Gratianus. Sed concessio habere textum firmam auctoritatem, respondeo eam Glossæ, & Doctoribus statim referendis. Non esse monacho licitum vouere sine consensu Abbatis abfinitiam, quia ob defectum huius consensu alij scandalizantur. Et ita tenent alij relatis Sanchez *lib. 4. cap. 25. num. 6. & 22.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 74.* Suarez *lib. 3. cap. 5. à num. 3.* Sayo in Clauis Regia *lib. 6. cap. 15. num. 22.* Paulus Layman *lib. 4. sum. tr. 4. cap. 7. n. 4.*

6. Dico secundo; votum religiosi, impuberis, uxoris, serui de materia illis absolute interdicta nullum est; non quia ad vouendum sint incapaces, sed quia materia talis voti incapax est obligationis, quod de voto rei interdictæ, quia mala certissimum est. At de voto rei interdictæ, quia si tæta gubernationi conuenit, non caret difficultate. Quia in hæc pè datur dispensatio. Ergo sub conditione dispensationis potest esse voti materia; sicut potest esse materia promissionis humana: Sæpe enim impediti matrimonium contrahere obligantur sub conditione, si Pontifex dispenderit. Cur ergo non poterant sub prædicta conditione Deo obligari per votum? Nihilominus dicendum est neque de hac materia valere votum regulariter, non ex incapacitate vouentium, sed ex incapacitate materię promissæ. Nam dum in ea dispensatur, clarum est, non esse materiam voto aptam. Quia votum non aduersatur præcepto. Posita autem dispensatione esto licitè & absque peccato mundari votum executioni possit; non tamen regulariter est melius ea dispensatione vi; potius enim melius est præcepto, & regula generali confirmari, quam ab illa per dispensationem eximi. Quod non solum verum habet; quando præceptum & regula obligat ad culpam; sed etiam quando ad nullam culpam per se obligat; ad hæc melius est, regulariter loquendo regulam communem obseruare, quam ab illius obseruatione, per dispensationem se subtrahere. Et hinc constat esse disparem rationem voti ab humana promissione. Promissio namque humana sub illa conditione, si superior dispensauerit, valida est; quia in ea non spectatur quid melius & honestius sit, sed quid sit promissario vtile, modo sit honestum. At in votis semper spectatur quod melius est, & Deo gratius, & consequenter de materia; quæ dispensatione indiget, votum esse non potest. Sic tradunt Suarez *lib. 3. de voto cap. 6. à num. 19.* Sanchez *lib. 4. sum. cap. 25. num. 10.*

7. Dico tertio; votum de re honesta & solum prohibita quoad modum valet, v.g. prohibet Prælatos, ne eorum subditi tali vel tali die ieiunent absque eius licentia. Votum de ieiunio faciendi sub intellecta conditione, si Prælati consenserit, validum est. Quia ieiunium cum licentia non prohibetur, sed potius consuitur. Et concessio licentiæ non est retractor præcepti, sed illius obseruatio & executio. Sic Suarez

Suar. lib. 3. de voto cap. 6. num. 9. Sanchez lib. 4. de voto cap. 25. num. 8. & 10. lib. 2. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 74. Layman. tract. 4. cap. 7. num. 6. concl. 4. & alij apud ipsos.

8. Teneris sic vouens ex vi talis voti licentiam a superiore petere. Quia promissum absque illa licentia voti materia non est; vt ergo voti materia sit, illa licentia sub se promissa continetur. Ergo etiam continetur petitio illius, vt pota medium moraliter necessarium ad eam obtinendam. Neque obstat, vouentem sub conditione deobligatum esse procurate conditionem, sed satisfacere si expectet illius euentum. Quia hoc fallit cum condicio apponitur vt honestans materiam promissam, qualiter in casu presenti. Item cum conditio in alterius voluntatem remissa a vouentis actione pendet; vt si promiseris religionem ingredi sub consensu parentis, debes parentis consensum explorare. Alias irrisorie voueris, si ad hanc obligatus non es. Sic Suarez lib. 3. cap. 6. num. 12. Sanchez lib. 4. cap. 25. num. 24. Layman. cap. 7. num. 7. Quod intelligendum est, nisi expressè intentionem haberes, non te obligandi ad petendam licentiam, sed solum ad opus faciendum, quando licentia generaliter data fuerit: quia votum non obligat ultra vouentis intentionem Suar. num. 13. Sanchez n. 5. Layman. num. 7. Si autem res promissa tempore voti emissa nulla ad executionem licentia indigebat, & voto emisso indiget; quia nouiter interdicta est fieri absque licentia, non teneris licentiam petere. Quia hæc licentia non continebatur in re quatenus fuit promissa; sed tuum votum suspenditur, quo vsque necessitas petendi licentiam cesset. Sanchez n. 26. Suarez num. 13. Layman. num. 7. Si verò tempore promissionis licentia promissum indigebat, sed tu ignorasti, votum non tenet. Quia promissum absque licentia mandari executioni non potest; licentiam autem in promissione non comprehendisti, quia illius indigentia fuit ignarus. Sanch. alijs relatis num. 27. Layman. d. num. 7. Licentia autem si semel negata fuerit, iterum petenda est, si spes subit, eam obtinendi, & voti obligatio perseueret. Sanchez n. 31. Suar. lib. 6. de voto cap. 7. num. 15. Layman. d. cap. 7. num. 7. ver. *caeterum*. Quod intelligendum censet, quando non presumitur in perpetuum negasse. Nam facta negatione in perpetuum materia interdicta est & voti obligationi pro eo tempore satisfactum. At hæc negatio cum non sit per modum legis morte superioris negantis finitur. Ea que de causa teneris a superiore successore licentiam expostulare. Vt late probat Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 43. num. 8. & notat lib. 4. de voto cap. 25. n. 31. Quæ omnia intelligenda sunt, quando superior ignarus voti executionem negat ut impedit. Nam si voti conscientia executionem in perpetuum negat votum extinguitur; quia illa negatio non suspensio sed irritatio est, si fiat a superiore habente potestatem irritandi.

9. Solum est inter Doctores controuersia; an teneris, cum petis licentiam votum factum manifestare? Affirmant Valent. disp. 6. q. 6. p. 6. q. 2. Sayrus l. 6. in Clau Regia cap. 5. num. 20. Lessius lib. 2. a. 40. dub. 13. num. 73. Azor. 1. p. lib. 1. p. 16. q. 6. & alij relati a Sanch. lib. 4. cap. 25. n. 28. Mouentur: quia hæc voti manifestatio conducit regulariter loquendo; vt facilius licentia concedatur, & casu, quo neganda sit, prudentius negeur. Teneris ergo eam manifestationem facere; quia teneris licentiam eo modo petere quo credis obtinendam esse, vel esse prudenter negandam. Alias conuinceris non habere animum & verum propositum, votum exequendi. Sed contrarium probabilius censet, nisi te expressè ad manifestandum votum obligasset. Quia ex vi voti solum fuit obligatus licentiam petere. Ad petitionem autem licentia, illiusque concessionem necessaria non est voti manifestatio; siquidem cessante voto & peti & concedi licentia poterat. Neque obstat facilius licentiam obtinendam fore, si votum manifestaretur. Quia ad hanc facilitatem præstandam non fuit obligatus. Adde incertum esse, ex manifestatione voti licentiam facilius esse concedendam, fortè concedetur difficilius. Quia agere ferunt superiores, hæc vota illis inconsultis emitti. Et ita tenet Nauarrius cap. 12. num. 69. Suar. lib. 3. de voto cap. 6. n. 15. Sanchez alios referens cap. 25. n. 29. & 30. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 7. ver. *sed questio est*.

10. Ex hac doctrina deciditur, qualiter obliget votum religiosi de aliqua elemosyna præstanda? Et quidem si honorum, ex quibus elemosyna facienda est, administrationem habet, qualem habent conuentus Prælati, neque elemosyna excedit facultatem sibi præscriptam; clarum est valere votum dum a superiore maiore non interdicatur, si autem excedit; valet votum sub ea conditione si superior licentiam dederit. Quia non alio modo elemosyna prohibetur. Et idem est dicendum de subditis, si elemosynam promittant ex rebus suo proprio vsui applicatis, vaere inquam promissionem sub ea conditione si superiori placuerit; ac proinde obligatos esse licentiam petere nisi iam ex præscripta consuetudine concessa sit. Sic docent Suarez lib. 3. de voto cap. 7. n. 3. Sanch. lib. 4. cap. 25. n. 13. & 14.

Quod si religiosus promittat elemosynam ex bonis, quo-

rum administrationem non habet, vt sunt bona conuentus Suar. d. lib. 3. c. 7. num. 5. Respondet, regulariter esse votum irritum & imprudens. Quia solum obligat potest ad monendum superiorem vt elemosynam faciat, cuius monito regulariter non expedit nisi occurrant aliqua graui necessitate elemosynæ faciendæ. Sed placet mihi sententia Sanch. lib. 4. de voto cap. 25. num. 16. Regulariter illud votum validum esse. Quia non obligat ad monendum superiorem vt ipse elemosynam faciat, sed ad petendam facultatem vt ipse elemosynam illam faciendi. Si enim votum sit elemosynæ excedens facultatem quam habes, sentit Suarez valere sub ea conditione si superior concesserit, idem proutis tenetur dicere de voto elemosynæ ex bonis conuentus; cum bona semper maneant conuentus; neque de illis disponere religiosus possit nisi pro facultate sibi concessa. Si autem in aliquo casu ob speciales circumstantias crederetur, petitionem vel imprudentem esse, vel non esse concedendam, votum non obligabit vt bene dixit Sanch. d. cap. 25. num. 16. fine.

11. Sed quid dicendum de voto uxoris, filij familias, serui elemosynæ præstandæ? Et quidem si sint de bonis illorum proprijs, quorumque liberam administrationem habent, ita validum est, vt neque contradicente marito, patre, aut domino cesset illius obligatio. At si sint de bonis mariti, parentis, aut domini vel quorum ij administrationem habent, obligat votum sub ea conditione, si ea sic alienari permiserint, quia sub ea conditione promissum honestum est nec maioris boni impedimentum. Sic Suar. cap. 7. num. 6. Sanch. cap. 25. num. 14. & 15.

12. Secundo deciditur qualiter obliget votum Episcopi, & Parochi aliorumque Clericorum de Religione assumenda & peregrinatione præstanda? Nam cum Episcopo prohibetur sit absque Pontificis licentia Episcopatu renunciare ex cap. nisi cum iudem de renunciatione cap. licet. S. v. de regularibus ob spirituale vinculum inter Episcopum & Ecclesiam cap. inter corporalia de translatione Episcopi cap. sic. 7. quæst. 1. Efficitur votum Episcopi de religione assumenda sub conditione licentiæ a Pontifice impetrandæ debere fieri. Alias erit nullum. Sub illa verò conditione validum est, quia est de re, quæ regulariter cuiuslibet ad suam propriam perfectionem magis conuenit. Sic Azor. 1. p. lib. 1. cap. 16. quæst. 2. Suar. lib. 3. de voto cap. 4. num. 8. Sayro in Clau Regia lib. 6. cap. 5. n. 24. fine. Sanchez lib. 4. cap. 25. n. 36.

Votum verò peregrinationis fit in prædicium muneris Episcopalis non cedat; eo quod mandare executioni possit tempore quo Episcopi permittitur a suis Ecclesijs abesse validum est absolute nulla subintellecta conditione. At si peregrinatio ita longa futura sit, & diuturna, vt hanc residentiam iure diuino præscriptam impediatur, votum illius nulla ratione obligare potest, nisi sub conditione licentiæ a Pontifice impetrandæ, quia clausa hæc conditione est quid illicitum. At sub ea conditione exillimitant Suarez l. 3. cap. 4. n. 4. Sanchez cap. 25. num. 39. valere, quia peregrinatio non est prohibita Episcopi, sed solum prohibetur illis, ne illam præsentem absque licentia. Cæterum veritas censet tale votum regulariter non valere vt potest de re impeditiva maioris boni. Maius bonum absolute loquendo censetur esse, Prælatum in Ecclesia sua residere, vt pro pacandis ouibus vigilare, quam longis peregrinationibus incumbere. Item superius diximus de re absolute interdicta sub conditione dispensationis votum esse non posse. At votum peregrinationis impediens residentiam præceptam est votum de re absolute prohibita, & quæ solum ex dispensatione licet. Nam est peregrinatio non fit in se prohibita; est tamen prohibita non residentia, & Episcopus vouens peregrinationem in absolute vouet non residere, quando alias tenetur: quod fieri non potest nisi posita dispensatione, & ita hoc votum esse inualidum docuerunt Syluester verbo *votum* 2. quæst. 1. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 16. quæst. 2. Sayro in Clau Regia lib. 6. cap. 5. num. 24. & alij relati a Suarez d. d. cap. 4. num. 4. & a Sanch. cap. 25. n. 38. Neque obstat Textus in cap. magna de voto. Vbi votum Hierosolymitanæ peregrinationis ab Episcopo factum validum reputatur; siquidem fit gratis pro illo commutatio. Nam omittis alij solationibus quas Doctores adhibent; credo illud votum validum esse. Quia peregrinatio assumebatur pro subsidio impetrandi in Ecclesia propria defensionem; quo casu non est interdicta absentia cum ex interpretatione iuris residere censetur qui pro sua Ecclesia utilitate abest, cap. ex parte 2. de clericis non residentibus. Ea que de causa dixi regulariter votum peregrinationis diuturnæ non valere, vt cum casum & similem exciperem.

13. De Parochis aliisque clericis beneficium habentibus residentiam requirens, sentiunt communiter Doctores non posse religionem vouere nisi sub conditione petendi ab Episcopo licentiam tamen opus non fuerit eam ab illo impetratam absque petitione huius facultatis transiens ad religionem videtur illis interdictus. Argumento cap. licet de regularibus cap. admodum de renunciatione. Sic Azor. 1. p. lib. 11. cap. 16. quæst. 3.

quæst. 3. Grassis 2. p. decis. lib. 2. cap. 11. num. 24. Sayro in Clavi Regia lib. 6. cap. 5. num. 25. Suar. loquens de Parochis lib. 3. cap. 4. num. 10 & alij plures relati à Sanch. lib. 4. cap. 25. num. 48. Verum ut rectè ipse Sanchez probat nullus est textus ex quo hæc obligatio petenti licentiam ab Episcopo colligatur. Nam Textus in cap. licet, loquitur de regularibus transuentibus ad strictiorem religionem; & sic non est ad rem. Textus verò in cap. admonet prohibens dimissionem Ecclesiarum Episcopo inconsulto intelligitur de dimissione extra casum religionis à iure concessum, ut indicat ibi Gloss. Ex alia parte est textus ferè clarus & manifestus in cap. dno 19. quæst. 2. in quo Vibanus secundum liberè permittit quolibet clericis ad religionem transire; neque ab Episcopo reuocari posse. Cum igitur nullus licentiam petende mentionem fecerit; non est cur hoc onus illis sit imponendum. Et ita reatus Innocent. Hostiens. Anton. Cardinali, Abbate, in d. cap. licet, docet Sanch. num. 48.

Quod si de voto peregrinationis loquamur, idem prorsus dicendum est, ac de Episcopis diximus cum eadem subdit obligatio referendi ob quam peregrinatio suscipi non potest abique Superioris licentia. Fateor tamen in Episcopo strictius referentiam obligare & difficilius absentiam honestari posse, quam in Parochis; & in his, quam in Canonicis alique Clericis ex iure referentibus.

14. Tertio deciditur, quid sit sentiendum de aliis Clericis? Respondeo & votum peregrinationis & religionis emittere posse absolute, illudque exequi Episcopo inconsulto. Quia in nullis muneris obligatorij præiudicium cedunt. Colligitur ex Sanchez, Suar. aliisque Doctoribus relatis. Neque obstat textus in cap. non oportet de consecrat. dist. 5. Vbi consilium Laicis dicitur. Non oportet ministrum altaris vel etiam Laicum sine Canonicis literis idem sumata aliquo profecti. Nam inde non inferitur quemlibet Clericum non posse inconsulto Episcopo peregrinari. Tum quia ille textus non præcepit sed consilium & directionem conuenientem continet, ut indicant illa verba, non oportet. Tum quia illæ literæ pacificæ & commendatitiæ, quæ ex præscripta forma antiquitus omnibus Clericis & Laicis concedebantur, concedebantur, iam cessarunt, & solum Clericis ut possint ad ordines, & ministeria Ecclesiastica admitti iuxta Trident. sess. 23. cap. 16. de reformatione. Quo sine cessante nulla apparet obligatio portandi has literas. Suarez lib. 3. cap. 4. n. 9. Sanch. cap. 25. num. 44.

15. Dico vitimo, vota de materia quæ nulla lege prohibetur neque malus bonus impedit, valida sunt à quocumque emittantur. Conclusio ex terminis liquet. Solum est difficultas si prohibitus sis vouere absque superioris licentia: votum factum alias de materia apta validum sit? Respondeo validum esse. Quia est modus promittendi malus sit, promissio quoad rei promissæ obligationem tenet & à Deo acceptatur. Quia ad hunc effectum sola honestas rei promissæ spectatur. Et ita tradit Suar. lib. 3. de voto cap. 6. num. 25. Sanch. lib. 4. cap. 24. num. 52. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 9. verb. qui habent. Excipiendum tamen est, nisi illa prohibitio simul esset irritatio, quam non omnes Superiores facere possunt, sed illi tantum, qui dominatium habent potestatem; & ratione illius promissionibus faciendis valent contradicere, & factas infirmare, de quibus latius infra.

PUNCTVM XX.

Vtrum obligatio voti cessat cessante causa ob quam factum est vel notabili mutatione superueniente.

SVMMARIVM.

1. Obligatio voti cessat cessante causa finali.
2. Sed non cessat cessante impulsiva.
3. Ea mutatio qua rem promissam re, vel estimatione prudenti diuersificat, obligationem voti cessare facit.
4. Quando hæc contingant.
5. Ob periculum grauis nocimenti non præuisi obligatio voti cessat.
6. Notanda est pro cessatione voti an mutatio perpetua sit vel temporalis.

1. Regula est ferè ab omnibus Doctoribus recepta; obligationem voti cessare cessante causa finali ob quam factum est. Quia hæc cessante promissio non subsistit. Sic Abbas cap. magne de voto num. 14. Tiraquel. tract. cessante causa in fine principij Azor. 1. p. l. 11. c. 15. qu. 13. Suarez lib. 4. de voto c. 18. num. 3. Sanch. lib. 4. cap. 2. num. 42. & alij. Exemplis regulam manifeste; si voues dare Petro elemosynam quotidianam, & ipse diues fiat, cessat tibi obligatio. Quia cessan-

te paupertate cessat elemosyna, quæ fuit res promissæ. Item vouisti peregrinari ad imperandam amici sanitatem, mortuus est ante inceptam peregrinationem, non teneris peregrinari. Quia peregrinationem, quam promissisti, præstare non potes; non enim promissisti peregrinationem vtrunque, sed quæ esset medium ad salutem amici imperandam. Idem est, promississes elemosynam in redemptionem Petri captiui, si ante datam elemosynam Petrus fugit, vel mortuus est. Quia non subsistit elemosyna qualiter fuit promissæ. Idem, si vouisses non ingredi aliquam domum ob vitium peccati periculum, cessabit obligatio cessante periculo. Quia cessat interdictum ingressus qualiter promissum est. In his Doctoribus conueniunt ut videre est specialiter apud Suarez loco citato.

2. Notanter dixi cessare obligationem voti cessante causa finali. Quia si impulsiva cessat, non cessat obligatio. Differentia autem inter causam impulsivam, & finalem cum vtraque moueat voluntatem, & consequenter ut finis spectetur; ea est. Quia causa impulsiva potius mouet ad vouendum, quam ad exequendum votum. At finalis ab executione voti respicitur ita ut pro illius varietate diuersa sit executio. Si autem contingat, duplicem esse causam finalem, quarum una deficit alia subsistente, spectandum est, an vtraque copulatiue an diuisiue fuerit spectata, quod ex natura rei promissæ & ex modo promittendi colligendum est ut latius diximus punct. 8. §. 3. cum de fine voti locuti sumus.

3. Secunda regula æquè à Doctoribus recepta est; ea mutatio quæ materiam promissam diuersam in re vel in prudentum hominum estimatione constituit, voti obligationem cessare facit. Sic colligitur ex Valent. 2. 1. diff. 6. q. 6. punct. 4. circa finem. Sanch. lib. 4. cap. 2. à num. 20. Suar. lib. 4. cap. 19. num. 4. & sequentibus. Bonacina dist. 4. q. 2. punct. 7. §. 1. num. 2. & alij. Ratio est; Quia constituta materia promissæ diuersa in re, vel in prudentum hominum estimatione prudenter censeri non potest impleri posse, quod promissum est. Ergo cessat illius implendi obligatio.

4. Difficile autem est explicare, quando prudentum estimatione promissum sit, ut sic cesset obligatio voti. Nam regula illa, quam multi Doctores tradunt quos refert Sanchez lib. 4. cap. 4. num. 18. & 23. Tunc promissum diuersum esse, quando si illa diuersitas tempore voti emissi contingeret, vel cognosceretur, non emitteretur votum, incerta est. Quia incertum est, an votum emittendum esset, vel non. Et præterea quia multe sunt circumstantiæ extrinsecæ, quibus tempore voti cognitis, votum non fiet, sed non obinde cessat voti obligatio. Non enim promitteres elemosynam pauperi si moribus perditum cognosceres, aut tibi esse inimicum; & tamen ob illam superuenientem cognitionem non infirmatur promissio. Quia obligatio, vel deobligatio promissionis non est desumenda ex promissione vel non promissione quæ futura foret, sed ex ea, quæ facta est. Alias nihil firmum subsisteret ut bene probant Sanchez d. c. 2. num. 6. & 7. & num. 19. & 22. Suar. lib. 4. c. 19. num. 8. & sequentibus. Quapropter eam diuersitatem prudentum hominum estimatione affirmari, esse sufficientem, quæ rem constitueret in alio statu moraliter diuerso vel ob difficultatem ex parte ipsius rei promissæ superuenientem, vel ob alias circumstantias ei denuò aduerentes. Quia ad rem sic mutatam non est censendum vouens intendisse se obligare. Sic Suarez & Sanchez locis citatis. Unde vouens religionem in iuuentute si ad senectutem perueniat quando voto exequendo aptus non est ob vitium defectum, non obligatur ut notauit alij relatis Sanchez cap. 2. num. 50. Suarez cap. 19. num. 15. sine. Notanter dixi quando ex parte rei promissæ difficultas notabilis esset; ut excluderem difficultatem quæ solum nascitur ex libera vouentis voluntate, & praua illius inclinatione, qualem habent aliqui vouentes castitatem, cuius obseruatio ob deprauatam eorum inclinationem & peccatorum multiplicationem sibi difficilis facta est. Non enim hæc difficultas à voti obseruatione liberat, tamen si dispensandi occasionem præbeat. Suar. cap. 19. num. 9.

Si verò dubium sit, an promissum ita mutatum sit, ut moraliter diuersum censeri debeat, in fauorem votum iudicandum est. Quia dubia excusatio certam obligationem tollere non potest. Sic Sanchez cap. 2. num. 34. & 52. Quod intelligendum est, quando mutatio prouenit ex difficultate superueniente, vel ex aliis circumstantiis, quæ honestatem materie non mutant. Nam si honestam illius dubiam reddunt, cessat illius obligatio; quia non potest esse gratum Deo exequi rem, de qua dubitatur, an illi offensa sit. Sanchez dicto cap. 2. num. 34.

5. Ex dictis colligitur, ob periculum vitæ, honoris alterius, vel grauis detrimenti superueniens, vel denuò cognitum post votum emissum voti obligationem cessare. Ut multis allegatis docet Suar. lib. 4. cap. 20. num. 1. Secus verò si non obstante illo periculo voueres, quando virtuti consonum est tali periculo offerri. Quia in priori casu promissum notabiliter mutatur, secus in secundo.

6. Sed est aduertendum, supradictam mutationem rei promissæ aliquando esse perpetuam (hoc est) pro toto tempore

quo votum impleri potest, aliquando esse temporalem pro aliquo tempore determinato. Item aliquando mutatio seu impedimentum alicui totam materiam promissam, aliquando partem. Si mutatio perpetua est & comparatione totius materiae promissae, votum extinguitur. Si autem mutatio temporalis sit, pro eo solum tempore obligatio suspenditur, manente obligatione quoad aliud tempus in quo impedimentum cessat, & votum impleri potest; sicut manet obligatio cum votum diuiduum est & mutatio in parte diuidua & separata contingit. Sic Suarez lib. 4. de voto cap. 19. num. 5. Sanchez cap. 2. num. 24. Nauar. cap. 12. num. 19. Valent. diff. 6. quæst. 6. pun. 4. verif. secundum quod. Bonacin. disput. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 1. num. 6. & alij apud ipsos.

PUNCTUM XXI.

Quale peccatum sit obligationem voti violare?

SUMMARIUM.

- 1 Per se graue peccatum est.
- 2 Penitere de voto factio non est per se voti violatio.
- 3 Est tamen regulariter peccatum veniale.

1. **E**X his quae diximus de voti obligatione constat per se graue peccatum esse voti obligationem violare (hoc est) promissum non implere. Aliquando tamen ex leuitate materiae leue peccatum esse, ibique remissius notauimus quando materia grauis vel leuis sit, si plures actus leues respiciat.

2. Solum est aliquis difficultas; an penitere de voto facto, sit voti obligationis violatio. Cui difficultati breuiter respondeo; per se violationem voti non esse. Quia cum hoc dolore & tristitia, compati potest voluntas absoluta exequendi præceptum, tamen sentias & dolens tali te præcepto grauari. Ergo dolor & tristitia præcepti & voti, illorum violatio non est. Sic D. Thomas 2. 2. qu. 88. art. 6. ad secundum. Siluester verbo votum 2. quæst. 20. Suar. lib. 5. de voto, cap. 7. concius 2. Sayrus in Clauis Regia lib. 6. cap. 6. num. 12. Nauar. cap. 12. num. 25. Bonacin. diff. 4. g. 1. punct. 5. §. 4. n. 14. & alij apud ipsos. Notanter dixi per se non esse voti violationem. Nam si ex dolore & tristitia, quod votum feceris, periculo exponeris, non exequendi promissum; clarum est violari votum; quia votum, sicut & quodlibet præceptum obligati fitum propositum de illius executione habere, neque periculo transgressionis exponi, sed hoc est per accidens. Sic Suar. d. lib. 5. cap. 7. num. 7.

3. Maior autem est difficultas; an hic dolor & tristitia sit saltem veniale peccatum? Suarez dicit cap. 7. num. 4. & sequentibus. Videtur negare. Mouetur; quia ex obiecto nullam malitiam continet. Siquidem non apparet præceptum, cui talis dolor & tristitia aduerfetur. Sicut enim nullum fuit præceptum vouendi, ita nullum præceptum esse videtur perseuerandi in eo voto, & sicut à principio poterat nolle vouere, sic post votum factum potes nolle vouisse; quia vtriusque actus idem obiectum est. Ergo ex parte obiecti dolor & tristitia de voto facto nullam malitiam continet. Ex parte verò finis sapie hic actus honestati potest. Si enim cognoscas votum tibi fore damnosum; eo quod ob tuam malitiam occasio sit peccata multiplicandi; dolere de voto facto ob illum finem, non videtur illicitum, sed potius honestum. Dicendum ergo est regulariter dolere de voto facto peccatum veniale esse. Tum quia hic dolor aliquo modo infirmat propositum voti exequendi. Tum quia retrahit hominem à via perfectionis assumpta. Tum quia frequenter habetur ex proprio amore quo vis onera & obligationes viles & sanctas excutere, ac proinde ex fine non licito. Si tamen aliquando de voto, seu præcepto doleres ob transgressionem factam, credo talem actum virtuosum esse; quia non tam est dolor de voto seu præcepto, quam de illorum transgressionem. Ad rationem contrariam Respondedo dolere de voto, per se & directè præcepto non aduerfari; sic tamen indirectè; aduerfatur, inquam, præcepto aduerfandi votum, quod obligat ne illius executionis propositum aliquo modo infirmetur, vt regulariter infirmatur per hunc dolorem. Quapropter est nulla fuerit obligatio emitendi votum, poterat esse de perseuerando in illo, alias potes pro libito illius obligationem excutere. Neque est simile nolle vouere, ac nolle vouisse. Nam est viam perfectionis non accipere, aliud ab ea incepta desistere, illiusque penitere quod regulariter inordinatum esse videtur.

DISPUTATIO II.

De voti Relaxatione.

EXPLICATA essentia voti, illiusque obligatione, restat explicandum qualiter dissolui possit. Conuenire autem sapè hanc obligationem dissolui, in comperito est apud omnes. Er probat manifestè humanæ naturæ conditio, cui solet votum ob eius fragilitatem potius obesse, quam prodesse. Triplici ergo via hæc relaxatio fieri potest, irritatione, dispensatione, & commutatione, de quibus in hac disputatione dicendum est.

PUNCTUM I.

Quid sit irritatio, quotuplex, & vnde ortum habeat?

SUMMARIUM.

- 1 Expenditur definitio irritationis.
- 2 Duplex est irritatio, alia directæ, alia indirectæ, & quæ sit harum differentia.
- 3 Irritatio quando sit actus iurisdictionis, quando dominij.
- 4 Ex iure potius positiuo, quam naturali ortum habet irritatio.

1. **I**rritatio (vt constat ex Doctoribus in discursu referendis) est actus liber quo is, à quo votum pendet, tollit voti obligationem. Pro cuius intelligentia supponendum est, dupliciter te vouentem dependere posse in voto, ab alterius voluntate. Primò; si tua voluntas taliter alteri subiecta sit, vt nunquam censuris te obligari velle nisi sub tacita conditione si alter consenserit vel non repugnauerit. Quod contingere potest, vel ex natura & conditione intrinseca tue personæ quæ integrè alteri subiecta est, vt filius impubes parenti, religiosus Prælato; vel quia liberè te subiecit alterius consensum & voluntati nolens obligari nisi quatenus alteri placitum fuerit. Sed inter hos modos est magna differentia: nam quando conditio de alterius consensu inhibita in voti obligatione fundatur in natura & conditione personæ, illam excutere non potes; secus quando fundatur in voluntaria iurisdictione vouentis. Secundo quando potes in voto ab alterius voluntate si in materia promissa ab eo dependes. Pendere autem potes, vel quia illius dominium seu administrationem habet, & quia illam prohibere potest. Quando ergo priori modo subiectus alteri es, possunt tua vota pro arbitrio eius irritari; quippe quæ emissa fuerunt sub tacita conditione illius consensu, vel non dissentus. At quando solum in materia promissa ab altero dependes, solum irritari tuum votum potest, quatenus subtrahi vel prohiberi potest materia promissa.

2. Hinc fit; duplicem esse irritationem, alteram directam & propriam, alteram indirectam & impropiam. Directa est, quæ ex subiectione voluntatis fit. Quia hæc respicit actum vouendi, illiusque de medio tollit. Indirecta est, quæ materiam promissam respicit impediendo illius executionem, quæque potius suspensio quam irritatio vocatur. Hæc autem irritationes, vt bene dixit Suar. lib. 6. de voto cap. 1. num. 4. maxime differunt. Nam irritatio ob voluntatis subiectionem si absoluta sit, votum extinguit, & permittit vterius renouiscere. At irritatio ob impedimentum appositum materiae promissæ per se non extinguit votum; sed illius obligationem suspendit, dum impedimentum durat; solet autem durante illo impedimento votum extingui, quia eo tempore cessat appetitudo illud exequendi; sed hoc est per accidens. An vero votum de materia dominio alterius subiecta verè & propriè irritetur; infra dicemus.

3. Deinde irritatio proueniens ex subiectione voluntatis non est actus iurisdictionis; sed dominij; quatenus Superior ratione potestatis dominatur hæc ius, ne subditus obligetur aliter, quam pro suo consensu & voluntate. At irritatio ex promissa

promissa materia proveniens; aliquando est actus iurisdictionis, aliquando dominij. Est autem iurisdictionis tum spiritualis, tum temporalis; spiritualis quando Pontifex, vel Episcopus materiam promissam prohibet, vel aliquid cum illius executione incompatible precipit, temporalis; quando Rex vel Magister iuste precipit aliquid ex quo executio voti redditur impossibilis. Item hæc irritatio seu suspensio est actus dominij, tum propriij tum impropiij; impropiij est; quando horas ob usus quod habet famuli imperandi, illis precipit aliquid executioni voti incompatible; est actus dominij propriij, si is, qui potestatem habet dominatiam nolit votum irritare, sed illud pro tempore suspendere.

4. Sed vnde hæc irritandi potestas ortum habeat, an ex iure Pontificio, an potius ex naturali, difficultate non caret. Aliquis Doctoribus nec contemendis videtur ex iure naturali ortum habere: Sic Sotus lib. 7. de iustitia quest. 3. art. 1. columna 3. Sayro in Clavi Regia lib. 6. cap. 10. num. 7. Petrus de Ledema 2. tom. sum. tract. 10. cap. 7. dub. 2. in 4. 3. Azor. 1. part. lib. 11. cap. 17. quest. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 6. num. 2. & 3. loquens de potestate parentum in filiorum vota, & cap. 7. a n. 3. loquens de Prælati religioforum tamen concedit ius humanum præscriptisse tempus, in quo possint parentes vota filiorum irritare. Movenur: quia filius naturaliter subditur patri & servus domino, & vxor viro, & religiosus Prælati. At hæc subiectio est radix huius potestatis. Ergo à iure naturali provenit hæc potestas.

Dicendum tamen est ex iure potius positio quam naturali ortum habere potestatem irritandi. Et quidem si loquamur de potestate irritandi indirecta (hoc est) impediendi executionem materiae promissæ; cum hæc sapius impediatur ex iurisdictione iure positio concessa, vel saltem ex dominio iure gentium introducto, manifestum est, non ex iure naturali sed potius ex iure positio ortum habere; sed quia hoc ius positum naturalis est conforme, & illo positio ius ipsum naturale dicitur, votum manere irritum indirectè seu suspensum; ea ratione dicitur potest, ex iure naturali irritationem provenire. Quod si de irritatione directa & propria loquamur, facile etiam probare possumus ex iure positio provenire. Discutamus ergo per singulas personas, in quibus locum habet hæc irritatio. Et in primis de religiosis; tria vota substantialia religionis ex iure positio religioforum statum constituunt, redduntque religioforum ita subiectum Prælati, vt nullum votum emittere possit firmum & stabile. Deinde non omnia vota religioforum possunt Prælati regulares irritare; si quidem votum assumendum strictiorem religionem irritare non possunt, *cap. licet de regularibus*, & sicut hoc votum fuit exceptum à potestate dominativa, poterant alia excipi. Pendet ergo ex voluntate Pontificis limitare vel extendere potestatem irritandi vota Superioribus concessam. Ergo hæc potestas ex iure Pontificio oritur. Item de filiisfamilias constat, ius nature non magis dicere puberes subiecti in vota realibus quam in personalibus, neque magis in promissionibus homini factis quam Deo; & tamen vota realia irritari possunt à patre etiam post pubertatem facta, & non personalia; & promissiones pupillorum homini factas, non potest pater irritare, vt in promissione sponsalium contingit; cum tamen votum reale & personale irritare possit. Signum ergo est ex iure positio hæc provenire potestatem. Et ita in religiosis & filiisfamilias tradit expressè Gabriel Valquez 1. 2. quest. 96. art. 4. disput. 165. cap. 4. num. 29. Lessius de iustitia lib. 2. c. 40. dub. 10. num. 74. Dicunt namque hi Doctores & bene, directam potestatem irritandi à Pontifice ortum habere. Quia ipse Pontifex consuetudine sic declarante statuit, vt religiosi, & filiisfamilias in suis votis tacitam conditionem includerent, si Superior consenserit aut non contradixerit. Postea autem hac conditione naturaliter requiritur in Superioribus potestas ea irritandi, sicut si iuratus tali die peregrinaturum, si Petrus consenserit; ex tua voluntate oritur quod Petrus possit tuum Iuramentum irritum efficere. At ea voluntate & concessione facta naturali iure sequitur in Petro talis potestas. Consentit his Sanchez lib. 4. de voto cap. 24. num. 32. Non feci mentionem de vxoribus, & servis; quia non satis constat eorum vota posse directè irritari, sed solum quatenus præiudicant marito vel domino.

PUNCTVM II.

Quibus competat propria & directæ potestas voti irritandi?

SVM MARI VM.

- 1 De Pontifice proponitur ratio dubitandi.
 - 2 Resolvitur hæc potestatem non habere quatenus talis est.
- Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars II I.

- 3 Habet tamen potestatem indirectam.
- 4 Et sit satis fundamento num. 1. adducto.
- 5 Nemo potest sua propria vota irritare neque alteri irritanda committere.

Qualiter potestas directæ & propria irritandi competat Prælati religioforum parentibus respectu filiorum marito respectu vxoris, & domino comparatione serui in sequentibus examinandum est. Nunc de aliis inquirimus in quibus est nonnulla dubitatio.

1. Primò inquiri de Pontifice aliique Ecclesiæ Prælati: an gaudeant hac potestate ratione iurisdictionis sibi à Christo concessæ? Non desunt qui affirmant. Quia ad rectam gubernationem Ecclesiæ videtur expedire, vt fideles in suis votis ita Pontifici, aliique Prælati subiciantur, vt secundum eorum beneplacitum obligentur & non aliter. Quia ratione frequenter dicitur in Iuramentis & votis auctoritatem Pontificiam exceptam esse, sed ex hoc modo subiectionis oritur potestas directæ vota irritandi in Prælati respectu religioforum, & in parte respectu filiorum. Ergo etiam in Pontifice aliique Prælati comparatione suorum subditorum debet esse. Item potest Pontifex vota antecederet irritare præscribendo conditiones, quibus non servatis cessat obligatio. Ergo poterit postquam facta sunt; quia eiusdem rationis videtur hæc potestas. Sic Gloss. in cap. quemadmodum de iur. iurando verbo *Conditio*. Metina de sacrorum homi. *Continetia* lib. 5. c. 44. ad finem. *Namas methodo curationis*, 3. p. c. 44. §. 41. fine.

2. Sed omnino tenendum est, non posse Pontificem directè vota Christianorum irritare. Quia nullibi habetur, hæc potestatem à Christo datam esse; neque erat regimini Ecclesiæ necessaria, neque conveniens; potius enim decebat fideles liberos relinquere, vt sumiter Deo obligarentur. Siquidem ex hac libertate non impediatur, quin possit Pontifex iusta causa intercedente eos ab obligatione voti per dispensationem eximere, aut illorum executionem per potestatem præceptivam impedire. Non igitur illa potestas erat conveniens, Pontifici concedi facultatem irritandi omnes promissiones hominibus factas. Nihil enim esset firmum & stabile, & ideo tantum certum tradunt. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. in corpore, & ibi Caietan. Navarr. c. 12. num. 79. Suarez l. 6. c. 2. num. 3. & sequenti. Azor. l. 1. c. 17. q. 3. Lessius l. 2. c. 40. dub. 13. in fine, num. 81. in 2. editione. Valq. 1. 2. disp. 165. a. 4. Sanch. l. 4. c. 24. num. 18. Bonacin. *disput. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. à num. 2. & alij plures apud ipsos.*

Hinc à fortiori constat, non posse alios inferiores Prælatos & multo minus Reges & Principes temporales vota suorum subditorum directè irritare. Quia minore potestate in suos subditos gaudent quam Pontifex. Et ita notatur omnes Doctores relati.

Si verò loquamur de potestate indirecta; quæ ex prohibitione materiae provenit, ea vota fidelium poterit Pontifex irritare, quæ regimini Ecclesiæ obstituerint; quæque de materia specialiter sibi subiecta dispulerint. Quia ratione irritat vota Episcoporum & Clericorum prædicantia muneri sibi commisso. Alia verò nec hoc modo indirectè irritare poterit. Sic aliis relatis docent Suarez l. 6. de voto cap. 2. num. 6. & sequenti. Lessius l. 2. c. 40. dub. 13. fine num. 81. Sanch. lib. 2. cap. 24. num. 19.

Neque obstant fundamenta num. 1. relata. Negamus namque illam potestatem convenientem esse, & concessione Christi vllum fundamentum habere. Auctoritas verò Pontificis in votis & Iuramentis de materia specialiter suæ dispositioni subiecta intelligitur excepta absolute in aliis in ordine ad dispensationem, vel commutationem & sic iusta causa intercedente, ad confirmationem nego Pontificem ex iurisdictione à Christo accepta irritare antecederet fidelium vota directè, sed indirectè irritat statuendo legem præscribentem conditiones necessarias obligationi, quam legem non pro suo arbitrio, sed iusta causa intercedente ferre debet.

3. Secundo dubitatur; an superiores parentes vota subditorum irritare, possint sua propria; aut aliis irritanda committere? Breuiter respondeo cum Sanch. l. 4. de voto cap. 24. n. 60. non posse. Quia nemo potest votum emittere sub conditione sui consensus & beneplaciti; destruit enim hæc conditio strictam voti obligationem. Sed necessario debet emittere sub conditione beneplaciti alterius; sicuti subditi emittunt sub beneplacito suorum superiorum in quo conditione potestas irritandi innitur. Ergo nemo potest sua vota irritare. Neque obstat ea dispensari posse; quia dispensandi potestas iurisdictioni innitur, quam Deus concedere potest superioribus etiam comparatione suorum votorum; ea inquam remittendo, quæ ipsa causa iusta intercedente remiserint.

PUNCTUM III.

Ad quæ vota irritatiua potestas extendenda sit?

SUMMARIUM.

Lata est hæc materia eaque de causa in variis quæstionibus diuidenda est. Prima an potestas irritatiua extendatur ad vota interna & futura. Secunda; an extendatur ad vota emissa ex licentia superioris. Tertia; an extendatur ad vota emissa tempore subiectionis nec tunc irritata. Quarta; an extendatur ad vota subiectionis tempore emissa, implenda tempore libertatis. Quinta; an ad vota emissa tempore quo vocentes erunt sui iuris. Sexta: An ad vota executioni mandata, & ad promissiones humanas, & ad vota realia defuncti quæ in hæredes transferunt.

§. I.

Extendatur-ne potestas irritandi ad vota interna & futura.

SUMMARIUM.

1. Extenditur ad vota interna.
2. Extenditur ad vota futura.

Regula certa est, hanc potestatem ad vota interna extendi. Nam cum tota hæc potestas nirat conditio, quam subditi apponunt in suis votis, si superiori placitum fuerit, & superior circa vota interna subique non manifesta displicere potest, poterit sane ea irritare. Quid enim obstat quominus superior dicat subdito religioso, si hoc vel illud votum fecisti; in hanc vel illam rem commuto; quod si commutationem non accipis, nolo te esse obligatum sed omnino irritato & annullato? Potest ergo ad vota interna irritatio extendi. Neque obstat superiorum non posse præcipere actus internos, neque iurisdictionem circa illos exercere. Quia iurisdictionem præceptiuam & punitiuam exercere non potest; eo quod ad illam exercendam cognitio actuum, qui præcipi & puniri debent requiratur; quæ cognitio non desideratur in irritatione. Aliud namque est imponere obligationem saluam ab obligatione liberare; ad imponendum obligationem requiritur posse de re obligationi adstricta iudicare, & ad illam cogere & compellere, quod nullo modo circa actus internos fieri ab hominibus potest. At cum in irritatione nullum onus imponatur, sed liberatur subditus ab obligatione; nulla desideratur cognitio; & consequenter nulla est causa, quominus potestas superioris ad vota interna irritanda extendatur. Quod non solum verum existimo de potestate irritandi, sed etiam de potestate dispensandi & commutandi. Nam esto ad absolutum & licitam commutationem debeat commutari & dispensari votum manifestari, vt cognoscat, an iusta sit commutatio iustæ causa dispensationis; poterit nihilominus commutans & dispensans dicere, si tali voto interno ligatus es illud in hanc rem commuto, vel illo dispense, si hæc causa, quæ iusta esse censetur ad dispensandam, adsit. Et ita docent post alios relatos. Valquez 1.2. disput. 160. capit. 4. numero decimo septimo. Suarez 5. tom. in tertia parte disputat. 4. section. 2. a numero octauo, & de Relig. tom. 2. lib. 6. de voto capit. 7. numero octauo, Sanchez libr. 4. capit. 24. numero quadragesimo.

2. Eadem ferme certitudine tenendum est, potestatem irritatiuam extendi ad vota futura. Nam quicumque gaudens potestate dominatiua potest nolle, vt vota emittenda à subdito eque prius non communicata nulla & irrita sint. Sed hæc posita voluntate si subditus aliqua vota emittat superiore inconsulto irrita sint & inania, vtpote quibus deficit consensus superioris sub cuius conditione emittuntur. Ergo potestas irritandi ad vota futura extendi potest. Et ita tenet Sanchez libr. 4. capit. 24. numero quadragesimo nono, & Suarez libr. 3. de voto cap. 3. numero decimo quinto, sine Layman libr. 4. summ. tract. 4. cap. 7. numer. 6. conclus. 3. vers. ex quo.

§. II.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa ex licentia superioris.

SUMMARIUM.

1. Dupliciter licentia concedi potest. Item concedi potest à superiore maiore vel aequali.
2. Quid dicendum si superiore maior dedit licentiam, quid si inferior?
3. Idem superior irritare votum potest valide tamen si licentiam concesserit.
4. Explicatur doctrina per singulos subditos. Et primò de religiosis.
5. Deinde de filiis familias.
6. Item de votis uxoris.
7. Item de votis seruorum.
8. Communis sententia affirmat esse peccatum mortale reuocare absque causa legitima licentiam datam.
9. Non caret probabilitate esse solum culpam venialem.
10. Quid dicendum de superiore in officio succedente?
11. Quæ sit causa legitima reuocandi licentiam datam.
12. Quando superior censetur subdito concedere licentiam uouendi.
13. Probabile est taciturnitatem sufficere cognito voto.
14. Probabilius est oppositum, si absit consensus internus.
15. Illo tamen addito plures censent votum solum esse de licentia superioris; probabilius oppositum.

Suppono dupliciter superiorem concedere posse licentiam subdito votum emittendi & exequendi. Primo; pro tempore quo sibi visum fuerit; & ita debet præsumi concedi, cum absolute concedatur. Quia hic modus concessionis minus præiudicat superioris auctoritati. Secundo; addita promissione eam non reuocandi. Deinde suppono licentiam concedi posse à superiore, à maiore, aequali, vel inferiore eo, qui eam licentiam reuocare intendat, votique executionem impedire.

2. Si Provincialis v. g. tibi concessit facultatem votum aliquod emittendi, localis superior votum illud nullatenus irritare potest. Quia in tantum vota subditi irritantur à superiore, quatenus iis superioris voluntas contradicit. At superiore maiore consentiente nulla est inferioris Prælati contradictio. Ergo consentiente Provinciali localis superior votum irritare non potest. Et ita pro terto pro Suarez libr. 6. de voto cap. 8. num. 1. Sanchez alius velatus libr. 4. cap. 27. num. 4. Bene tamen poterit iusta causa intercedente executionem impedire, quovisque Provincialis consultatur. Quia hæc potestas superioribus immediatis censetur concessa vt muneri suo sufficienter satisfaciatur Sanch. de cap. 27. num. 4.

Si autem localis superior licentiam emittendi, exequendi que votum dederit, etiam addita promissione non reuocandi; poterit Provincialis votum irritare. Quia illo contradicente tollitur inferioris Prælati consensus, & conditio beneplaciti superioris, sub qua votum à subdito emissum est, cessat. Suarez. dicto cap. 8. num. 3. Sanch. cap. 27. n. 5. Layman libr. 4. tract. 4. cap. 8. num. 4.

3. Quod si de irritatione faciendâ ab eodem superiore, vel aequali eo, qui licentiam dedit, sermo sit, verius existimo fieri posse valide, tamen si promiserit licentiam non reuocaturum. Quia huius licentiæ concessione non eximitur subditus à subiectione, neque fit sui iuris, vt statim probabimus discurrendo per singulos subditos. At subiectione durante omnes subditi actiones superioris beneplacito subduntur. Ergo subditur votum factum, & consequenter illud irritare poterit ac si licentiam non dedisset; ex eo autem, quod superior promiserit licentiam non reuocaturum, solum inferunt, non posse eundem superiorem absque peccato infidelitatis eam reuocare nisi graui causa intercedente; non tamen inferunt, validam non esse reuocationem, & votum irritare non posse, si contradixerit. Quia posita contradictione verum est, conditionem, sub qua emissum est, non subsistere. Et ita tenent generaliter loquentes de omnibus gaudentibus potestate dominatiua Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 8. dub. 2. Nauar. summ. 1. n. 73. Azor. 1. p. lib. 11. c. 17. quæst. 6. Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 6. quæst. 3. Eman. Sâ verbo votum n. 2. Sanch. alius telatus libr. 9. de matrimonio disp. 40. num. 4. Et libr. 4. in Decal. cap. 27. à num. 9.

4. Sed vt doctrina data clarior fiat, descendamus ad singulos subditos, quorum vota superiores irritare possunt. Primum locum obtinent religiosi vtpote qui strictus religiois Prælati subiciuntur. Horum enim vota ex superioris consenti-

emissa irritare ipse Prælati poterit, tamen si promiserit nunquam irritatum. Quia ea concessione & promissione facta non mittatur eius dominium per professionem subditi acquisitum, sed æque illatum persequatur. Ergo poterit æque votum irritare, ac si licentiam non concessisset. Et ita de hoc casu tenent Doctores nuper relati. Et Suar. *lib. 6. cap. 8. num. 6.* Sayro in Clavi Regia *lib. 6. cap. 10. num. 12.* Et alij innumeri quos refert & sequitur Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 9.*

5. Secundum locum obtinent filiofamilias impuberes, quorum vota, si ex licentia parentis vel tutoris emissa sint, non non defunt graues Doctores, qui sentiant; nullatenus irritari posse. Nam fundamentum huius irritationis est eorum iudicij imbecillitas, leuitasque in vouendo, quod fundamentum cessare videtur posita parentis vel tutoris discreta approbatione. Sic Lessius *lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 10. numer. 75.* Suarez *lib. 6. de voto cap. 8. num. 7.* Sed oppositum probabilis docuit Angelus verbo *votum 2. §. 9.* Syluester eodem *4. q. 2. dicto 6.* Sanch. *lib. 9. de matrimonio disp. 40. num. 6. & lib. 4. de voto cap. 27. num. 18. & 21.* Layman *lib. 4. summi tractat. 4. cap. 7. num. 17.* Nam est fundamentum ratione cuius parentibus conceditur potestas irritandi, sit imbecille impuberum iudicium, & hoc iudicium consensu & discretione parentum approbantium eorum vota firmetur in illo actu: quia tamen non absoluitur & secundum se firmatur; ea de causa non cessat in parentibus potestas impuberes gubernandi, & regendi: ac proinde vota irritandi si id iudicauerint expedire. Adde neque etiam in illo actu ius reputare impuberum iudicium satis esse firmatum, quod optimè comprobatur Sanch. *locis allegatis* hoc argumento. Minoribus concessum est, si lædatur beneficium restitutionis ob fragile & debile eorum iudicium *leg. 1. ff. de minoribus.* At hoc beneficium non amittunt; tamen si auctoritate curatoris & intentione iudicis contraxerint *leg. 1. & 2. Cod. si tutor interuenierit, leg. 1. titulus 25. partia 3.* & multis comprobatur Gutierrez, *de iuramento 1. p. cap. 5. num. 5.* Sanch. *lib. 6. de matrimonio disp. 38. num. 11.* Quia auctoritas tutoris, & iudicis, & licentia patris efficiunt actum merito iure valere; non tamen beneficium restitutionis excludunt, similiter in præfati dicendum est, licentiam & facultatem vouendi impuberi concessam efficere votum merito iure valere; non tamen priuare patrem vel tutorem potestate illud irritandi, neque priuare posse. Verum si de votis filiorum puberum loquamur, cum horum vota realia patet irritare posse, dicendum est, si pater solum concesserit licentiam, hæc vota emittendi nullo alio addito, posse ea vota irritare. Quia solum intelligitur concessa pro patris beneplacito. Sic Suar. *lib. 6. de voto c. 11. num. 12.* Iunctis iis que dixit *c. 4. num. 19.* Sanchez *lib. 4. cap. 27. numer. 15.* Quod si pater licentiam ad hæc vota concessit promittens tacite vel expresse non reuocaturum, & a fortiori si expresse affirmet filium quoad illam partem à sua potestate eximere, non poterit irritare. Quia filius verè in illa parte exemptus, filio namque potest pater concedere liberam bonorum administrationem remittendo ei vsusfructum bonorum aduentitiorum, *leg. cum oportet, Codicis de bonis qua liberis.* Ergo a fortiori poterit concedere liberam administrationem illius partis cuius tam amplam licentiam concessit. Et ita expresse notant Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 11.*

6. Tertium locum obtinent vota vxoris ex licentia mariti emissa, quæ licentia, si simpliciter concessa sit, non impedit, quin maritus ea irritare possit, si ea postea licentia non concessa. Quia non censetur concessa nisi pro illius beneplacito vt sic minus præiudicat. Et sumitur ex *cap. 30. Numer. iuncta* explicatione Augullini relati in *cap. manifestum 33. q. 9. §. 5.* & Ambrosij in *cap. fin. eadem causa & questione, & docent Innocentius, Panormitanus, & alij in cap. scriptura de voto. Suar. lib. 6. de voto cap. 4. n. 19.* Sanchez plures referens *cap. 27. n. 11.* At si licentia concessa sit sub promissione non reuocandi, censetur diuersimodè esse loquendum. Nam si sentiamus virum sola ea vota vxoris irritare posse, quæ sibi in gubernatione domus & matrimonij vsu fuerint præiudicantia; censetur data hæc licentia, & facultate nullatenus illa vota irritare maritum posse; quia ob iuris cessionem ei non præiudicant. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 15.* Verum, si sentiamus, maritum omnia vota vxoris irritare posse non ob sui præiudicium, sed quia vxoris caput est; quomodocumque licentiam concedat, non perdet potestatem irritandi. Quia non definit esse caput vxoris. De voti viri ex licentia vxoris emisse dicendum est; si fuerint emissa ex simplici licentia, non obinde impedit irritationem. Quia præsumi debet licentia concessa esse pro concedentis beneplacito. Si autem sub promissione non reuocandi; irritare non poterit. Quia ea promissione facta executio votorum ei præiudicare non potest; & cum sola vota mariti sibi præiudicantia possit mulier irritare; effectus hæc non præiudicantia irritare non posse.

7. Quartum locum obtinent vota seruorum ex licentia dominorum emissa. Si enim licentia solum simpliciter concessa fuit, non impedit potestatem ea irritandi ob rationem sæpè

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars III.

repetitam. Quia concedens licentiam, intendit quoad minus fieri potest, cedere iuri proprio; & consequenter solum intendit dare facultatem, & libertatem ad vrendum illa re dum sibi contrarium vitum non fuerit, sic Doctores *num. 3. relati.* At si licentia sub promissione non reuocandi fuerit concessa, irritare vota non poterit, quia non sibi præiudicant, & illa in parte seruis est sui iuris. Nam cum possit dominus libertatem seruo simpliciter concedere; a fortiori poterit concedere libertatem in aliqua particulari materia siue reali siue personali qua libertate concessa, cessat fundamentum irritationis, Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 21. fin.*

8. Sed inquires, quod peccatum committat reuocans abque legitima causa licentiam concessam? Communis sententia affirmat esse mortale, si materia voti grauis sit. Sic Caietanus *2. 2. q. 88. art. 8. dub. 3.* Aragon *ibi post 6. conclusionem.* Nauar. *c. 12. n. 73.* Layman *l. 4. tract. 4. c. 7. num. 18.* Sanchez pluribus relatis *lib. 9. de matrimonio disp. 40. num. 7.* & *lib. 4. de voto cap. 27. n. 28.* Facitque *lex regia 8. tit. 8. partia 1.* Mouentur ex illo *num. 30.* Vbi de marito consentiente voto vxoris & postea contradicente dicitur portabit ipse iniquitatem eius, id est culpam, & penam, quam vxor portare debebat si votum transgrediretur; vt explicant Gloss. Lysa, Abulens. Hugo, Variabius, Caietanus & alij *ibi.* At mulier si votum transgrediretur in materia graui peccatum graue committeret. Ergo idem committit vir impediens abque causa voti ex sua licentia emissa executionem. Deinde superior tribuens licentiam subditi vouendi, illius voti particeps est. Quia in illud consentit. Ergo reuocans sine causa censendus est quasi illius transgressor. Item hæc reuocatio cedit in Dei irreuerentiam; siquidem materia ei promissa & dicata & superioris licentia firmata, sine causa tollitur. Denique vel licentia concessa fuit ad beneplacitum concedentis; & de hoc modo concessiois questio esse non potest, cum non astringatur concedens in concessione perseverare; vel concessa fuit sub tacita vel expressa promissione non reuocandi; & tunc reuocatio sine causa est contra iustitiam vel saltem contra fidelitatem in re graui. Ergo est mortale.

9. Nihilominus probabilitate non caret solum culpam venialem esse abque; vlla causa reuocare licentiam sub promissione tacita vel expressa non reuocandi datam & votum sic factum irritare. Tenet expresse Sotus *lib. 7. de iustitia quest. 3. art. 1. colum. 8. & 9.* Rosella *verf. votum 3. num. 2.* Suar. *lib. 6. de voto cap. 4. ad finem,* & probabile reputat. Sanch. *cap. 27. num. 32.* Layman *l. 4. tract. 4. cap. 7. num. 18.* Ratio ea est. Quia hæc reuocatio, & irritatio non est contra iustitiam; siquidem ex licentia vouendi non amisit superior ius, quod habebat in personam subditi, ratione cuius ei competit irritandi potestas; ac proinde violans promissionem non reuocandi, contra iustitiam non peccat. Quia ea promissione non acquisiuit subditus ius, ne à superiore gubernaretur, néve illi maneret subiectus. Ad summum est contra fidelitatem, quæ per se secundum probabilem sententiam ad culpam tantum venialem obligat. Adde hoc peccatum infidelitatis excusari posse, si ipse, cui est data facultas vouendi & promissio facta de ea non reuocanda, cedat & consentiat reuocanti. Neque etiam hæc reuocatio & irritatio est grauius contra religionem. Quia superior non vouit, neque irritando votum, facit, vt subditi votum transgrediantur; cum potius faciat, vt votum non sit, neque obliget, quod de se malum non est. Quapropter tota malitia sita esse videtur in quadam leuitate, & inconstancia animi, qua rem vel personam Deo dicatam abque vlla causa à dedicatione retrahit, & à via perfectionis excludit. quod cum non fiat per violentiam, sed per vsum suæ potestatis dominationis non videtur grauem culpam constituit. Neque obstat *lex num. 30.* Vbi de marito reuocante consensum præstitum dicitur, portabit ipse iniquitatem eius; quia non portat iniquitatem eius formaliter, hoc est peccatum vxoris commissum in transgressione, cum nullum sit; sed portat iniquitatem eius materialiter, hoc est portabit illam transgressiorem materialem, quam facit vxor, vt de illa reddat rationem, quæ sine iusta causa facta fuerit, vel dice illam legem esse in hac parte ceremonialem, ac proinde cessasse.

10. Supradicta procedunt, quando idem superior, qui licentiam vouendi dedit, reuocat; nam si illius successor reuocauerit; ita licitè & validè præstare potest, ac si votum emissum esset abque licentia. Vt optimè tradit Suar. *lib. 6. de voto cap. 8. num. ult.* Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 36.* Vnde Prælati religionis in officio succedens poterit irritare vota cum licentia prædecessoris emissa, ac si abque vlla licentia emissa essent; & vit succedens in matrimonio poterit vota vxoris ex licentia prioris mariti emissa, & tutor, vel curator vota pupilli & minoris ex licentia parentis facta. Quia successor non fuit particeps illius voti, cum in illud non consenserit. Consensus autem prædecessoris astringere non potuit potestatem æqualem succedentis; cum par in patrem non habeat imperium *cap. innocti de electione.* Ergo est liber ad illa irritanda. Ex quibus sit, subditum petentem irritationem voti

facti ex licentia superioris, si eam irritationem petat a successore in officio, non teneri manifestare se vovisse ex licentia data. Quia talis licentia (vt diximus) non minuit potestatem superioris. Si vero eam petat ab eodem superiore, manifestare tenetur, si ipse superior dat licentiam immemor sit. Quia difficilius multo irritationem concedet, cum obligetur considerare, sit ne causa sufficiens concedendi irritationem? Vt bene aduertit Sanchez lib. 4. cap. 27. numero 36. Et addit; causa sufficiens re vera proposita valere irritationem; etiamsi licentia concessa teneatur. Quia ob id solum eius expressio opus erat.

11. Quod si inquiratur; quare causa sit sufficiens reuocandi licentiam, & irritandi votum cum licentia emissam? Respondeo; si reuocatio, & irritatio faciendae est a successore illius, qui licentiam dedit, eam solum causam desiderare, quae requiritur ad irritanda vota sine licentia emissam; quae minima est, & in multorum sententia nulla, vt postea videbimus. At si faciendae est ab eodem superiore, grauior causa desideratur prudentis arbitrio iudicanda. Quia ratione licentiae concessae est ille superior quasi particeps voti. Non tamen requiritur aequa causa, ad dispensandum; quia dispensatio absque causa nulla est, secus irritatio. Suar. lib. 6. de voto cap. 8. num. 9. Sanchez lib. 4. cap. 27. num. 30. & lib. 9. de matrimon. disp. 40. num. 7. circa finem.

12. Rursum petes; quando censetur superior concedere subdito licentiam vouendi? Respondeo, censendum esse concedere non solum quando consensus voluntatis subditi tribuit facultatem vouendi, sed etiam quando votum factum approbat, in illoque consentit. Sic Sanchez. affirmans esse omnium lib. 4. de voto c. 27. num. 42. Et rationem reddit. Quia quotiens consensus non requiritur ad actus valorem, potest praestari ante & post & in ipso actu, vt multis allegatis probat Matienzo lib. 1. recopilat. tit. 3. leg. 5. Gloss. 1. num. 1. & 2. Quod in hoc casu contingit cum votum subditi ante consensum superioris validum sit, & obligatorium. Solumque ab illo consensu pendeat, vt firmitatem accipiat, ne possit licite absque graui causa reuocari. Non tamen censetur licentia concedi ad votum ex eo, quod impetres licentiam ad rem voto promissam exequendam, v.g. impetrauit licentiam ad ieiunandum omnibus sexis feriis, ad donandum aliquid ex tua legitima vel ex bonis monasterij, non ob eam causam censendum es impetrasse licentiam vouendi ieiunare, aut donationem facere. Quia res sunt omnino diuersae, neque vna ex alia sequitur faciendum esse votum, cum votum astringat vouentem ad rei promissae executionem sub graui culpa, & potestatem superioris limiter, ne possit absque graui causa executionem impedire. Neque obstat, dantem facultatem ad contrahendum censeri dare facultatem ad promittendam iuxta legem oratio ff. de sponsalibus. Quia vt recte dicit Sanchez. l. 9. de matrimon. disput. 40. num. 10. post medium & lib. 4. sum. cap. 27. num. 43. Promissio & pactum contrahendi regulariter, & vt in plurimum praecedit in humanis contractibus, & est via & dispositio ad illum. At votum nec regulariter praecedit opus, neque est via ad illud, cum sit alterius ordinis, & consequenter licentia data ad faciendum opus, non includitur votum tale opus exequendi.

13. Difficultas tamen est; an sufficiat taciturnitas & dissimulatio Superioris cognito voto? Probabile est sufficere ex regula. Qui tacet consentire videtur, & probat Textus in cap. 30. Numer. Vbi dicitur. Quod si audiens vir tacuerit & in alterum diem distulerit sententiam, quidquid vouerat (scilicet vxor) reddet; neque potest eius votum iam pro libito irritari. Sic Innocentius cap. scriptura de voto num. 4. Ioannes Andreas num. 4. Cardinalis q. 12. Valentia disp. 6. q. 6. punct. 6. q. 1. Sayro in Clauis Regia lib. 6. c. 6. n. 16. & alij relati a Sanchez. d. c. 27. n. 47. & lib. 9. de matrimonio disp. 40. n. 9. Ad duntaxat ij Doctores debere Superiorem audito voto contradicere statim, vel saltem eo die. Nam eo transacto non esse locum contradictioni.

14. Nihilominus probabilis est, taciturnitatem absque consensu interno Superioris neque sufficere ad voti confirmationem; neque illius esse signum sufficiens. Prior pars conclusionis clara est; quia votum subditi nulla alia via firmatur, quam Superioris consensu. Quia sub illius conditione emittitur. Ergo consensu deficiente infirmum manet. Secunda conclusio pars probatur. Quia consentire in votis subditorum non est fauorabile Superiori sed subditio; siquidem eo consensu posito non potest pro libito votum irritare, sed indiget graui causa. At regula illa, Qui tacet, in fauorabilibus intelligitur. Locum vero Numer. inferens consensum ex sola taciturnitate vnius diei ceremonialis erat; ac proinde talis dispositio cessauit; & quocumque tempore est locus contradictioni dum non fuerit datus consensus. Et ita docuit D. Thom. in 4. dist. 32. sine Suar. lib. 6. de voto c. 6. n. 14. & c. 4. n. 20. Sanchez alij relati lib. 4. cap. 27. n. 46.

15. Verum si taciturnitati addatur consensus internus, & vouenti non manifestus, sentiunt Doctores non pauci

sufficere, vt tale votum dicatur factum de licentia Superioris. Sic indicat Suarez vtrouque loco, Sanchez expresse num. 47. Ratio est; quia est apposta conditio ad voti firmitatem requisita, quae erat Superioris consensus; neque vilius caueatur, quod debeat esse manifestus. Adde talem consensum aliquo modo manifestari nempe taciturnitate. Nam licet taciturnitas, & dissimulatio in praedictantibus non sit iudicium sufficiens consensus; tamen quia haec taciturnitas efficit validum actum, & firmum: praesumptio pro valore actus prior est & praerferenda vt ex multis probat Menoch. de praesumptionibus lib. 1. quest. 29. n. 3. & latius lib. 6. nota praesumptio 4. & de arbitraribus lib. 2. casu 472. num. 2.

Ceterum cum necessarium sit, vt Superior consentiens in votis subditi, subditio talem consensum manifestet per se, vel per literas, vel per nuntium proprium vt affirmat idem Sanchez. d. l. cap. 27. num. 5. in principio. licet lib. 9. de matrimon. disp. 40. num. 10. in medio contrarium videatur sententiae. Quia hic consensus est fauor & gratia subdito facta; ac proinde debet ipsi intimari vt proficit iuxta Text. in cap. si sibi absenti de praebendis in 6. & alij relati a Sanchez. lib. 3. de matrimon. disp. 36. num. 2. At cum taciturnitas non sit sufficiens iudicium consensus in praedictantibus sibi, vt ipsemet Sanchez. probat lib. 1. de matrimon. disp. 5. num. 5. absolute non est dicendum, concessam esse licentiam subdito ex eo, quod Superior audito voto taceat, & dissimulet, etiamsi intemum habeat consensum; si tamen alio signo praeter taciturnitatem consensum non manifestet. Neque obstat, praesumptio pro valore actus omnibus aliis praesumptionibus praerferendam esse. Id enim est verum in actibus elicitis ab eadem persona & sibi facientibus; non tamen in actibus sibi praedictantibus. Adde ex parte vouentis etiamsi Superior consensum non praebet, sed suspendat, validum esse votum, & obligatorium. Ergo ex illa parte firmitatem habet. Neque obstat secundo, Superiorem vouentem non irritare vota subditi manere obligatam ad ea non irritanda, etiamsi votum subdito non manifestet. Quia votum superioris neque est lex, neque gratia facta subdito, & ideo non est opus ei intimari. At consensus & licentia ad vouendum est gratia, & quasi quaedam donatio facta subdito, debet ergo intimari. Haec autem intimatio debet fieri a superiore immediate, vel per nuntium ad id specialiter destinatum. Quia voluntates Superiores & subditi debent aliquo modo voti.

Illud tamen est omnino certum, teneri subditum votum exequi si videat Superiorem non contradicere eum possit. Quia talis non repugnantia licet non sit approbatio voti vt opte damuosa Superiori; est tamen permissio rei promissae exequenda. Sanchez. d. l. cap. 27. in fine num. vltimo.

§. III.

An irritatiua potestas extendatur ad vota emissam tempore subiectionis, neque tunc irritata?

S V M M A R I V M.

- 1 Eximi potest quis a subiectione absolute, & simpliciter, vel secundum quid.
- 2 Vota subditi exempti irritari non possunt.
- 3 Vota religiosi creati Episcopi non possunt a Praelati regularibus irritari, idem est de votis religiosi eiciti, vel transfertis ad aliam religionem, comparatione priorum Praelatorum.
- 4 Vota realia filiorum puberum non possunt a parentibus irritari si sui iuris facti sunt.
- 5 Quid de votis ante pubertatem emissis, neque in pubertate confirmatis?
- 6 Quid de potestate curatoris ad irritanda vota personalia minorum in pueritia emissam.
- 7 Quid de potestate matris?
- 8 Vota vxoris tempore matrimonij emissam, nec tunc irritari non possunt irritari tempore diuortij.
- 9 Idem est de votis seruorum si libertatem consequantur.
- 10 Quando censentur vota confirmari.
- 11 Votum personale impuberis, si post pubertatem committitur, non potest a parente irritari.
- 12 Quid si vouens redeat ad prius votum?
- 13 Quid de voto emissam ab impubere implendo post pubertatem, vel sub conditione tunc contingente?
- 14 Quid si hoc constet sit penaliter?
- 15 An votum puberis non petendi irritationem voti emissam in impubertate sit illius confirmatio?
- 16 Quid de voto disiuncto & indeterminato, determinato tamen post pubertatem?

1. **D**upliciter subditus eximi potest à subiectione. Primo absolute. Secundo comparatione superioris determinati, v. g. religiosus creatus Episcopus non eximitur absolute à subiectione, cum Pontifici vt regularium supremo Prælato maneat subiectus, esto exemptus sit à potestate Prælatorum regularium; at filius emancipatus & sui iuris, integrè à patria potestate eximitur, & vxor diuortio celebrato ob viri adulterium & seruus impetrata libertate. Quæstio ergo est; an vota emissa à religioso, à filio, ab vxore, à seruo tempore, quo ij subiecti erant, possint irritari transacta subiectionis tempore ab eisdem Prælati, ac si tempus subiectionis lapsum non esset?

2. Dicendum est si integra illorum Prælatorum potestas extincta, vel suspensa sit, nequaquam vota irritare poterunt. Secus vero si non sit extincta vel suspensa. Quia fundamentum irritationis est dominatia potestas. Sic expressè tradit Sanchez lib. 4. cap. 30. num. 7. & 8. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 7. numero 11. & alij Doctores in illationibus referendis.

3. Hinc inferitur, nullum Prælatum regularem posse irritare vota religiosi in Episcopatum assumpti. Quia assumptione Episcopatus à Prælatorum regularium potestate religiosus exemptus est. At quia exemptus non est à Pontifice, vt potest supremo regularium Prælati; ea de causa Pontifex illius vota irritare potest, sed nullus alius. Sic Suar. l. 6. de voto c. 7. num. 10. Sanch. cap. 30. num. 21. Layman. d. cap. 7. num. 11. Vnde non probo quod docet Sà verb. voti irritatio num. 5. Nempe Prælatum regularem irritare posse vota religiosi, facti Episcopi nec in Episcopatu confirmata. Non probo, inquam, quia communis potestas regularis Prælati in religiosum per assumptionem Episcopatus est extincta. Si vero deposito Episcopatu ad religionem redeat, iam poterunt Prælati regulares vota ante Episcopatum emissa irritare. Quia iterum in eorum subiectionem religiosus redit; imò poterunt irritare vota tempore Episcopatus emissa, vt potest facta à vero religioso & consequenter sub conditione beneplaciti sui superioris quicumque fuerit. Sanchez dicto cap. 30. num. 22. Idem ferè quod dictum est de religioso Episcopo, dicendum est de eo qui in perpetuum à religione iuste eiecit est. Quia hac eiectionis sententia à regimine & gubernatione Prælatorum regularium excluditur, & ab illorum dominio separatur. Secus vero dicendum videretur, si solum pro limitato tempore eieceretur ad tritimes, vt pœnam alicuius delicti lueret: tunc enim non à religione separatur, sed extra loca religiosa confinuitur ad pœnas debitas sustinendas; ac proinde manet eisdem Prælati subiectus, illique eius vota irritare poterunt. Sanchez dicto cap. 30. à num. 25. & sequentibus. Ad idem est, si religiosus ad aliam religionem iuste transierit, non poterunt Prælati prioris religionis vota ibi emissa irritare. Quia per transiitum perfectum qualis est professio, est eorum iurisdictione extincta; per transiitum vero imperfectum scilicet nouitium est suspensa; quippe qui eo durante nec cum rege gubernatiue possunt. Sanchez d. cap. 30. num. 28. & sequentibus.

4. Secundo inferitur vota realia filiorum puberum non posse à parentibus irritari postquam sui iuris effecti. Quia cessat in parentibus fundamentum irritationis, quod est bonorum filij administratio. Sic Suarez lib. 6. de voto cap. 5. num. 13. & cap. 6. num. 11. Sanch. l. 4. cap. 30. num. 12. Idem est de votis personalibus filiorum impuberum post pubertatem confirmatis. Quia ratione confirmationis exempta fuerunt à parentum iurisdictione; sicuti si tempore pubertatis fuissent de nouo emissa. Sanch. & Suar. supra.

5. Difficultas autem est de votis ante pubertatem emissis nec in pubertate confirmatis, possintne pater, curator & mater, ea post pubertatem & emancipationem irritare? Negant Sotus lib. 7. de iusticia quest. 3. art. 2. dub. vlt. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 9. sine. Rosella verb. votum 2. num. 13. conclus. 3. Alcozet sum. cap. 16. conclus. 5. & probabilem reputat Sanch. lib. 4. sum. cap. 30. num. 4. Fundamentum est; quia esto impuberum vota emissa fuerint sub tacita conditione. Si parenti placuerint; at hæc conditio subintelligenda est cum addito; si parenti, inquam, placuerint dum personam filij gubernat, sicuti in votis realibus in pubertate emissis intelligitur, quæ tamen transacta pubertate non irritantur. Deinde parenti non competit gubernatio filij in votorum personalium obligatione post pubertatem, nam ea obiecta filius ea in parte est sui iuris. Ergo nequit illius vota in impubertate emissa irritare post pubertatem. Nam hæc irritatio iniri debet potestati dominatiue. Alias posset irritare emissa tempore pubertatis. Nihilominus probabilius censo patrem irritare posse filiorum impuberum vota post eorum pubertatem, vel emancipationem si tempore pubertatis confirmata non sint. Sic Caietanus 2. 2. q. 89. art. 5. post principium Nauarr. c. 12. num. 71. Sayro Clani Regia l. 6. cap. 10. num. 6. Sanch. lib. 4. cap. 30. num. 9. Lessius l. 2. c. 40. dub. 14. num. 8. in 2. editione. Bonacii disp. 4. quest. 1. de voto punct. 7. §. 2. num. 19. Suar. lib. 7. de voto Feid. à Castro. Sum. Mor. Pars I II.

cap. 6. num. 8. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quest. vlt. Azor 1. part. lib. 11. cap. 17. quest. 7. & alij plures apud ipsos. Ratio est; Quia occasio ob quam ius concessit parentibus posse irritare impuberum vota fuit; vt illis in obligatione contracta in ætate ita debili & infirma subuenirentur; at si parentes non possent post pubertatem impuberes vota irritare, non satis prouisum esset eorum imbecillitati; cum eo tempore astringantur impuberes obligatione contracta in ætate debili & infirma. Ergo dicendum est, parentes hanc potestatem semper habere, & confirmari efficaciter potest ex cap. vlt. de sententia excommunicationis. Vbi conceditur Episcopis potestas absolendi à sententia excommunicationis pueros, qui ante pubertatem clericos percusserint; tancti; post pubertatem petierint absolui. Quia non spectatur tempus, in quo petunt absolui; sed in quo fuit delictum commissum. Sic non debet spectari tempus in quo irritatio petitur, sed in quo obligatio contracta fuit. Neque obstant contraria. Ad primum. Nego vota impuberum habere illam conditionem si patri placuerint restrictam ad tempus impubertatis; quia nullo iure talis restrictio fundatur; neque erat conueniens. Neque est simile de votis realibus filiorum puberum. Nam hæc non irritatur ob conditionem proueniencem ex modo imperfecto uouendi sicut irritantur vota impuberum; sed irritantur ob conditionem proueniencem ex materia promissa, cuius administratio patri competit durante filij subiectione, ea verò transacta cessat administratio, & consequenter cessat potestas ea vota realia irritandi. Ad secundum. Concedo parenti post pubertatem non competere gubernationem filij in votis post pubertatem factis; nego tamen non ei competere in votis ante pubertatem emissis; siquidem sub illius beneplacito quatenus pater est, fuerunt emissa. Cum autem esse patris non amiserit, neque amittit potestatem deobligandi filium ab illis votis.

6. De curatore autem plures sentiunt non posse post pubertatem vota personalia minoris in puericia emissa irritare. Quia curator datus est ad gubernationem minoris in bonorum administratione non in persona lege in copulandis 9. Codice de nuptiis. Ibi. Nec curatoris; qui solum rei familiaris sustinet administrationem, cuius officium durat vsque ad vigesimum quintum annum completum quo tempore finitur pubertas, sed irritare vota personalia est actio spectans personam minoris non eius bona. Ergo curator hac potestate non gaudet. Item illa vota fuerunt emissa sub conditione, si patri placuerint, & illo defuncto si placuerint tutori; non autem emissa fuerunt sub conditione, si curator placuerint; quia tempore, quo fuerunt emissa non erat dabilis curator. At tutoris officium cessat obiecta pubertate. Institut. quibus modis tutela finitur in principio. Ibi pupilli pupillæque cum puberes esse coeperint à tutela liberantur. Ergo cessat in iure potestas ea vota irritandi. Neque transit in curatorem. Tum quia sub beneplacito curatoris non fuerunt emissa. Tum quia curator non succedit patri in gubernatione filij tempore impubertatis, sed pubertatis. Et ita tenet Suarez lib. 6. de voto cap. 6. num. 24. Ceterum probabilius credo posse curatorem minoris vota illius in puericia facta nec in pubertate confirmata irritare, sicut poterat pater si viueret. Sic docuit Sanch. lib. 4. cap. 30. num. 15. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. num. 11. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 8. in 2. editione. Emanuel Sà verbo votum ibi de voti irritatione num. 5. & alij plures, tamen nomen tutoris pro curatore vsurpent. Ratio est; quia curator succedit in gubernatione filij in potestate, quæ patri conuenire debebat eo tempore si viueret. Sed probatur est numero præcedenti patrem irritare posse vota filij puberis ante pubertatem emissa nec post pubertatem confirmata. Ergo idem poterit curator. Neque obstant contraria. Ad primum nego curatorem gaudere tantum potestate res minoris administrandi directe & per se, Quia indirectè gaudet potestate administrandi personam; sicut tutor primo & per se datur ad personam pupilli gubernandam, secundario ad gubernanda illius bona, vt constat ex §. datus instituit. de excusat. tutor. & ratione huius potestatis indirectæ potest curator vota personalia minoris in puericia facta nec post confirmata irritare. Ad secundum dico vota impuberum habere conditionem si patri placuerint & consequenter; si placuerint illi qui in eius potestate successerit; ac proinde si placuerint tutori casu, quo extincta non fuerint tempore pubertatis. Neque obstat non posse dari curatorem eo tempore, quo fuerunt emissa; quia curator non succedit parenti pro eo tempore, sed pro tempore pubertatis in potestate, quæ tunc parenti competet; & cum hæc extendatur ad vota antea emissa, etiam extenditur potestas curatoris.

7. De matre, si curatrix sit, idem est dicendum, ac de illis curatoribus. At si hoc officium non exercet; tamen nullus sit curator vota impuberis post pubertatem non poterit irritare. Quia matris qua mater est nulla filij puberis gubernatio à iure conceditur, neque personæ neque bonorum. Sanchez l. 4. c. 30. num. 17.

8. Tertio inferitur; vota vxoris tempore matrimonij emissa

nec tunc irritata nullatenus posse durante diuotio irritari; tamen confirmata non fuerint. Quia vt inferius videbimus maritus sola ea vota vxoris irritare potest, quae sibi praedictauerint. At durante diuotio nullum possunt praedictauerint. Ergo ea irritare non poterit. Praeterea quia ratione diuotij eximitur mulier etiam si nocens sit a subiectione viri. At diuotio cessante vel per remissionem iniuriae vel per simile delictum innocentis; cum res redeant ad pristinum statum, irritare poterit vir vxoris vota tempore matrimonij emissa, ac si nullum esset factum diuotium, emissa vero tempore diuotij vel antea emissa sed tunc confirmata poterit vir irritare eodem modo ac potest si essent emissa matrimonium contractum. Quod si petas; an liceat innocenti instaurare matrimonium per remissionem iniuriae vt vota nocentis irritet, vel vt a nocente sua propria vota irritentur? Respondeo vt nocentis vota irritet, bene posse. Quia vota nocentis iuri quod habet innocens matrimonium instaurandi impedire non possunt. At nullatenus poterit matrimonium instaurare vt a votorum propriorum obligatione eximat, si ea sint, quae obstant obligationibus coniugij instaurari; qualiter votum religionis vel castitatis obstat. Quia ad illorum votorum executionem astringitur vt ipse omnino liber & expeditus. Nequit ergo hanc obligationem propria voluntate excutere. Consentit his Sanchez cap. 30. a num. 18.

9. Quarta inferitur vota serui tempore seruitutis emissa nec tunc irritata non posse a domino irritari concessa seruo libertate. Quia iam non est dominus, sed persona particularis; neque illa vota serui emissa fuerunt sub conditione, si placeant Domino quatenus Petrus est, sed quatenus Dominus est. Sic Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 36. in 2. editione Suar. lib. 6. cap. 6. n. 1. sine Sanchez alius relati lib. 4. cap. 30 n. 32. Tamen si absque fundamento contrarium sentiant Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. quast. ult.

10. Saepe diximus in hoc puncto posse irritate Superiorem nempe parentem vota filiorum dummodo post subiectionem confirmata non sint. Inquires ergo quando censentur vota in subiectione emissa post subiectionem confirmata? v. g. emissa in pueritia, confirmata post pubertatem? Breuiter respondeo, non censeri confirmata per approbationem parentis, (tamen si contrarium sentiant Suarez lib. 6. cap. 6. num. 15. & 16. Sayro lib. 6. in Clauis Regia cap. 10. num. 28.) Quia haec approbatio nec prius parentem potest gubernare filij sed solum praestat ne pro libito & absque causa licite irritare possit filij vota Sanchez cap. 30. num. 36. Deinde non censetur confirmata ex eo quod vouens voluerit illa exequi. Quia haec voluntas non immutat obligationem antea contractam, sed illi quantumvis infirma annexa est. Sic Nauar. cap. 12. numer. 71. Azor 1. parte. lib. 11. cap. 17. quast. 7. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quast. ultima. Suar. cap. 6. n. 12. & 13. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 83. Sanch. lib. 4. sum. cap. 30. num. 38. Neque item censentur confirmata, tamen si saepe renouarentur, seu repetantur vt summa, credendo summa & irritabilia esse. Quia huiusmodi repetitio est approbatio prioris vinculi; non alicuius noui constitutio; & ignorantia seu error tollit voluntarium; ac proinde impedit ne firmiter amplius quam sint. Nauar. & Lessius supra & Sanchez 30. num. 43. Quapropter tunc vota confirmata censentur, quando vouens conscius infirmitatis priorum votorum se obligare vult firmiter, & irrenouabiliter, vel vult se obligare, ac si nunquam obligatus esset. Quia haec voluntas aequaleat nouae voti emissioni. Idem esset si immemor prorsus priorum votorum ea denuo emitteat, quia est emissio omnino a priori impendens. Sic Lessius, Nauar. & Sanchez locis allegatis.

11. Rursus ad perfectam praedictae doctrinae intelligentiam proponit Sanchez dicto cap. 30. a num. 46. aliquot difficultates. Prima; an votum impuberis post pubertatem commutatum propria vel Superioris auctoritate in opera personalia possit irritari a parente? Cui difficultati respondeo cum eodem Sanchez num. 48. Nequaquam posse. Quia nec potest votum in impubertate emissum, vt ipse quod est per commutationem extrinsecum; neque subrogatum, quia subrogatum emissum non est ab homine imbecillitate iudicij habente, sed ab homine qui in emissione voti personalis est sui iuris. Neque obstat subrogari priori voto tempore impubertatis factum, vt inde colligas eadem conditiones habere debere iuxta regul. subrogatum sapit naturam eius cuius loco subrogatur. leg. vnica Cod. de rei vxoria actione. Quia hoc intelligi debet rebus in eodem statu permanentibus, quod in praesenti non contingit; cum votum subrogatum emittatur tempore habili ad firmiter vouendum, & illud cuius loco subrogatur emissum fuerit tempore inhabili. Alias seruo commutante votum praedictae domino in opera non praedicta possit a domino hoc secundum votum irritari vt ipse subrogatum priori quod ipse Dominus irritare poterat. Et votum ieiunij & orationis quod fuit a Pontifice subrogatum loco castitatis promissa, esset Pontifici referuatum: sicut votum casti-

tatis, quae nullatenus sunt admittenda.

12. Verum quia potest vouens relicta materia subrogata ad prioris obligationem redire. Quia commutatio est fauor vouenti factus; & fit sub eo onere & conditione, quod subrogati obligatio acceptetur & retineatur; est dubium; an ob commutationem & subrogationem factam impediat irrationem, quam poterat facere illius voti, quod fuit commutatum & subrogatum? Distinguit Sanchez num. 47. Si vouens (inquit) conscius fuit, quando acceptauit commutationem, posse illius voti in impubertate emissi irrationem a parente impetrari, censendum esse votum confirmate nec amplius irritabile esse. Quia acceptando commutationem videtur velle denuo in priori obligatione persistere; tamen quoad diuersam materiam. Siquidem remediis facilius vt poterat ad se eximendum ab illa obligatione: Secus vero est si ignarus fuit huius irrationis remedij. Ceterum credo verius hunc ignarus fuisse conscius facti irrationis remedij posse a parente irritari; ac si nulla commutatio praecessisset vt ipsemet Sanchez quib. inferius num. 49. docet. Quia acceptans commutationem non intendit prius votum, quod commutatum firmare; sed intendit illius obligationem susceptione minoris obligationis extinguere. Ergo acceptatione commutationis nulla potuit voto priori firmitas accrescere. Ergo aequum irritabile est, ac si nunquam commutatio praecessisset.

13. Secunda difficultas est de voto ab impubere emisso implendo post pubertatem vel sub conditione contingente tempore pubertatis; an inquam hoc votum sit a parente irritabile? Quia in re Sanchez a num. 50. multiplex videtur distinctio; si votum (inquit) est absolutum, & eius executio in tempore pubertatis differat, vt si impubes voueat se ingressurum religionem, cum pubes fuerit; poterit a parente irritari; quia illud votum absolute est ab impubere emissum neque pubertas illius naturam immutat sed signat executionis tempus. Idem dicit Sanchez & bene de voto impuberis emisso sub conditione implenda tempore pubertatis pendente tamen a voluntate alterius, vt si impubes voueret religionem; si Deus cum aliquo beneficio tempore pubertatis afficeret, quia executio illius conditionis non ponit, obligationem, sed ab obligatione antea posita purgat conditionem. Verum si votum emissum sit sub conditione non penam pendente a voluntate vouentis vt si impubes voueret rosarium recitare quoad Virginis imaginem inuiseret, & post pubertatem imaginem visitaret memor prioris voti, a firmat Sanchez non posse tale votum rosarii a parente irritari. Quia censendum est post pubertatem emissum; eo quod ex se nullam inducitur obligationem, sed tota obligatio arbitrio vouentis remittebatur, qui liber erat ad ponendam, vel non ponendam conditionem. Igitur apponens liberem conditionem censendus esse velle obligari, & votum antea factum approbare, & quasi denuo emitteat. Quod intelligendum est (inquit Sanchez.) dicto cap. 3. num. 53. sub duplici limitatione. Prima; si ex appositione illius conditionis votum integrè esset completum. Nam si restaret completum, eo quod conditio haberet tractum successum pro illa parte qua completum esset, posset irritari. Quia pro illa parte est votum in impubertate factum neque; appositione conditionis firmatum. Secunda; vt apponatur conditio ex affectu directo ad rem promissam. Nam cum confirmari voti noam exigat circa illud voluntatem, si conditio apponitur non ex animo confirmandi; votum se aliunde, votum non manet firmatum, vt si visitares Virginem non animo contrahendi obligationem rosarii, sed curiositatis aut recreationis causa, quod a fortiori procedit cum obligatio voti apponitur in penam conditionis appositae. Nam tunc non apponitur conditio ex affectu contrahendi obligationem sed potius ex dispensentia filij. Ergo appositio talis conditionis non est voti firmatio.

14. Ex quo inferit Sanchez si impubes voueret religionem in penam si iuferis, vt pubes factus ludis memor promissionis factae, votum religionis non firmas, sed irritabile manet a patre, ac si conditio in impubertate esset appositae, Quia non fuit appositae ex affectu contrahendi obligationem, sed potius ex illius dispensentia. Haec vitima limitatio, (est probabilis sit ob tanti viri auctoritatem) mihi non probatur, sed verius credo, votum illud religionis manere firmum; ac si in pubertate esset emissum, quia appositio voluntaria conditionis absolue & efficaciter approbat votum & vis illius obligationem subire, (esto per simplicem dispensentiam contrarium velis) quia vis efficaciter conditionem, cui est obligatio necessaria annexa. Tota autem firmatio voti in appositione conditionis consistere debet, quia inde nascitur obligatio. Non in affectu vel dispensentia rei promissae, qui est per accidens conditioni appositae & consequenter rationi firmali determinandi obligationem.

15. Tertia difficultas est; an votum emissum post pubertatem, non petendi irrationem voti in impubertate emissi sit illius confirmatio? Cui difficultati Sanch. num. 55. respondet, voto praesens non petendi irrationem votum non firmari. Quia non excluditur irritatio propria sponte a superiore, vel ad petitionem alterius concedenda. At si votum sit non petendi irrationem

irritatione, irritationem excludi, & votum firmari: quia hoc voto tacite intendi vovens perpetuo obligari, & irritationi non subiacere placet mihi haec decisio. Nam voto non petendi irritationem non immutatur votum; cum non veretur circa illius obiectum. At voto non vendi irritatione votum factum immutatur, & aliud denud emittitur. Nam quid aliud est votum non vendi irritatione, nisi votum exequendi rem promissam; tamen huius promissionis irritationem habes? Sed sub hac circumstantia antea obligatus non eras. Ergo quamvis cesset prius votum irritatione, non cessat hoc votum non vendi irritatione denud superadditum, & irritationi non subiectum; sicut non cessat directè votum non petendi irritationem, tamen irritatio prioris voti fiat.

16. Quarta & vltima difficultas est de voto disunctiuo & indeterminato vt si promittas religionem vel castitatem & post pubertatem determines castitatem; vel si promittas icinuarè vno die mensis & post pubertatem diem determines, an eo ipso cessaris prius votum confirmare? Et questio procedit de determinatione, à qua non potes rescire, quod non sit per propositum sed per votum. Nam si solum propositum haberes, vnam partem disuncti exequendi, votum factum non firmas, sed illud immutatur relinqueres. Facta ergo determinatione per votum, credo hoc votum non manere irritabile. Quia est post pubertatem nouiter emissum. Votum enim sub disiunctioe & determinatione antea factum cessat continuatione, seu determinatione huius noui voti; ac proinde non manet capax irritationis, votum vetò, quoad exequendam vnam partem disuncti determinatus es, nouiter est emissum; quia nouum habet obiectum; & est emissum post pubertatem. Ergo est incapax irritationis. Sanch. l. 4. de voto c. 30. num. 57. & 59. Hanc doctrinam limitat Sanch. num. 38. vt non procedat, si ignarus vel prorsus immemor potestatis irritandi prioris voti determinationem feceris. Quia non es censendus exclusisse remedium, cuius ignorantia vel obliuio fuit. Sed non placet limitatio; quia haec solum habere possit locum casu, quo prius votum disunctiuo & indeterminatum maneret. At noui voti determinatione cessat. Ergo cessat quidquid irritabile est. Adde est ex vi prioris voti obligatus esse vnam partem disuncti eligere; non tamen ex vi illius obligaueras, te astingere ad vnum determinatè eligendum. Ergo haec noua obligatio vt pote liberè assumpta in pubertate subiecta non manet irritatio; tamen cum ignorantia pubertatis irritandi prioris voti assumpta fuerit.

§. IV.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa tempore subiectionis, implenda tamen subiectione dissoluta.

SUMMARIUM.

1. Duplex sententia proponitur, & tertia distinctione utrens approbatur.
2. Quid dicendum de voto filij puberis, uxoris, & serui quod ex se vel ex intentione vouentis perpetuum est? Affirmat Sanch. penitus irritare posse. Contrarium est probabilius.

1. In hac questione Sanch. l. 4. sum. c. 29. Triplicem sententiam pluribus Doctoribus patrocinatam refert. Prima negat cuiuslibet superiori hanc potestatem. Quia spectatò tempore, pro quo votum obligat cui videtur attendendum, nec voluntas vouentis nec materia promissa subiectionem habent. Secunda, cuiuslibet superiori hanc potestatem concedit. Quia est voluntas vouentis, & materia promissa, spectatò tempore pro quo votum obligat non habent subiectionem. At illam habent tempore quo obligatio contrahitur; & cum haec obligatio in consilio superiore fiat, in cuius grauen & irreuerentiam cedit, potest ergo ab illo irritari. Tertia sententia (cui ipse Sanch. tanquam probabiliori adhaeret et si duae praecedentes reputet probabiles) distinctione vitur de subditis plenè superiori subiectis quoad voluntatem, vel quoad solam materiam promissam. Si subditi sunt plenè quoad voluntatem; & horum vota est in tempus libertatis referantur, poterit superior irritare. Quia ratione poterit irritare superior vota religiosi emissa in tempus quo à subiectione fuerit liber, & pater, vel tutor vota filij impuberis relata in tempus pubertatis. Quia horum voluntas plenè est superioribus subiecta; ac proinde obligari non poterit nisi cum superiorum dependencia. Si vero subditi sint quoad materiam promissam tantum, horum vota relata in tempus libertatis nullatenus superior irritare poterit. Quia sibi non prauidicant. Quocirca nec vir irritare poterit uxoris vota, nec pater filij puberis, nec Dominus serui im-

plenda tempore libertatis. Quia facta pro eo tempore nullum afferunt prauidicium. Placet mihi haec sententia.

2. Solum est difficultas de voto emisso à filio pubere, ab uxore, à seruo, quod ex se vel ex intentione vouentis perpetua est; an possit irritari à parente à marito, à Domino? v.g. vult filius pubes, vxor, seruus elemosynam quotidie se datum vel quotidie recitatum, vel omnibus sextis feriis suae vitae icinuarum, dubium est; an haec vota possint à parente à marito, à domino penitus irritari? Affirmant Sanch. d. l. 4. sum. c. 29. n. 7. Mouetur, quia haec vota aequè libertatis ac subiectionis tempus afficiunt; ac proinde irritatione perfecta capacia sunt. Contrarium dicendum existimo cum Lessio l. 2. c. 40. dub. 14. num. 86. in 2. edit. Bonacin. disp. 4. g. 2. punct. 7. §. 2. circa fin. Quia supra dicti domini solum irritare vota subditorum possunt quatenus sibi prauidicant. Sed illa vota solum dominis prauidicant possunt quoad materiam contingentem tempore subiectionis; non autem postea. Ergo solum quoad illam partem suspendere vota possunt. Neque obstat, haec vota aequè libertatis ac subiectionis tempus afficere. Quia afficiunt illud diuisibiliter; est enim materia illis promissa diuisa singulis diebus correspondens, ac proinde secundum partem implendam tempore subiectionis suspendi possunt manentibus firmis quoad partem tempore libertatis implendam. Alias votum castitatis emissum ab uxore irritari possit à viro, ita vt soluto matrimonio nulla illius esset obligatio. Quod est omnino falsum vt satis colligitur ex cap. quidam & cap. placet de conuersatione conuictorum.

§. V.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa tempore quo vouentes erant sui iuris?

SUMMARIUM.

1. Non extenditur ad haec vota directè potestas bene indirectè.
2. Proponitur quaedam obiectio & soluitur.
3. Vota uxoris ante matrimonium emissa non irritantur à marito, sed suspenduntur quatenus sibi prauidicauerint, & idem est de seruis.
4. Quid dicendum de votis conditionalibus emissis tempore libertatis quorum conditio tempore seruitutis impletur?

1. Respondeo potestas irritatiua directè nequaquam extenditur neque extendi potest ad vota emissa tempore quo vouentes erant sui iuris, bene tamen indirectè & suspensiuè. Conclusio communis est et si à paucis tradita sub his terminis. Ratio est. Quia ea sola vota irritare Superior potest quae sub eius beneplacito fuerint emissa. Sed vota superiorum non habent sub nullius beneplacito emittuntur. Ergo non sunt capacia directè irritationis. Quod vero indirectè irritari possunt, est manifestum. Quia virtute potestatis dominatiuae superuenientis impeditur superior potest executionem votorum sibi prauidicantium, in qua suspensione irritatio indirectè consistit.

2. Dices superior religiosus irritare potest vota à religiosi in saeculo emissa, & tutor signatus pupillo eius vota emissa tempore, quo carebat parente & tutore. Ergo potestas irritatiua directè extendi potest ad vota emissa tempore quo vouentes sunt sui iuris. Ob hanc rationem non videtur improbabile vota filiorum, qui plenè efficiuntur subditi, irritari directè à superioribus posse. Nam esto non fuerint emissa sub tacita conditione absoluta beneplaciti superioris; quia nullus aderat superior; fuerint tamen emissa ex iuris interpretatione sub conditione beneplaciti superioris, si existeret. Quod certe videtur necessarium in pupillo vouente, dum caret parente & tutore, vt hac ratione eius imbecilli iudicio & diminutè discretioni prouideatur. Lessio l. 2. c. 40. dub. 15. num. 93. in 2. edit. Ceterum quia communis sententia firmat nulla ratione vota emissa tempore libertatis irritare directè posse à potestate dominatiuae obiecti; & superiorum religionis non irritare vota religiosi in saeculo emissa, quia professione religionis tanquam solutione illorum perfectissima extinguuntur. Quod si ea religiosus tempore professionis approbauerit, & in eis persistere voluerit, irritari poterunt à Praelato. Quia sunt tempore subiectionis emissa; vota vero pupilli seu minoris nemini subiecti suspendi, sed non irritari poterunt à tutore vel curatore superueniente. Quia nullibi est cautum, eos habere potestatem ea vota directè irritandi; & potestate indirectè sufficienter prouidere possunt pupilli seu minoris administrationi.

3. Ex his inferretur; vota uxoris tempore libertatis emissa suspendi à marito posse quatenus sibi prauidicauerint & non aliter.

aliter. Nam esto maritus haberet potestatem irritandi omnia vota vxoris tempore matrimonij emissa (vt multis placet) nullo modo hac potestate gaudet comparatione votorum tempore libertatis emissa. Quia ei nec ob promissionem, neque ob voluntatem promittentem, neque ob materiam promissam illa vota, cum sunt, subiiciuntur. Restat ergo vt solum tempore matrimonij subiiciantur ob præiudicium quod ei prouenire potest ex executione talium votorum; ac proinde solum ex hac causa capacia sint indirecte irritationis. Sic post alios antiquiores docent Syluest. verbo *votum* 4. q. 2. d. 1. Natuar. c. 11. num. 65. Azor 1. p. lib. 11. c. 17. q. 14. Valent. 2. 2. disp. 6. qu. 6. punct. 6. num. ult. Suar. l. 6. c. 4. num. 16. c. 7. num. ult. Sayro in Clauj Regia l. 6. c. 10. num. 11. c. 19. Sanch. aliis re- laris l. 4. c. 31. num. 9. Quæ à fortiori procedunt in votis ser- uorum tempore libertatis emissis, quæ à superueniente domi- no solum suspendi non irritari possunt. Et tradit Azor q. 2. c. 10. Suar. cap. 3. num. ult. Sayro c. 10. nu. 18. Sanch. n. 14. c. 4. Sed inquiret: an vota conditionalia emissa tempore li- bertatis, quorum conditio tempore subiectionis impletur, cen- senda sint ac emissa tempore subiectionis; ita vt possint à su- perueniente superiore penitus irritari casu, quo tunc emissa possent? Respondet Sanch. d. cap. 3. num. 17. Si conditio per accidens contingit, vt si mulier soluta vocat eleemosynam, si natus ex Azia venerit, & venit tempore quo nupta est illa vota reputanda esse ante subiectionem emissa; quia ante subiectionem tota obligatio contracta est, & conditio per accidens con- tingit, & ex contingenti per accidens non est res diudi- canda. Si autem per se contingat conditio, vt si vocas eleemo- synam si talem duxerit, cito alicui possit videri tempore subiectionis emitti, quia tunc perfecta obligatio confluit; ac credit censenda esse tempore libertatis emissa. Ducitur primò: quia votis sicut & contractibus non potest noua conditio addi, sed cum sunt totam suam perfectionem habent & ergo facto voto tempore libertatis non potest aliqua conditio superaddi, quam antea non haberet. At cum factum est, non habuit condi- tionem beneplaciti Superioris. Ergo ex superueniente subie- ctione illam habere non potest, cum in suo esse perfectum sit. Secundo mouetur, quia cito in legatis inspicitur tempus condi- tionis impleta, secus est in contractibus, in quibus inspicitur tempus quo irriti sunt, *leg. si filius familias* 78. ff. de verbo- rum obligat. At votum quia promissio est & obligationem indu- cit assimilatur contractibus. Ergo tempus quo factum est, ins- pici debet. Sed est factum tempore libertatis. Ergo illo tem- pore emissum reputandum est.

Cæterum aliter distinguendum censet. Si conditionis appositio non sit libera videnti, vel quia ex alterius volun- tate pendet, vel quia casu contingit, verissimam cen- seo supradictam sententiam; eo quod tota illius voti obliga- tio ante subiectionem contracta sit. Nam appositio illius conditionis, quæ videnti voluntaria non est, non potest esse voluntaria suscepio obligationis. Verum si condi- tio ex libera videnti voluntate pendet, vt si promit- teret eleemosynam si exiret, si Petrum alloqueretur, si imagi- nem Virginis inuideret, & tempore subiectionis hanc condi- tionem apponit, reputandum est votum illud eleemosynæ tem- pore subiectionis factum. Nam cum tota obligatio illius voti pendeat ex libera voluntate videnti apponenti conditionem; tunc censendum est, verè & propriè emitti; cum liberè condi- tio apponitur; siquidem appositione illius conditionis susci- piatur obligatio. Et confirmo ex doctrina tradita hoc puncto, §. 1. quamque ipse Sanchez approbat; ibi enim probauimus votum conditionale emissum in pueritia, cuius conditio videnti libera impletur tempore pubertatis ex affectu ad rem promissam, si mari, & tanquam emissum in pubertate iudi- candum esse. Ergo in præsentem idem dicendum est. Neque ob- stant rationes quibus ducitur Sanchez. Fateor voto illi condi- tionali facto tempore libertatis nullam superaddi posse condi- tionem beneplaciti Superioris. At nego non superaddi dictam conditionem voto absoluto tacitè emisso appositione liberæ conditionis. Ad secund. concedo votum assimilari contracti- bus; sed nego in contractibus gratuitis quorum obligatio ex conditione liberè apponenda à contrahente pendet, non esse inspiciendum tempus conditionis appositæ; cum tunc suscipia- tur obligatio & non antea.

§. VI.

An extendatur irritatiua potestas ad vota execu- tioni mandata, & ad promissiones humanas, & ad vota realia defuncti quæ in hæredes tran- sferunt.

S V M M A R I V M.

- Non extendatur irritatiua potestas ad vota executioni man- data.

- Neque ad promissiones homini factas ex Superioris licentia.
- Neque item ad vota translata in hæredem.

His omnibus supradictis negatiuè est respondendum. Prima nullatenus irritatiua potestas extenditur ad vota perso- nalia vel realia executioni mandata. Sic Caiet. 2. 2. q. 88. art. 8. dub. 2. Sotus l. 7. de iustit. q. 3. art. 1. vel. *maiori* autem. Valent. disp. 6. q. 6. p. 6. q. 3. Sanch. l. 9. de matrim. disp. 40. num. 12. c. l. 4. sum. c. 27. num. 3. Ratio est manifesta quia votum execu- tioni mandatum cessat. Ergo non est casus irritationis. Adde si votum reale sit & executioni fuerit mandatum non potest Super- ior rem traditam reuocare. Vnde si ex licentia Superioris promissit calicem Ecclesie, & promissionem tradidit, nequit Superior reuocare. Quia traditio factus est sub alterius do- minio, *leg. traditio* 20. Cod. de pactis.

2. Secunda conclusio non potest superior irritare promissionem homini factam ex eius licentia. Sic docet Suar. *rem. 2. de Relig. l. 6. de voto* c. 6. num. 3. Bassi. Legion. l. 10. c. 17. §. 1. n. 17. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 4. num. 14. c. l. 4. sum. c. 27. num. 2. 3. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 77. ad secund. in 2. edit. Ratio est. Quia promissione factus est promissario ac- quisitum. Sed ius promissio acquiruntur nequit superior in- fringere. Ergo nequit promissionem factam irritare.

Dices, superior potest promissionem Deo factam, antequam executioni mandata sit, infringere; quia est dominus voluntatis promittentis, ergo etiam potest irritare promissionem homini factam. Deinde subditus non tenetur exequi promissionem, si superior interdicit vt tradit Lessius & Sanchez *supra*. Quia cum superior adhuc data licentia promittendi, & promissione facta dominus sit voluntatis subditi potest à promissionis executione subditum impedire. Ergo irritare promissionem potest saltem indirectè. Et ita tenet Aragon 2. 2. q. 88. art. 8. fol. 100. Nec videtur improbabile.

Nihilominus respondeo posse superiore irritare promissionem Deo factam; non tantum quia dominus est voluntatis subditi, sed quia Dei vices gerit, cuius nomine tenetur. At cum non gerat vices promissarii, iure acquisitum per promissionem remittere non potest. Ad secund. nego superiore contradicere posse executioni promissionis factæ ex eius licentia; quia ea promissio non imbit conditionem si superior non contradixerit. Alias nullus cum religiosis auderet contra- here, si promissiones firmæ non essent, & pro voluntate super- ioris tenent subditum promissionem omittit; quia illa contra- dictio est iniusta, ac proinde releuare non potest ab obliga- tione contracta.

3. Tertia conclusio, vota translata in hæredem irritare super- ior videnti non potest, tum quia hæres superior non est. Tum quia hæres non obligatur ex voto, sed ex iustitia ex ratio- cum defuncto contractu, & obligationes ex iustitia irri- tabiles non sunt. Tum denique, quia ad hæc vota sit transla- ta in hæredem potestas dispensandi & commutandi vota non extenditur, neque extenditur potestas irritandi. Sanch. l. 4. sum. cap. 24. num. 57.

P V N C T V M IV.

Qualiter & quando irritatio concedi possit?

S V M M A R I V M.

- Si negetur subdito licentia in perpetuum exequendi votum, censetur irritatum.
- Debet tamen Superior votum cognoscere.
- Non est irritatio si pro determinato tempore licentia negetur.
- Irritatio ex suspensio procedens à potestate dominatiua nulla indiget causa ad sui valorem.
- Plures affirmant sine causa in se concedi posse. Sed probabilius est esse saltem veniale peccatum.
- Fieri potest irritatio etiam subdito inuito.
- Non est necessaria cognitio voti irritandi si votum esse cognoscatur.
- Quid si ex parte irritantis dubium sit, an sit verus Superior? Sub distinctione respondetur.
- Ob dubium ex parte videntis non impeditur Superioris certa potestas.
- Error communis esse supplet iurisdictionis defectum, non tamen defectum potestatis dominatiue.
- Qualiter irritatiua potestas delegari possit.

1. Superior votum irritat, quando voto cognito denegat subdito absolute licentiam illud exequendi sine illa tem- potest

potis limitatione. Sumitur ex cap. 30. Numer. ubi de puella vouente dicitur. Si autem ut audivit, (scilicet pater esse voto ligatam) & contradixerit, vota & Iuramenta eius irrita erunt; neque obnoxia tenebitur sponsioni; si eod. contradixerit pater. Vt docent Caietanus Armilla & alij quos referet & sequitur Sanch. lib. 9. de matrimon. disp. 43. num. 10. & l. 4. sum. c. 25. n. 35. Lessius l. 2. c. 40. dub. 12. §. 2. in 2. editione. Ratio est; quia omnia vota subditorum, si sint de rebus prohibitis fieri absque licentia; hanc habent conditionem si superior licentiam dederit; alias nulla erunt vigore de materia illicita. Si vero sint de rebus sibi permittis; hanc imbuunt conditionem, nisi Superior contradixerit. Quia hæc conditio necessaria est, ut superioris potestas salua remaneat, nullumque præiudicium habeat ex subditorum votis, ut tradidit D. Thom. communiter receptus 2. 2. q. 88. art. 3. ad 4. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. Suar. l. 6. de voto c. 1. num. 9. Sanch. variis in locis præcipue l. 4. sum. c. 26. à num. 4. Ergo Superiore non contentente aut contradicente absolute, votum cessat; quia cessat conditio sub qua factum est; sicut quolibet aliud votum conditionatum cessat cessante conditione sub qua factum præstitum.

2. Dixi quando voto cognito. Nam si Superior ignarus voti denegat subdito licentiam exequendi illud, nullo modo censere debet irritale. Quia quilibet actus voluntarius qualis est irritatio non potest fieri absque voluntate irritandi, quæ impossibilis est incognito obiecto scilicet voto quod irritari debet. Et ita sustinent Abulen. c. 30. Numer. Nauarr. sum. c. 12. num. 69. Valent. 2. 2. disp. 6. quaest. 6. punct. 6. q. 2. Lessius supra. Suar. tom. 1. de Relig. l. 6. de voto c. 7. num. 13. & l. 14. Sanch. aliis relatis l. 4. sum. c. 25. n. 23. & lib. 9. de matrimon. disp. 43. num. 2.

3. Dixi insuper, quando Superior denegat absolute licentiam. Nam si solum pro determinato tempore denegaret, ut si diceret, nolo te modo facias, non est irritatio voti, sed illius suspensio pro illo determinato tempore. Quo transacto tenebitur subditus votum exequi sicut antea; nisi forte votum fuerit de re illi temporariæ annexæ: Quia tunc cum illo tempore finitur; ut si promitteres ieiunare sequenti vigilia corporis Christi, vel illo anno ob lutandum compostellanum iubilæum illic peregrinationem facere; & Superior denegaret facultatem exequendi ieiunium, & peregrinationem illo anno, absolute esset votum extinctum non tam irritatione quam cessatione materiae promissæ. Sic Sanch. d. disp. 43. num. 10. & cap. 25. numero 35. Ex his satis constat votum irritatum non reuocari, suspensum vero, nisi finitum sit, reuocari. Sic Doctores relati.

4. Porro certum esse debet irritationem & suspensionem procedentem à potestate dominatiua, nullam ad sui valorem causam exigere. Quia ut super diximus subditus in sua promissione imbitur conditionem, dum Superior consenserit vel non contradixerit. Ergo pro libito contradicente cessat obligatio. Secus est quando votum suspenditur vel dispensatur ratione iurisdictionis temporali vel spirituali. Quia suspensio hæc necessario fieri debet medio præcepto, seu lege imposita cum executione voti pugnantem. At præceptum vel lex nullum est, si sit impositum sine causa. Ergo dispensatio vera cum sit nomine Dei & in obligatione ipsi acquisita rationabiliter fieri debet; alias non censetur Deus obligationem remittere. Et ita tradit D. Thom. q. 88. art. 12. ad 2. Suar. l. 6. c. 1. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 24. n. 7. Basil. de Leon lib. 10. de matrimon. cap. 17. n. 22. & sequenti libe.

5. An vero sine causa iuste concedi possit, non est constans sententia. Nam Gregor. Lopez leg. 3. sine rit. 8. part. 1. Nauarr. c. 12. num. 73. Syluest. verbo votum 4. q. 6. d. 6. Azor. 1. p. l. 11. c. 17. q. 5. Basil. d. l. 10. c. 17. num. 14. & alij plures affirmant absque causa concedi posse. Mouentur. Quia promissiones subditi hanc tacitam (ut sæpe dixi conditionem habent, si Superior consenserit, vel non contradixerit. Superior autem nullo vinculo tenetur ad præstandam consentium, vel non contradicendum, sed in his liber est, & iure suo vitat. Et explicatur. Si promittas elemosynam faciendam ex aliena pecunia sub conditione. Si dominus consenserit, poterit dominus pro libito non consentire absque culpa, sed religiosus, filiusfamilias, vxor, & seruus promissionem faciunt sub conditione si eorum dominus consenserit. Poterit ergo dominus pro libito non consentire. Hinc inferunt supra dicti Doctores posse votum adstrictum petere irritationem absque vlla causa. Quia perit rem, quam Superior licite præstare potest. Sic expressè Basil. Legion. d. cap. 17. num. 24.

Ceterum verius censet peccare saltem venialiter Superiorem qui absque iusta causa votum subditi irritat, vel suspendit. Sic Sorus l. 7. q. 3. art. 1. Aragon. q. 88. art. 8. in 3. conclus. Lessius l. 2. c. 40. dub. 12. num. 70. & dub. 13. num. 76. Sanch. l. 4. c. 24. num. 13. Suar. l. 6. de voto c. 1. num. 10. Layman l. 4. sum. tract. 4. c. 7. num. 18. Valent. disp. 6. quaest. 6. punct. 6. paulò post principium. Ratio est. Quia siue hæc potestas data sit in vtilitatem vouentis ut creditur data Prælati religiosis, siue

in vtilitatem irritantis, ut est potestas domini in seruum, siue in vtilitatem vtriusque ut datur coniugibus; dissonum & contra rationem est, eam absque causa vni irritanti, vel vouenti exercere. Quia est contra hanc ipsius potestatis, & consequenter abusus illius. Item alienum est à ratione, quod Superior absque aliqua causa impediatur voluntatem subditi in bonum voto obfirmatum. Cum Superior ratione superioritatis teneatur prouidere de bono spirituali subditi, neque illi impedimento esse, cum sibi nullum damnum inde prouenit. Ex quo solummodo manet contrarium fundamentum. Ad confirmationem poteris respondere, esse disparatam rationem. Nam promittens elemosynam ex aliena pecunia nullum ius in illam habet. At ad opera spiritualia exercenda aliquale ius habet subditus licet dependens à superiore. Quapropter plures Doctores censent (ut in superioribus vidimus) votum dandi elemosynam ex aliena pecunia nullum esse; cum tamen votum ieiunij & orationis emissum à subdito validum sit. Quid ergo mirum quod dominus negans absque causa consentum in distributione suæ pecuniæ non peccet; peccet tamen, si neget consentum in his, quæ ad bonum subditi ordinantur. Secundo respondeo clarius negando posse dominum absque vlla causa negare consentum in distributione suæ pecuniæ. Habet enim semper causam legitimam negandi nempe propriam vtilitatem, qua priuatur permittemdo propriæ pecuniæ alienationem. At cum in præfati supponamus, nullam incommoditatem superiori aduenire ex eo quod subditus votum exequatur, abutetur sane sua potestate, si illum à bono proposito concepto retrahat, & impediatur. Ex his constat non posse subditum irritationem voti à superiore petere nisi aliquam causam suæ petitionis habeat. Eam tamen exitimam sufficientem esse, si grauatam voto se sentiat; quia ad excusandam culpam venialem, quæ in præfati interuenire potest, qualibet modi ea causa sufficit; & quæ de causa moraliter loquendo nulla culpa in confessione irritationis, illative petitione inuenitur ut dixit Sanch. lib. 4. summa cap. 24. num. 15. & l. 6.

6. Hanc irritationem potest Superior facere subdito contradicente. Quia non pendet in vltu suæ potestatis à voluntate subditi. Nam quantumuis subditus renuat, si Superior eius obligationi contradicit, cessat obligatio. Quia cessat conditio beneplaciti Superioris, sub qua necessario contracta est. Sic ex communi sententia tradunt. Sayro in Clauis Regia lib. 5. c. 8. num. 6. Aragon 2. 2. q. 89. art. 9. paulò post principium Suar. lib. 8. de voto c. 1. ad finem Sanch. l. 4. de voto c. 24. num. 25. Sed quia subditus facta irritatione potest iterum votum emittere, & sic irritationem eludere, ut huic incommodo prouideatur, debet Superior materiam illius voti prohibere & quasi antecedenter irritare; quo facto nullum erit votum de illa emissum. Sic relato Suare aduertit Sanch. d. cap. 24. num. 26. sine.

Dices commutatio, & dispensatio fieri non potest subdito inuito. Ergo nec irritatio. Item irritatio sicut & dispensatio, & commutatio est beneficium subditi; siquidem cum ab obligatione contracta liberat. At beneficium non datur inuito. Ergo neque irritatio inuito concedi potest. Respondeo concedendo dispensationem & commutationem non posse concedi inuito, & negando idem esse de irritatione. Nam irritatio supponit votum esse emissum sub conditione tacita vel expressa, si Superior consenserit; quam conditionem nullo modo turbant vota subditorum comparatione Prælati sola iurisdictione temporali, vel spirituali gaudentis. Deinde dico, commutationem subdito inuito non concedi, non quia est beneficium; sed quia requirit necessario eius consentum & acceptationem, eo quod obligationem prioris voti in aliam materiam transferat; transference autem non potest nisi ipse subditus consentiat, acceptet, & velit se obligare, quod in irritatione non procedit. De dispensatione (est Aragon d. art. 9. Suar d. cap. 1. num. 13. Sentiant concedi non posse inuito) probabilis exitimo cum Sanch. dicto cap. 24. num. 26. dati posse. Quia est beneficium subditi sit; est tamen præcipue beneficium Superioris, quatenus illa via ostendit liberam habere potestatem; nec ligatam subditi voluntate; sicut tractatu de excommunicatione dicemus abolutionem dari posse excommunicato reuerti. Adde sæpe conuenire subdito (tametsi si ipse non cognoscat) dispensationem, irritationemve votorum concedi; sæpe bono communi id necessarium est. Conueniens ergo erat, ut potestas dispensandi, & irritandi à voluntate subditi non penderet. Præterea irritatio & dispensatio non sunt beneficia postiuua, sed priuatiua, quæ per se acceptationem non requirunt. Faretur tamen & bene Sanchez supra dispensationem concessam subdito reuerti grauiorem causam ad sui valorem exposulare vitæ potestatem voluntati ita ad bonum affectæ.

7. Rursus non est necessarium, ut valide & iuste irritatio fiat, superiorem cognoscere votum irritandum. Nam esto ei non manifestetur potest credere subditum petentem irritationem voto grauari, qua credulitate posita iuste irritationem concedit; quia ad irritationem (ut dixi) hæc sufficit causa. In sententia

sententia verò affirmatiua nullam causam requiri ad irrationem clarum est fieri posse absque voti cognitione. Et ita tenet Basilius Leg. onenf. lib. 10. de matrimonio cap. 17. n. 22. indicat Sanchez lib. 4. cap. 24. num. 6. i. iunctis iusque dixerat cap. 22. num. 10.

8. Duplex testat difficultas enodanda circa vsum huius potestatis irritatiuæ. Prima an exerceri possit in casu dubio? Secunda, an alteri delegari possit?

Circa primam difficultatem aduerte, dubium hoc oriri posse vel ex parte irritantis, vel ex parte vouentis. Si ex parte irritantis dubium nascatur; eo quod dubitetur, an sit verus pater, legitimus tutor, vel tutor, verus religionis Prælati, verus maritus, verus dominus; distinguendum est; si hi sint in possessione, irritate vota poterunt; quia in casu dubio in fauorem possessionis iudicandum est. Secus est si possessione careant; quia absque possessione nullus adest titulus certus, quo certus vsum potestatis irritatiuæ firmetur, & honestetur. Sic Sanchez lib. 4. de voto cap. 32. n. 15.

Si dubium ex parte vouentis nascatur, generaliter dicere possumus, non impedire Superioris certam potestatem. Quia æquum non est, aliquem iure quærere, & certo priuari ob dubiam causam & rationem. Sic Suar. libr. 4. de voto c. 6. n. 1. Hinc infero patrem posse irritare vota personalia filij impuberis, & realia puberis; tamen si dubium vel opinio sit, fuerint ne personalia tempore pubertatis, & realia post pubertatem emissa. Quia dum id clarè non constat priuari patrem non debet certa potestate, quam habet quilibet filij vota irritandi. Nam licet hæc potestas limitetur in votis personalibus pro tempore impubertatis, & in realibus pro tempore pubertatis, constare certo debet tempus, vt locum habeat limitatio certa potestatis. Sic Suar. supra & l. 6. c. 6. num. 4. sine. Sanch. l. 2. de matrim. disp. 4. n. 39. & l. 4. sum. c. 3. num. 2. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. num. 21. Eadem ratione poterit tutor vota impuberis, & curator vota puberis, & maritus vota vxoris irritare; tamen si dubium vel opinio sit, fuisse emissa tempore, quo sui iuris erant. Quia potestate certa tutoris, & curatoris & mariti omnia pupilli, minoris, vxoris vota irritandi, restringi non debet ob dubiam causam. Sic Sanch. dicto cap. 32. nu. 7. At idem est si vouens certus sit tempore subiectionis omnifide votum; ignorat tamen, an eius executionem distulerit in tempus libertatis. Quia præsumendum est talem dilationem non fecisse; cum communiter potius contingat vouentem de præsentis statu disponere non de contingenti futuro. Quod intelligendum est, quando votum tempore subiectionis impleri potest. Alias contrarium erit præsumendum ob valorem actus. Suar. lib. 6. de voto cap. 4. num. 8. Sanch. lib. 4. cap. 32. num. 13. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. numer. 21. in fine. Idem est si dubitetur; an tempore habili vota confirmata sint; non obinde superior amittere debet suam potestatem; tum ob possessionem quam habet; tum quia confirmatio cum sit quid facti non præsumitur. Suar. lib. 4. de voto cap. 6. num. 1. ad finem. Sanch. lib. 4. cap. 32. num. 9. Bonacin. punct. 7. §. 2. n. 19. Sed quid si dubites; an reuocatione voti facta tempore habili ad illud firmandum, legitime confirmaueris, & potestatem irritandi impedieris? Credo regulariter non confirmare, neque talem potestatem impedire. Quia reuocans votum frequenter solum intendit onus impositum approbare, non aliud de nouo sibi imponere. Sanch. num. 11. c. 12. Quando autem subditus v. g. filius, seruus, & vxor bona haberet, ex quibus possit libere disponere; & dubitaret ex quibus bonis votum emisit, præsumendum est ex propriis bonis votum emisisse. Quia semper præsumi debet vouens firmam velle facere obligationem si potest, & de materia aptiori disponere. Sanch. dicto cap. 32. num. 14.

10. Denique aduerte cum Sanch. num. 16. Bonacin. dicta disp. 4. quest. 2. punct. 7. §. 2. num. 32. Si de facto contingat Superiorem irritare votum, quod verè irritare non poterat, si veritas constaret, vel quia non est legitimus Superior, vel quia votum fuit confirmatum; quocumque tempore hæc veritas deprehendatur, irritatio facta non subsistit. Quia error, est supplet iurisdictionem non tamen supplet dominationem; cum de potestate dominatiua ex errore supplenda nihil iura disponant.

11. Circa secundam difficultatem; an hæc irritatiua potestas alteri delegari possit? Non desunt Doctores, qui negatiuè respondeant; eo quod hæc delegatio non videatur posse fieri sine communicatione dominij; sicut nec delegatio iurisdictionis sine communicatione iurisdictionis. Et præterea; quia irritatiua potestas fundatur in conditione beneplaciti Superioris, quam vota irritanda imbibunt. Ergo necessario debet esse Dominus, & Superior qui votum irritare poterit.

Meo iudicio supradicta ratio concludit, neminem posse nomine proprio vota irritare, quin Dominus sit, dominiumque habeat. Non tamen concludit, quin nomine alieno & tanquam Procurator, qui alterius vices gerit, id possit; sicut potest delegatus à Parocho potestatem assistendi matrimonio habere, quin beneficium habeat, & Procurator ad contrahe-

dam matrimonium constitui, quin ipse matrimonij capax sit quia delegatus non proprio, sed alieno nomine assistit, & contrahit. Deinde irritatio est contradictio Superioris dispositioni factæ à subdito; quæ ergo causa esse potest, quominus hæc contradictionem non possit Superior per Procuratorem præstare; sicut Prælati, & Dominus possunt per Procuratorem contradicere alienationi factæ de rebus, quarum habent dominium? Sic Suar. l. 6. de voto c. 7. num. 17. Ictus l. 2. c. 40. dub. 18. nu. 133. in 2. editione §. Abbatis, Sanch. lib. 4. cap. 24. n. 54. vbi n. 53. Aduertit & bene; quando Superior perle votum irritare non vult, esse aptum modum irritandi, si dicat se irritare illa vota, quæ aliquis tertius irritanda iudicauerit. Quia tunc ipse Superior irritat esse sub alterius arbitrij conditione.

PUNCTVM V.

Qualiter vota seruorum possint domini irritare?

SVMMARIVM.

1. *Sola ea vota seruorum possunt domini irritare qua suo iure quo præiudicauerim.*
2. *Non eo ipso quo quis est dominus vota serui irritare vel suspendere potest.*
3. *Quid dicendum de votis famulorum?*

1. **H**ucusque egimus de his quæ communia esse poterant omnium subditorum votis; testat vt de quolibet genere subditorum specialiter dicamus. Et à faciliore incipendo inquirimus, quam potestatem habeant domini ad suorum seruorum vota irritanda? Breuiter respondeo ea sola vota irritare posse, quæ eorum obsequio, & seruitio obstituerint. Quia in ea sola ratione dominis subiecti sunt. Sic Nanarr. c. 12. num. 64. Valent. 2. 2. disp. 6. quest. 6. punct. 6. quæ. ultima. Azor. l. 11. c. 16. quest. 8. c. 17. 9. 9. Ictus l. 2. cap. 40. dub. 14. num. 86. in 2. editione. Suar. lib. 6. c. 3. num. 1. c. 3. Sanchez pluribus relictis lib. 4. c. 36. num. 2. Quapropter vota quorum executionem serui remiserint in tempus solute seruitutis irritari non possunt. Quia neque in executione neque in obligatione dominorum obsequio præiudicant. De votis verò ante seruitutem emissis suspendi eorum executio potest, si præiudicantia fuerint, & idem est dicendum de votis obsequandi præcepta, audiendi missam, ieiunandi, communicandi. Nam esto irritati non possunt. Quia non sunt de materia ipsis dominis subiecta; possunt tamen impediri & suspendi aliquando, si præcipitur eo tempore fieri aliqua opera cum eorum obsequio incommpossibilia, vt bene aduertit Sanch. d. cap. 36. num. 6. Quod à fortiori procedit in votis reuocatis ad constitutum pertinentium vt recitandi aliquas moderatas orationes, præstandæ aliquam moderatam abstinentiam. Votum vero castitatis nullatenus irritari neque suspendi potest. Quia eius obsequio neque præiudicare dominis potest, neque impedire eorum continuum obsequium, vt fatentur omnes Doctores. Et idem est de votis realibus si forte serui aliqua bona habeant propria, vt docuit Suar. dicto cap. 3. num. 5. Secus verò si ex bonis dominorum sint. Nam eo ipso sunt eorum dispositioni subiecta.

2. Sed inquires; an eo ipso quo quis dominus sit, possit suorum seruorum vota irritare vel suspendere? Negatiuè respondendum est, nisi votum sit directè oppositum domino. Sic Sanchez lib. 4. cap. 26. à numero decimoquarto. Quia esse dominus potest, quin bonorum administrationem habeat, & consequenter quin habeat administrationem serui, vt contingit in pupillo, minore, & vxore. Quorum administratio (exceptis aliquibus casibus) ad alios pertinet ac proinde pertinet ad ipsos irritare vota quæ tali administrationi officiant. Dixi nisi votum directè opponatur domino, quale est votum religionis, quia domino non consentiente non possunt serui vt potest dominorum obsequio alteri de se disponere.

3. Ad hæc reducuntur vota famulorum qui ex contracta operas suas hero exhibent, tenentur, qui herus irritare vel suspendere poterit, quatenus obligationi factæ contradicant. Quia obligatio iustitiæ cuiuslibet alteri obligationi voluntariæ præualere debet. Sic Suar. l. 6. c. 3. numer. 6. Sanchez l. 4. de voto cap. 24. num. 24. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. numer. 9.

An omnia vota vxoris possit maritus irritare & contrā?

SVMMARIVM.

1. *Vota omnia vxoris constante matrimonio emissa posse à marito irritari, qui censent.*
2. *Probabilius est sola praeiudicantia irritare posse.*
3. *Fit satis opposito fundamentis.*
4. *Qualiter maritus irritare possit vxoris votum de operibus praeceptis.*
5. *Quid de voto castitatis emisso absque viri consensu?*
6. *Quid de emisso ex consensu viri?*
7. *Quid de voto religionis à coniuge emisso?*
8. *Quid de voto castitatis & religionis in tempore soluti matrimonij implendi?*
9. *Vxor non potest alia vota viri irritare nisi quae sibi praeiudicauerint.*
10. *Quid de voto viri non petendi debitum?*
11. *Votum continentiae vel non petendi debitum emissum à coniuge absque alterius licentia regulariter indifferetum esse, nec consulendum.*

Plures Doctores affirmant posse maritum omnia vota vxoris constante matrimonio emissa irritare. Huius sententiae clarè est Sotus l. 7. q. 2. art. 1. post medium, Sanchez l. 9. de matrim. disp. 3. num. 7. & disp. 39. n. 4. & l. 4. Decalog. c. 34. num. 3. Fauct. P. Thomas 2. 2. q. 88. art. 8. ad 3. vbi vota vxoris cum religiosorum votis comparat. Idipsum iudicat plures alij relati à Sanche ob quorum auctoritatem hæc sententia probabilis est; sicuti eam probabilem reputat Lessius l. 2. de iustitia c. 40. dub. 15. n. 88. in 2. editione Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 16. & Lopez 1. p. instructio. cap. 47. vocat eam satis tutam, & probari potest est illo Numer. 30. Vbi eodem modo loquitur textus de voto vxoris, at de voto puellæ existens in domo parentis. Deinde probatur ratione; quia vxor subiecta est viro in omnibus, sicut Ecclesia subiecta est Christo ad Ephes. Ergo omnes eius actiones viro subiectæ sunt. Præterea ad conservandam pacem, mutuamque amorem inter coniuges necessarium fuisse videtur, vt mulier plenè viro in omnibus effect subiecta; neque velle vel nolle haberet nisi secundum viri beneplacitum. Denique hæc ratione leuitari & inconstantiae multum in vocando prouidetur; sicuti impuberibus prouisum est. Et licet hæc leuitas & indifferetio, quæ soler esse in mulieribus, non fuerit sufficiens, vt mulieres solute non se possint votis simiter obligare; sufficere autem videtur pro nuptiis tantum, quia hæc plene marito subdantur. Tum quia ob matrimonij onera, educationem proliis, domesticam gubernationem maiori discretione indigent.

Ceterum probabilius censeo, sola ea vota vxoris posse irritari, quæ vsui matrimonij, educationi proliis, & gubernationi domesticæ praeiudicauerint. Sic docent post alios antiquiores Nauarr. cap. 12. n. 64. Valent. 2. 2. disp. 88. disp. 6. quæ. 6. punct. 6. in vltima difficultate. Azor 1. p. l. 1. c. 16. quæ. 1. vltim. & cap. 17. q. 12. Sayro in Clau Regia l. 6. c. 5. num. 8. & c. 10. num. 19. Lessius l. 2. c. 40. dub. 15. n. 89. in 2. editione. Suar. lib. 3. de voto c. 6. n. 26. & l. 6. c. 4. n. 2. Basili. Legionens. l. 10. de matrim. c. 17. n. 3. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 10. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 5. n. 12. & alij plures. Ratio est; quia neque ex natura rei neque ex iure positio efficaciter colligit vxorem subditam esse viro in actionibus personalibus, quæ vsui matrimonij educationem proliis, domesticam gubernationem non impediunt. Quia hæc subiectio ex matrimonij contractu oritur; ac proinde commensurari debet. Sini ipsius sed plures actiones sunt, quæ supra dicto fini non officiant nempe observatio diuinorum præceptorum, moderata penitentia, breuis oratio, elemosyna ex propriis bonis, & alia similes. Ergo ad hæc facienda vota se obstringere firmiter poterit vxor.

Neque obstant contraria. Ad locum Numer. Respondeo illam legem esse cæremonialem, & pro illo populo latam, ac proinde cessare. Alias omnia vota puellæ etiam puberis existens in domo parentis possit irritare. Item possit ea firma reddere eo solum quod statim non contradixerit, quod est falsum. Ad primam rationem concedo vxorem subditam esse viro in omnibus, quæ ad domus gubernationem attinent non in aliis; imo in vsu matrimonij quæ vt subditus est vxori ac vxor viro: ac proinde sola ea vota quæ domus gubernationi, & vsui matrimonij præiudicant poterit maritus irritare. Neque alia subiectio necessaria esse videtur ad pacem, mutuamque amorem coniugum; ad secundam dico, naturali leuitari &

indifferetioni, qua solent se mulieres nuptæ votis implicare sufficienter prouisum esse, si maritus potestatem habeat irritandi earum vota domus gubernationi præiudicantia.

4. Ex his deducitur primo qualiter possit vir irritare vota vxoris de operibus præceptis, vt de audiendo sacro, de ieiunio seruando, de confessione, & communione facienda, de non fornicando, de non mentiendo, & de aliis similibus? Secundum opinionem Sanchez omnia vota irritare maritus potest (esto materia horum votorum non sit marito subiecta), est tamen voluntas vxoris ne nouis obligationibus absque mariti consensu implicetur. Ceterum iuxta nostram sententiam nullo modo maritus hæc vota directè irritare poterit; tamen possit si domesticæ gubernationi necessarium fuerit executionem illorum votorum suspendere, opeta impossibilia præcipiendo. Sic Lessius, Suarez, Bonacina, & alij supra.

5. Secundò deducitur votum castitatis emissum ab vxore absque viri consensu posse à viro irritari iuxta sententiam Sanchez. Quia esto mulier in actu coniugij viro subdita non sit, sed ei æqualis. At subditur in voluntate, ne noua obligatione se implicet, à qua subiectio non eximitur; esto votum ante consummatum matrimonium fuerit emissum. Quia non matrimonij consummatione sed contractu vir caput est vxoris. Neque item eximitur, esto ex licentia mariti fuerit illud votum emissum. Quia licentia non tollit à marito dominium, sed solum impedit liberam & expeditam irritationem. Ne scilicet absque graui causa fiat.

Verum secundum nostram sententiam votum firmum est, neque irritabile. Nam illud votum continere poterat obligationem abstinendi à debiti petitione, & redditione, venereisque delectationibus. At qua parte continet abstinentiam à debiti redditione non indiget irritatione. Quia ad hunc effectum extendi non potest ob alterius præiudicium. Qua parte vero continet obligationem abstinendi à petitione debiti, venereisque delectationibus: firmum est, & irritabile. Quia secundum hanc partem marito non præiudicat. Sic Suar. tom. 3. de Religione lib. 9. cap. 8. numero quinto, & sequentibus. Quod si ipse maritus æg. & ferat semper petere; & ob hanc causam minuatur amor, & discordia excutetur, cessabit pro tunc voti obligatio quoad debiti petitionem, ne sit maioris boni impediuita. Layman, lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. num. 16.

6. Dubium solum est, quando ex mutuo consensu & per modum pacti vouet uterque coniux castitatem; an tunc etiam in sententia Sanchez possint sibi vota irritare, & ad pristinum statum redire. Negant communiter Doctores & merito. Quia non exigitur mutui consensus nisi vt omnino securi sint à mutua debiti petitione, obligationeque reddendi, quod nullatenus fieri potest, nisi vniquisque iure petendi cederet. Sic Ambrosius relaxat in cap. finali 33. qu. 5. & Augustinus cap. quod Deo eadem causa & quæ. Basilius Legionens. lib. 10. de matrim. cap. 17. §. 1. num. 14. Sayro in Clau Regia l. 6. c. 5. num. 17. Lessius l. 2. c. 40. dub. 15. num. 95. in 2. editione. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 9. num. 6. Sanchez lib. 4. sum. cap. 34. num. 15. & lib. 9. de matrim. disp. 40. n. 20. Sed quia huiusmodi cessio iuris valde remitti ab alterutro coniugum potest, & mutuo consensu contractus dissolui; sicuti mutuo consensu celebratus est. Vt docet Sanch. lib. 9. de matrimonio disp. 37. numer. 15. & cap. 34. sum. num. 17. Basili. lib. 10. cap. 17. num. 14. Suar. cap. 9. num. 7. quia est contractus humanus, qui neque ex se neque ex iure aliquo positio perpetuam inducit. Eo tamen dissoluto, redeunt coniuges ad pristinam feruitatem, & obligati sunt reddere; tamen petere non possunt, quovisque votum irritetur, quod irritari poterit; ac si mutuo consensu votum factum non esset. Credo autem illam dissolutionem contractus illicitam esse, nisi ex grauissima causa fieret vt prope contra votum in cessione iuris inclusum. Sanch. & Suar. locis citatis. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. num. 16.

7. Tertio deducitur; quid sentiendum sit de voto religionis à coniuge emisso? Breuiter respondeo; in omnibus illis casibus, in quibus, illud votum impleri à coniuge potest altero inuito, non subesse irritationi non solum secundum nostram sententiam concedentem irritationi sola vota præiudicantia; sed etiam secundum opinionem Sanchez subiectientem irritationi omnia vota vxoris. Quia executione huius separantur coniuges à mutua habitatione, obligationeque reddendi, quod præstare non possent altero inuito, nisi ab illius consensu independentes essent. Sanch. l. 9. de matrimonio disp. 40. numero 21. & lib. 4. sum. cap. 34. num. 16. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 15. n. 94. & 96. in secunda editione.

8. Quarto deducitur; quid sentiendum sit de votis castitatis & religionis in tempore soluti matrimonij implendis? Hæc in sententia Sanchez irritari à marito possunt. Quia est dominus voluntatis vxoris, & illa vota non mutant statum, sed supponunt mutatum. At in nostra sententia nequam subiciuntur irritationi; quia neque executio illorum

votorum.

votorum neque obligatio aliquid præiudicium marito affert. De votis factis ante matrimonium, vel tempore diuortij neque ipse Sanchez concedit subijci irritationi; eo quod emissio non fiat sub conditione beneplaciti Superioris; cum nullus tunc adit. Solum excipiuntur vota personalia impuberis, vel realia pubertis, quæ secundum probabilem sententiam irritant à marito possunt. Quia maritus succedit loco parentis. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 92. Sanch. lib. 9. de matrimonio disput. 4. n. 4. § 5. cuius contrarium videtur sentire lib. 4. cap. 9. n. 15. At secundum nostram sententiam ea tantum vota irritant, seu potius suspendere maritus potest, quæ sibi præiudicauerint. Basilius Legionensis lib. 10. cap. 17. n. 9.

9. Si verò de potestate vxoris ad irritanda vota mariti loquamur, dicendum est, sola ea vota irritare posse, quæ sibi præiudicauerint. Quia vir subijci non potest vxori quoad voluntatem, sed solum quoad materiam promissam. Sic pluribus relatis Suar. lib. 6. de voto e. 4. n. 8. & sequentibus. Sanch. lib. 9. de matrimonio disput. 42. num. 2. & lib. 4. summa cap. 34. n. 20. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 98. in 2. editione. Basilius Legionensis lib. 10. cap. 17. § 2. n. 18. Quod circa irritare potest votum longa peregrinationis nisi sit Hierosolymitana in subsidium terræ sanctæ, immoderata abstinentiæ, nimirum precum, & similiarum; quia obstant mutua habitatio, & obligationi reddendi. Sic Suar. n. 8. & 12. Sanch. disput. 42. n. 4. & cap. 34. num. 21. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 98. Bonacina disput. 4. quæst. 2. punct. 7. § 2. n. 17. At idem est votum induendi habitum Eremitæ, seu tertij Ordinis D. Francisci; quia ob horrorem, quem causat, retrahunt mulierem à debiti petitione & redditione. Sanchez, Suarez, Bonacina, & Lessius supra.

10. De voto non petendi debitum variant Doctores; alij affirmant irritari ab vxore posse, quia cogit mulierem ad semper petendum, quod nimis onerosum, & verecundiæ mulierum contrarium. Sic Henricus lib. 11. de matrimo. cap. 15. num. 8. Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 7. n. 16. & alij relati Sanch. disput. 42. num. 7. alij negant, quia vxor non habet potestatem obligandi maritum ad petendum, sed solum ad reddendum. Ergo in abstinentia à petitione maritus non præiudicat. Et licet inde vxor molestantiam accipiat sentiens se obligatam esse ad petendum quoties vult libidini satisfacere, id leuis considerationis est; cum maritus vtatur iure sibi dato nunquam petendi. Sic Palacios in 4. d. 38. disput. 2. circa principium. Antonius Gomez in Bullam Cruciatam elausu. 10. num. 67. summa, q. 5. de voto num. 60. Huic sententiæ plures Doctores consentiunt sub quadam conditione, nempe si maritus se aliquoties offerat paratum debiti redditioni. Quia hæc obligatio tollitur vxori verecundia, quam habere poterat in petendo. Sic Sanchez lib. 9. de matrimo. disput. 42. num. 7. sine, & lib. 4. de voto cap. 34. num. 27. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 99. in 2. editione. Basill. Legionensis lib. 10. de matrimo. cap. 17. § 2. num. 19. Navarr. cap. 12. num. 60. Placet mihi hæc sententia; eo quod obligatio mariti non petendi debitum in præiudicium vxoris non cedit; siquidem non retrahit vxorem à petitione, sed liberius petere potest sciens maritum impedire esse ad petendum, tum vt suæ libidini satisfaciat, tum vt annuat inclinationi naturali meriti. Neque video, quare maritus teneatur se aliquoties offerre vxori paratum ad reddendum. Nam si de habituali oblatione loquamur, semper maritus paratus, & dispositus esse debet; si verò de actuali oblatione; sicut vxor non potest obligare maritum, vt petat debitum, ita neque vt se actualiter offerat. Sufficit autem si se offerat reddere cum primum vxor minimo indicio suæ voluntatis petat. Alia oblatio nec necessaria est, neque congruo tempore fieri potest.

11. Aduertunt tamen communiter Doctores votum continentia, vel non petendi debitum emissum à coniuge absolute alterius beneplacito regulariter illicitum esse, & indiscretum; tum quia molestum alteri; tum & præcipue ob periculum violationis. Nam cum non possit diuerso lecto cubare, quin alius permittat, difficile se continere poterit. Sic Lessius cap. 40. dub. 15. in fine; imò neque ex licentia coniugis nisi fenestras sint & periculum ablit tale votum consulendum est, vt indicauit Paulus 1. ad Corinth. 7. reuertimini in idipsum, nec tenet vos factas. Et notauit Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 7. n. 16. sine.

PUNCTVM VII.

Qualiter parentes tutores & curatores irritare vota possint filiorum pupillorum & minorum?

SUMMARIUM.

1. Quosque impubertas, & pubertas duret?
2. Quando filius eximat à patria potestate?

3. Officium tutoris & curatoris quando finiatur.
4. Pater omnia vota filij impuberis irritare potest.
5. Comprehenditur filius naturalis deficiente tutore.
6. Eandem potestatem habet tutor comparatione pupilli.
7. Quid dicendum de matre?
8. Quid de hero, magistro, & nutritio.
9. Filij puberis vota irritare parentes potest quæ sui præiudicauerint non alia.
10. Que sint hæc vota personalia?
11. Vota realia ex bonis castrensibus aut quæsi non potest irritare.
12. Quid dicendum de votis ex bonis aduentitiis.
13. Egresso filio à patria potestate non sunt eius vota à patre irritabilia.
14. Quid dicendum de curatore; an habeat eandem potestatem ac pater?
15. Quid de matre?
16. Minoribus non competit in votis restitutio.

1. Pro huius quæstionis decisione præmitto impubertatem, seu pupillarem ætatem durare in pueris vique ad quatuordecim annum completum; in feminis vique ad duodecimum completum. Colligitur ex cap. puella 20. quæst. 2. & ex leg. fin. Cod. quando tutor. Pubertas vero incipit ab illo ætate, & durat vique ad annum vigesimum quintum completum habetur. l. 1. Cod. si minor se maiorem dixerit. Computatur autem hæc ætas à puncto natiuitatis; quia tunc nascitur filius luce huius mundi frui se vniuersi Doctores.

2. Secundò præmitto filium non eximi à patria potestate ratione ætatis; nam esse excedat vigesimum quintum annum sub patria potestate est; neque pater perdit usufructum, bonorumque administrationem. Sic tradunt communiter Doctores cum Gloss. in leg. finali. § pupillus. ff. de verborum obligationibus. Matienço l. 5. recopilacion. tit. 1. leg. 8. Gloss. l. num. 2. Anton. Gomez leg. 47. Tauri n. 1. Lessius l. 2. cap. 45. n. 12. n. 61. in 2. editione. Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 12. Sanch. lib. 6. de matrimo. disput. 39. num. 10. & lib. 4. de voto cap. 35. num. 29. Deinde non eximitur filius à patria potestate ratione ordinis facti etiam presbyteratus. Quia nullibi cautum est, sed potius contrarium supponitur in leg. 1. Cod. de Episcopis & Clericis, & tradunt post alios antiquiores Cotarruius cap. quia vos num. 5. de testamentis. Bernardus Diaz prædicatur cap. 132. n. 6. Antonius Gomez leg. 48. Tauri n. 7. Sanchez lib. 4. c. 35. num. 37. Præterea iure communi spectato non eximitur filius à patria potestate per matrimonij contractum etiam subsecutus Ecclesiæ benedictionibus. Colligitur ex leg. 1. & 2. Cod. de bonis quæ liberi, & leg. si vxor. Cod. de conditionibus inforti. Et notat Matienço & Anton. Gomez supra. Sanchez cap. 35. n. 31. Contra liberatur filius à patria potestate. Primò à religionem pater, vel filius proficere; quia non expedit filium sub plurium esse potestate. Sic Couarruius cap. 2. de testamentis n. 8. Molina tractat. 2. de iustitia disput. 140. rect. verum autem Sanchez lib. 4. c. 35. n. 44. Secundò si filius in Episcopum eligatur. Authent. sed Episcopalis dignitas § vltimo Cod. de Episcopis & Clericis, cap. per venerabilem in principio. Qui filij legittimi, & lex regia 14. tit. 18. partita 4. Tertio si filius eligatur, & administrare incipiat aliquam illarum dignitatum, quarum meminit, leg. vltima Cod. de decurionibus lib. 10. & lex 7. & sequentes tit. 18. partita 4. Quarto si filius vel pater senus efficiatur suspenditur patria potestas ob rationem dictam; quia non expedit filium esse sub plurium potestate, quod necessariò fieret, si patria potestas non suspendere. Nam si filius esset senus, esset sub potestate domini, & simul sub potestate patris; si verò pater esset senus, etiam ipse filius sub eius potestate existens quasi in seruitutem esse. Ne iugiter pluribus obedire filius teneatur, eximitur à patria potestate ob seruitutem patris vel suam. Consonat § si ab hostibus insititur. quibus modis, ius patriæ potestatis soluitur. Quinò si pater mortuus fuerit naturali vel ciuili morte, filius efficitur sui iuris, § cum autem insititur. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur & leg. 1. & 3. tit. 8. partita 4. Sextò ob crimen hæreticis siue à patre, siue à filio commissum. Constat ex d. § cum autem. Septimo si de facto filius emancipetur, præterea insititur. quibus modis, & c. leg. non modo. & leg. vlt. Cod. de emancipatione liberorum. Octauò in hoc Regno Castellæ & Lusitanie matrimonio contracto etiam infans parentibus eximitur filius ab eorum potestate dummodo subsecutus sint Ecclesiæ benedictionis. Habetur leg. 47. & 48. Tauri quæ sunt 8. & 9. tit. 1. l. 5. nona collectionis. Vide Molina tom. 1. de iustitia disput. 229. Vbi bene expendit modos, quibus filius partim egrediat potestatem.

3. Tertio præmitto, officium tutoris, qui pupillo regendo præcipue datus est, & secundario ipsius rebus; finit cum primum pupillus pubertatem attingit. Habetur expressè insititur. quibus modis tutela finitur in principio, ibi. Pupillus pupillæque cum pubertate esse ceperint à tutela liberantur. At officium

officium curatoris, qui puberis rebus administrandis præcipue datus esset, cessat ipso iure, cum pubertas finitur. Colligitur ex *instit. de curatoribus*, libi. Masculi quidem puberes, & feminae viri potentes usque ad vigesimum quintum annum completum curatores accipiunt. Quia datum ad certum tempus ipse lapsus finitur. Solet item tutoris seu curatoris officium finiri beneficio principis veniam ætatis concedentis, vt tradit *Gloss. instit. de curatore in principio*, & colligitur ex *leg. 1. c. 2. Cod. de his qui veniam ætatis impetra.* Matrimonij autem contractu nequaquam finitur non solum iure communi de quo certum est iuxta *legem 1. c. 2. ff. de minoribus*. Sed neque iure Regni Castellæ vt bene probant. *Parladorus lib. 1. de rebus quotidianis cap. 12. à n. 5. Sanch. l. 4. sum. cap. 35. num. 59.* His præmissis.

4. Dicendum est, posse patrem omnia vota absque vlla exceptione siue realia siue personalia filij impuberis quantumvis doli capacis irritare. Quia illa omnia (iure sic disponente) emissa sunt parentis beneplacito, qui potest obligationem assumptam a filio elidere, vel confirmare, & expeditur enim maxime eo tempore, quo filius creditur imbecillis vsu rationis gaudere, aliena voluntate regi, illique subditi in obligationibus assumendis. Et licet aliquando perfecto vsu rationis gaudeat, hoc per accidens est, & potestatem parentis non dimittit. Colligitur ex *c. 1. c. 2. 2. q. 2. c. cap. mulier 32. q. 2.* & tradunt ferè omnes Doctores teste *Suar. l. 6. c. 6. à num. 10. Sanch. l. 4. sum. c. 35. n. 7. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 7. n. 10. assertio. 5. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. n. 82.*

5. Difficultas autem est, qui sub nomine patris, & sub nomine filij ad hæc vota irritanda intelligatur. Et credo sub nomine filij non solum legitimum, sed naturale, & spiritum intelligi, si moraliter constet verè filium illius esse. Quia esto pater civilem potestatem non habeat ad filium naturalem, & spiritum gubernandum; habet tamen potestatem naturalem vt filij imbecillitati in vocando consulat, ne maneat hoc conuenienti remedio destitutus. Quod intelligendum est quando nullus adest tutor, qui de hoc remedio prouideat. Nam si tutor adest, ipsi, & non parenti competit filij illegitimi vota irritare. Quia tutori & non parenti competit illius filij gubernatio; sub tutoris enim & non sub parentis est potestatis, *instit. de patria potestate in principio.* Et tradit *Sanchez lib. 4. c. 35. n. 82.*

6. Sub nomine verò patris ad hæc vota impuberis irritanda venit tutor in omnium sententia. Quia loco patris subrogatur ex iuris dispositione.

7. Mater verò viuente patre nullatenus hæc potestatem habet; quia nec familiæ neque bonorum administratio ipsi competit iuxta *Textum in §. fœmine instit. de adoptionibus*. Sed totius domus gubernatio est penes patrem; poterit tamen ipsa filio præcipere, ne votum exequatur quouique patrem conueniat quod non est irritare, sed voti executionem suspendere ob rectam domus gubernationem. Sic *Suar. lib. 6. cap. 6. n. 21. Sanch. lib. 4. cap. 35. num. 78.* At mortuo parente, vel amente, vel illo longissime absente distinguendum est; si filio datus sit tutor, aut curator non poterit mater vlla vota irritare: quia nec personæ, nec bonorum ei competit administratio, sed penes tutorem vel curatorem existit. Sic *Syluest. verbo religio 2. q. 13. & verbo votum 4. q. 2. d. 1. Nauarrus cap. 12. n. 64. Azor. l. p. lib. 11. cap. 17. q. 7. Grassus l. p. decisum l. 2. cap. 2. n. 3. Lessius l. 2. c. 40. dub. 14. n. 82. in 2. editione. Sanch. c. 35. n. 78. Suar. lib. 6. c. 6. n. 22. Quod si filio tutor datus non sit, neque ex parte patris est huus, qui loco patris succedere possit, poterit mater vota filij impuberis irritare. Non quia tutrix sit (tutelam namque ob mortem mariti ipso iure non habet, esto illam petere possit. *Authent. matri c. 2. aut. c. 2. Cod. quando mulier iutele officio fungi possit*) sed quia iure ipso naturali illi datum est impuberem gubernare patre, auctore, tutoreque deficientibus. Ne impubes careat, qui eius imbecillitati in vocando consulat. Sic *Suar. lib. 6. c. 6. num. 22. Emanu. S. verbo voti irritatio, n. 1. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 10. num. 18. Sanch. c. 35. n. 76. c. 79. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. n. 10. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18.**

8. An autem sub nomine patris veniat herus, vel magister deficientibus patre, tutore alique ascendentibus? Affirmant plures grauesque Doctores vt æquitati & pietati consonum, ne impubes hoc remedio, quo lue impotentia in vocando consulitur, destitutus existat. Sic *Sayro in Clau. Regia l. 6. cap. 10. num. 18. in fine. Lessius l. 2. cap. 40. dub. 14. in 2. editione n. 82. Suar. lib. 6. de voto c. 6. n. 22. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. n. 10. Cæterum est hæc sententia pia sit, & ob tantorum Doctorum auctoritatem probabilis. At contraria verior est. Quia potestas dominatiua ad irritationem votorum requisita nec iure naturali, nec positio magistro, heredo, nutritio infantis conceditur. Potius namque sui iuris esse reputatur impubes patre, tutore, alique ascendentibus carens. Sic pleribus relatis *Sanch. lib. 4. sum. cap. 35. n. 84. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18.**

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

9. Si verò de votis puberum loquamur; pater irritare vota potest, quæ suæ administrationi, & gubernationi domesticæ præiudicauerint non alia. Sic docent post alios antiquiores. *Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 4. c. 5. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quæst. 11. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 5. n. 6. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 85. in 2. edit. Sanch. lib. 4. sum. cap. 35. à n. 15. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 21. Et alij communiter paucis exceptis. Et sumitur ex *leg. Deo nobis, §. hoc etiam, Cod. de Episcopis c. Clerico, & Authent. de sanctis Episcop. c. 41. c. ex cap. ad nostram de Regularibus, & præcipue ex c. 1. c. 2. 2. q. 2. Ratio ea est, quia obtemperata pubertate filius præsumitur plenam discretionem habere ad vouendum. Ergo ex parte voluntatis, nulla adest causa irritationis. Ergo solum adesse potest ex parte materiæ promissæ, quæ si paternæ administrationi, gubernationique domesticæ præiudicauerit, eo ipso votum irritare poterit vt potest quod necessarium habere debet hanc inhibitam conditionem ad sui valorem, nisi parenti artulerit præiudicium. Neque ab hac potestate irritatiua excluduntur vota, eo quod iuramento firmata sint. Quia iuramentum soli Deo præstitum conditionem voti sortitur, & est voto accessorium. *Suar. lib. 6. de voto cap. 6. num. ultimo Sanch. lib. 4. cap. 35. n. 62.***

10. Hinc infero, non posse parentem irritare filij puberis votum religionis, castitatis, ordines suscipiendi. Quia in his filius est sui iuris. Tradunt relati Doctores. Item nec votum frequentandi sacramenta confessionis, & communionis, fundendi moderatas preces, suscipiendi ieiunia moderata, seruandi diuina præcepta. Quia hæc domesticæ gubernationi non obstant. *Suar. dicto cap. 5. numer. 4. Lessius dub. 14. num. 85.* Supponit *Sanch. dicto c. 35. num. 15.* Econtra irritare potest votum longæ absentia (seu diuina peregrinationis). Quia obstat curæ paternæ, quam cum filio habere debet, dum est sub eius potestate. Et tradunt *Lessius, Suar. & Sanchez locis allegatis.* Solum votum peregrinandi non deuotionis causa, sed in subsidium terræ sanctæ excipiunt communiter Doctores, ne possit à patre irritari. Argumento *Textus in cap. ex multa de voto.* Vbi viris hoc votum exequi promittitur etiam vxoribus reuocantibus ob boni publici fauorem, qui in hoc subsidio præstando cernitur. Sed vt bene tradit *Suar. lib. 6. c. 5. n. 11. Sanch. c. 35. n. 26.* Non est hæc exceptio admittenda in filiis puberibus, sicut neque in senis, aut religiosis, tum quia textus solum viros coniugatos excipit, & cum sit exceptio à iure communi exorbitans non debet ad alios talis extendi. Tum quia non est eadem ratio in filiis ac est in viris, quia viris competit gubernatio domus & familiæ, suntque vxoris caput, quæ in filiis comparatione parentis non procedunt. Deinde excipiunt votum seu iuramentum eundem. Romanam pro impetranda absolutione excommunicationis referunt, quod nequit pater irritare, quia est medium salutis spirituali filij necessarium. Et colligitur aperte ex *cap. relatus de sentent. excommunicationis.* At vt bene aduertit, *Sanch. dicto c. 35. n. 27.* Si per bullam cruciatam, aut religiosorum priuilegium possit supradicta absolutio obtinere, optime potest pater supradictum votum irritare. Quia tunc filio necessarium non est Romanam ire pro impetranda absolutione, ob quam necessitatem non poterat pater executionem supradicti voti impedire. Deinde irritari à patre potest votum abstinence, seu ieiunij, quo præsumitur filium morbi habere periculum, vel quo non possit labori ordinario incumbere, vel quo necessarium perturbandum esset ordo domesticus, parando cibos diuersos à communibus. Item votum tot precum & orationum, quibus impeditur assistere occupationi à patre designatæ. Sic *Suar. & Lessius supr. c. Sanch. n. 17.*

11. Secundo infero, neque posse irritare votum reale ex bonis, quorum filius dominium & administrationem habet, vt sunt bona castrensia aut quasi. Quia in horum alienatione filius est sui iuris, nec patri præiudicare potest, *leg. filiusfamilias in fine. ff. de donationibus.* Et tradunt *Nauarr. cap. 21. n. 70. Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 4. Sayro in Clau. Regia lib. 6. cap. 5. n. 6. c. 10. n. 25. Sanch. c. 35. n. 23. Lessius dub. 14. n. 85. Azor. l. p. lib. 11. c. 7. q. 17. Bonacina punct. 7. §. 2. n. 12.*

12. Tertio infero, nec posse patrem irritare votum filij puberis de bonis aduentitiis, quorum neque vsum fructum neque administrationem habet. Quia solum ob illas rationes ei præiudicare poterat. Quo circa cum filius post vigesimum quintum annum administrationem habeat bonorum aduentitiorum, quorum pater non habet vsum fructum. Vt manifeste probat *Textus in Authent. vt liceat matri c. 2. aut. vers. res autem.* Nullatenus eius vota de his bonis pater irritare poterit. At dum est in minori ætate constitutus, si administratio patri non competit, vel quia sub ea conditione filio bona illa relicta sunt, vel quia pater non vult administrare, non ipsi sed curatori competit potestas irritandi ea vota. *Sanch. l. 4. sum. c. 35. n. 43.*

13. Quarto infero, quotiescumque filius à patria potestate egreditur non sunt eius vota à patre irritabilia; quia est

fui iuris nec patri quoad personam, vel bonorum administrationem subiectus.

14. Superest dicendum; an in horum votorum irratione habeat & mater minoris eandem potestatem, ac pater: De curatore certum est eandem potestatem habere dum eius officium durat; quia eo tempore plene loco parentis subrogatur. Et ob hunc finem datus est, vt bonis minoris provideat. Quod si plures sint curatores designati (& idem est de tutoribus comparatione pupilli) penes quemlibet ipsorum est integra potestas vota puberis irritandi; quia haec competit ratione officij, & nulla est specialis ratio, quare potius vni quam alteri competat. Suar. lib. 6. cap. 6. n. 22. Sanch. cap. 25. n. 70. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 25. in fine.

15. De matre si curatrix sit, idem est dicendum. At si curatrix non sit, & minor curatorem habeat, certum est, nullam potestatem habere: quod a fortiori conuincunt ea, quae diximus de potestate matris ad irritanda vota pupilli. Sed si minor curatore caret, non desunt Doctores, qui sentiant posse ea vota minoris irritare, quae possit pater. Sic videntur tenere expressè Manuel Rodriguez 2. tom. sum. cap. 91. n. 10. concl. 9. Vega 2. tom. sum. c. 129. casu 96. sine. Stunica de voto q. 3. n. 95. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 10. num. ult. Emanuel Sa verbo voti irritatio num. 1. Ratio esse potest; quia deficientibus patre, & curatore, aliique ascendentibus parentis, qui de obligationibus minoris provideant, rationi consonum esse videtur, vt mater, auique succedat ob naturalem in filium potestatem, & amorem. Verum haec sententia nullomodo admitenda est. Quia pater solum potest vota filij puberis irritare, dum filius sub eius est potestate. At filius pubes non est sub potestate matris quatenus mater est. Vt deciditur in §. Foemina, institut. de adoptione c. leg. Regia 2. c. 8. tit. 17. partira 4. Ergo mater quatenus talis est, potestatem non habet filij puberis vota irritandi. Praeterea de votis realis est manifesta ratio. Nam matri non competit ipso iure administratio bonorum filij puberis mortuo parente, sed curatoris à iudice designato, & dum nullus designatur ipsi minori competit; quia est sui iuris. At potestas patris, curatoris ad irritanda vota realia minoris in administratione fundatur. Cum ergo haec matri quatenus talis est, non competat; nullo modo haec potestas competere potest. Et ita tenet Suar. lib. 6. cap. 5. in fine. Sanch. lib. 4. sum. c. 35. num. 77. & consentiunt omnes illi, qui hanc potestatem ad irritanda vota impuberis negant, quos plena manu refert Sanch. d. cap. 35. n. 74.

16. Tandem inquires; an minoribus competat in votis restitutio in integrum, sicut in aliis contractibus; cum se reputant notabiliter laesos? Affirmant Paludanus, Syluester, & alij relati à Sanch. d. c. 35. n. 85. Sed absque vilo fundamento, cum longè dispar ratio sit in votis, ac in contractibus. Nam in contractibus inuenitur deceptio, & defectus voluntarij, ob cuius causam conceditur minoribus restitutio. At in votis nullatenus deceptio esse potest. Quia Deus neminem decipit; neque etiam defectus voluntarij; cum votum plene voluntarium sit. Praeterea quae deceptio esse potest vbi opus consilij & perfectionis Euangelicæ exercetur? Sic alijs relatis comprobatur Sanch. loco citato n. 86. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 24.

PUNCTVM VIII.

Quae & qualiter religiosorum vota irritari possunt?

SVMMARIVM.

1. Proponitur ratio dubitandi, an omnia religiosi vota possit Praelatus irritare vel solum praedictantia?
2. Probabilis est omnia irritare posse.
3. Excipe nisi eius statum constituant.
4. Excipe votum strictioris religionis.
5. Quid Praelati hac potestate gaudeant.
6. Qualiter Pontifex hac gaudeat potestate.
7. Quid dicendum de monialium Abbatissis?
8. In quos religiosos sit hac potestas.
9. Quid dicendum de religioso creato Episcopo? quid de electo?
10. Vota nouitiorum irritabilia non sunt.

Neminus esse potest dubium, irritari à Praelatis posse vota religiosorum; quae eorum iurisdictionem, & religionem gubernationem impediunt. Quia non possunt esse voto obedientiae contraria; neque in superiorum praedictum. Sed quia plura à religiosi vota emitti possunt iurisdictioni superiorum non praedictantia, vt sunt vota de actibus internis, de seruandis Ecclesiae & religiosi praecipis, & similibus; dubitant an omnia haec vota possint à Praelatis irritari vel solum praedictantia? Et ratio dubitandi est: quia vniuersalis irritatio esse non potest, nisi religiosi ita Praelatis subiecti sint in obligationibus assumendis, vt in eorum voluntate

sit constitutum eos obligatos existere, aut nullam habere obligationem. Sed ex voto obedientiae statimque religiosi haec tam lata subiectio non colligitur. Quia inde solum colligitur in religiosi obligatio obediendi in contentans regibus & in Praelatis potestas ea praecipienda, prohibenda, aduersa. Ergo religiosi non sunt ita Praelatis subiecti, quin possint aliquam obligationem regulae contentantem, statimque religiosi conuenientem subire independenter à Praelatorum voluntate. Et ita loquentes de voto praecipiorum tenent Caetani. 2. 2. q. 88. art. 8. dub. ult. Palacios in 4. disp. 38. disp. 3. vel. verum in operibus pag. 873. Armilla summi. verbo votum num. 9. Anglia floribus 2. p. quaest. unica de voto art. 7. difficult. 2. concl. 2. & alij plures relati à Suar. lib. 6. de voto cap. 7. n. 2. Et est sententia probabilis teste Lessio lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 74. in 2. edit.

2. Ceterum longè probabilis est, posse Praelatos religionis omnia vota religiosi eius statum non constituenta cuiuscumque materiae sint, irritare excepto voto assumendi religionem strictiorem. Sic colligitur ex D. Thoma 2. 2. q. 88. art. 8. ad 3. c. 4. Nauarrus cap. 12. n. 65. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 10. n. 9. Azor. 1. p. lib. 11. c. 17. q. 16. c. 17. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. q. 5. Lessio d. dub. 13. n. 75. Suar. tom. 2. de Religione lib. 6. c. 7. n. 3. Sanch. lib. 4. c. 33. n. 4. c. 34. sequent. Layman lib. 4. summi. tract. 4. c. 7. n. 6. concl. 3. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 26. c. 3. alijs pluribus apud ipsos. Ratio est: quia negari non potest, potuisse Pontificem vel melius religiosi gubernatorem, eorum voluntatem ita Praelatis subiectere, vt abique eorum consensu nihil simiter vouerent. Si enim vt immutato pupillorum iudicio prouideret, sic pupillorum voluntatem parenti, vel tutori subiecit, vt in parentis vel tutoris arbitrio sit vota eorum firmate vel cassare, & quilibet res publica potestatem habet contractibus suorum ciuium eas conditiones apponendi, quibuscum & non aliter obligari possunt; cui non potest Pontifex de religiosorum votis sic prouidere vt haec via in statu assumpto relictis & securis procedant? Quod verò ita factum sit, probat praxis & vsu religionum teste Lessio n. 75. Sanch. cap. 24. n. 30. Valquez 1. 2. disp. 165. c. 4. n. 29. Layman. Suar. Bonac. loco allegat. Et indicat Augustinus relatus in cap. non discatis 12. q. 1. ibi. Religiosum non solum facultatis, sed etiam voluntatis propriis renuntiare; & se per promissam obedientiam aliorum potestati & imperio subdere. Et Bonifac. VIII. in c. si religiosus, de electione in 6. ubi religiosus, cuius arbitrium non ex sua (cum velle habeat) sed ex illius quem vices Dei supra caput suum posuit & cuius imperio se subiecit voluntate dependet. Hinc solentur ratio debitandi, concedo namque ex praecio voto obedientiae, statimque religiosi hanc latam subiectionem non oriri; oriri tamen ex ipsi Ecclesia sic disponente. Cui subiectioni non obstant, quod saepe Praelati executionem materiae promissae non possint impedire. Quia impedire possunt noiam & voluntatem obligationem illius vt pote non necessariam, & multoties non conuenientem.

3. Dixi irritare posse omnia vota religiosi, nisi statum non constituenta. Nam quae eius statum constituunt irritabilia non sunt; siquidem ab ipsis tanquam à fundamento proeunt haec irritatiua potestas. Vnde irritare non possunt votum castitatis, paupertatis, & obedientiae; quia in ipsis status religiosi consistit. Deinde neque irritare possunt vota huiusmodi ex dispositione Pontificis annexa; quia accessorium sequitur naturam principalis. Quocirca cum votum redemptionis captiuorum in religione Mercenariorum, & votum quadragesimalis abstinentiae in religione Minimorum, & in Societate Iesu votum ingrediendi societatem (hoc est accipiendi gradum qui Praeposito, generali vili fuerit) & votum solenniter obediendi summo Pontifici, aliaque vota simplicia, quae profecti emittunt, annexa sint statui religiosi, nullatenus irritari possunt. Vt notauit Sanch. lib. 4. cap. 33. n. 5. Layman lib. 4. summi. tract. 4. c. 7. n. 6. assert. 3. sine.

Praeterea ab irritatiua potestate excipitur votum arctius religionis ingrediendae, cuius executio sicut non potest à Praelato religionis impediri, cap. licet de Regularibus; ita neque irritari. Quia irritando hoc votum aliquatenus impeditur lepradictus ingressus. Et praeterea professio religiosi cum de opus perfectum non potest professionem perfectiorem impedire, sed potius ceteri debet emissa sub ea conditione, dum perfectior professio non emittitur. Excepta autem perfectior professione, & votum illius assumenda exceptum videtur. Nequit ergo irritari. Et ita tradunt omnes Doctores vt videtur potest in Nauarro lib. 3. consiliorum consilio 30. de voto n. 40. Sayro in Clau Regia lib. 8. c. 10. n. 9. Lessio lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 75. Suar. 1. 3. de voto c. 6. n. 23. c. 16. c. 7. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 33. n. 2. Layman lib. 4. summi. tract. 4. c. 7. n. 7. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 27.

Quod si Pontifex ex religione quae laxior videtur, prohibuerit absolute transsum ad strictiorem, votum huius strictioris assumenda nulli erit: quia non est censenda omnibus peccatis perfectior, secus verò dicendum est si solum prohibuerit transsum

DE
ASIE
PALA
TOM
II

DE
LASTE
PALA
TOM
LII III

nis spiritualis Ecclesiasticae à Christo domino Petro eiusque successoribus concessa, illis verbis. *Matth. 16.* Tibi dabo claves Regni Caelorum & quodcumque solueris super terram erit solutum & in caelis & *Matth. 18.* Amen dico vobis quemcumque solueritis super terram erunt soluta & in caelis. Quae verba ob eius generalitatem iuncta Ecclesiae traditione extendunt Patres ad quodlibet vinculum, quod ob salutem animarum, & rectam Ecclesiae gubernationem convenit. Cum autem saepe animarum salutem, & Ecclesiae rectae gubernationi expediat solutio non solum culpae & poenae sed voti & iuramenti. Efficitur sane ad solvenda vota & iuramenta Christum Dominum potestatem suam Ecclesiae reliquisse. Haec igitur potestas est potestas non ordinis, non enim est aliquis ordo deputatus ad hoc ministerium; sed est potestas jurisdictionis externae spiritualis Ecclesiasticae; ac proinde petit personam Ecclesiasticam habentem subditos, illisque in foro externo gubernanti inhaerere. Quippe quae externam Ecclesiae gubernationem spectat, sicut potestas concedendi indulgentias, excommunicandi, leges relaxandi. Sic Lessius *c. 40. dub. 17. n. 114. & 115. Sayro in clavi Regia lib. 6. c. 11. n. 85. Sanch. lib. 4. sum. c. 37. & 4. 16. usque ad 22. Bonac. aliis relatis 10. 2. disp. 4. q. 2. punct. 4. n. 1. 2. & 3. Basili. Leg. lib. 8. de matrim. c. 4. n. 3. 4.*

3. Ut autem haec dispensatio licita, & valida sit, causam iustam expostulat: cum enim nomine Dei fiat, & in iure suo diuino tantum fieri potest, in quantum Deus ipse consentire. Atqui Deus nullatenus est censendus consentire in remissione sui debiti absque causa facta; quippe quae talis remissio irrationabilis est, & rectae Ecclesiae gubernationi praedicans. Ergo dispensatio ad sui valorem causam iustam expostulat. Sic Theologi omnes cum D. Tho. q. 88. art. 12. ad secundum & iuriste cum Gloss. *c. non est, verbo adimplere de voto.*

4. Dubium tamen est; an si petens dispensationem illamque concedens, bona fide procedant, existimantes causam legitimam adesse, valeat dispensatio, nec teneatur dispensatus ad votum suum redire, deprehensa causa insufficienti?

Affirmat Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 17. n. 119. Sanch. lib. 4. c. 44. n. 10.* Quia aequitati consonum esse videtur ad sedandos scrupulos, pacandasque conscientias, & Ecclesiae rectam gubernationem, ut Deus remissionem voti nomine ipsius bona fide factam, approbet, & confirmet. Si enim cum causa dubia existit ad dispensandum, potest Praeatus valide & licite dispensare; Ut docent Syluester verbo *dispensatio q. 14. n. 20. sine. Palacios in 4. d. 38. disp. 7. ver. est igitur. Sanch. lib. 4. sum. c. 45. n. 10. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 8. num. 5.* A fortiori id poterit, cum tam ipse, quam subditus credunt habere se legitimam dispensationis causam. Ceterum verius credo ob causam legitimam, sed in re illegitimam, non subsistere dispensationem, esto dispensans & dispensatus excusetur à culpa. Quia ad sedandos scrupulos, & pacandas conscientias id necessarium non est, si licet enim quod praesumatur legitimam esse dispensationem, quae recte praesumi potest, quae conceditur ex causa, quae creditur legitima; imò ex causa quae dubia est. Non obstante hac praesumptione tutus est dispensatus, & securè procedit. Quod verò dispensatio detecta nullitate causae subsistat, neque ad rectam gubernationem, neque ad scrupulos vitandos, sed ad pacandas conscientias expediat, sed potius expediat contrarium, ne Deus censetur errori fauere. Adde iura & Doctores amare ad dispensationis valorem, causam legitimam requiri. Ergo verum & non apparentem tantum. Sic ex relatis Ioan. de Salas & Basili. Legion. docui. 1. p. r. 3. de leg. disp. ult. punct. 8. §. 2. n. 5.

5. Sed inquires quae causae sufficientes sint ad voti dispensationem? Respondeo illas esse, quae voti executioni obstant. Nam cum obligatio exequendi votum cedat in honorem Dei, & in vouentis utilitatem, non est censendus illius remissioni consentire, nisi adsit causa huius executionis obligationem impediens. Sic vniuersi Doctores cum D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 12. Causae autem obstantes executioni voti sumuntur, tum ex modo vouendi, tum ex materia voti. Ex modo vouendi, si imprudenter, temerè, & absque perfecta deliberatione votum emissum sit, quod contingere potest, eo quod in tenera aetate votum conceperis, vel quia interueniente metu, in tristitia, aliave passione, vel errore circa causam impulsivam vouisti, vel quia causa, ob quam morus fuisti ad vouendum, cessauit. Nam in supradictis casibus regulariter sic vouens periculum habet voti violandi. Quia non praesumitur voto affectum esse. Praeterea, quia supradictae causae diminuant voluntarium, ac proinde voti obligationem, quae ex libera vouentis voluntate procedit. Ergo praestant iustam causam dispensatione. Sic ferè omnes Doctores, ut videre est apud Suar. lib. 6. de voto cap. 17. num. 8. Sanch. de matrimonio lib. 8. disp. 10. n. 12. & lib. 4. sum. cap. 45. num. 27.

6. Difficultas tamen est si contingeret, sic vouentem, specialem difficultatem exequendi votum, non habere, neque speciale periculum illud violandi; an ex eo solum, quod immaturè & imperfectè deliberatione votum emisisset, habeat

sufficientem causam impetrandi dispensationem? Negat expressè Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7. ad finem. Mouetur quia cessante graui difficultate exequendi votum, grauique periculo transgressionis, nulla adesse causa obstat executioni voti. Ac omnes Doctores sentiunt causam legitimam dispensationis illam tantum esse, quae voti executioni obstat. Ergo defectus plenae libertatis in vouendo, non praestat in supradicto casu legitimam dispensationis causam. Consentit Suar. lib. 6. de voto c. 17. n. 14. ubi ait, licet votum fuerit temerè factum, si tamen non nocet, sed potius vitale inuenitur, non erit illa sufficiens causa tollendi votum. Fauet Leonardus Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 17. n. 120. & Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 5. afferentes leuitatem in vouendo, praestare faciliorem dispensationis impetrationem; tamen enim influunt leuitatem non praestare causam sufficientem, sed supposita aliunde sufficienti causa, praestare ut facilius dispensatio concedatur.

7. Ceterum verius credo, defectam perfectae, & mature deliberationis vnde cumque proveniat, praebere sufficientem causam relaxationi. Sic expressè Tho. Sanch. pluribus relatis lib. 8. de matrim. disp. 20. num. 12. & sequent. & lib. 4. sum. cap. 45. num. 28. Ratio est: quia Doctores quidam assignant pro causa ad dispensandum in votis, facilitatem in vouendo, & perfectae libertatis defectum; ac assignant difficultatem exequendi votum, & periculum violandi illud; ut videre est in Nauar. cap. 12. num. 25. & 77. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 15. quest. 5. sine Ludou. Lopez 11 p. instructory c. 49. ver. leuius. Grassis 11 p. decis. lib. 2. cap. 31. in fine. Argon. 2. 2. quest. 88. artic. 1. conclus. 3. Emanuel Sa verbo *voti irritatio, numer. 9.* Bonacin. disp. 4. quest. 2. punct. 7. §. 4. num. 24. & aliis passim. Sed grauius difficultas exequendi votum, & periculum violandi illud; est sufficientis causa dispensationis (ut statim dicemus) ergo etiam erit sufficientis causa, leuitas in vouendo, & defectus plenae libertatis. Neque ratio in contrarium videtur. Admittimus namque causam sufficientem ad dispensandum debere executioni voti obstat. Negamus tamen defectum plenae deliberationis non esse huiusmodi: pot se enim obstat, cum votum emittitur, licet postea non obstat; sed hoc, est per accidens. Secundo respondeo cum Sanch. locis alleg. causam obstantem executioni voti requiri pro dispensatione voti perfectè voluntarij; sed pro dispensatione imperfectè voluntarij. Quod satis colligitur ex voto per vim & dolum extortum, quod (ut statim dicam) dispensari poterit, tamen nullum periculum habeat violationis.

Aduerto tamen esse defectus plenae & perfectae libertatis praestare sufficientem causam dispensationis, sed non semper sed raro cum praestat ita absolute ut sufficiat ad votum omnino relaxandum absque aliqua commutatione. Prudens enim arbitrio spectanda est, tum grauitas voti, tum causa, ex qua defectus libertatis ortus est. Et ex illius iudicamento, an possit absoluta dispensatio concedi, an potius debeat fieri commutatione admixta: Et frequenter commutatio est admittenda. Sic Sanch. lib. 4. sum. cap. 45. numero 28. Consentit Suar. lib. 6. de voto cap. 17. num. 8. sine, & num. 34. sine.

8. Hinc fit, votum emissum in aetate pupillari posse ob defectum plenae libertatis à iure praesumptum, dispensari etiam absque vlla commutatione. Quia benignitas diuina expedit, ne obligationem in tenera aetate benigneprum, ita rigide acceptet, quin Pontifici, aliisque Praeatis remiserit illius liberam solutionem. Et licet in cap. 2. de voto Pontifex dispensans cum eo, qui votum peregrinationis Hierosolymitanae fecerat eo quod tenera aetate, facilitate potius quam arbitrio discretionis emisisset, grauem commutationem imposuerit, non fuit ex necessitate, sed ex conuenientia; ne Pontifex ab huius visitato admittendi semper commutationem, recederet. Sic Sanch. l. 8. de matrim. disp. 20. num. 13. & l. 4. sum. cap. 45. num. 30.

9. Fit secundò; timor mortis conceptus ex naufragio, infirmitate vel alia causa ad extorquendum votum non apposita, non praestat regulariter sufficientem causam dispensationis. Quia frequenter non excludit maturam deliberationem, sed cum matura & prudenti deliberatione votum emittitur, ut timor cesset, & securus fias. Si tamen aliquando ob tantum affectum conseruandi vitam praecipis fueris in vouendo, censetur dispensari posse votum, sed commutatione admixta. Et idem est, si votum emisisset ita, tristitia, aliave passione concitatus; praestare enim illa inconsideratio in vouendo aliqualem causam dispensationis; ac proinde commutatione indiget. Colligitur ex Sanch. disp. 20. num. 14. & cap. 45. num. 31. Quod si metus fuerit incultus ad extorquendum votum, ac proinde iniustus, esto leuis fuerit, credo praestare sufficientem causam integræ dispensationis. Tum quia est satis probabile, illud votum non obligare, tum quia cedit in honorem Dei, ut facile remittat obligationem, cui iniquitas causam dedit, ne iniquitati fauere videatur. Sanch. de disp. 20. n. 35. & c. 54. n. 32.

10. Fit tertio, error circa causam impulsam vel illius cause cessatio, est sufficiens causa, vt dispensatio voti concedatur; quia minuit voluntarium. Sed non debet dispensatio absolued concedi, sed commutatione apposta. Vt colligitur ex cap. magna de voto. Vbi ob cessationem cause impulsus votum dispensatum est, sed apposta graui commutatione. Sanch. disp. 20. n. 16. & cap. 45. n. 33. & 34.

11. Fit quartò dubium de intentione obligationis præstare causam dispensationi, saltem commutatione admixta; quia in diuinum honorem credit facilis remissio debiti, de quo satis non constat. Sic Sanch. lib. 8. de matrim. c. 20. n. 21. & lib. 4. sum. cap. 45. n. 39.

Potò ex materia voti sumuntur varia cause executioni voti obstantes, ac proinde sufficientes ad illius dispensationem.

12. Primò, si votum spectata communi hominum fragilitate, vel spiritali dispositione uouentis, occasio sit maioris ruinæ. Quia tunc in Dei honorem, & uouentis utilitatem credit dispensatio. Quapropter dispensari poterit votum nunquam peccandi mortaliter, non petendi debitum in coniugatis, ob periculum transgressionis, quod communiter adest. Et idem est si spectata uouentis fragilitate, imò malicia, frequentis violationis occasio fuerit; quia iam votum redditum est inutile. Sic Suar. l. 6. c. 17. n. 9. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 20. n. 17. & l. 4. sum. c. 45. n. 40. Layman l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 5. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 17. n. 120.

13. Secundò, si in voti executione grauem difficultatem, nec satis præuisam sentias. Nam esto insufficientis sit, vt voti obligatio cesset, sufficit tamen vt dispensatio concedatur. Tum quia executio voti non est satis voluntaria, cum quia benignitas Dei ostenditur remittendo promissionem sibi factam, ob difficultatem non præuisam, quam habet promittens in illius executione. Et præterea; quia regulariter cum graui difficultate exequendi votum, nec satis præuisa, contumeliam est periculum violandi illud. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 20. n. 18. & 22. Suar. c. 17. n. 12.

14. Tertio si dubium sit, votum esse impeditiuum maioris boni. Quia stante hoc dubio non satis constat, an votum illud graui sit Deo, præstat ergo de medio tolli, tum ne honor diuinus incertus sit, tum vt conscientia uouentis secura reddatur. Suar. c. 17. n. 10. Sanch. l. 8. disp. 20. n. 8. & lib. 4. summe. 45. n. 36. & 37. Aduertit bene Sanchez maiorem illius boni impediti bonitatem spectandam esse, atenta voti materia non solum in se considerata, sed etiam voto affecta, quia vtraque bonitas ex voti obligatione sequitur. Alioquin votum non impedit maius bonum. Idem est dicendum, si ex dispensatione speraretur etiam sub dubio maior utilitas uouentis; quia eo casu non est certum, votum vile uouentis esse; potius enim creditur minus vile esse. Suar. & Sanch. supra.

15. Quarto si ex voto bonum commune Reipublice impediat, præstat sufficientem causam dispensationi, quia videtur grauius Deo fore boni communis iacturam impedire, quam voti obligatione teneri. Vnde si matrimonium iudicetur expediens ad sedandos animos discordes, stabilendamque pacem alicuius Prouinciæ, vel ciuitatis poterit astrictus voto castitatis, vel religionis, dispensari, vt matrimonium inerat, & idem est de uouente ieiunium, quod publicam concionem, vel lectionem impedit. Suar. l. 6. c. 17. n. 14. Sayro in Clau. Regia l. 6. c. 12. n. 29. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 20. n. 24. & lib. 4. sum. cap. 45. n. 49. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 8. n. 5.

16. Quintò, si votum cedat in damnum propriæ domus, vel familiæ, poterit dispensari. Quia bono familiæ prouidere, ad pietatem pertinet; essetque nimis dura, & grauis obligatio, si cum hac iactura conseruanda esset. Ex quo fit, si peregrinationem uouisti & times ex tua absentia graue damnus domui, vel familiæ obuenturum, poteris dispensari. Suar. & Sanch. locis relatis. Ob conseruandam uero illustrem familiam poterit votum religionis, vel castitatis dispensari admixta commutatione. Quia creditur in honorem Dei creditoris, hac benigna remissione vi, & in specialem Ecclesiæ honorem & protectionem, familiarum illustrium conseruatio. Sic Sanch. l. 8. disp. 20. n. 25. & l. 4. sum. cap. 45. n. 51.

17. Aduertendum tamen est, raro quamlibet ex supradictis causis sufficientem esse, vt integrè & absolute voti dispensatio concedatur; sed oportere aliquam miscere commutationem præcipuè cum votum graue est & perpetuum: quale est votum castitatis, religionis, peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, obsequij personalis in Xenodochio. Quò enim votum grauius est & excellentius; eo grauiorem causam ad sui relaxationem expostulat. Suar. lib. 6. c. 17. à n. 74. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 20. à n. 28. & lib. 4. sum. c. 45. n. 19. & 52. Layman lib. 4. tract. 4. c. 8. n. 5. Quod si aliqua causa arbitrio prudentis præsumatur sufficiens ad integram causam voti dispensationis poterit securè concedi, quia credendum est Prælato ysum facultatis dispensandi concessum esse stante causa dubio legitima. Alias si certitudo expectanda esset, ra-

Ferd. à Castro, Sum. Mor. Pars 1. 11.

rò vel nunquam dispensatio concedi posset, & omnia scrupulis paterent: cum vix sufficientia & certitudo causæ cognoscatur. Dispensatio uero subsistit; si subsistat causa sufficiens. Nunquam tamen dispensatio concedenda est vt bene notauit Sanch. lib. 4. c. 45. n. 10. Quin dispensanti constet causam aliquam ad dispensandum adesse (esto non constet, an illa causa sit sufficiens) quia existentia causæ est fundamentum, cui facultas dispensandi innititur.

Deinde aduertente causa legitima potest Superior dispensationem concedere, & aliquando tenetur, nempe si omnibus pensatis indicatur bono communi vel speciali dispensati grauius expedire. Vt latius dixi tract. 3. de legibus disp. vi. punct. 8. §. 2. n. 10.

PUNCTVM X.

Qui potestatem habeant ordinariam dispensandi & in quæ vota?

SVM MARI VM.

1. Omnes Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem potestatem habent dispensandi comparatione suorum subditorum.
2. A quo Episcopo vota nouitiorum dispensanda sunt?
3. An à Prælato regulari? Negant aliqui. Probabilius oppositum.
4. Satis est contrariis.
5. Quæ vota sint Pontifici reseruata.
6. Alia à reseruatione excluduntur.

1. Omnes Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes comparatione suorum subditorum potestatem habent dispensandi in omnibus votis nisi aliqua sint specialiter reseruata. Conclufio ab omnibus admittitur. Quocirca non solum Pontifex, sed Episcopus, Archiepiscopus, Legatus à latere in sua Prouincia Summi Pontificis Penitentiarius, capitulum sede vacante, Prælati regulares exempti, Abbates habentes propriam Diocæsiam potestatem ordinariam habent dispensandi in omnibus votis, quæ reseruata non sint. Quia id rectè Ecclesiæ gubernationi conuenit, Parochus autem nullomodo hanc habet potestatem; quia iurisdictione in foro externo ad dispensandum requisita non gaudet. Et licet in legibus ieiuniorum, & festorum dispensare possit, cum Episcopus abest, ex recepta consuetudine habeat, quæ tamen non est circa votorum dispensationem. Vide Suar. l. 6. de voto c. 10. per totum, Sanch. lib. 4. sum. c. 38.

Dixi comparatione suorum subditorum, quia dispensatio est iurisdictionis exercitium. Quia autem sint subditi comparatione Episcopi, & Archiepiscopi, & in quos tam seculares quam religiosos potestatem dispensandi exercere Episcopus possit. Latè dixi tractat. 3. de legibus disp. vi. de dispensatione punct. 7. per totum.

2. Solum de nouitiis omiffimus dicendum à quo Prælato dispensari possint an ab Episcopo an à Prælato regulari? Communis sententia defendit posse ab Episcopo; siquidem ab eius iurisdictione non sunt plene exempti, cum religiosi non sint; submitti ergo ci possunt in votorum dispensatione; Sic Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 9. Henriquez lib. 7. de indulgent. c. 22. n. 7. Bonacini disp. 4. q. 2. punct. 7. n. 28. Sanch. lib. 4. summe. c. 39. n. 18. Sed dubium est à quo Episcopo, an ab Episcopo antiquæ Diocæsibus, vel ab Episcopo illius Diocæsibus; in qua de præfenti resident; si fortè diuersa sit? Et probabilius existimo ab hoc Episcopo dispensandos esse, non solum quia probabile est per habitationem transentem aliquale domicilium, & subiectionem aquiri in ordine ad absolutionem & dispensationem. Sed quia credo nouitios ingredienti religionem verum & proprium domicilium acquirere, & antiquum relinquere, quia ingrediuntur animo & voluntate ibi perpetuò manendi quantum est ex parte sua, cui non obstat intentio exeundi, si fortè sibi religio displiceat, sicuti non obstat eligenti domum aliquam ad habitandum intentio deserendi illam, si incommoda reperiatur, vel alia commodior occurrat. Sic relatis pluribus tradit Sanch. lib. 4. de voto c. 93. n. 20. Bonac. supra.

3. De Prælato regulari plures grauesque Doctores censent non habere potestatem ordinariam ad dispensandum in votis nouitiorum, eò quod nouitij non videantur subditi religionum Prælati, nisi quantenus necessarium fuerit vt ipsi religionem experiantur & religio ipsos. Quia alia subiectio necessaria non est, neque est unde oriatur. Sed ad supradictum finem non est necessaria potestas absoluta dispensandi in votis non præiudicantibus supradicto experimento. Ergo Prælati regulares non habent hanc potestatem. Et confirmari potest; quia non habet potestatem dimissoria concedendi ad ordines vt pluribus relatis docet Barbosa l. 2. p. de potest. Episcop.

K 3 alleg. 7.

alleg. 3. n. 8. *et alleg. 4. n. 62.* Ergo neque habet potestatem dispensandi; quia utraque potestas iurisdictionem requirit. Deinde hanc potestatem habent Episcopi ut dictum est. Ergo caret illa Prælati regulares utpote non necessaria, & quia non videtur novitium duplicem Prælatum ordinariarium habere posse. Sic docent Azor. 1. p. l. 11. c. 19. q. 21. Sayro in Clavi Regia lib. 6. c. 11. n. 92. Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 9.

Ceterum probabilis credo, posse Prælatum regularem cum novitiis fieri cum professis in votis dispensare antea commutare. Sic Angel. in summa verbo *Dispensatione*. 8. & Sylvest. ibi q. 14. dicto 1. Henriquez lib. 7. de indulgent. c. 22. n. 7. Manuel Rodriguez tom. 1. q. regular. qu. 25. art. 8. & in summa tom. 2. c. 89. n. ultimo indicat Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 13. in 2. edit. Quos refert & sequitur Thomas Sanchez lib. 4. sum. c. 39. n. 17. Bonac. disp. 4. q. 2. p. 7. n. 27. Ratio est, quia Prælati regulares exempti esto in novitiis potestatem non habeant dominatiam, habent tamen potestatem iurisdictionis ad integrè illos in suis actionibus regendos, & eorum excessus puniendos, ut constat ex usu, & praxi religionum, & ex pluribus Doctoribus relatis à Sanch. d. c. 39. n. 17. Sed potestas dispensandi in hac iurisdictione fundatur. Ergo.

4. Neque obstat ratio contraria. Admitto enim non esse necessarium Prælati plenam & integram iurisdictionem habere in novitiis, ac esse convenientem, ut sic perfectius regi possint, quæ iurisdictione in favorem religionis ex concessione Pontificis provenit: Ad Confirmationem concedo, Prælatum regularem non posse dimissorias novitio concedere, sed Episcopum illius Diocesis, in qua est contentus. Quia ex dimissoriarum concessione arctatur Prælati providere, ordinando necessaria quam obligationem habere Prælatum regularem comparatione novitij religionem deferentis, non expediebat. Item novitium facile potest à religione exire, & Episcopo subici; præstat ergo ex Episcopi licentia statum Ecclesiasticum assumere. Hæc tamen rationes non procedunt in dispensatione votorum, ut manifestum est. Potest ergo negari Prælati regularibus potestas concedendi dimissorias, admissa potestate dispensandi. Ad secundam confirmationem Episcopum non habere hanc potestatem dispensandi cum novitiis, nisi ipsi ei specialiter subici velint. Facta autem subiectione voluntaria potest. Neque inconueniens est à pluribus posse novitium beneficium dispensationis accipere, cum id in eius utilitatem cedat, & in favorem religionis.

5. Porro dixi supradictos Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, posse dispensare in omnibus votis, quæ non fuerint specialiter reservata. Sunt autem specialiter reservata Pontifici quinque vota, nempe castitatis, religionis, & peregrinationis, in terram sanctam cap. ex multa cap. super his de voto. Item votum peregrinationis ad S. Iacobum in Compostella, & ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum in Vrbe. Colligitur ex extravaugant. Sixti I V. *Esti dominici*. c. 2. de penitent. *et remission.* quatenus prohibet prædictorum votorum abolitionem fieri alia via, quam ex speciali licentia Summi Pontificis. Et licet in c. ex multa c. super his de voto, solum votum peregrinationis ultramarinæ in subditiis terræ sanctæ, reservatum fuerit, ob cuius causam non desunt graues Doctores, qui censent huius tantum peregrinationis votum reservatum esse, & non votum peregrinationis ultramarinæ, Compostellanae & Romanae causa deuotionis, ut videtur in Gloss. d. cap. ex multa, verbo *incumbit*. Panormitanus n. 4. Angelus verbo *votum* 4. n. 6. Emanuel Sæ eodem n. 11. & verbo *inuentum*, n. 33. Grassus 1. p. *de decisionum* lib. 2. c. 31. n. 21. *et alius*. At consuetudine introductum est, & satis in supradicta extravauganti, *Esti dominici*, explicatur, comprehendendi votum illarum trium peregrinationum deuotionis causa. Siquidem in dicta extravaugant. nulla fuit facta mentio subsidij, neque videtur illi dari locum in peregrinatione Romana, & Compostellana; quippe sunt loca à Catholicis pacificè possessa. Sic pluribus relatis firmat Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 6. consentit Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. nu. 12. in 2. edit. Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 2. *et sequent.* Basilius Legion. lib. 8. de matrim. c. 8. nu. 4. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 7.

Alia sunt vota supradictis affinia, quæ minus bene ab aliquibus Doctoribus pronuntiantur reservata; nempe votum conuertendi debita incerta in subsidium terræ sanctæ; votum assumendi crucem, in qualibet expeditione, quam Pontifex fecerit; votum peregrinationis Laurerane. Hæc enim nullo iure aut consuetudine constat reservata esse. Suarez lib. 6. de voto. c. 21. nu. 12. *et sequentibus* Sanchez lib. 4. sum. c. 40. n. 8. Basilius Legion. lib. 8. de matrimonio c. 8. §. 1. nu. 6. Dicendum ergo est sola quinque vota, castitatis religionis, & peregrinationis, Hierosolimitana, Romana, & Compostellana reservata esse.

PUNCTVM XI.

Quæ vota castitatis, religionis, & peregrinationis reservata sint, expenditur?

SUMMARIVM.

1. Vota diminuta castitatis non sunt reservata.
2. Votum religionis non approbate reservatum non est.
3. Votum peregrinationis Hierosolimitana emissum ob alium finem quam deuotionis, reservatum non est.
4. Votum castitatis, religionis, & peregrinationis emissum sub aliqua circumstantia accidentalibus, ea ex parte reservatum non est.
5. Votum, in quod reservatum est commutatum, reservatum non est.
6. Votum distinctum de materia reservata & non reservata, reservatum non est.
7. Non est reservatum votum non petendi dispensationem.

1. Votum reservatum odiosa est, quippe quæ potestatem ordinariam restringit, & diminuit; de causa strictè interpretanda est, & intelligenda de voto absoluto, & perfecto castitatis, religionis, & peregrinationis. Sic tradunt vniuersi Doctores in sequentibus referendis. Ex quo deducitur primò; votum non contrahendi matrimonium, non fornicandi, non pollucendi, non tangendi turpiter mulierem, non petendi debitum in coniugatis, reservatum non esse; quia est votum diminutæ castitatis, non integræ, & perfectæ. Simile est de voto castitatis, pro determinato tempore; siquidem eo transacto liber existit. Sanchez lib. 8. de matrimonio disp. 9. à n. 6. *et lib. 4. sum. c. 40. à n. 41.* Suarez lib. 9. de voto c. 11. At idem est votum assumendi ordines sacros; quia non est votum castitatis promissæ, sed promittende, sicut si vouerit emissurum castitatis votum, dici non potest, se votum castitatis emisse. Sic Azor 1. parte lib. 11. cap. 19. q. 9. Sayro in Clavi Regia lib. 6. c. 11. n. 60. Suar. lib. 6. c. 11. n. 7. & c. 24. n. 2. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 123. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. nu. 8. August. Barbosa 2. p. allegat. 37. nu. 19.

2. Secundò deducitur, votum religionis non approbate, reservatum non esse; ac proinde à Prælati habentis iurisdictionem quasi Episcopalem, dispensari posse; quia verè non est votum religionis. Sic Lessius dub. 18. n. 13; Suar. cap. 21. n. 8. Sayro lib. 6. in Clavi Regia c. 11. n. 64. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 9. n. 5. *et lib. 4. sum. c. 40. n. 71.* Basilius Legionensis lib. 8. de matrimonio cap. 8. nu. 22. Idem est de voto pauperatis, & obedientiæ extra religionem statum; quia nec statum constituitur, nec sunt vota religioni statum assumendi. Lessius d. dub. 18. n. 123. Suar. c. 21. n. 8. & 9. Sanch. aliis relatis c. 40. n. 72.

3. Tertiò deducitur, votum peregrinationis Hierosolimitanae, Compostellanae, & Romanae, emissum ob alium expressum finem, quam deuotionis supradictorum locorum, reservatum non esse. Quia supradicta extravauganti, *Esti dominici*, non cuiuslibet peregrinationis votum referat, sed conceptum ex deuotione illorum locorum. Sanch. c. 40. n. 77. Basilius Legion. reputat probabile lib. 8. de matrim. c. 8. §. 2. n. 17.

4. Quartò deducitur, votum castitatis, religionis, & peregrinationis, emissum sub aliqua circumstantia accidentalibus, reservatum non esse quæ parte illam circumstantiam spectat. Quia seclusa illa circumstantia in integrum manet votum reservatum. Vnde si vouerit ingredi religionem strictiorem, poterit Prælati tecum dispensare, ut laxiorem ingrediatur, quia non dispensat in religionis voto; hoc enim integrum manet, sed in illius circumstantia. Sic Nauarr. lib. 3. consuet. de voto in 2. edit. Azor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 8. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 17. *et lib. 4. sum. c. 40. n. 74.* Idem est de voto perseuerandi in religione. Quia non est votum religionis. Et idem de voto exequendi statim votum religionis; quia est votum distinctum à voto religionis. Sanch. disp. 9. n. 18. *et 19. et c. 40. n. 75. et 76.* Basilius Legion. lib. 8. c. 8. n. 27. At idem est votum peregrinandi pedibus, remendicando, quia seclusa hac circumstantia intactum remanere potest votum reservatum. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 78. Basilius Legion. n. 25.

5. Quintò deducitur non esse reservatum sed potius dispensari posse votum illud, in quo reservatum commutatum est. Ut si Pontifex votum religionis in elemosynam, ieiunium, aliudve opus pœnale commutauerit. Quia facta commutatione votum de materia reservata extinctum est, & loco illius subrogatum est votum de materia non reservata. Emanuel Sæ verbo *votum nulli*. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 9. n. 20. & lib. 4. sum. c. 40. n. 16. Suarez lib. 6. cap. 20. n. 15. Basilius lib. 8. de matrim. c. 8. cap. 8.

8. S. 2. n. 24. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 13. & alij apud ipsos. Neque obstat regularis subrogatum sapere naturam eius, cuius loco subrogatur. h. unica. C. de rei uxor. actio. Et colligitur ex c. Ecclesia. r. ut lito pendente. Quia id intelligi debet in fauorabilibus, non in odiosis. Item in his, quae pertinent per se & intrinsece ad subrogationem, non in his, quae subrogationi accidentalia sunt, qualis est referuatio, quae ex libera referuantis voluntate pender. Item subrogatum sapit naturam primam illius, cuius loco subrogatur; non autem accidens illius. Cum autem secundum naturam primam illud votum, cuius loco alterum subrogatur, referuatum non fuerit sed sub potestate cuiuslibet Praelati contineretur; efficitur subrogatum referuatum non esse. Neque item obstat Pontificem transferre vinculum prioris voti referuati in materiam de se non referuatum, vt inde inferas manere referuatum illud votum non per se, sed per accidens ex translatione. Tum quia non referuatur vinculum prioris voti per se, sed ratione materiae. Tum quia de facto est aliud nouum vinculum, nouumque votum. Tum quia Pontifex hanc commutationem permittit in fauorem uocantis, non tamen referuatur votum commutatione succedens.

6. Sexto deducitur, referuatum non esse votum disiunctum de materia referuata, & non referuata, vt si uocans religionem, vel tertio quoque die ieiunare. Quia cum liber sit ad eligendum materiam non referuatum scilicet ieiunium, absolute tale votum referuatum non est. Azor. 1. p. lib. 11. c. 19. q. 10. Suar. lib. 6. c. 2. n. 4. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 14. & lib. 4. sum. cap. 40. n. 42. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. in 2. edit. Sayro lib. 7. in Clau. Regia c. 11. n. 62. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 12. Quod uerum est, tamen processu temporis pars non referuata impossibilis fiat, quia esto ad partem referuatum eo casu determinare obligetis; id non prouenit ex voto per se; quia nunquam fuit illud votum ex tua intentione determinatum ad partem referuatum. Sed prouenit ex impossibilitate per accidens contingente partis non referuatae. Suar. lib. 6. c. 2. n. 4. & 5. Sanch. c. 40. n. 44. Layman. cap. 8. n. 12. Secus uero est, si partem illam referuatum tua intentione determinares, ita vt ab ea determinatione resillire non posses, quod cum non fuit proposito, sed nouo voto faciendum sit, quod scilicet te obliges ad partem referuatum exequendam, necessarium tale votum referuatum erit. Suar. Sanch. Layman. supra.

Septimo deducitur, non esse referuatum votum non perendi dispensationem voti, ab alio quam a summo Pontifice. Quia non est votum de materia referuata. Sic Suar. lib. 6. c. 21. n. 15. Sanch. lib. 4. cap. 40. n. 13. Basilius Legionensis lib. 8. de matrimonio c. 8. n. 6. sine. Augustinus Barbosa de potestate Episcopi 2. allegat. 37. num. 20.

PUNCTVM XII.

An sint aliqui casus, in quibus Praelati inferiores possint dispensare in votis referuatis.

SVMARIVM.

1. Nulli Praelato est facultas concessa in his votis dispensandi.
2. Si materia voti leuis sit, poterit inferior Praelatus dispensare, & qualiter hoc fit intelligendum.
3. Ex occasione frequenter occurrenti dispensandi non colligitur Praelatos inferiores habere potestatem.
4. Quando urget necessitas extraordinaria dispensationis, neque patet aduersus ad Pontificem, possunt Praelati inferiores.
5. Si patet aduersus ad privilegium, non possunt.
6. Haec dispensatio solum concedenda est quatenus necessitas postulat, & non amplius.
7. Praelati regulares non habent potestatem ob casum urgentis necessitatis.
8. Cum dubium est, an votum sit referuatum habens Praelati inferiores Pontifice potestatem dispensandi.
9. Ex vi consuetudinis possunt in petitione debiti cum coniugatis Episcopi dispensare.
10. Quid de ementibus votum religionis vel castitatis ante vel post contractum matrimonium.
11. Votum emissum ex metu potest ab his Praelato dispensari.
12. Item vota hac emissa ab omnibus dominatiua potestati subiecta. Affirmant aliqui subiecti ordinari potestati dispensandi. Sed non placet.
13. Possunt tamen si vota fuerint conditionalia ante completam conditionem, proponuntur varia sententiae.
14. Qui post impletam conditionem, proponuntur varia sententiae.
15. Possit dispensari ut probabilis eligatur.
16. Satis sit contrarius.
17. Debent esse vota uere conditionalia non absoluta.

1. **H**ucusque explicuimus vota affinia materiae referuatae; restat dicendum, an sint aliqui casus, in quibus vota materiae referuatae dispensari a Praelatis inferioribus possint.

Loquens de dispensatione legis tract. 3. disp. ult. punct. 4. Plures casus enumerati, in quibus inferior potest in Superiorum legibus dispensare. Videndum ergo est, an in votis locum habeant.

Primus est, si habentibus dignitatem concessa fuerit a Pontifice facultas super his votis dispensandi. Sed hic casus in praesenti locum non habet: nulli enim est facultas dispensandi in his votis concessa aliis praeter Romanum pontificem etiam legato a latere. Nam ipse solum dispensare potest Episcopus. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 9. n. 15. & lib. 4. sum. c. 40. n. 14. Omitto delegatam facultatem de qua in puncto sequenti.

2. Secundus est, si materia voti leuis sit, quod in praesenti locum habere non potest, nisi uocans uoluerit ad solam ueniam culpam se obligare. Ea autem intentione posita credo votum illud dispensari a Praelato posse. Quia referuatio cum odiosa sit, intelligi debet de voto integrè & perfectè factò & ex intentione proportionata materiae referuatae. Sanchez. lib. 4. de voto cap. 40. n. 47.

3. Tertius est, si casus expositulantes dispensationem frequentes sint; quia non est credendum uelle Pontificem sibi dispensationem referuare. Quia esset nimis durum, & contra bonum Ecclesiae regimen. Sed hic casus solum habet locum in legibus ieiuniorum, & festorum & similibus. Quia frequenter occurrit necessitas abstinendi ab eorum obseruatione, sed non sic inuenitur in votis referuatis. Alias referuata non essent. Suar. lib. 6. c. 26. n. 7. Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 19. Quartus loquens de dispensatione legum quae communes non sunt aliis Prouinciis locum nullam ratione habet in votis referuatis; cum referuatio horum uotuum communis sit & omnes Praelatos Pontifice inferiores astringat.

Quintus & praecipuus est in extraordinario aliquo euentu, quando scilicet urget grauis necessitas dispensationis, neque Pontificis responsu, aut qui illius uices habet expectari potest, absque graui periculo spiritualis salutis. Credendum namque est in hoc casu uolle Pontificem sibi dispensationem referuare, sed potius Praelatis inferioribus concedere. Quia id recte gubernationi conuenit. Sic ultra Doctores ibi relatos docent loquentes de voto Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 126. & 127. Suar. lib. 6. c. 16. n. 9. & sequentibus. Sanch. lib. 4. de voto c. 40. n. 44. Basilius lib. 8. de dispensat. c. 9. n. 1. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 16. August. Barbosa 2. p. alleg. 37. n. 8. & alij apud ipsos. Quod non solum habet uerum, quando est graue periculum spiritualis salutis, scilicet uoluntatis uoti si differatur dispensatio; sed etiam quando timetur scandalum in fama, aliud ue graue danu ex dilata dispensatione, ut si adstrictus uoto castitatis uel religionis uolasset uirginem, & ad reparationem honoris illius matrimonium necessarium esset, tunc etiam cognatis tuis impediendum, si dispensatio Pontificia expectaretur; potest tuus Praelatus dispensare. Idem si morti proximum oportet matrimonium inire ad legitimandum prolem Basilius, Lessius, Layman, Suarez, & Sanchez locis allegatis.

5. Noranter dixi posse inferiores Praelatos in his casibus urgentibus dispensare, dummodo abique graui damno expectari non possit Pontificis responsu, aut qui illius uices habet. Nam si aliquis sit, qui ex speciali commissione seu privilegio, haec vota dispensare possit (esto Henricus lib. 6. de penitentia c. 10. n. 1. & lib. 2. de matrimonio c. 3. n. 1. Aul. de censu 2. p. c. 7. disp. 1. dub. 6. notab. 4. & alij. Doctores sentiant adhuc posse inferiores Praelatos dispensare. Quia commissio illa accidentaliter non uideatur posse impedire potestatem ordinariam Praelatis inferioribus competentem, quae est dispensare in casu, in quo pontifex adiri non potest quia pro illo casu non est eorum potestas limitata sed suae naturae relicta. Tamen ueritas est dispensare non posse. Quia cessat necessitas obtinendi a Praelatis inferioribus dispensationem; siquidem a pontifice seu illius uices habente impetrari potest. Sanch. aliis relatis lib. 2. de matrimonio disp. 40. n. 8. & lib. 4. in Decal. c. 40. n. 38. Nauar. c. 27. n. 90. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 126. & 127. in 2. edit. Suar. lib. 4. de voto c. 26. n. 15. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 17. Basilius Legion. lib. 8. de matrimonio cap. 9. num. 1.

6. Duo sunt circa huiusmodi casum obseruanda: Primum dispensationem concedendam esse quatenus necessitas postulat & non amplius. Siquidem sola necessitas facultatem concedit. Quapropter si cum a stricto uoto castitatis dispenseretur ut matrimonium inear, non dispensatur cum illo, ut non peccet aduersus uotum si cum alia fornicetur, aut se polluat. Quia id necessarium non est. Sic Suar. c. 26. n. 13. & 14. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 26. & lib. 4. sum. c. 40. n. 40. Layman. c. 8. n. 17. August. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. allegat. 17. n. 23. Basilius lib. 8. c. 9. n. 1. Vnde si differendo executionem uoti satisfieri necessitati potest, ut frequenter contingit in voto religionis, & frequentius in voto peregrinationis, non poterunt Praelati inferiores dispensationem in voto concedere. Quia cessat necessitas

tas dispensandi. *Suar. lib. 6. cap. 26. n. 10. Sanch. l. 4. sum. ca. 40. n. 37. Laym. l. 4. tract. 4. c. 8. n. 16. Basil. Legion. l. 8. c. 9. n. 1.*

7. Secundò aduerto regulares mendicantes & reliquos, quibus comparatione facultatum concessa est facultas, vota Episcopalia dispensandi, vel commutandi dispensare vel commutare nullatenus posse vota referuata in casu necessitatis urgentis. Quia illa vota non desinunt esse referuata, eo quòd Episcopi competant in casu urgentis necessitatis, ex benigna Pontificis interpretatione, sicut non desinunt esse casus referuati, eo quòd in articulo mortis eorum absolutio concedatur. At his regularibus solum conceduntur vota, quae iure ordinatio sunt Episcopalia, & non referuata, lectis quae extraordinario iure per accidens Episcopis competunt, & vere referuata sunt. Ergo &c. *Sic Ludouicus Miran. tom. 1. man. Praelator. q. 48. n. 4. Rodrig. tom. 1. q. regul. q. 63. a. 3. c. 6. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 40. n. 9. c. 43. n. 7. Suar. c. 26. n. 16. Layman. c. 8. n. 17. in fine August. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi allegat. 37. n. 14. Basilii Legionensis lib. 8. de matrim. c. 10. n. 11.*

8. Sextus, cum dubium est, an votum sit referuatum, iure sit dubium iuris siue facti. Nam credendum est, referuatum non esse. Referuatio enim strictè interpretanda est; ac proinde ad solos casus certos extendenda. *Sanch. c. 40. n. 26. Suar. c. 26. n. 6. Basilii Legionensis lib. 8. de matrim. c. 9. n. 14. c. 16. Layman, lib. 4. tract. 4. c. 8. n. 14.*

9. Septimus, si consuetudine fuerit praescriptum, posse inferiores Praelatos in his votis referuatis dispensare. Nam consuetudo sicut constituit legem, ita abrogare constitutam potest. *c. finali. de consuetudine. Quod si roges, quibus euentibus Praelati inferiores, vi consuetudinis obtinuerint facultatem dispensandi in his votis. Breuiter respondeo, eam obtinere comparatione coniugum, qui fuerint voto castitatis obstricti, vt possint eo non obstante petere debitum ob periculum incontinentiae quod habent, manente voto firmo quoad omnia alia. Sic pluribus relatis docet Sanchez lib. 8. de matrim. c. 12. n. 4. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 125. Basilii Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 2.*

10. Pro cuius intelligentia, sciendum est votum castitatis emitti posse ante contractum matrimonium, vel a iio contracto. Si ante contractum matrimonium emiserit votum; nulla adest in Praelatis inferioribus consuetudo, vt dispensare possint ad contrahendum, nisi grauis necessitas vigeat, grauique mala immincant, ex dilatione dispensationis Pontificiae. Constat ex nuper dictis. Quod si voto non obstante matrimonio contraxerit, & consummauerit; poterit Episcopus tecum dispensare vt petas, ob periculum incontinentiae frequenter contingens ex murua cum altero coniuge cohabitatione; idemque existimo dicendum, esto matrimonium non consummaueris. Quia cum facis probabile sit, te non esse obligatum ad seruandam castitatem promissam, ingredi religionem, vt pote rem longè difficiliorem; neque in voto castitatis inclusam, necessario idem periculum incontinentiae adest, eademque occasio dispensandi. *Basilii Legion. lib. 8. c. 9. n. 4. Sanch. lib. 8. disp. 12. n. 4. c. 6. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 125. Si verò post contractum matrimonium votum emiseris, subdistingui sub condicione est, si fuit absque licentia coniugis, cedentis iure petendi, clarum est posse Praelatos inferiores dispensare, quia illud votum est castitatis partialis, non totalis & integre; qui non est votum de non reddendo debitum, si petatur. At si ex licentia coniugis cedentis iuri petendi emiseris, & idem est cum muruo consensu castitas promissa est. (esto Basilii c. 9. n. 2. c. 7. censet posse à Praelatis inferioribus dispensari, quod alius relatis reputat probabile Lessius d. dub. 18. n. 126. Ob periculum incontinentiae) veritas probabilis censet cum eodem Lessio supra Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 15. & Sanch. disp. 11. n. 10. c. sequent. nullatenus posse. Quia facta hac cessione non teneris, imò nec potes cum altero coniuge cohabitare. Cessat ergo incontinentiae periculum ex mutua coniugum cohabitatione proueniens. Quod si coniuges hanc renunciationem iuris sibi muruo remiserint, quod diximus fieri posse valde, tamen illicitè, poterunt Praelati inferiores in petitione debiti dispensare, quia moraliter adest periculum petendi, obligatione reddendi posita. *Sanchez disp. 11. n. 15. Lessius n. 126. Basil. Legion. c. 9. n. 2.**

11. Ultra supradictos casus, alij assignantur à Doctoribus, in quibus Praelati inferiores videntur posse in votis referuatis dispensare. Primus & in ordine octauus est, cum votum emittitur ex metu ad extorquendum, votum iniuste incusso (esto metus leuis sit) qui secundum nostram sententiam non obest valori voti, professione excepta. Quia non est censendus Pontifex tale votum, vt pote coactum referuare; ne videatur iniuriantis iniquitati fauere. Item sub dubio, & fortè sub communiore opinione positum est, votum illud non esse verum votum. At referuatio cum odiosa sit semper casus certos expolitula. Ergo, &c. *Sic Nauarr. c. 12. n. 69. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 127. Suar. lib. 6. de voto c. 26. n. 5. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 30. Basil. Legion. lib. 8. c. 9. n. 15. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 11.*

12. Nonus, si vota haec referuata emittuntur ab hominibus dominatiue potestati subiectis, censet Gutierrez, alius relatis lib. 2. *canonicarum quaest. c. 22. n. 49. posse ab inferioribus Praelatis dispensari, quia cum facillè solui possint irratione, non est credendum Pontificem, eorum dispensationem sibi referuare voluisse. Ceterum hic casus communiter à Doctoribus reprobat. Quia nullo firmo fundamento nititur, potestas enim dispensandi, diuersa est à potestate irritandi. Ergo ex eo quòd illa vota irritari possint non inferunt posse dispensari. Sic Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 4. & lib. 4. sum. n. 40. n. 24. Suar. lib. 6. de voto c. 26. n. 3.*

13. Decimus est; si vota fuerint conditionalia. Nam cum consensus in hac vota non fuerit perfectus, non videtur referuatio, quae strictè iuris est, comprehendi. Ceterum vt hic casus clarè constet; aduerte vota conditionalia alia esse purè conditionalia, alia conditionalia penalialia. De cuius distinctione diximus *disp. praecedenti puncto 10.* Deinde conditionalia sumi posse ante impletam conditionem, vel post illam impletam. Et quidem si ante impletam conditionem vota conditionalia sumantur; referuatio non subsistit. Sic ex communi sententia docet Sanch. l. 8. de matrim. disp. 10. n. 7. c. 8. & lib. 4. sum. c. 40. n. 91. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 130. casu 6. Suar. lib. 6. de voto c. 22. n. 3. Basil. Legion. lib. 8. c. 9. n. 7. c. 10. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 10. Contra Nauarr. sum. cap. 12. n. 43. & August. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi, alleg. 37. n. 5. c. 6. Ratio est; quia votum castitatis, vel religionis sub aliqua conditione de futuro contingenti, non obligat ad castitatem, vel religionem ante completam conditionem, sed solum obligat in euentu conditionis; ergo non subsistit referuatio ante conditionis euentum. Quia referuatio vt pote odiosa & restringenda, debet esse de obligatione perfecta & consummata. Qualis non est supradicta obligatio.

14. Post impletam conditionem variant Doctores. Plures censent referuata esse, tam purè conditionalia, quam penalialia. Sic Sotus lib. 7. de iustitia q. 2. art. 1. ad 4. Coartum. de pactis 1. p. §. 13. numer. 12. Gutierrez. canonicarum quaestionum lib. 2. cap. 22. numer. 30. c. 51. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 10. quaest. 3. c. 19. quaest. 13. Basil. Legion. lib. 8. de matrim. cap. 9. numer. 7. & alij relati à Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 10. numer. 7. Moutenur; quia purificata condicione obligatio voti, quae antea suspensa & imperfecta erat, specificatur, & consummatur, ac si eo tempore contraheretur. Vt colligitur ex leg. *postior 11. ff. qui in pigore potiores habeantur. libi.* Cum enim semel conditio existerit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine eoditioe facta esset. Quod si eo tempore votum castitatis absolute esset emissum, in poenam delicti commissi, nullus dubitat fore referuatum. Ergo etiam referuatur emissum sub condicione delicti committendi, si de facto delictum committatur. Et confirmo, omnes alij contractus sub condicione celebrati purificata condicione eodem effectus morales habent, ac si perij essent, vt constat in contractu sponalium conditionum, qui purificata condicione parit publica honestatis impedimentum, c. *unico §. illi de sponalibus in 6.* & in venditione beneficii sub condicione de futuro, cui poenam Simoniacorum annectuntur. Et in mandantibus sub condicione percutere Cardinalem, qui posita condicione & effectu subleuato communicantur. Ergo idem est dicendum de voto.

Alij Doctores distinctione vtuntur, ad dicitur enim supradictam sententiam in votis purè conditionalibus; negant tamen illam in votis conditionalibus penalialibus. Sic pluribus firmat Suarez lib. 6. de voto c. 12. n. 11. & sequenti. c. 23. n. 6. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 18. n. 130. c. 131. in 2. edit. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 10. Priorem partem probat fundamento proxime dicto. Secundam suadent; Quia referuatio cum strictè iuris sit non est censenda fieri nisi de votis, quae ex voutentis affectu materiam referuatae Deo promittuntur; At qui promittit religionem, si delictum commiserit, in poenam illius nullum habet affectum ad religionem, sed potius illam auerfat, ergo illius votum etiam post impletam conditionem referuatum non est.

Neque est simile (inquit supradicti Doctores) de votis purè conditionalibus. Hac namque est saepe displicentia, ut cum illa displicentia non est affectus, neque voluntas absoluta vitandi obligatiorem rei promissae; imò potius est voluntas & affectus absolutus subeundi illius obligationem castitatis, quo conditio ponatur. Secus est in votis conditionalibus penalialibus, quae cum assumpta sint ad vitandam conditionem, non solum eorum materia promissa displicet, sed etiam adest affectus, & voluntas absoluta vitandi eorum obligationem; idcirco votum condicione purificata condicione referuatum est, sedecus condicione penalialia.

15. Ceterum est supradictae sententiae satis probabilis, veriorè & probabiliore existimo sententiam negantem supradicta vota, tam conditionalia penalialia, quam purè conditionalia referuata esse impletam conditionem. Sic Tolozan. lib. 4. sum. c. 18. m. 11. reterens pro ea Victoriam. *Nonan. d. 11.*

dum (inquit) quod notauit Victoria ista quinque vota tunc referuari Pontifici cum absoluta sunt, cum vero conditionata, vel penalia pertinent ad Episcopum. Consentit Antonius Gomez in Bulla cruciata *clausula* 10. n. 99. Petrus de Ledem. 2. p. sum. tract. 10. c. 8. pag. 126. Quos refert & sequitur Thom. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 10. n. 13. Et lib. 4. sum. c. 40. n. 99. Et probabiliter reputant Lessius, Basilius, Layman, & alij supra citati & tenent plures sapientissimi viri nostrae aetatis vt testantur Anton. Gomez, Petrus de Ledem. Sanch. & Lessius supra. Probo primò, quia vota conditionalia imbibunt in sua natura imperfectum & diminutum consensum in rem promissam; quippe est consensus sub conditione contingenter futura. Sed hic diminutus consensus non mutatur superueniente conditione, alias nouum votum fieret. Sed ex illo diminuto & imperfecto consensu, qui praeterit positã conditione nascitur absoluta & perfecta obligatio rei promissae exequenda. Ergo hæc vota referuata non sunt. Quia referuatio quæ stricti iuris est, solum vota ex sua natura perfecta & absoluta comprehendere debet. Secundò mouetur; quia vota conditionalia penalia communior sententia defendit referuata non esse; at proxiis eadem ratio procedit in votis purè conditionalibus (vt latissime expendit Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 99. & admittit Basilius, Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 10. & ego breuiter probo; quia ob triplicem causam possunt vota conditionalia penalia conditione impleri excludi à referuatione. Prima; quia consensus fuit imperfectus secunda, quia fuit ex displicentia rei promissae, tertia, quia fuit ex animo & proposito absoluto vitandi supradictam obligationem. Nulla alia causa fingi potest. Sed hæc procedunt in votis purè conditionalibus. Nam quoad imperfectum consensum admittit Suarez & est res clarissima, siquidem eius imperfectio in eo consistit, vt non absolute sed sub conditione obligationem suspendente promissio fiat. De displicentia rei promissae etiam est manifestum. Potes namque promittere religionem sub hac conditione, si diuitias amiseris, si beneficium non impetraueris, non quia ad religionem affectus sis, potius enim illam (vt suppono) auerfaris, sed ad vitandum infamiam, & ignominiam, quam ex paupertate times. Ergo in votis conditionalibus stare optime potes displicentia rei promissae. Denique voluntas & affectus absolute vitandi quoad fieri possit obligationem, etiam in votis conditionalibus reperitur vt in exemplo proxime allato liquet; siquidem factio illo voto religionis pro vitibus conaberis diuitias conseruare, & beneficium obtinere, ne religionem tibi exolam cogaris accipere. Item clariss est in exemplo, quod ipsemet Suar. d. cap. 23. n. 13. admittit, nempe cum religionem promittis, si fornicationem commiseris, non in penam delicti committendi, sed in medicinam & satisfactionem illius, vt scilicet religione assumpta abstineas à tali peccato committendo, & pro commissio satisfacias. Nam certum est factio huiusmodi voto te voluntatem, & propositum firmum habere debere vitandi supradictam obligationem religionis: siquidem debes habere voluntatem fugiendi fornicationem, quia non inculcas obligatio non contrahitur. Sic ergo certum, eandem esse rationem excludendi vota purè conditionalia à referuatione ac conditionalia penalia. Tertiò probo, Suar. Basili. & fere omnes Doctores contrariæ sententiæ admittunt; cum dubium est; an votum aliquod referuatum sit, non esse censendum referuatum: quia referuatio vix potest odiosa rem certam effici non dubiam, & in casu dubio in benigniorem partem inclinandum est. At negari non potest esse factis dubium, cum sit sub opinione probabilis positum an vota purè conditionalia sint referuata etiam post impletam conditionem. Ergo affirmandum est referuata non esse, sed absque illo scrupulo posse à Prælati inferioribus causa intercedente dispensari.

16. Neque obstant rationes pro contrariis sententiis allatae. Ad fundamentum primæ sententiæ respondeo, purificata conditione obligationem reddi puram, absolutam, & perfectam. Sed quia hæc obligatio ortum habet ex imperfecto & diminuto consensu; ea de causa non referuatur. Alias etiam vota penalia referuari deberent; cum etiam illorum obligatio purificata conditione pura absoluta & perfecta sit. Ad confirmationem concedo, ex contractu conditionalis posita conditione procedere eisdem effectus morales qui procederent si absolute fieret, quando illi effectus oriuntur ex obligatione contractus, non ex modo contrahendi. At referuatio votorum non tam respicit illorum obligationem, quam modum contrahendi illam, & cum hic modus in votis conditionalibus imperfectus sit, & diminutus, in causa est, ne ea vota referuata sint. Fundamentum verò secundæ sententiæ ex probatione nostræ factis soluitur est.

17. Aduerte, vota conditionalia referuata non esse, quæ vere conditionalia sunt. Nam si ex se sint absoluta, & solum appareant conditionalia; eo quod emittantur sub conditione de praeterito vel de presenti, vel sub conditione de futuro necessaria omnes Doctores censent esse: tamen si cum displicentia rei promissae emittantur. Quia consensus cui afficit referuatio, est integer & perfectus. Suar. lib. 6. c. 23. n. 9. Et ita

Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 87. Et sequent. Basili. Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 12.

PUNCTVM XIII.

Quibus competat & in quæ vota potestas delegata dispensandi?

SUMMARIVM.

- 1 Tenor delegationis diligenter examinandus.
- 2 Generalis facultas dispensandi in omnibus votis non comprehenditur referuata.
- 3 Si concessio sit absoluta referuatorum omnia referuata comprehenduntur.
- 4 Si concessio sit omnium votorum excepto castitatis, & religionis referuata veniunt.
- 5 Si concessio esset omnium votorum etiam castitatis omnia minora continet.
- 6 Extenditur facultas dispensandi generalis ad vota ante & post concessionem emissã, sed non ad vota in commodum tertij facta.
- 7 Facultas dispensandi in votis est religionis concessa.
- 8 Possunt in omnibus votis quæ iure ordinario competunt Episcopi.
- 9 Quibus sit concessa potestas ad dispensandum cum ligatis voto castitatis ad petendum debitum.

Delegata potestas prouenit ex commissione facta ab eo, qui potestatem habet ordinariam. Nam hic delegate potest. Hi igitur, quibus ordinarius suam potestatem delegauerit, potestate delegata gaudebunt. Tenor autem delegationis diligenter examinandus est, vt ex illo colligatur, ad quæ vota delegata potestas extendenda sit. Sed quid sæpe verba dubia sunt & mens concedentis non satis colligitur. Placet frequentiores concessiones explicare, vt inde colligere possis, quid in alijs sentire debeas.

1. At in primis examinandum venit; an concessa tibi facultate dispensandi in omnibus votis, concessa censentur referuata; soto lib. 7. de iustitia q. 4. a. 3. in fine corpor. Emanuel. Rodrig. in summ. 2. p. ca. 97. n. 1. in fine. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 2. Negant de voto castitatis, & religionis: quia hæc (inquit) in generali concessione non veniunt, sed indigent speciali. Secus verò de voto peregrinationis ultramarinae, & à foriori Romanae, & Compostellanae, cuius referuatio quia non est tanti momenti, neque ita antiqua, ac referuatio voti castitatis, & religionis non videntur hac speciali, & expressa concessione indigere. Ceterum omnino tenendum est, sub illa generali facultate nullo modo comprehendendi vota quæcumque referuata. Quod manifestè colligitur ex c. si Episcopus de poenitent. & remission. in 6. Vbi Pontifex loquens de casibus referuatis negat in generali concessione comprehendendi sed indigere expressione speciali, & subdit Pontifex rationem, quia in generali concessione non veniunt ea quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, regula in generali & de regulis iuris in 6. quod non aliter sit nisi quia sunt referuata. Cum ergo non solum vota castitatis & religionis sed & triplex peregrinationis sint referuata; efficitur in generali concessione dispensandi vota, hæc referuata non comprehendendi. Deinde nulla alia de causa vota castitatis, & religionis indigent speciali concessione, nisi quia sunt referuata. Quod verò sint antiquitas, & pluribus decretis referuata, non variat qualitatem referuationis. Cum igitur vota trium illarum peregrinationum verè referuata sint, etiam speciali concessione indigebunt. Quòdque non leuiter indicatur in *extravaganti c. si dominici 2. de poenitent. & remission.* vbi Pontifex omnia illa quinque vota referuata æquiparat in necessitate specialis licentiæ & expressionis ibi, nisi ex speciali licentia & certa scientia nostra. Et ita tenet Suar. lib. 6. de voto c. 25. n. 4. Sanch. retractans sententiam lib. 4. de voto c. 40. n. 16. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 7. Basilius Legionensis lib. 8. de matrim. cap. 10. num. 5.

3. Verum si tibi concessa sit facultas dispensandi in votis referuatis absque vlla exceptione, omnia comprehenduntur, quia nulla est specialis ratio neque ex usu neque ex consuetudine vnum potius quam aliud excipiendi. Sic Basilius *dicto c. 10. n. 6.* Sanch. c. 40. n. 17. Suar. lib. 6. c. 26. n. 5. Si tamen ab hac concessione referuatorum exciperet Pontifex aliquod ex his quæque votis, non obinde limitatur concessio comparatione reliquorum: (quidquid contra sentiat Sanch. *dicto c. 40. n. 20.*) quia exceptio potius firmat regulam in casibus non exceptis, quam illam astringat. Fauet Suar. lib. 6. cap. 25. num. 10. & ipse Sanch. n. 22.

4. Quod si omnia vota conceduntur excepto voto castitatis & religionis. Censet communis sententia ne illa exceptio inuultis sit, voluisse Pontificem in illa generali concessione reliqua referuata

reſervata minorā comprehendere. Neque obſtat exceptionem non ampliā regulam ad caſus, qui ſub regula non comprehenduntur iuxta legem iſſe de regulis iuris. Quia hoc procedit quando exceptio ſub regula comprehenditur, ſecus quando non comprehenditur: tunc enim appoſita ampliā regulam ne exceptio inutilis fiat. Sic Sanch. d. c. 40. num. 19. Suar. c. 27. n. 7. Baſilius Legionenſis lib. 8. c. 10. n. 6. Idem progreſſus videtur dicendum ſi Pontifex concederet poteſtatem generalem diſpenſandi in omnibus votis, & ſolum exciperet votum triplicis peregrinationis, ex vi huius conceſſionis vota caſtitaſis, & religionis (eſto maiora ſint) diſpenſari poſſe. Quia alias eſſet inutilis exceptio, vt pote ſub regula non comprehenditur. Sed quia difficile eſt, id concedere, & præter communem ſenſum, vt ex relat. Doctōribus conſtat, potiùs crederem exceptionem illam (ſi forte aliquando ſub illa conceſſione fieret) appoſitam eſſe ad tollendam omnem dubitationem, quā vt ex illa maiora vota cenſere, nō concedi. Si verò exceptio tantum eſſet voti ultramarini, crederem vota peregrinationis Romanæ, & Compoſtellanæ concedi. Quia cum hæc vota ſimilia ſint, imo minorā; exceptione maioris ea videtur concedere. Alias vt quid grauioris voti exceptionem facit? Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 20.

5. Verum ſi conceſſio eſſet omnium vororum etiam caſtitaſis, omnia minorā debent cenſeri conceſſa. Quia illa dictio implicatiua etiam arguit idem eſſe in caſibus minoribus; vt ſi Pontifex concederet poteſtatem abſoluendi ab omni cenſura etiam propter hæreſim incurſa, omnia cenſurarum abſolutionem concedit, Quia omnes reputantur minores, Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6. Votum tamen æquale ex vi illius dictionis non cenſetur conceſſum ac proinde conceſſione facta omnium vororum etiam caſtitaſis, non cenſetur votum religionis concedi, neque conceſſo voto religionis intelligitur votum caſtitaſis concedi: quia reputantur æqualia. Suar. lib. 6. cap. 25. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6.

6. Porro hæc facultas diſpenſandi in votis (& idem eſt de facultate commutandi) generaliter conceſſa extenditur ad vota ante, & poſt conceſſionem emiſſa. Quia petit latam interpretationem iuxta dicta tract. 3. de leg. diſp. 4. de priuileg. punct. 11. & latè probat Suar. lib. 6. de voto c. 13. Nunquam tamen cenſetur extenſa ad vota in commodum tertij facta, ſi à tertio illo accepta ſint. Quia tunc non ſolum habent voti obligationem ſed etiam obligationem promiſſionis humanæ acceptatam ac proinde obligationis fidelitatis & iuſtitie. Secus verò eſſet ſi ſolum in ratione voti remaneret. Baſil. lib. de matrimonio c. 10. n. 7. Suar. lib. 6. de voto cap. 14. num. 13. & latius cap. 15. per totum.

7. Quod ſi roges; quibus poteſtas diſpenſandi reipſa delegata ſit? Reſpondeo generaliter ſolum inueniri delegatam religioſis. Nam Innocentius VIII. conceſſit mendicantibus vt poſſet diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epifcopi excepto voto peregrinationis ultra duas dietas (hoc eſt ultra viginti leucas) ſecundum Rebuffum de priuileg. ſchol. priuileg. 161. Azcubedo lib. 1. reſcript. tit. 7. leg. 10. n. 2. Sanch. lib. 4. ſum. c. 43. n. 4. At Martinus V. Benedicſinis conceſſit omnia vota Epifcopalia abſque vlla limitatione, qua facultate gaudent omnes religioſi, qui eorum priuilegiis communicant. Conſtat quoque ex compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo diſpenſatio §. 10.

8. Ex qua conceſſione conſtat manifeſtè, poſſe religioſos diſpenſare in omnibus votis (exceptis illis quinque reſervatis) ſicuti poſſunt Epifcopi cum hac tamen differentia, quod Epifcopi poſſunt etiam in illis quinque reſervatis diſpenſare, cum vtget neceſſitas maturandi diſpenſationem neque patet aditus ad pontificem ſeu vices illius habentem. At religioſi nequaquam in hoc caſu diſpenſare poſſunt, vt ſuperiori punèto notauimus. At poſſunt religioſi diſpenſare cum quibuscumque fidelibus ex quacumque Diœceſi ad ſe venientibus. Quia cum omnes Pontifici priuilegium concedenti ſubdantur, non eſt cur ad fideles vniſ Diœceſis limitetur. Secus verò Epifcopi, qui cum iure ordinario procedant, & ex officio ſolum comparatione fidelium ſuæ Diœceſis eam poteſtatem exercere poſſunt. Sanch. l. c. 41. n. 15. Baſil. Legion. c. 10. Deinde ſicut poſſunt Epifcopi diſpenſationem concedere extra Sacramentum penitentie, etiam poſſunt religioſi quia in ſupradicto religioſorum priuilegio nulla ſit quoad hanc partem limitatio. Baſil. ſupra, Sanch. n. 17. Neque vltus poteſtatis limitandus venit ex eo, quod aliud priuilegium magis ſtrictum & limitatum religioſis concedatur, quia vnum alteri non aduerſatur. Quapropter eſt pluribus religioſis conceſſum ſic priuilegium diſpenſandi cum iis, qui ſtrictiorem religionem vouerunt, non obinde priuantur poteſtate vtendi vilo priuilegio laxiori Benedicſinis conceſſo, vi cuius diſpenſare in ſupradicto voto poſſunt abſque onere & conditione perfeuerandi. Sanch. d. c. 43. in fine Baſilius Legion. lib. 8. cap. 10. nu. 10.

9. Præter ſupradictum priuilegium conceſſum eſt Proviſalibus Mendicantium & religioſis ab ordinario approbatis,

quibus ipſi communicauerint poteſtas diſpenſandi ad petendum debitum cum iis, qui poſt votum caſtitaſis matrimonium contraxerant. Sic enim conceſſit Pius V. vniſ votis oraculo vt teſtantur plures relati à Sanch. lib. 8. de matrim. c. 16. n. 3. Et referunt in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, verbo diſpenſatio, §. 9. Neque opus eſt matrimonium conſummatum eſſe tum quia periculum eam reſtrictionem non apponit. Tum quia periculum incontinentie in ſe uolente & matrimonium contrahente ſemper adest, cum non reneatur cohabitationem deferere. Sanch. c. 43. n. 10. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 12. ſine. Ex quo ſit virtute huius priuilegij non poſſe diſpenſari eos, qui poſt matrimonium contractum caſtitaſtem vouerunt. Quia de ipſis priuilegium non loquitur teſte Manuel Rodrig. tom. 1. q. reg. q. 73. n. 1. Sanch. l. c. 43. n. 12. Baſil. Legion. 8. de matrim. c. 10. in fine. Poſſunt tamen virtute illius priuilegij Benedicſinis conceſſi diſpenſari, quando ab Epifcopo poſſant iure ordinario Sanch. d. cap. 43. n. 12.

PUNCTVM XIV.

An qui poteſtatem habent diſpenſandi poſſint vota commutare, vel è contra.

SVMMARIVM.

1. Quaſtio eſt de poteſtate delegata non ordinario.
2. Ex poteſtate commutandi communis ſententia negat poteſtatem diſpenſandi inferri, & qualiter hoc intelligatur.
3. Conceſſa poteſtate diſpenſandi, negat Nauarrus concedi priuilegiū commutandi.
4. Probabilius oppoſitum.
5. Satis ſit contrarium fundamentum.
6. Extendatur ne poteſtas diſpenſandi in votis ad vota inferiora, remiſſe.

1. **D**E poteſtate delegata eſt quaſtio. Nam gaudentes poteſtate ordinaria diſpenſandi omnes admittunt, & poteſtate commutandi gaudere. Cum vtraque poteſtas ad bonum Eccleſie regimen ſpectet. Et tradit Sanch. lib. 4. ſummae cap. 49. num. 28. Suar. lib. 6. c. 12. n. 4.

2. Et quidem conceſſa poteſtate ad commutandum communis ſententia negat, poteſtatem diſpenſandi conceſſi vpoſt maiorem; neque vilo modo contentam ſub poteſtate ad commutandum. Sic Sanch. l. c. ſummae c. 53. n. 2. Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 5. Auguſt. Barboſa 2. de poteſtate Epifcopi allegatio 37. num. 4. in fine. Si tamen eſt conceſſa poteſtas ad commutandum in minus, cum in ea commutatione quadam partialis diſpenſatio reperitur, conceſſa in facultate aliquant diſpenſandi poteſtas conceditur. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 1. Sed hæc non eſt propria diſpenſatio, cum vinculum voti non abſolutè relaxet, ſed in aliam materiam cum vilo minorem transferat.

3. Difficilis verò eſt; an conceſſa poteſtate diſpenſandi eo ipſo cenſetur conceſſa poteſtas commutandi? Negat Nauarr. in ſum. c. 13. n. 70. Valent. 2. diſp. 6. q. 6. quaſt. 7. reſp. ſententia que Azor. l. p. lib. 11. c. 10. q. 4. & cap. 13. q. 7. alius relati Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 2. n. 15. & lib. 4. ſummae cap. 53. n. 4. & Mouenter: quia ſunt poteſtates omnino diuerſe, neque vna ſub alia comprehenditur. Nam poteſtas diſpenſandi eſt poteſtas auferendi integrè obligationem; ac contra poteſtas commutandi eſt poteſtas non auferendi obligationem, ſed eam in aliam materiam transferendi. Non igitur vna ſub alia comprehenditur poteſt. Deinde poteſtas diſpenſandi requirit legitimam cauſam ſecundum omnium ſententiam quam tamen non expoſtulat commutandi poteſtas. Ergo vna poteſtas non continetur ſub alia. Præterea ad commutationem magna ſententia, & prudentia opus eſt, vt æqualitas rei commutate cognofcatur, quod in diſpenſatione non inuenitur. Denique ex negatione poteſtatis ad commutandum non inferunt negati poteſtatem ad diſpenſandum. Vt probat Nauar. §. in leuitico. notabili 27. à n. 1. & ſequentibus. Quia ſtare optime poteſt commutandi alicui poteſtatem ad diſpenſandum vota, quando cauſa legitima adest integrè relaxationis, ſecus verò quando ea deſicit. At eo caſu ſi poteſtatem habebit diſpenſandi. Ergo ex negatione poteſtatis ad commutandum non negatur poteſtas ad diſpenſandum. Ergo è contra ex affirmatione poteſtatis ad diſpenſandum non affirmatur poteſtas ad commutandum.

4. Cæterum veritas & probabilius eſt, conceſſa poteſtate ad diſpenſandum concedi poteſtatem ad commutandum. Sic Sotas lib. 7. de iuſt. q. 4. n. 1. Emanuel. Sa verbo voti diſpenſatio n. 19. Leſſi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 108. in ſecunda editione Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 9. Layman. lib. 4. ſummae traſt. 4. c. 3. n. 20. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 3. Auguſt. Barboſa 2. parte de poteſtate Epifcopi allegatio 37. n. 13. Et reſp. conſentit Sanch. ſupra relatis potentem diſpenſare poſſe ex præſum.

presumpta delegantis voluntate miscere commutationem. Quia hic modus dispensandi melior, tutior & à Pontifice vltatus est. Ex qua doctrina conuincitur posse votum inaequale commutare. Nam multo minus est, commutationem inaequale facere quam in minus. Ratio verò, quate potestas ad dispensandum extendatur ad commutandum, ea est: Quia commutatio est quaedam partialis seu diminuta dispensatio. Siquidem obligationem voti tollit non absolute, sed sub onere alterius materiae subrogatae, quod longè minus est & potestati absolute dispensandi subordinatum. Ergo habens potestatem dispensandi poterit commutata iuxta regulam iuris 53. cui licet quod est plus, licet drigue quod est minus. Praecipue cum minus sub eodem ordine continetur. Et explicatur. Ad tollendam integrè voti obligationem difficile est, causam legitimam inuenire, quae tamen sepe inuenitur, eo ipso quod votens loco prioris obligationis aliam acceptet. Poterit ergo dispensans obligationem voti tollere ea conditione posita & non alter. At in hoc consistit potestas commutandi: Ergo.

5. Neque fundamentum oppositum vrget, nego has potestates esse diuersas; sed dico vnam sub alia contineri tanquam partem sub toto: vtraque enim potestas tollit integram obligationem voti sed potestas dispensandi illa tollit nulla alia obligatione subrogata, at potestas commutandi supponit nouam subrogati obligationem. Quod quidem accidentarium est neque variat dispensandi potestatem. Ad confirmationem nego potestatem commutandi quatenus tollit obligationem prioris materiae non expositulare causam: ipsa enim susceptio nouae obligationis causa est. Siquidem abique illa exerceri non potest. Ad secundam confirmationem admitto, magna scientia & prudentia opus esse ad inuestigandam materiae subrogatae aequalitatem; nego tamen supra dicta scientia & prudentia non indigere potestatem dispensandi ad inuestigandam causam legitimam dispensationis. Ad vltimum dico, negata potestatem commutandi negari potestatem dispensandi maxime spectato communi vtu & stylo. Et ad probationem respondeo, eo ipso quo absolute conceditur potestas alicui relaxandi vota integrè censetur concessa relaxandi noua obligatione praesupposita, nisi expresse contrarium declaratur.

An verò potestas dispensandi in votis extendatur ad vota iurata, & in fauorem tertij? Supradicto tractatu de Iuramento disp. vlt. punct. 1. & 2. diximus. Restabat item dicendum qualiter suppressione veri & expressione falsi vitietur dispensatio & recipitur: Sed de his late egimus tract. 3. de legibus disp. vltima punct. 17. Insuper de forma seruanda in dispensatione de qua ibi punct. 11. & fere omnia quae disputatione de priuilegijs & de dispensationibus tradidimus huic instituto deseruie possunt.

PUNCTVM XV.

Cuius auctoritate & ex qua causa vota commutari possint.

SVMMARIVM.

- 1. Premittuntur aliqua pro intelligentia quaestioni.
- 2. Votum propria auctoritate in rem euidentem meliorem potest commutare, nisi aliqua lege prohibeatur.
- 3. In rem inferiorem nequis propria auctoritate.
- 4. In aequalem plures consensu posse: probabilis est oppositum.
- 5. Ampliatur ad rem sub dubio vel opinione superiorem.
- 6. Ad commutationem voti in rem aequalem necessaria est auctoritas Praelati.
- 7. Ad commutationem faciendam in rem meliorem nulla causa requiritur, bene tamen pro commutatione in aequalem vel in minus.
- 8. Qua causa requiratur ad commutationem faciendam in rem aequalem vel minorem.

EX superioribus liquet commutationem à pura dispensatione differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti non simpliciter, & purè, sicut dispensatio, sed sub onere noui vinculi & obligationis prioris subrogatae. Haec autem obligatio subrogata prioris potest esse grauior, aequalis, vel leuior pro grauiori leuiori, vel aequali materia subrogata.

2. Dicendum ergo est; si votum commutes in rem euidentem meliorem propria auctoritate & absque vlla causa praeflare potes, nisi specialiter aliqua lege vel praecipro prohibeatur. Est communis sententia, quam alij telaris tradunt Nauarr. c. 12. n. 75. Couarr. de pactis 1. p. 3. n. 4. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio videtur manifestam si res

in quam voti obligatio transfertur omnibus consideratis est melior, consequenter erit Deo gratior. Nam licet hominibus non semper gratior sint, quae sunt meliorae Deo cuius vellet est perfectissimum, semper gratiora sunt, quae meliora fuerint. Ergo reddens rem meliorem abundantius obligationi satisficit. Deinde votum impedire non potest maius bonum. Ergo neque subrogationem perfectioris materiae. Praeterea; quia in omni voto videtur inclusa conditio, nisi perfectiorem materiam elegeris; quia id rectè rationi & voluntati Dei conuenit. Denique sunt plures textus iuris canonici, ex quibus non leuiter colligitur supra dicta resolutio. Videlicet c. peruenit de iureiurando ibi. Promissum non infingit, quia illud in melius commutat, hoc est in melius & gratius creditori. Ad idem est c. scriptura de voto; c. licet de regularibus c. 2. de voto pro vt expendit Suar. & Sanch. locis allegatis. Neque supra dicta commutationi obstat, quod vota sint facta in fauorem tertij nisi specialiter ipsi promissione & acceptatione ius tertio acquisitum non est, ac proinde solum spectari debet quid Deo creditori gratius sit: Et tradit Suar. d. c. 18. n. 11. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 18. n. 11. vlt. Lessius l. 2. c. 4. c. dub. 16. n. 104. in secunda editione Sanchez lib. 4. c. 41. n. 8. Hinc, fit si promiseris calicem dandum Ecclesiae determinata, te posse alteri pauperiori tradere nisi forte promissionem non solum Deo, sed etiam ipsi Ecclesiae direxeris; & ab ea fuerit acceptata. Vtrumque enim requiritur vt bene dixit Lessius supra & explicuit Basil. Legion. lib. 8. de matrimo. c. 8. n. 15.

Dixi nisi aliqua lege vel praecipro prohibere supra dictam facere commutationem. Quod dixi ob vota reuerata, quae semel facta prohibet Pontifex alterius arbitrio mutari in melius non ob impediendum maius bonum, sed vt prudenter mature eligatur; Sic Suar. lib. 6. c. 18. n. 4. fine. c. 21. n. 17. Sanch. c. 1. n. 5. Layman. c. 8. num. 19. Sublimita, nisi ea reuerata commutaueris in statum religiosum. Nam cum omnibus compertum sit, nihil gratius Deo hoc statu offerri posse, noluit Pontifex hanc perfectissimam commutationem interdicere imò potius illam approbavit in cap. scriptura de voto ibi. Reus fracti voti aliquatenus non habeat, qui temporale obsequium in perpetuum noleat religionis obierantiam commutare, Less. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 106. 2. editione Sanch. num. 6.

3. Econtra in rem manifestè inferiorem nullo modo votum commutari potest propria auctoritate; quia est contra rationem velle obligare Deum creditorem, vt rem inferiorem loco superioris debite acceptet. Et tradunt omnes. Ad idem est de re sub dubio vel sub opinione aequali, cuius obligatione satisfacere non potes debito certo. Siquidem ignoras creditorem fore, ab eoque acceptari: Idque manifestè conuincitur ex cap. 1. de voto vbi consideratio & auctoritas Praelati expositulatur ad inuestigandum an reconperatio peregrinatione promissa gratior sit. Et tradit Suar. d. cap. 18. num. 8. c. cap. 19. per totum Sanchez lib. 4. cap. 49. n. 8.

4. Difficultas nonnulla est cum certo constat, rem subrogatam omnibus perpensis aequalem esse an propria auctoritate possis in eam votum commutare? Affirmat Medina lib. 1. sum. c. 40. §. 7. Henriquez. lib. 5. de poenitent. c. 10. n. 5. & lib. 7. de indulgent. c. 30. n. 5. Manuel Rodrig. 2. tom. sum. c. 110. n. 4. conclus. 4. Emanuel Sà. verbo voti irritatio. n. 9. & probabilem reputant Atagon. Suar. Alcozer, Lessius relati à Sanch. lib. 4. c. 49. n. 10. Moueri possunt: quia posita aequalitate materiae subrogatae videtur certum vtramque aequè esse Deo gratam: ergo vtraque satisfieri debito potest. Nam licet inuito creditore vnum pro alio solui nequeat, bene tamen si ipsi gratum sit. Insistit, quibus modis tollitur obligatio, Statum in principio. Atqui materia subrogata aequalis aequè Deo grata est, ac ea quae fuit determinatè promissa. Ergo illius oblatione debito fit factis.

Oppositum tamen tanquam probabilis tenendum est cum communi sententia apud Suar. dicto lib. 6. de voto c. 19. n. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 105. in secunda editione. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio est: quia esto materia subrogata aequè Deo grata sit, illique placeat ac ea, quae promissa fuit si vtraque per te spectetur: At posita promissione & obligatione vnus specialiter & determinatè soluenda non est aequè Deo gratum illam offerre. Siquidem pro parte materiae promissa sit promissionis firmitas, & constantia cuius variatio non videtur honestati posse, nisi aliquis manifestus excessus sit in materia subrogata. Et confirmo si abique derimento fidelitatis offerri potest Deo materia aequalis ei, quae promissa fuit: manifestè inferret, te non esse ex vi voti obligatum magis reddere rem determinatè promissam, quam quamlibet aliam aequalem, conuenienti disciplinae rectaeque motum instructioni contrarium. Ergo. Tandem quia difficillimum est, & fere impossibile, aequalitatem in materia subrogata euidenter cognoscere. Ergo raro vel numquam talis commutatio fieri potest propria auctoritate. Plures enim sunt materiae quae per te spectatae aequales apparent, at omnibus perpensis aequales non sunt. Vt multis exemplis exornat. Suar. lib. 6. c. 19. n. 11. c. 12.

Sansa.

Sanch. lib. 4. c. 49. n. 15. Lessi. lib. 2. c. 49. dub. 16. n. 102. vers. melius in secunda editione.

5. Supradictam doctrinam ampliare debes ad rem sub dubio, vel sub opinione superiorum. Quia dum de excessu materiae subrogatae manifeste non constat, honestari non potest mutatio rei promissa. Solum enim in promissione materia superior excepta fuit, ne votum censetur maius bonum impedire; non autem ea, quae solum sub dubio est superior. Sic Sanch. lib. 4. c. 48. n. 8. cum Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7. circa finem vers. notandum. Sayro in clau. Regia lib. 6. c. 12. n. 5. Si vero casus adesset, in quo certus esset de aequalitate materiae subrogatae dubius tamen superior sit. Affirmant Suar. lib. 6. c. 18. n. 16. Sanch. c. 49. n. 14. Propria auctoritate commutationem fieri potest, quia vtiliter negotium domini geris cum lucro expectas, & iacturam non timeas. Adde illam rem subrogatam absolute superiorem esse; siquidem ultra aequalitatem certam sub dubio superioritatem habet.

6. Hinc fit ad commutandum votum in rem euidenter aequalem, necessarium esse auctoritatem Praelati habentis iurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Quia haec commutatio est quaedam diminuta dispensatio, & debiti remissio nomine Dei facta; ac proinde iurisdictionem expostulat, & consequenter causam ad sui valorem. Sic Suar. lib. 6. c. 19. n. 3. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 22. & c. 50. n. 17. Laym. lib. 4. summ. tract. 4. c. 8. n. 19. Quapropter non a quolibet confessario (vt docuit Viuald. candelab. Sac. 3. p. 14. n. 15. & Lessi. l. 2. c. 40. dub. 6. n. 105. Fieri potest, sed ab habente in foro externo iurisdictionem. Et tradunt Suar. n. 6. Sanch. n. 13. Laym. n. 19.

7. Ad commutationem faciendam in rem manifeste meliorem nulla causa specialis requiritur, quia ipsamet susceptio perfectionis obligationis v. pote Deo gratior sufficit pro causa. Et tenent communiter Doctores Caietan. q. 88. a. 12. vers. in commutatione. Nauarr. c. 12. n. 63. Azor. 1. p. l. 11. c. 18. q. 3. Sa verbo voti irritatio n. 10. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 110. in 2. editione Suar. l. 6. c. 18. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 50. n. 15. Layman. l. 4. summ. tract. 4. c. 8. n. 21. Pro commutatione autem in aequale, & a fortiori in minus causa requiritur. Quia est aequalis remissio obligationis contractae, quam fieri absque causa Deo placere non potest; potius enim illi placet contrarium v. pote conformius fidelitati debet. Et tradunt Caietan. d. arr. 12. §. in commutatione. Couarr. de pactis 1. p. 8. n. 4. Sanch. l. 4. c. 50. n. 17. Suar. l. 6. c. 19. n. 5. Layman. cap. 8. n. 22. & alij apud ipsos.

8. Causa vero ad commutationem faciendam in rem aequalem leuis sufficit; quia non est absoluta obligationis remissio, sed illius translatio. Communiter censent Doctores sufficere, si commutationem ardentem petas sperans maiori cum fructu materiam subrogatam executurum; quia in honorem Dei cedit, si se benignum exhibeat debitoribus voluntariis obligationem materiae promissa remittens contentus alia equali. Excitantur enim videntes ad noua vota, & facta cum maiori fructu explet. Sic Caietan. 2. 2. q. 88. a. 12. vers. in commutatione & in summa verbo votum c. vlt. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 7. circa finem vers. ex commutatione. Suar. l. 6. c. 19. n. 10. Sanch. alijs relatis lib. 4. c. 50. n. 22. & 23. Layman. l. 4. tract. 4. c. 8. n. 23. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 110. in secunda editione. Ad commutationem faciendam in rem minorem, cum non ex potestate commutandi, sed ex potestate dispensandi ortum habere possit; ea causa requiritur quae ad dispensationem de qua supra.

P V N C T V M XVI.

Qualiter gaudentes potestate tantum commutandi vota eam exercere possint?

S V M M A R I V M.

- 1. Propositur dubitandi ratio.
- 2. Ad solum aequale extenditur.
- 3. Qualiter hac aequalitas sumenda sit.
- 4. Quis modus sit seruandus in commutatione.
- 5. Qualiter vota libitali vel bulla cruceata facultate committentur, remittuntur.

1. Ratio dubitandi est: quia aequalitatem inuenire materia subrogata difficillimum est. Si igitur potentes vota commutare contenti esse non possunt minori materia subrogata, eorum potestas, inutilis est, cum raro vel numquam exerceri possit. Quapropter plures Doctores censent in paulo minus fieri commutationem posse. Sic Toletus lib. 4. summ. c. 13. n. penult. Emanuel. Sa verbo voto irritatio n. 10. in editione Complutensi, & alij relati a Sanch. lib. 4. c. 50. n. 2.

2. Dicendum tamen est, ad solum aequale hanc potestatem extendi. Quia commutatio est contractus, in quo vnum pro alio ex voluntate creditoris subrogatur. Petit ergo aequalitatem iuxta Arist. 3. Ethicorum, alias non erit commutatio, sed

donatio. Deinde si remissio obligationis sub minori materia subrogata est commutatio quamuis materia subrogata nobiliter minor sit, commutatio erit; quia non apparet vnde limitetur. Ergo priuilegium commutandi ad eam commutationem v. pote propriam extendi poterit, quod saluum est, neque ab auctoritate admittitur, coincideret enim potestas commutandi cum potestate dispensandi, proxi committeret exercetur. Ergo potestas commutandi spectata vocis proprietate, & communi acceptione ad solum aequalem subrogationem, non ad minorem extenditur. Et ita docent. Caiet. 2. 2. q. 88. a. 12. vers. in commutatione & in summa verbo votum c. vlt. Couarr. de pactis 1. p. 8. n. 4. Sanch. l. 4. c. 50. n. 4. Suar. l. 6. c. 19. n. 7. & 8. Laym. l. 4. summ. tr. 4. c. 8. n. 24. & alij plures apud ipsos.

3. Haec tamen aequalitas non ita rigide, & scrupulose sumenda est vt certo de illa Praelato constare debeat. Vt recte probat ratio dubitandi: sufficit enim si probabiliter constet. Adde non requiri mathematicam aequalitatem sed moralem, quae sic reputatur quoties excessus manifeste non appareat; quae de causa Doctores c. 1. relati censent, commutationem fieri posse in paulo minus: quia quod parum ab aequalitate distat, nihil ditare videtur, sed moraliter aequale est. Sic Azor. 1. p. l. 11. c. 18. q. 3. Sanch. c. 50. n. 7. Suar. c. 19. n. 9. Sayr. in Clau. Reg. l. 6. c. 12. n. 19. Laym. l. 4. summ. tr. 4. c. 8. n. 24.

4. Modus autem faciendi commutationem prudens arbitrio relinquatur spectata qualitate tum videntis, tum operis promissae tum finis ob cuius consecutionem votum factum est. Quibus consideratis prudens Praelatus facile aequalitatem moralem etiam inter res diuersas inuenit. Nam est Physice diuersae sint, & dissimiles, aequalitatem quoad diuinum cultum, meritum & satisfactionem habere possunt. Suar. lib. 6. c. 19. n. 21. Sanch. lib. 4. c. 56. n. 6. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109. in secunda editione. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 12. n. 5. & 6. Layman. lib. 4. summ. tract. 4. c. 8. n. 25. Ex quo fit, votum personale in reale commutari posse, & contrari manifeste conuincitur ex c. 1. de voto, tamen si quoad fieri possit consuetudinis sit, vota personalia in personalia, & realia in realia commutare. Quia sic fini videntis, qui in votis praecipue spectandus est magis congruit Sanch. d. c. 56. n. 14. Suar. c. 19. n. 16. Layman. c. 8. n. 24. Lessius supra: Eademque ratio: opus non est, vt votum perpetuum in aliud perpetuum commutetur, quia temporali obsequio nobiliori perpetuum compensari potest. Suarez tom. 21. Sanch. n. 27. Aliqui tamen dicunt in voto pergrinationis commutando non esse comparandas expensas, quas secundum sui status debeat, nec quas stando, & redeundo videntis facturus esset, quia omnes ille non videntur sub votum cadere. Siquidem votum satisfacit simpliciter cundo absque villo comitatu, vllave assistentia in loco peregrinationis, vlloue reditu. At omnino tenendum est comparandas esse. Nam esto non fuerit in rigore promissa, moraliter tamen & tanquam quid accessorium promissa sunt. Quia promissa est peregrinatio, qualis a personis eiusdem qualitatis communitur fit. Et colligitur manifeste ex c. magna de voti, ibi. Expensas quas fueras cundo, morando, & redeundo facturus. Sectis vero esset si expressis voueres ite mercandis. Quia tunc non expensae, quae nulla sunt, sed labor computandus est. Semper tamen deducendae expensae, quae domi essent faciendae. Quia haec sub votum nec accessorie cadunt Suar. lib. 6. c. 19. n. 20. & 21. Layman. n. 24. Sanch. alijs relatis lib. 4. c. 16. a. n. 14. & seq. Quem omnino vide, quia satis prudenter & docte (vt solet) praxim commutationis toto illo cap. 16. expendit.

Qualiter autem vota per facultatem in subleis, aut bulla cruceata concessam commutentur, p. explicando bullam cruceatam declaramus, interim videri potest Sanch. l. 4. summ. c. 53. a. n. 6. & c. 54. per totum.

P V N C T V M XVII.

An commutatio facta in aequalem vel minorem materiae valida sit, extinguatque prioris voti obligationem?

S V M M A R I V M.

- 1. Quid respondeat Sanch. quae.
- 2. Quid sentiendum sit, declaratur. Et in primis commutatio non in rem aequalem vel minorem propria auctoritate nullam esse.
- 3. Commutatio facta in minorem materiam auctoritate Praelati nulla est, & satisfactio rationibus adductis a Sanch.
- 4. Neque est valida commutatio Praelati in rem aequalem manifeste absque vlla causa.
- 5. Quae commutatio voti obligationem extinguat.
- 6. Peccat spectata nostra sententia qui commutationem in aequale se pretendit a voto liberare.
- 7. Facta commutatione nulla vouens obligatur ad votum. 1. Quod tripliciter

Quadruplici conclusione respondet Sanchez lib. 4. cap. 51. quæst. In prima (inquit) quando commutatio voti fit auctoritate Prælati in rem æqualem, & sola commutandi causa deficit, valet vtique commutatio; neque est aliquid suppleendum. Adducitque pro se Suarez lib. 6. c. 20. num. 7. Sed Suarez non absolute sed cum limitatione consentit, nempe quando Prælati bona fide processit, & addit eo casu moraliter non deesse causam. Probat Sanchez, hanc conclusionem quia adfuit potestas, & voluntas in superiore ad commutandum, & solum in usu talis potestatis fuit defectus. Ergo tenet commutatio. In 2. conclusione ait, Quando commutatio fit in minus auctoritate Prælati etiam nulla ad commutandum causa subsistit, ne dum ad minuendum; valet vtique commutatio; cum sola obligatio suppleendi id quod deficit ad æqualitatem materiz subrogatæ cum promissa. Probat primò quia contractus permutacionis, sicut & venditionis non annullatur ex inæqualitate rerum; quæ permittuntur, sed est obligatio suppleendi defectum. Iuxta legem 2. Cod. de rescindenda venditione. Ergo etiã contractus venditionis voti, qui fit cum Prælato nomine Dei in æqualitate non vitabitur. Si quidem mitius cum Deo quam cum hominibus agitur, lege celsus, ff. de receptis arbitris. Secundo probat ex lege diligenter, ff. mandati. Vbi postquam obseruatio mandati commendatur, subiungitur venditionem virtute illius factam valere, quando excessus mandari fuit in solo modo; eo quod minori vendideris pretio, quam iustus fuit, ubi. Si mandauero tibi vt fundum meum centum vendas tibi, me cum nonaginta vendideris, & petam fundum, non statim mihi exceptio; nisi & reliquum mihi quod deest mandato meo præstes, & indemnem me per omnia leues. Ex cuius textus acies manifeste constat, venditionem valere, siquidem dominus ius non habet recuperandi fundum, si defectus pretij, ei suppletur. Ergo commutatio voti in minus facta a Prælato commisionem habente commutandi in æquale, valida erit cù obligatio suppleendi defectum, vel dissolucio commutacionem. Quia solum fuit excessus in modo, non in substantia commutacionis. Hæc enim ex voluntate Dei processit, tamen modus illi contrarius fuerit. Tertiò probat specialiter contra Suarez. Si ex se (inquit) iusta commutandi causa valeat vtique commutatio facta in minus parcialiter cum obligacione suppleendi æqualitatis defectum vt Suarez fatetur. Ergo etiam si causa deficiat, valet vtique commutatio; quia defectus causæ non vitiat commutacionem, sed modum. Confirmat. Quia idem est ius de toto quoad totum, & de parte quoad partem leg. que de ratiõ. ff. de rei vendicac. Sed valet commutatio quoad votum quando seruat æqualitas, est deficiat iusta causa commutandi, ergo valet quoad partem in qua est æqualitas cum materia, est ad defectus causæ. In tertia conclusione (inquit Sanchez) idem esse dicendum quando non ipse Prælati, sed eius delegatus commutat; quia militat eadem ratio. Adde quæ ad suppleendum defectum æqualitatis non esse necesse Prælati adire, sed ipsum vouentem posse. Quia nomine Prælati & ex illius tacito consensu facit; siquidem prælati quod ipsemet Prælati facere debebat in quarta conclusione (inquit) commutacionem voti factam propria auctoritate, vel alterius carentis iurisdictione in æquale, vel in minus non esse omnino irritam, sed teneri vouentem, vel prius votum implete, vel supplere, quod commutacioni defuit vt esset in bonum euidenter melius dicitur Sanchez hoc argumento. Si rem venditioni quinquaginta aureorum expostam (supripes aut pro ea quadraginta tantum domino dares credens dare quinquaginta facis faceres in priori casu tradendo quinquaginta & in posteriori tradendo decem; quin teneas rem domino reddere, quia postero quod ipse voluntatem habuit absolutam vendendi, solum defectus fuit in modo. Cù ergo Deus vota omnia commutacioni habeat expostam, vtique ea iusta causa intercedente in æquale, vel in minus commutari; Facies commutacionem in minus solum in modo non in substantia deficit. Confirmat primò; quia esto Prælati excedat limites sue potestatis commutanda in minus, valet eius commutatio. Vt in 2. concl. probat est. Ergo etiam valet commutatio facta propria auctoritate, est excedat cõmutans sue potestatis limites. Confirmat secundò; quia illud opus minus in commutacione susceptum non præstat gratiosè à vouente, sed in voti commutacione; ac proinde in partialem voti prioris solutionem. Hinc infert Sanchez sic commutacionem non peccate votum transgrediendo si habet animum suppleendi defectum, qui in commutacione interuenit: sicut non peccat qui rem venditioni expostam furans eo vitium animo tradendi statim pretium domino.

2. Ceterum hæc doctrina his conclusionibus tradita nullatenus mihi probari potuit. Et vt à clarioribus incipiamus, dicendum est, commutacionem propria auctoritate factam in rem minorem vel æqualem iuxta nostram sententiam irritam esse & nullam. Sic expressè Suarez lib. 6. c. 20. n. 7. Et supponit omnes qui id de Prælato affirmant quos statim referemus. Ratio videtur manifesta. Quia nulla propria auctoritate se eximere potest ab obligacione voti nisi maiorem compensationem subrogando; quippe quæ hæc sola excepta fuit in priori voti

Perd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

obligacione. Ergo obligatio voti cessare non potest subrogacione minoris compensationis. Item commutatio in rem minorem, vel æqualem, sicut & dispensatio actus est iurisdictionis vt in superioribus probatum est. At nullus (qui Prælati non fit) iurisdictionem habet ad commutandum vota in rem minorem: imò neque in æqualem vt supra diximus. Ergo commutatio sic facta nulla est. Quia cessante iurisdictione corruit actus, qui in illa fundatur.

Neque fundamentum à Sanchez relatum in 4. conclusione aliquomodo vrget, nam esto verum sit furantem rem venditioni expostam obligatum non esse rem furatam tradere, sed tradendo pretium satisfacere dummodò dominus in eadem voluntate perseueret. At tamen dum pretium non tradit nulla est venditio nec rei sublata possessio. Sic nulla erit commutatio voti dum vouens rem superiorem loco promissæ non subrogat; quia aliam Deus non acceptat. Neque est verum sic nulliter commutantem non peccare, transgrediendo votum, si vrget executionis tempus; tamen animus habeat suppleendi commutacionis defectum. Quia cum commutatio in minus nulla fuerit, votum eodem modo obligat, ac si facta non esset, à qua obligacione non liberat animus suppleendi commutacionis defectum. Alias quilibet posset votum suum transgredi animo commutandi in melius, quod est absurdum. Neque exemplum de re furata venditioni expostata est ad rem. Nam esto in usu talis rei animo tradendi statim pretium non esset culpa grauis, id puenient; quia eo usu non censeretur fieri domino graue nocumentum. At si tempus executionis voti vrgeat; cum eo tempore fidelitas, & religio te astringat ad votum exequendum, infidelis es, & voti transgressor, si omittas: à qua infidelitate, & voti transgressione non excusaris ob animum subeundi statim superiorem obligacionem.

Secundò dicendum est commutacionem factam auctoritate Prælati in minorem materiam, ea; quæ promissa fuit nullam esse, neque vouentem liberari ab onere & obligacione voti, quantumvis exequatur materiam subrogatam. Sic docuit expressè Suarez lib. 6. c. 19. n. 14. & c. 20. n. 6. & tradunt Innoc. c. 1. n. vltimo de voto. Nau. lib. 3. consilium tit. de voto consil. 5. in priori edit. n. 1. & consil. 9. in 2. Azor. tom. 1. lib. 11. c. 18. q. 12. Palacios 4. d. 38. disp. 3. circa finem fol. 876. Ludouic. Lopez 1. p. instructorij conscient. c. 50. vlt. etiam secundum. Alcozer sum. c. 16. conclus. 2. Neque in contrarium pro sententia Sanchez. videri esse aliquem paronum. Ratio est: quia à voti obligacione neminem Prælati liberare potest nisi quatenus Dei vices fungitur. At vt res commutandi facultate tantum, solum habent vices Dei ad liberandum vouentem à voti obligacione subrogata materia equali, Quia ea potestas (vt ipsemet Sanchez. c. 50. n. 4. fatetur) ad solam hanc commutacionem extenditur. Ergo dum materia æqualis non subrogatur, vouens liber non est ab obligacione. Deinde commutatio valida esse non potest, nisi Deus illam acceptet. Sed commutacionem in rem inferiorem Deus non acceptat vt pote nominis ipsius non factam. Ergo vi illius liberari non potest vouens à voti obligacione. Præterea liberari vouentem à voti obligacione subrogatione materiz inferioris est actus potestatis dispensatiuæ & in superioribus dictum est. Ergo non est actus potestatis commutacionis tantum. Ergo hæc sola gaudentes illum præstare non possunt.

Neque obstant rationes contrariæ adductæ à Sanchez. pro sua secunda conclusione. Non prima. Nam esto inæqualitas valori permutacionum & venditionum non obstat; non inde inferunt in permutacione votorum idem esse dicendum. Quia respública ob vitandas lites contrahentes iudicauit reseruat iure indemnitas. At nullibi constat Deum in permutacione inæquali votorum consentire, neque ratio vitandi lites locum habet comparatione Dei. Ergo Adde permutacionem onerosam non vitari ex inæqualitate, sedus verò gratuitam, hoc est, quæ gratuita donationi succedit; hanc enim est Superiorem non censetur homines donatarij admittere; bene tamen Deus, in quo vides, quanto mitius cum Deo quam cum hominibus agitur. Eodem modo respondendum est ad secundam, fatetur in quam venditionem factam à procuratore excedente mandatum in quantitate pretij valere. Quia præsumitur Dominus potestatem procuratori tradidisse pro natura venditionis, quæ iure sic disponente valida est, tamen inæqualitatem habeat. At cum nullo iure dispositum sit commutacionem voti in rem minorem validam esse, imò contrarium ipsas commutacionis natura sua deat, dicendum est sic factam nullam esse. Postrema ratio solum procedit aduersus Suarez casu quo admittet commutacionem absque causa valere, sed ipse id non admittit, vt in principio huius quæstionis notauimus. Præterquam quod est longè diuersum, esse commutacionem inæqualem vel esse sine causa. Nam quando inæqualis est, iniusta est; quando absque causa, iusta, tamen iniuste facta.

4. Sed nihilominus tertiò dicendum est nullam esse commutacionem in rem æqualem, quam Prælati scienter faceret absque vlla causa, (tamen hoc raro contingere possit.)

L. Sic

Sic docet Suar. *diff. c. 20. n. 7. c. 17. n. 5.* Ratio est eadem ac precedentium conclusionum; quia procedit à non habente potestatem: nemini enim data est potestas vota remittendi siue per commutationem, siue per dispensationem absque causa, quia esset irrationabilis concessio: Ergo sicut dispensatio scienter absque causa facta irrita est, & nulla, ita commutatio. Si tamen Prælati bona fide procederet credens adesse causam; valida erit commutatio, vt docuit Suar. *suprà.* Quia ipsa bona fides Prælati pro causa est; ne censetur Deus rigorosus exactor.

5. Ex his deducitur primò, eam solam commutationem extinguere voti obligationem, quæ fit in melius, si propria auctoritate fiat, si verò auctoritate Prælati, quæ fit in æquali causa intercedente.

6. Secundò deducitur, peccare mortaliter vouentem iuxta nostram sententiam, qui media commutatione à se facta in rem æqualem intendit à voti obligatione se liberare, & similiter Prælatum, qui commutationem in minus præterdit eam libertatem vouenti concedere. Quia vsurpant auctoritatem sibi non concessam, faciuntque actum nullum. Et tradit Sanch. *lib. 4. cap. 50. n. 8.* tamen si contrarium doceat *lib. 4. c. 51. n. 15. c. 16.* & immerito ad iur. pro se Suar. *lib. 6. c. 19. n. 14.* Nam licet solum expresserit esse culpam grauem, satis ex antecedentibus & sequentibus indicauit grauitatem illam mortale peccatum attingere.

7. Tertiò deducitur facta illa commutatione nulla vouentem obligatum esse ad votum, ac si nulla commutatio facta esset. Quia quod nullum est, nullum producit effectum regulam, non præstat de regulis iuris in 6. Sic. expressè Nauarr. *lib. 3. conf. 5. de voto in 1. edit. c. conf. 19. in 2. & Azor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 12.*

P V N C T V M XVIII.

An commutatione legitima extinguatur prioris materiae obligatio, ita vt ad eam reditus non sit.

S V M M A R I V M.

1. Extinguitur prioris materia obligatio.
2. Facta materia subrogata inutili vel impossibili non reuiuiscit prioris obligatio.
3. Limitant aliqui hanc doctrinam vt procedat in commutatione facta ab homine non à iure. Sed non admittitur.
4. Aliam limitationem adducit Lessius sed non approbatur.
5. An reditu obligatione prioris materia commutata pereat subrogata? Negat Sanch. in commutatione voti castitatis, & religionis, secus in aliis.
6. Secura sententia sed non satis fundata.
7. Qualiter vouenti liceat reditus ad priorem materiam proferre missam.
8. Si commutatio in minorem materiam facta est, licet reditus ad priorem. Itemque si facta est in æqualem.
9. Si in melius fuerit commutatio facta, satis probabile est, non dari reditum.
10. Contrarium ob communem sententiam defenditur.
11. Si redeas ad materiam commutatam omnia subrogata poteris omnia commutata ad subrogatam redire, excepto vno casu.

1. Commutatione ritè facta extingui prioris materiae obligationem fecerunt omnes Doctores sententiæ apud Sanch. *lib. 4. cap. 55. num. 2.* Quia commutatio est translatio obligationis in nouam materiam; ac proinde est antiquæ extinctio, & nouæ susceptio, cui extinctioni non obstat, quòd possit vouens (si placeuerit) omnia materia subrogata suscipere priorem: quia id ex benigno & interpretatiuo consensu Dei creditur fit.

2. Quadruplex tamen est difficultas prima; an facta materia subrogata inutili vel impossibili reuiuiscat prioris obligatio? Ratio difficultatis est; quia in cultum Dei & in utilitatem vouentis cedit, si commutatio ea conditione fiat, vt si vouens materiam subrogatam non exequatur, prioris materiae obligatione astrictus sit. Ergo facta materia subrogata impossibili vel ob impotentiam, vel malitiam vouentis prioris obligatio reuiuiscit; quæ erat suspensa, & solum sub conditione extincta. Deinde vouens redire potest pro libito ad priorem materiam. Ergo signum est obligationem ad priorem materiam non esse penitus extinctam sed mutatam, ita vt quæ erat determinata, facta sit indeterminata & sub distinctione.

Nihilominus dicendum est facta commutatione nullam esse obligationem exequendi priorem materiam; tamen si subrogata inutili vel impossibili sit; & siue commutatio facta fuerit in melius, siue in æqualem, siue in minus. Sic docent Sayr.

in Clauis Regia *li. 6. c. 12. n. 14.* Graffis *1. p. decis. li. 2. c. 30. n. 4.* Suar. *ro. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 20. n. 6.* Sanch. *lib. 8. de matrim. diff. 9. n. 21. & lib. 4. summa c. 55. n. 15.* Laym. *li. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 28.* Ratio ea est. Quia commutatio secundum omnes Doctores extinguit absolute prioris materiae obligationem nouæ materiae obligatione suscepta. At obligatio semel extincta non reuiuiscit, vt pluribus exornat Gloss. in *leg. qui re s. Arum. ff. de solut. Quod præcipue locum habet in obligationibus voti & Iuramenti; quia propria voluntate suscipiuntur, in quibus nequit extincta obligatio reuiuiscere, quin voluntariè votum & Iuramentum renouetur. Affirmare autem commutationem fieri sub illa conditione; ac proinde non extinguere obligationem prioris materiae, sed suspendere, est contra communem sensum, & præter rationem. Nam cum commutatio sit fauor vouenti factus, grauari non debet, sed leuari. At si obligatus esset exequi priorem materiam subrogata inutili vel impossibili facta, non leuaretur commutatione, sed potius grauaretur: quippe qui ex commutatione duplicem obligationem subiret, primam absolute exequendi materiam subrogatam, secundam, exequendi priorem in casu impossibilitatis subrogatæ; quod grauaum præponderat fauori commutationis factæ non solum in qua materia subrogata melior, sed æqualis est, vt de se constat, sed etiam sit paulò minor. Quod verò vouens omnia materia subrogata priorem exequi possit: non inde fit ad illam sub distinctione obligari: sicut non obligatur exequi materiam meliorem, vel æqualem, & quam terminatè promisit, tamen si id facere possit. Quia potestas redeundi ad materiam priorem est fauor commutationis ex benigno & interpretatiuo consensu Dei creditus proueniens; obligatio verò determinatè exequendi materiam subrogatam est rigor illius.*

3. Limitat hanc doctrinam Vivald. *candelabr. Sacram. 3. p. c. 14. n. 28.* Graffis *1. p. decis. lib. 2. c. 30. n. 3.* Vbi procedat in commutatione facta ab homine, secus si fiat à iure per religionis professionem. Quia hæc videtur facta sub ea conditione si in religione perseueraris; quare si ab ea fueris expulsi, vel in ea dispensatus, tenens prioris materiae obligationem exequi. Sed tenenda est hæc limitatio vt potest sine illo fundamento. Nobilior namque est hæc commutatio omnibus aliis, quæ ab hominibus fieri possunt; ac proinde efficitur debet esse ad extinguendam priorem votorum obligationem. Sic docent expressè Sanch. *diff. 9. n. 21. c. 55. summa n. 16.* Suar. *li. 9. de voto c. 20. n. 11.* Layman *lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 29.* Neque ab hac efficaci excludendum est votum religionis assumendæ siue in genere siue in specie, nec votum perseuerandi, quia omnia hæc vota abunde compensantur dedicatione perpetua, qua quis se suæque omnia Deo per professionem religionis consecrat. Et tradit aliis relatis Sanch. *lib. 4. sum. c. 55. num. 148.* Lessius *lib. 2. c. 41. dub. 15. num. 111. in 2. edit.* Layman *suprà.*

Solum votum sub conditione factum ingrediendi aliam religionem casu, quo de ea quam ingrediens, erectus sit, vel in tuis votis dispensatus, negant Lessius. Sanch. *n. 19.* professione commutari. Quia nulla ratio adit huius commutationis cum executio huius voti non concurrat cum professione, sed potius sub conditione cessationis illius assumatur. At verius credo neque hoc votum excipi debere. Nam esse executio illius non concurrat cum executione professionis; non inde fit, quod virtute illius quodlibet votum non commutetur: quia non commutatur ob hanc impossibilitatem, sed ob illius actus excellentissimam perfectionem. Alias nec propria voluntate posset commutari, quod Sanch. negat. Deinde non solum votum ingrediendi religionem, sed ieiunandi, recitandi, aliudve opus pium faciendi casu, quo à religione fueris expulsi non erit commutatum, quod à Doctoribus non admittitur; cum nulla sit specialiter ratio pro voto religionis, quæ in aliis votis non procedat. Adde vota perpetua, & diuisibilia non extinguuntur ea parte, qua cessante professione exequi potes. Denique solus Sanch. & Lessius huius exceptionis meminerunt; cum tamen si vera esset, reliqui omnes Doctores illam non omittent.

5. Secunda difficultas è contra est: an redeunte obligatione prioris materiae commutata, eo quòd non integrè sed in parte facta sit, extinguatur obligatio materiae subrogatæ? vt dispensatus es vt non obstante voto religionis, vel castitatis matrimonium contrahas sub onere commutationis in confessionem menstruum, aliisque pia opera quotidie præstanda; contingit te viuente & potente votum implere mori coniugem, & matrimonium dissolui, quo casu obligatio voti redit, quia solum ad effectum contrahendi matrimonium dispensatus fuisti. An inquam tenearis commutationem illam exequi? Respondet Sanch. *lib. 4. summa cap. 55. num. 21.* in supradicto casu te teneri, secus si in aliis commutationibus temporaneis. Mouetur ex tenore literarum, quibus conceditur à Pontifice Confessio facultas ad hæc vota dispensanda, quæ indicant videntur perpetuam. Inquit enim Pontifex concessit sando commutes in frequentiam Sacramentalis Confessio

singulis scilicet mensibus semel vel quoties tibi videbitur, & in alia penitentia opera per te inungenda, inter quae sint aliqua pietatis opera, quae quotidie facere tenentur ad eum finem, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis, quae huiusmodi voto attingebatur. Ponderat Sanchez verbum *singulis mensibus*; insuper. In alia pietatis opera, quae *quotidie* facere tenentur. Item ut meminisse *semper* possit obligationis. Quae omnia (inquit Sanchez) quaequam perpetuitatem important. Praeterea quia si vellet Pontifex subrogationem materiae non fore perpetuam, sed extinguere reuoluntate voto, id exprimeret; sicuti expressit voti dispensationem extinguere matrimonio dissoluto. Subditque Sanchez rationem; quia cum votum illud sit ita excellens, & perfectum & ad statum perfectissimum assumendum, postquam contingeret ex vi illius dispensationis, nunquam vouentem ad illius executionem obligari, praestat ea opera, in quae commutatur, esse perpetua, ut sic relaxatio illa temporalis, & dimidiata voti alio modo compensetur.

6. Sententia haec Sanchez vtilis & secura est, & omnino consulenda. At qua parte excipitur a communi regula commutationem factam de voto castitatis, & religionis, contrarium mihi probabilius apparet. Tam quia benignius; tum quia nullum est firmum fundamentum huius exceptionis. Cum enim regula generalis sit, & ab ipsomet Sanchez admittitur, voto principali redeunte perire subrogatum; opus erat clare & manifeste hanc voti castitatis, & religionis commutationem excipere, quod tamen non videtur fieri in presenti. Nam verba illa *singulis mensibus, quotidiana, & semper* id non exprimit; optime enim explicatur de tempore quo non redit votum: illo namque tempore iustum est, ut singulis mensibus confiteatur, & aliqua pietatis opera quotidie exerceat, ut sic semper (hoc est) continuo meminisse possit obligationis, quae attingebatur. Imo ex his vltimis verbis non leue fundamentum colligitur ad nostram sententiam astringendam. Si enim mensura confessio, & piorum operum quotidiana exercitatio ad eum finem imponitur, ut vouens meminisse possit obligationis, qua voto dispensato attingebatur, si dispensatio periret, & votum redire, cessat finis huius nouae impositionis & obligationis; cum iam ipsamet votum sufficienter sui memoriam excitet, neque verum sit mensuram confessionem, & piorum operum exercitationem excitare eo casu memoriam voti, quod dispensatus attingebatur, sed quo de facto attingitur. Et hoc soluit secundum fundamentum; satis enim Pontifex expressit commutationem non amplius duraturam quam dispensatio duraret. Nam cum contrarium non expresserit, censendus est naturam commutationis, & subrogationis nolle immutare. Expressit autem dispensationem voti non perpetuam quia id praeter naturam est dispensationis, & quia non erat dispensatio integra voti, sed solum ad quandam effectum. Tertium fundamentum ad summum probat, ad seruandum aequalitatem commutationis oportere opera illa durare in perpetuum. At cum haec vota non absolute commutentur sed dispensentur, & pro illorum dispensatione causa examinentur; efficitur sane supradicta temporali commutatione adiuncta sufficienter illorum dispensationem honorari. Denique nostram sententiam; hac consideratione confirmo. Si votum in rem minorem commutetur omnes Doctores sentiunt (ut statim dicemus) licitum esse vouenti omnia materia subrogata redire ad priorem promissam; quia in fauorem vouentis haec subrogatio facta est. Sed cum votum castitatis, & religionis, illiusque obligatio nunquam nubendi dispensatur, & commutatur in confessionem mensuram, & piorum operum quotidianam exercitationem, commutatur secundum communem sensum in rem minorem. Ergo si posset vouens ad priorem obligationem redire, posset commutationem illam committere. At dissoluto matrimonio redire ipso prior obligatio. Ergo cessat minoris materiae subrogata commutatio.

7. Tertia difficultas est, qualiter vouenti liceat ad priorem materiam promissam redire omnia subrogata? Pro cuius decisione suppono, commutationem fieri posse in rem inferiorem, aequalem, vel superiorem materiae promissae.

8. Igitur si commutatio facta est in rem minorem, omnes Doctores sentiunt (ut nuper dixi) licitum esse vouenti ea omnia ad priorem materiam promissam redire vt ipse excellentiorem, & nobilitiorem, Deoque gratiorem. Si vero facta sit in rem aequalem, non omnes conueniunt licitum esse vouenti omnia illa materia ad priorem redire. Quia secundum nostram sententiam nemini licet propria auctoritate votum in rem aequalem commutare. At si facta commutatione & ac-

cepta liceret vouenti ad priorem materiam redire, iam vouens posset votum in aequalem rem commutare. Ergo. Nichilominus longe probabilius est, licere vouenti omnia materia subrogata ad priorem propriam & naturam redire. Quia postquam aequalitate materiae subrogatae cum primo promissa gratius Deo esse videtur, priorem exequi quam secundam; cum secunda solum ex benignitate concedatur, & in gratiam vouentis, si velit illam exequi: non quia in Dei honorem, & cultum, & maiorem vouentis vtilitatem specialiter cedat. Et ita tenet expressè Agor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 10. Suar. lib. 6. c. 20. n. 4. Sanch. lib. 4. c. 55. n. 26. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. in fine Sayo lib. 6. in Clau Regia, c. 12. n. 28.

9. Quod si votum vel auctoritate propria vel Praelati in melius commutatum fuerit, satis probabiliter defendit Suar. lib. 6. de voto cap. 20. num. 4. non esse licitum transitum ad priorem materiam. Quia huiusmodi transitus vt ipse diminuens diuinum cultum, & vouentis vtilitatem non est Deo gratus. Neque obstat hanc commutationem fieri in fauorem vouentis: hoc enim solum probat, posse vouentem eam commutationem ante illius acceptationem respicere, non tamen post acceptationem. Nam acceptata illa commutatione cessauit fauor vouentis, & est iam acquisitum Deo ad illius obseruationem absque potestate retrocedendi: quia id pertinet ad maiorem Dei cultum & vouentis vtilitatem. Et confirmo ex humanis promissionibus. Si enim Petrus promitteret mensuram hordei, & ex eius consensu in mensuram tritici promissionem commutares, non liceret tibi retrocedere. Nam esto fauorem tibi Petrus praestaret supradictae commutationi consentiendo; at post illius consensum a te factam commutationem cessat fauor, & solum spectatur quid Petrus gratius sit, & vtilius. Sic in presenti videtur dicendum, facta commutatione in melius non esse tibi licitum retrocedere. Quia esto Deus ob tui fauorem, & ipsius gloriam hanc concesserit permutationem, non est credendum ea facta regressum permittere vt ipse, contrarium suae maiori gloriae & tuae vtilitati.

10. Fator hanc rationem non leuiter vtgere; sed quia communior est sententia affirmans, quomodocumque fiat commutatio materiae promissae siue in aequale, siue in melius, posse vouentem ad priorem & naturam materiam redire subrogata relicta. Sic enim generaliter tradit Lessius & Sayo *locus allegatis & expressè Sanchez d. lib. 4. cap. 55. n. 26. Layman lib. 4. summ. tract. 4. cap. 8. num. 27.* Ea de causa dicendum est commutationem ex benigna Dei concessione fieri sub facultate redeundi ad priorem materiam. Nam cum sic fieri possit, tum ad Dei benignitatem declarandam, tum vt vouentes facilius vota exequantur, & ad noua emittenda excitentur, praesumendum est sic factam esse. Neque obstat quod hic reditus cedat in diminutionem diuini cultus, & vtilitatis vouentis quando fit ex materia subrogata nobilitate ad priorem non aequè excellentem spectata per se vtique materia, illoque casu speciali: quia contrarium cenitur rebus omnibus absolute consideratis. Cedit enim maxime in Dei honorem & gloriam, vt vouentes intelligant, minus cum Deo agi posse quam cum hominibus; neque esse ita rigidum exactorem sui iuris, quin aliquam illius remissionem faciat in fauorem vouentis.

11. Quarta difficultas est; an postquam quis redit ad materiam commutatam omnia subrogata possit iterum ad subrogatam redire? Videatur affirmare Lessius lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 16. in fine, num. 111. in secunda editione. Nam sequitur (inquit) si saepius facta sit commutatio posse seruari quidvis illorum, in quae facta fuit, vt g. votum peregrinationis annuae commutatum est in mensuram confessionem, mensura confessio in ieiunium hebdomadarium, ieiunium hebdomadarium in certas preces quotidianas, potest vouens satisfacere voto, vel recitando illas preces, vel ieiunando singulis hebdomadis, vel confitendo singulis mensibus vel annuam peregrinationem suscipiendo. Sentiit ergo Lessius vouentem liberum esse ex subrogata materia ad commutationem redire & contra: Siquidem sentit posse ad satisfaciendum voto eligere eam materiam quam maluerit. Nam cum commutatio relinquat potestatem satisfaciendi voto exequendo priorem materiam promissam, executione inquam prioris materiae promissae non videtur vouens priuati potestate accepta virtute commutationis. Placet haec sententia nisi forte vt dicit Sanch. lib. 4. sum. cap. 55. numer. 29. Suar. lib. 6. de voto cap. 20. num. 13. Redeundo ad priorem materiam aequalem, vel superiorem renouari commutationem, quod non credo te alia via praestare posse, nisi emittendo de nouo prius votum, vel nouo voto vsum commutationis renouando.